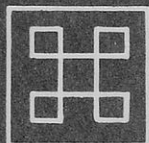
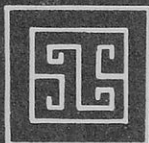
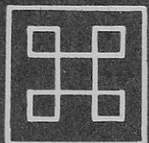
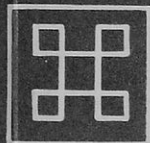

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ «ΚΑΘΕΡΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ * ΑΘΗΝΑ 1978

20.10
08

Γ. ΜΥΡΑΣ, Β. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, Κ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, Κ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
Π. ΜΥΡΑΣ, Α. ΜΥΡΑΣ, Κ. ΜΥΡΑΣ, Κ. ΜΥΡΑΣ
Α. ΜΥΡΑΣ, Κ. ΜΥΡΑΣ, Κ. ΜΥΡΑΣ
Α. ΜΥΡΑΣ, Κ. ΜΥΡΑΣ, Κ. ΜΥΡΑΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Με απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ δι-
δακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καί Λυ-
κείου τυπώνονται ἀπό τόν Ὄργανισμό Ἐκδόσεως
Διδακτικῶν Βιβλίων καί μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΑΝΑΤΙΘΩΣΤΙΚΟ

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβερνήσεως τα δι-
δακτικά βιβλία του Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυ-
κείου ταξινομούνται από τον Οργανισμό Εκδόσεως
Διδακτικών Βιβλίων και μοιράζονται ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ

Γ. ΜΕΓΑ, Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ, Σ. ΔΟΥΦΕΞΗ, Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ,
Π. ΝΙΡΒΑΝΑ, Δ. ΖΗΣΗ, Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ, Δ. Π. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ,
Α. ΜΠΡΟΥΣΤΑ, Δ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ, Π. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΥ,
Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ, Ν. ΕΛΑΤΟΥ

42317

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1978

Τ. ΜΕΤΑ, Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ, Σ. ΣΟΥΦΕΡΗΣ, Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ,
Π. ΝΙΡΩΝΑ, Δ. ΣΙΜΩΝ, Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ, Δ. Π. ΔΑΔΑΛΟΥ,
Α. ΜΠΡΟΣΤΑ, Δ. ΑΝΔΡΕΑΣ, Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ,
Α. ΚΑΡΑΒΕΤΣΑ, Ν. ΣΑΛΑΤΟΥ

42314

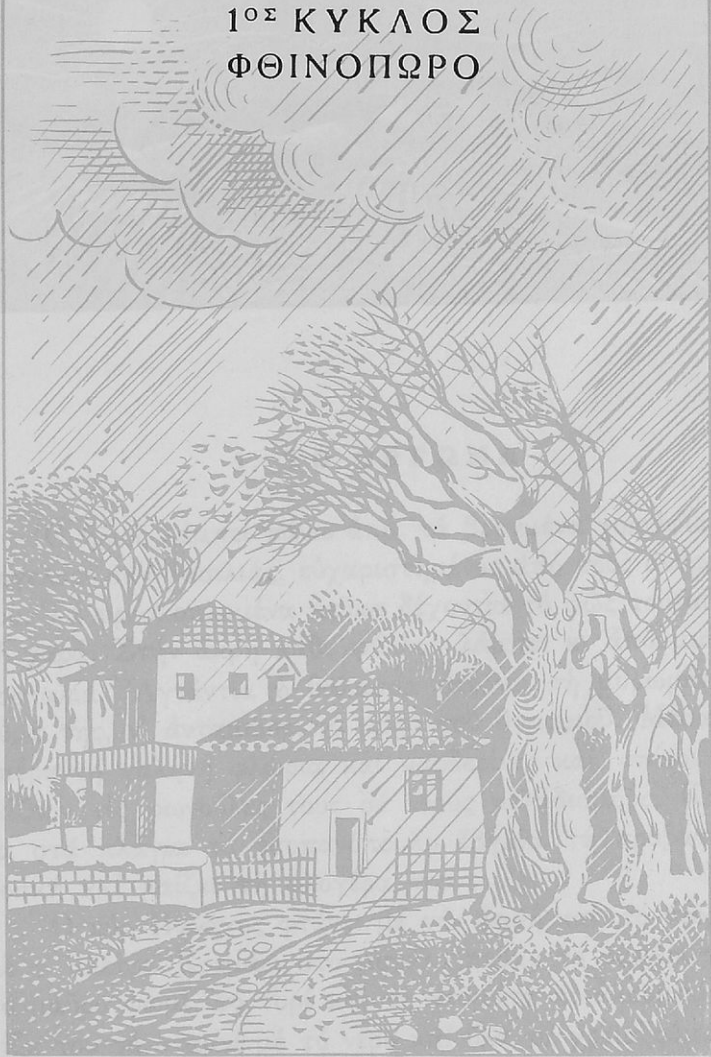
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ. ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1978

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

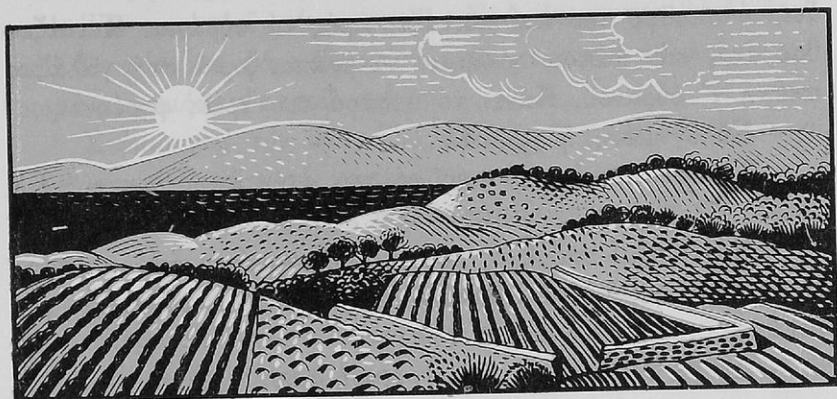
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

1^{ος} ΚΥΚΛΟΣ
ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

αρχαία μέσα στο χωριό. Μία πύλη

1. ΤΟ ΟΡΓΩΜΑ

Ὁ ἥλιος λάμπει πάνω ἀπό τὰ βρεγμένα χωράφια. Χαμογελάει σάν βασιλιάς, εὐχαριστημένος ἀπό τοὺς ἀνθρώπους του. Τὰ φρεσκοπλυμένα πεῦκα δέχονται τὸ φῶς του μέ πολλή χαρά. Στὴν ἄκρη κάθε φύλλου λάμπει κι ἀπὸ μιά δροσοσταλιά. Ἄγνάντια ἢ θάλασσα στέλνει τὴ μυρωμένη ἀρμύρα της, ν' ἀνταμώσει τὸ μύρο τοῦ θυμαριοῦ. Μέσα στὴν ἀπέραντη γαλήνη φλώρια καὶ καρδερίνες καὶ σπίνι δοκιμάζουν τίς φωνοῦλες τους σέ νέους κελαδισμούς. Καί πέρα στὰ πλάγια τὸ τσοπανόπουλο ἔβγαλε τὰ πρόβατα στὴ βοσκή καὶ παίζει τὴ φλογέρα του.

Ὁ κύρ Πανάγος φτάνει μέ τὸν ψαρή καὶ τὸ ντορὴ καὶ μέ τ' ἀλέτρι. Κρεμάει στό μεγάλο πεῦκο τὸ ταγάρι του μέ τὸ μαῦρο ψωμί, τὸ τυρὶ καὶ τὴ ντομάτα κι ἀκουμπάει στὴ ρίζα του τὸ σταμνὶ μέ τὸ νερό καὶ ὅλα τὰ χρειζόμενα.

Ψάχνει ὁ κύρ Πανάγος γιὰ τὰ παλιὰ σημάδια τῶν ἀυλακιῶν μέσα στό χωράφι. Μά πρὶν ἀρχίσει τὸ ἔργο του, βγά-

ζει τό σκοῦφο του καί κοιτάζει πρὸς τὰ οὐράνια. Κοιτάζει θαρρετά, σάν κάποιο γνώριμο νά βλέπει ψηλά στή γαλαξία σκέπη τ' οὐρανοῦ. Κάνει τό σταυρό του τρεῖς φορές :

— Εὐλογημένη ἡ χρονιά! . . .

Καί βάζει πάλι τό σκοῦφο του στήν ἀσημένια κορυφή του.

Μέ τίς δύο παλάμες του τίς ροζιασμένες ἀπό τή δουλειά πιάνει γερά τ' ἀλέτρι ἀπό τή χειρολαβή καί μιλάει φιλικά μέ τούς συντρόφους του :

— "Αιντε, ψαρή μου. "Ελα, ντορή μου. Τράβα!

Ἀρχίζει τ' ὄργωμα τῆς γῆς. Αὐλάκια βαθιά χαράζονται στό χῶμα. Σέ λίγο λάμπει ἀπό τή χαρά καί ἀπό τόν ἰδρώτα τό μέτωπο τοῦ κύρ Πανάγου· λάμπουν καί τῶν ἀλόγων τὰ καπούλια σάν ἀτσάλι, κι ἐκεῖνα φιλότιμα προβαίνουν καί στ' ὄργωμα ξοδεύουν ὅλη τή δύναμή τους.

Ἄγναντεύω μέ θαυμασμό τό γερο - ξωμάχο καί ὅλο τόν βλέπω νά μεγαλώνει παράξενα στά μάτια μου. "Όλα τ' ἄλλα μοῦ φαίνονται μικρά μπροστά του. Μικρή ἡ πολιτεία πέρα μέ τή μάταιη βουή της. Μικροί οἱ κύριοι καί οἱ κυράδες, πού περνοῦν μέ χάχανα στ' αὐτοκίνητα. Μικροί οἱ ἀκαμάτηδες, πού βγαίνουν στά χωράφια γιά περίπατο. Μόνο ὁ γερο-ξωμάχος εἶναι ἀληθινά μεγάλος.

Ὁ ἥλιος χρυσώνει τό ψημένο μέτωπό του. Καί ὁ πρωινός ἀέρας μπαίνει ἀπό τό ἀνοιχτό του στῆθος καί χαϊδεύει τό κορμί του, κορμί σφιχτό σάν τό πουρνάρι. Τά μάτια του ξεγελιοῦνται ἀπό τή χαρά καί βλέπουν ἀπό τώρα τὰ ὀλόξανθα στάχυα νά κυματίζουν, στολισμένα μέ πλῆθος παπαροῦνες ὀλοκόκκινες. Κι ὅλο μιλάει φιλικά μέ τούς συντρόφους του.

— "Αιντε, ψαρή μου. "Ελα, ντορή μου. Τράβα!

Στή μέση στό χωράφι ύψώνεται τό γιγάντιο πεύκο.

Τόν καρτερεῖ γιά μεσημέρι. Στόν ἴσχιό του θά ξεϊδρώσει, θά φάει καί θά γείρει. Θά ἔχει γιά προσκέφαλό τά μωμένα χαμόκλαδα τοῦ σχίνου.

Στέκω καί τόν θαυμάζω ἄλλη μιά φορά. Γυρίζει καί μέ βλέπει. Βγάζω τό καπέλό μου.

— Γειά σου, μοῦ λέει, ἀπλά, νομίζοντας πώς τόν καλημερίζω.

Μά δέν ἦταν καλημέρισμα αὐτό πού ἔκαμα. Ἦταν κάτι ἀνώτερο· θέλησα νά δείξω ὅλο τό σεβασμό μου στό γεροξωμάχο· κι ἔβγαλα τό καπέλό μου, ὅπως τό βγάζουν στήν ἐκκλησία.

Σπύρος Μελάς
(Διασκευή)

2. Ο ΤΡΥΓΟΣ

1. Ὁ Σεπτέμβριος εἶναι στό τέλος του. Ὁ τρύγος ἔχει ἀρχίσει στ' ἀμπέλια. Μιά μέρα ὁ κύριος Ἀριστείδης ξεκίνησε πολύ πρῶι νά πάει νά τρυγήσει τό ἀμπέλι του, πού ἔχει στό Μαρκόπουλο τῆς Ἀττικῆς. Μαζί μέ τή γυναίκα του πῆρε καί τήν κόρη του τήν Ἀνθή καί τόν ἀνεψιό του τό Δημήτηρ. Χαρά πού τήν ἔχουν τά παιδιά!

Ἐφτασαν ἐκεῖ λίγο πρὶν ἀνατείλει ὁ ἥλιος. Κόσμος πολὺς ἦταν σκορπισμένους ὀλόγυρα, στ' ἀμπέλια, σέ μικρές μικρές ὀμάδες.

Ὁ κύριος Ἀριστείδης ἔβγαλε ἀπό τή σκευοθήκη τοῦ αὐτοκινήτου τέσσερα μικρά ἀδειανά καλάθια κι ἓνα μεγάλο κοφίνι. Ἐδωσε ἀπό ἓνα καλάθι κι ἀπό ἓνα μαχαίρι σέ ὄλους. Κράτησε καί γιά τόν ἑαυτό του ἀπό ἓνα. Κάνει τό σταυρό του καί σκύβει καί κόβει τό πρῶτο σταφύλι. Τό σηκώνει ψηλά, κατά τόν ἥλιο, πού ἀνατέλλει ἐκεῖνη τή στιγμή, καί λέει :

— Εὐλογημένο νά ᾿ναι . . .

Καί πηγαίνει καί τό κρεμᾶ ἀπό τό κλαδί μιᾶς ἐλιάς. Κι ὁ τρύγος ἀρχίζει . . .

2. Λίγο πιό πέρα ἀκούονται τραγούδια. Οἱ τρυγητές τραγουδοῦν.

— Ἐτσι, μέ τραγούδια καί γέλια, γινόταν πάντα, ἀπό τά πολύ παλιά τά χρόνια, ὁ τρύγος, παρατηρεῖ ὁ κύριος Ἀριστείδης. Ὅπως ξέρετε, οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους θεοὺς, λάτρευαν καί τό Διόνυσο ἢ Βάκχο. Ἦταν ὁ θεός τῶν ἀμπελιῶν καί τοῦ κρασιοῦ, ὁ θεός τῆς χαρᾶς. Πίστευαν πῶς τόν καιρό τοῦ τρύγου ὁ Διόνυσος ἐρχόταν νά τοὺς συντροφέψει, περνώντας μέ τραγούδια μέσ'

ἀπό τ' ἀμπέλια, μαζί μέ τούς συντρόφους του, τούς Σειλη-
νούς, στεφανωμένος μέ κληματόφυλλα καί κισσό.

Γιά νά γιορτάσουν τόν ἐρχομό του, ἔπαιρναν οἱ ἀμπε-
λουργοί ἕνα ἄγαλμα τοῦ θεοῦ καί τό γύριζαν μέσα στ' ἀμ-
πέλια. Ἐπίσης κρεμοῦσαν ἀπό τά κλαδιά τῶν δέντρων μι-
κρά ὁμοιώματά του ἀπό ξύλο ἢ κερί.

Φανέρωναν, ἀκόμη, τή χαρά τους καί μέ μιά περίερ-
γη κι εὐθυμη γιορτή, πού τήν ἔλεγαν «ἀσκόλια». Ἐπαιρ-
ναν ἕνα μεγάλο ἀσκή ἀπό δέρμα τράγου, τό φούσκωναν καλά
καί τό ἄλειφαν ἀπ' ἔξω μέ λάδι, γιά νά γλιστρᾷ. Μαζεύον-
ταν τότε ὀλόγυρα κι οἱ νέοι προσπαθοῦσαν, ἕνας ἕνας, νά
σταθοῦν μέ τό ἕνα πόδι καί νά χορέψουν πάνω στό φουσκω-
μένο ἀσκή. Ὅποιος τό κατόρθωνε ἔβγαине νικητής κι ἔπαιρ-
νε γιά βραβεῖο ἕνα ἄλλο ἀσκή γεμάτο μουστο. Μά καί πόσοι
γλιστροῦσαν κι ἔπεφταν κάτω! Καί τί πειράγματα καί κο-
ροῖδιες ἄκουαν τότε! . . .

— Ἀλήθεια, πολύ χαρούμενη γιορτή, εἶπαν γελώντας τά
παιδιά.

— Ναί, ἀλλά . . . «θέρος, τρύγος πόλεμος», παρατηρεῖ
ὁ κύριος Ἀριστείδης. Δέν πρέπει ν' ἀργοῦμε.

3. Τά καλάθια γεμίζουν γρήγορα. Τ' ἀδειάζουν μέσα
στό μεγάλο κοφίνι. Λίγο ἀργότερα ἕνα αὐτοκίνητο τοῦ Συνε-
ταιρισμοῦ Ἀμπελουργῶν Μαρκοπούλου φέρνει καί τούς ἀ-
φήνει ἐκεῖ ἄλλα δέκα κοφίνια. Ὡς τό μεσημέρι τά εἶχαν
κιόλας γεμίσει.

Σέ λίγο ἤρθε καί πάλι τό αὐτοκίνητο τοῦ συνεταιρισμοῦ.
Τά φόρτωσαν ἐπάνω καί τά πῆγαν στό ἐργοστάσιο οἴνο-
ποιίας. Ζύγισαν τά σταφύλια καί τά παράδωσαν στους ὑ-
πεύθυνους. Τί μεγάλο ἐργοστάσιο καί μέ τί σύγχρονα μη-
χανήματα! Τά παιδιά δέ χορταίνουν νά τό περιεργάζονται.

— Ἐδῶ, λέει ὁ κύριος Ἀριστείδης, θά γίνει ἡ διαλογή,

τό διάλεγμα δηλαδή. Τά σταφύλια θά χωριστοῦν κατά ποιότητες καί χρώματα. Θά περάσουν ἀπό τό ληνό καί θά γίνουν μούστος κι ἔπειτα κρασί· ἄλλα λευκό, ἄλλα κοκκινέλι, ἄλλα μαυροδάφνη, ἄλλα ἢ ξανθῆ ὠραία ρετσίνα κι ἄλλα τό ἐλαφρό ἀρετσίνωτο κρασί.

Τό κρασί, ἀφοῦ βράσει, θά μπεῖ σέ φιάλες καί θά σφραγιστεῖ. Πάνω σέ κάθε φιάλη θά κολληθεῖ ἕνα χαρτί, πού θά δείχνει τόν τύπο τοῦ κρασιοῦ. Σήμερα τά περισσότερα ἑλληνικά κρασιά εἶναι τυποποιημένα. Ἐξάγονται καί στό ἐξωτερικό καί συναγωνίζονται μ' ἐπιτυχία τά ξένα. Αὐτά τά καλά ἔχει ὁ συνεταιρισμός. Πάει πιά ἡ ἐποχή, πού ὁ καθένας φρόντιζε μόνος του γιά τά κτήματα καί τά εἰσοδήματά του. Τώρα ὅλοι φροντίζουν γιά ὅλους.

Ἀργά τό ἀπόγευμα γύρισαν στήν Ἀθήνα. Τά παιδιά ἦταν κουρασμένα, ἀλλά καί χαρούμενα καί γεμάτα ὠραῖες ἐντυπώσεις. Ὁ κύριος Ἀριστείδης, ἀφήνοντας τό Δημήτρη στό σπίτι του, τοῦ ἔδωσε κι ἕνα καλάθι γεμάτο σταφύλια ἀπό τ' ἀμπέλι.

— Κοπιάσες, τοῦ λέει χαμογελώντας. Τό ἀμπέλι δέ λησμονεῖ τοὺς φίλους του.

Ἀπό τό βραβευθέν ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Γ. Ἀποστολίκας

3. ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΧΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. Πάνε, πέρασαν πιά τά ὄπωρικά. Ὁ τρύγος τελειώσε κι αὐτός καί τά νέα κρασιά βράζουν τώρα μέσα στά βαρέλια. Οἱ κληματόβεργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνές κι οἱ συκιές ἀπλώνουν τά σταχτιά κλαδιά τους σάν μαρμαρωμένα ξερόκλαδα.

Τά πρωτοβρόχια καθάρισαν τή γῆ ἀπό τά ξερόχορτα τοῦ καλοκαιριοῦ, πότισαν τά διψασμένα χωράφια κι ἀκολούθησε τό «μικρό καλοκαιράκι». Πάλι λάμπει ὁ ἥλιος μέ τίς ζεστές του ἀκτίνες. Τά χορταράκια ὀλοπράσινα στολίζουν μέ νέα ἀνοιξη τίς ἄκρες τῶν ἀγρῶν καί τά χρυσάνθεμα, τοῦ ἀγίου Δημητρίου τ' ἄνθη, στολίζουν τό μήνα Ὀκτώβριο, τόν Ἀϊδμητριίτη, καθώς τόν λέει ὁ λαός.

2. Ἀκόμα δέν ἔφεξε κι ὁ παπα - Κωνσταντῆς σήμανε στούς Τρεῖς Ἱεράρχες. Κι ὁ παπα-Οἰκονόμος τῆς Παναγίας

τόν ἀκολούθησε ἀμέσως, σάν νά τόν περίμενε ἀπό ὦρα κρεμασμένος ἀπό τήν καμπάνα.

Τήν ὦρα πού ἡ Πούλια ἡ ἀργυροκέντητη βρίσκεται στό μεσουράνημα, οἱ νησιωτοποῦλες παίρνουν στούς ὤμους τους τά κοφίνια μέ τ' ἀδειανά σακιά μέσα, περνοῦν καί τά καλάθια στό χέρι καί βγαίνουν πολλές μαζί στούς ἐλαιῶνες.

Στούς ἐλαιῶνες τώρα, τόν Ἀιδημητρίτη, μαζεύεται κάθε μέρα τό χωριό. Ἐκεῖ τραγούδια καί χαρά, ἐκεῖ ἐργασία καί γέλια, ἐκεῖ ὅλο τό χωριό «ξεσπιτωμένο». Ἐκεῖ καί ὁ γερο-Δῆμος, ὁ καλύτερος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ.

Χωμένος στούς ἐλαιῶνες του μέ τίς ἐργάτριές του μαζεύει τίς ἐλιές πού ἔπεσαν καταγῆς. Βιάζεται νά στείλει στή Θεσσαλονίκη τό «πρῶτο χέρι», τό πρῶτο λάδι του, μέ τό καῖκι τοῦ καπετάν Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καί γελοῦν τά μάτια τοῦ γερο - Δήμου, καί γελοῦν τά χεῖλη του, γελοῦν καί τά σταχτιά μουστάκια του, τά μικρά καί ἀγκαθωτά.

Τήν ἴδια ὦρα ἡ κυρα - Δήμαινα ἐτοιμάζει τό φαγητό γιά τούς ἐργάτες ἀπέξω ἀπό τό καλυβόσπιτο.

—Ἄ! κορίτσια μου, γρήγορα καί μᾶς πῆρε ἡ νύχτα! παρακινεῖ ὁ γερο - Δῆμος τίς ἐργάτριες στό μάζεμα μέ φωνή ζωηρή.

—Ἄ! κορίτσια, κι ἔγινε τό πιλάφι μας, κι ἔγιναν καί τά καβούρια!

Κι οἱ ἐργάτριες δέν ἀργοποροῦν. Μιά-μιά μαζεύουν τίς ἐλιές γεμίζοντας τήν ποδιά τους. Ἀπ' τήν ποδιά τους ἔπειτα γεμίζουν τά καλάθια καί τ' ἀδειάζουν στά σακιά. Κι ὁ γερο-Δῆμος φορτώνει τά σακιά στά ζῶα του καί τά παραδίνει στούς ὑπηρέτες του νά τά μεταφέρουν στό ἐλαιοτριβεῖο, πού εἶναι κάτω στή Χώρα.

Κι αὐτός μ' ἓνα καλάθι στό χέρι περιμαζεύει τίς ἐλιές, πού σκόρπισαν μακριά τ' ἀνεμοβρόχια.

— Νά, καί ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια! φωνάζει μαζεύοντας τήν ἐλιά, πού σκόρπισε ὁ ἀέρας.

Καί τά κορίτσια γελοῦν μέ τ' ἀστεῖα τοῦ γερο-Δήμου, πού ὄλο καί ξαναλέει :

— Οἱ καημένες οἱ μαυρομάτες! ποῦ θέλετε νά μοῦ πᾶτε; Σᾶς ἀφήνω ἐγώ νά μοῦ φύγετε;

“Ολος ὁ τόπος, θαρρεῖς, γελᾷ καί χαίρεται μέ τή χαρά καί τά γέλια τῶν ἐργατριῶν.

3. Ἐπειτ' ἀπό λίγες μέρες φύσηξε πάλι ὁ βοριάς κι ἔριξε καταγῆς νέο ἐλαιόκαρπο. Καί πάλι οἱ ἐργάτριες μέ τά καλάθια στά χέρια βγαίνουν στους ἐλαιῶνες νά συνάξουν τόν καρπό, τό « δεύτερο χέρι ».

Πρὶν βραδιάσει, σειρά ὀλόκληρη ἀπό ζῶα φορτωμένα κατεβαίνει τόν κατηφορικό ἐλαιώνα. Εἶναι τοῦ γερο - Δήμου κι ἄλλων συγχωριανῶν του τά μουλάρια, πού κουβαλοῦν στό χωριό φορτώματα ἀπό ἐλιές. Καί βιάζονται τά ζῶα ἀγκομαχώντας στόν κατήφορο, ἐδῶ νά πέσουν, ἐκεῖ νά σταθοῦν, σάν μεθυσμένα. Καταϊδρωμένα φυσομανοῦν, κοντοστέκονται. Καί ἤχοῦν τά κουδουνάκια στό λαιμό τους καί πλαταγίζουν τά μαστίγια τῶν ἀγωγιατῶν, πού βιάζονται νά φτάσουν στό χωριό, νά κουβαλήσουν τόν ἐλαιόκαρπο, μήν μπεῖ ὁ Σποριάς μέ τ' ἀνεμοβρόχια του.

4. Η Ε Λ Ι Α

Είμαι τοῦ ἡλίου θυγατέρα,
ἢ πιό ἀπ' ὅλες χαιδευτή·
χρόνια ἢ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτό τόν κόσμο μέ κρατεῖ.
"Ὅσο νά γείρω νεκρωμένη,
αὐτόν τό μάτι μου ζητεῖ.
Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

"Ὅπου κι ἂν λάχω κατοικία,
δέ μ' ἀπολείπουν οἱ καρποί·
ὡς τά βαθιά μου γηρατεῖα
δέ βρίσκω στή δουλειά ντροπή.
Μ' ἔχει ὁ Θεός εὐλογημένη
κι εἶμαι γεμάτη προκοπή.
Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

Φρίκη, έρημιά, νερό, σκοτάδι
 τή γῆ τή θάψαν μιά φορά.

Έμέ ζωῆς φέρνει σημάδι
 στό Νῶε ἡ περιστέρα.

“Ολης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
 τήν ὁμορφάδα καί χαρά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Έδῶ στόν ἴσκιό μου ἀποκάτου
 ἦρθ' ὁ Χριστός ν' ἀναπαυτεῖ
 κι ἀκούστηκε ἡ γλυκιά λαλιά του
 λίγο προτοῦ νά σταυρωθεῖ.
 Τό δάκρυ του, δροσιά ἀγιασμένη,
 ἔχει στή ρίζα μου χυθεῖ.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Καί φῶς πραότατο χαρίζω
 ἐγώ στήν ἄγρια τή νυχτιά.
 Τόν πλοῦτο πιά δέν τόν φωτίζω,
 σύ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
 Κι ἄν ἀπ' τόν ἄνθρωπο διωγμένη,
 θά φέγγω μπρός στήν Παναγιά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Κωστής Παλαμᾶς

5. Π Ρ Ω Τ Ο Β Ρ Ο Χ Ι

Τό καλοκαίρι έχει τίς χάρες του·
ποιός τίς άρνιέται, ποιός λέει « όχι »;
Μά κάποιες χάρες έχει ξέχωρες
του 'Αι - Δημητριοῦ τό πρωτοβρόχι.

Τῆς λεύκας σκόρπια τά ξερόφυλλα
κάτω στό ύγρό τό χῶμα νά τα,
λαμποκοποῦν, καθάριο μάλαμα,
πού τό 'κοψαν κωσταντινάτα.

Τά πεῦκα, άπ' τή βροχή δροσόλουστα,
μοσκοβολοῦν σάν θυμιατήρια.
Νερό γεμάτα τά χλωράγκαθα,
γίνονται τῶν πουλιῶν ποτήρια.

Ὁ πλάτανος, πού άνεμοδέρνεται
 γυμνός καί ξέφυλλος, άντρειεύει,
 τούς κλώνους ἔχει ἔλαφοκέρατα
 καί μέ τ' ἄγερικά παλεύει.

Τ' ὄριμο κούμαρο, ὀλοκόκκινο,
 τά πράσινα κλαδιά ματώνει.
 Χρυσή ἢ σταρήθρα στά μεσούρανα
 χορταίνει φῶς καί ξεφαντώνει.

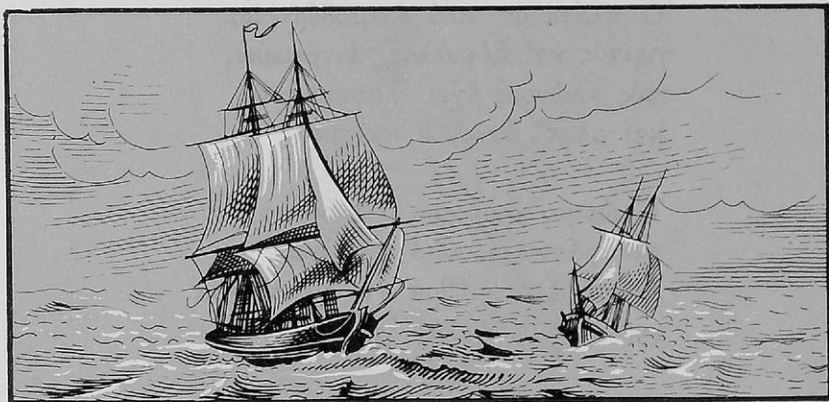
Τῶν θυμαριῶν τά ξεροκλώναρα
 πρῶιμα πρασινοφυλλιάζουν
 καί τή σοδειά ἀπ' τίς ἀποθῆκες τους
 βρεγμένη τά μυρμήγκια λιάζουν.

Στό κυπαρίσσι κάθε ἀπόβραδο,
 πού τό 'χουν πύργο καί παλάτι,
 φωνάζουν οἱ σπουργίτες, τρώγονται,
 ποιός νά 'βρει πιό ζεστό κρεβάτι.

«Φευγάτα χελιδόνια»

Γεώργιος Δροσίνης

6. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Ταξίδευα, ἐδῶ καί κάμποσα χρόνια, ἀπό τήν Κρήτη γιά τόν Πειραιά μέ τήν « Εὐαγγελίστρια », ἓνα ὠραῖο τρικάρτο καράβι.

Ἡ θάλασσα ἦταν ἤσυχη, ὁ καιρός εὐνοϊκός κι ἡ « Εὐαγγελίστρια » ἔσκιζε τά νερά μέ τή γρηγοράδα πού δίνουν τά πανιά, ὅταν τά φουσκώνει ὁ ἄνεμος.

Πλησιάζαμε στόν Κάβο - Μαλιά, ὅταν τά σύννεφα σηκώθηκαν ἀπό τό νοτιά. Σέ λίγο σκοτείνιασε ὁ οὐρανός καί ἀστραπές ἔσκιζαν τά μαῦρα σύννεφα. Οἱ ναῦτες ὅλοι ἔτρεξαν στά κατάρτια καί στά ξάρτια. Μαζεύτηκαν τά πανιά, ἀλλά ἡ θάλασσα ἦταν ἀγριεμένη. Τά κύματα πότε ἀνοίγαν σάν νά ἤθελαν νά ρουφήξουν τήν « Εὐαγγελίστρια », πότε τή σήκωναν ψηλά ψηλά καί τήν τίναζαν, σάν καρυδότσουφλο. Κι ὁ ἄνεμος σφύριζε ἄγρια στά σκοινιά καί στά κατάρτια. Τόση ἦταν ἡ ὀρμή του, πού σ' ἓνα δυνατό τράνταγμα τοῦ καραβιοῦ ἡ σταύρωση στό μεσαῖο κατάρτι λύθηκε κι ἦταν ἀνάγκη ἀμέσως νά δεθεῖ. Ἀλλιῶς ἡ « Εὐαγγελίστρια » κινδύνευε ν' ἀναποδογυριστεῖ.

Τή στιγμή εκείνη ὁ καπετάνιος δέ γύρεψε κανέναν ἀπό τούς ναῦτες του. Τό μάτι του ἔπεσε στό μούτσο τοῦ καραβιοῦ, ἓνα παιδί ὀρφανό, κάπου δεκατεσσάρων χρόνων. Τοῦ ἔδειξε τή σταύρωση, πού κρεμόταν ἀπό τήν κεραία, καί τοῦ εἶπε :

— Γρήγορα πάνω, Νικολή! Ἔτσι ἔλεγαν τό ναυτόπουλο.

— Ἀμέσως, καπετάνιο, εἶπε ὁ Νικολής.

Καί, σά νά ἤθελε πρῶτα νά ἐτοιμαστεῖ, κατέβηκε τρέχοντας στήν καμπίνα του.

Δέν πέρασαν δύο λεπτά καί νά σου πάλι στό κατάστρωμα ὁ Νικολής. Μέ βήματα σταθερά διευθύνεται στό μεσαῖο κατάρτι κι ἀρχίζει ν' ἀνεβαίνει τή σκοινένια σκάλα. Ἐφτάσε κιόλας στήν κόφα τοῦ καταρτιοῦ καί πιάστηκε γερά ἀπό τό κατάρτι.

Ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μέ μανία. Τό καράβι ἔτριζε κι ἔγερνε πότε στή μιά μεριά καί πότε στήν ἄλλη. Ὁ Νικολής πότε κατέβαινε μέ τό κατάρτι ὡς τά κύματα καί κρεμόταν σά σταφύλι καί πότε ἀνέβαινε ψηλά.

Ἐγώ, σάν εἶδα τό παιδί ἀνεβασμένο ἐκεῖ ψηλά, φοβήθηκα πῶς τώρα θά τό ἀρπάξει ὁ ἄνεμος καί θά τό πετάξει σάν πούπουλο στή θάλασσα. Δέ βάσταξα κι εἶπα θαρρετά στόν καπετάνιο :

— Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τό παιδί ν' ἀνεβεῖ ἐκεῖ πάνω καί δέν πρόσταζες κανέναν ἀπό τούς ναῦτες σου;

— Οἱ μεγάλοι, μοῦ λέει, πέφτουν. Μονάχα οἱ μικροί εἶναι γι' αὐτή τή δουλειά. Δέν τόν εἶδες πῶς σκαρφάλωσε σάν ἀγριόγατος στό κατάρτι;

Κι ἀλήθεια, ὁ Νικολής εἶχε φτάσει κιόλας στήν κεραία, ἔδесе τά πόδια του τό ἓνα μέ τ' ἄλλο γύρω στό κατάρτι καί μέ τά χέρια πάσχιζε νά δέσει τή σταύρωση. Ἀφοῦ τήν

ἔδωσε, γλίστρησε μεμιᾶς καί βρέθηκε γελαστός κάτω ἀπό τό κατάρτι.

Ὁ καπετάνιος τοῦ ἔριξε μιὰ λοξή ματιά, πού φανέρωνε ὅλη τήν εὐχαρίστησή του.

Ὁ μπαρμπα - Σταμάτης, ὁ θεῖος του, τόν ἔβλεπε μέ κάμαρι κι οἱ ἄλλοι ναῦτες τόν κοίταζαν μέ θαυμασμό.

Ἡ τρικυμία βάσταξε πολλή ὥρα. Ἡ « Εὐαγγελίστρια » πάλεψε πολύ ἀκόμη μέ τά κύματα. Ἔδωσε ὅμως ὁ Θεός κι ἔπεσε ὁ ἄνεμος καί γαλήνεψε ἡ θάλασσα. Τότε πλησίασα τό Νικολή.

— Πῶς τά κατάφερες, παιδί μου, τοῦ εἶπα, κι ἀνέβηκες ἐκεῖ ψηλά μέσα σέ τόση φουρτούνα; Δέ φοβήθηκες;

— Βέβαια φοβήθηκα.

— Γι' αὐτό λοιπόν, πρὶν ἀνεβεῖς, κατέβηκες κάτω στήν καμπίνα σου, γιά νά τό καλοσκεφετεῖς;

— Ἄ, ὄχι γι' αὐτό, κύριε. Κατέβηκα, γιά ν' ἀσπαστῶ τό εἰκόνημα τῆς Παναγίας, πού μοῦ ἔδωσε ἡ μητέρα μου, ὅταν ξεκινούσα γιά τό ταξίδι. Προσευχήθηκα κι ἡ προσευχή μοῦ ἔδωσε δύναμη, μοῦ ἔδωξε τό φόβο. Φίλησα καί τή φωτογραφία τῆς μητέρας μου καί μοῦ φάνηκε πῶς μοῦ ἔλεγε :

— Μέ τήν εὐχή μου, παιδί μου, καί μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ τρέξε ὅπου σέ προστάζει ὁ καπετάνιος σου. Τρέξε νά σώσεις τή ζωὴ τῶν ἄλλων καί τή δική σου.

Διασκευὴ ἀπὸ τό Ἄγγλικό

Γ. Α. Μέγας

7. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι όπου σ' αντικρίζω
μέ λαχτάρα σταματώ
καί περήφανα δακρύζω,
ταπεινά σέ χαιρετώ.

Δόξα άθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχή
καί μαζί σου φτερουγίζει
τῆς Πατρίδας ἡ ψυχή.

Όταν ξάφνου σέ χαιδεύει
τ' αεράκι τ' άλαφρό,
μοιάζεις κύμα, πού σαλεύει,
μέ χιονόλευκον άφρό.

Κι ὁ Σταυρός, πού λαμπυρίζει
 στήν ψηλή σου κορυφή,
 εἶν' ὁ φάρος πού φωτίζει
 μιάν ἐλπίδα μας κρυφή.

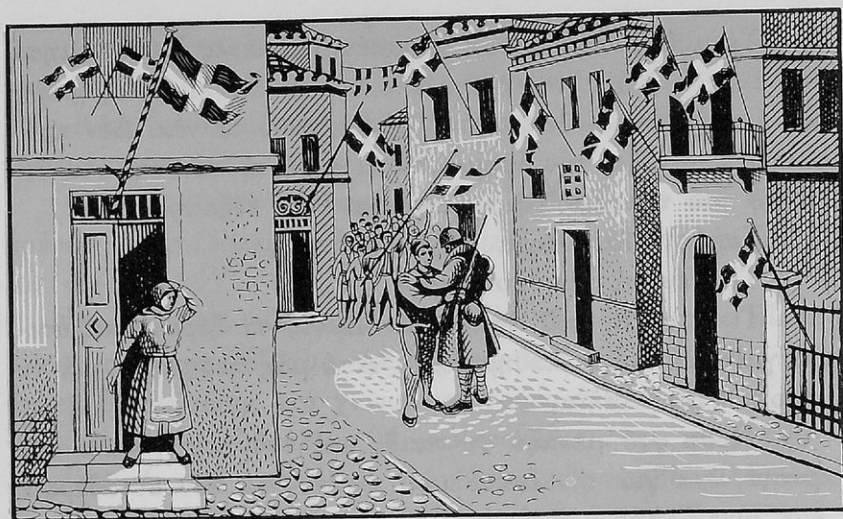
Σέ θωρῶ κι ἀναθαρρεύω
 καί τά χέρια μου χτυπῶ·
 σάν ἀγία σέ λατρεύω,
 σά μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τά στήθη μου ἀνεβαίνει
 μιὰ χαρούμενη φωνή :
 — Νά 'σαι πάντα δοξασμένη,
 ᾧ Σημαία γαλανή.

«Τά πρῶτα βήματα»

Ἰωάννης Πολέμης

8. ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΕΥΖΩΝΟΥ

Τό σύνταγμά μας, όλο Μεσολογγίτες, μπήκε πρώτο στις 8 Δεκεμβρίου 1940 στό 'Αργυρόκαστρο. Οί κάτοικοι, μέ έπι-κεφαλής τό δεσπότη 'Αργυροκάστρου, μᾶς περίμεναν μέ δά-κρυα χαρᾶς στήν είσοδο τῆς πόλης.

Σάν προχωρήσαμε πρός τήν έκκλησία γιά τή δοξολο-γία, είδαμε τήν πόλη, πού έπλεε όλη στό γαλάζιο χρώμα. Ποῦ βρέθηκαν τόσες έλληνικές σημαίες, γιά νά σημαιοστο-λιστεῖ έορτάσιμα ἡ βορειοηπειρωτική πρωτεύουσα; Οί βορειο-ηπειρωτίσσοι τίς φύλαγαν χρόνια κρυμμένες στό βάθος τοῦ σεντουκιοῦ τους γιά τήν ώρα εκείνη τῆς έλευθερίας.

Καί τί δέ βρήκαμε στ' 'Αργυρόκαστρο! Καί τοῦ που-λιοῦ τό γάλα, πού λέει ο λόγος : καφέδες, ζάχαρη, ρύζια, ζυμαρικά, κονσέρβες καί κρασιά όλων τῶν ειδῶν.

Κουρασμένοι έμεῖς καί διψασμένοι ἀπό τοῦ πολέμου τίς καουχίες, ζητούσαμε μιά παρηγοριά σ' ένα δυό ποτηράκια κρασί.

Σέ μιάν ἀπ' αὐτές τίς ἀλησμόνητες μέρες ἐξοικονόμησα ἀπό ἕναν ὁδηγὸ αὐτοκινήτου ἕνα φύλλο ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδας καί κάθισα σ' ἕνα κέντρο νά διαβάσω τά νέα. Δέν πρόφτασα ν' ἀνοίξω τὴν ἐφημερίδα κι εἶδα νά κάθεται στή διπλανή τοῦ τραπεζιοῦ μου καρέκλα ἕνας εὐζωνος.

Χωρὶς πολλὰ λόγια μέ ρώτησε :

— Τί λιέν τά νέα, συνάδερφε;

— Τί νά ποῦν, τοῦ ἀπάντησα. Ἐμεῖς τά ξέρομε καλύτερα, γιατί τά ζοῦμε καθημερινά. Ἀπὸ μᾶς περιμένουν νά τά μάθουν στήν Ἀθήνα.

Ἦρθε στό μεταξύ τό παιδί καί τοῦ παράγγειλα δύο κρασιά, ἕνα γιά τόν ἑαυτό μου κι ἕνα γιά τόν συνάδερφο.

Ὁ εὐζωνος μοῦ ἀπάντησε σέ τόνο ζωηρό :

— Γιατί, συνάδερφε, θέλ'ς νά μέ κεράσεις; Ἐχεις περισσότερους παράδες τοῦ λόγου σου;

— Ὁχι, τοῦ ἀπάντησα, γιά νά μὴν τόν προσβάλω. Πῆρα μιάν ἐπιταγή σήμερα ἀπὸ τόν πατέρα μου.

— Ἐ, τότε ἄς πιοῦμε ἕνα εἰς ὑγείαν τοῦ πατέρα σου.

Παρατήρησα ὅτι τό ἀριστερό μάτι τοῦ συναδέλφου ἦταν μελανιασμένο καί πρησμένο σάν αὐγὸ. Τό αὐτί ἦταν τραυματισμένο καί γεμάτο ἀπὸ ξεραμένα αἷματα. Τά δύο του χέρια πρησμένα καί ματωμένα καί τό ἀριστερό του πόδι, δεμένο μ' ἐπίδεσμο, ἦταν τυλιγμένο μέ μιὰ κομμένη ἀρβύλα γιά παντόφλα.

— Εἶσαι τραυματίας; τόν ρώτησα μέ πολλή συμπάθεια. Ποῦ χτυπήθηκες;

Ὁ εὐζωνος σηκώθηκε ἀπότομα ἀπὸ τὴν καρέκλα, μέ κοίταξε μέ βλέμμα γεμάτο θυμὸ καί παράπονο καί μοῦ εἶπε :

— Βαλτός εἶσαι καί σύ, ρέ συνάδερφε, νά μέ πικράνεις; Τί εἶδες καί μέ πέρασες γιά τραυματία; . . . Μπᾶς κι εἶσαι φίλος αὐτουνοῦ τοῦ γιατροῦ;

Προσπάθησα νά τόν καθησυχάσω, ἀφοῦ δέχτηκα νά μέ κεράσει κι αὐτός ἓνα κρασί, καί τοῦ εἶπα :

— Κάτι ὅμως, μέ τό συμπάθειο, συνάδερφε, ἔπαθες. Δέν ἔχεις ἐμπιστοσύνη νά μοῦ πεῖς;

Τσουγκρίσαμε τά ποτήρια μας στήν ὑγεία τοῦ δοξασμένου στρατοῦ μας κι ὁ εὐζωνος μοῦ διηγήθηκε τήν ἱστορία του :

— Ἀνήκω στό εὐζωνικό σύνταγμα τῆς Ἄρτας κι εἶμαι Τζουμερικιώτης. Εἶχαμε τρεῖς μέρες καί τρεῖς νύχτες πού πολεμούσαμε μέσα στά χιόνια καί χωρίς ἀνάπαυση στά σύνορα κατὰ τήν Κακαβιά. Οἱ μακαρονάδες ἦταν καλά ὀχυρωμένοι μέσα σέ σπηλιές μέ πολυβόλα καί χειροβομβίδες καί δέν ἔβγαιναν. Σέ μιά ἔφοδο πήδησα σέ μιά σπηλιά καί κυνήγησα μέ τή λόγχη δυό Ἴταλούς· ἓνας ἀπ' αὐτούς φεύγοντας μοῦ ἔριξε μιά χειροβομβίδα. Ἐκανα ἓναν πῆδο νά φυλαχτῶ καί, ὅπως βλέπεις, μέ πῆρε στό μάτι ἡ φλόγα κι ἔπαθα φλόγωση, ὅπως λέει ὁ γιατρός, καί γρατσουνίστηκα καί λίγο στ' αὐτί, στά χέρια καί στό ποδάρι μου . . .

» Αὐτό ὅμως δέν ἦταν τραῦμα, γιά νά μέ βγάλει ὁ γιατρός ἀπό τό λόχο μου καί νά μέ στείλει δέκα μέρες στ' ἀναρρωτήριο. Ὅλοι οἱ ἄλλοι συνάδερφοί μου κυνηγοῦν τοὺς Ἴταλούς κι ἐγώ κάθομαι στ' Ἀργυρόκαστρο! Μέ κατάλαβες; Αὐτό εἶναι τό παράπονό μου. Ἐχω ἢ δέν ἔχω δίκιο;

Βούρκωσαν τά μάτια μου ἀπό τή συγκίνηση καί τοῦ ἀπάντησα :

— Σέ κατάλαβα, συνάδερφε, καί ἠσύχασε. Σέ λίγες μέρες θά γίνεις καλά καί θά πᾶς στό λόχο σου. Θά σοῦ δοθεῖ καί πάλι ἡ εὐκαιρία νά ξανακυνηγήσεις τοὺς Ἴταλούς καί δέ θά ἔχεις παράπονο. Ἐχεις κάτι παραπάνω ἀπό δίκιο.

9. Ο ΗΡΩΙΚΟΣ ΗΜΙΟΝΗΓΟΣ

Παραμονή Χριστουγέννων τοῦ 1940. Πυκνό χιόνι σκέπαζε ἀπό πολλές μέρες τὰ βουνά καί τὰ φαράγγια τῆς Βορείου Ἡπείρου. Ὁ μανιασμένος βοριάς εἶχε παγώσει τό χιόνι καί παραλύσει τίς συγκοινωνίες τοῦ στρατοῦ μας, πού πολεμοῦσε ἐκεῖ πάνω ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν.

Τὴν παγερὴ ἐκείνη μέρα τῆς παραμονῆς ὁ διοικητὴς μιᾶς μεραρχίας ξεκίνησε μέ τό ἐπιτελεῖο του γιά τίς πρῶτες γραμμές τοῦ Μετώπου. Ζήτησα νά τόν συνοδέψω καί μοῦ τό ἐπέτρεψε.

Ἡ πορεία μας ἦταν πολύ δύσκολη. Τά δυστυχησμένα τὰ μουλάρια μας σωριάστηκαν μέσα στά χιόνια κι ἀναγκαστήκαμε νά προχωρήσουμε πεζοί. Ἦταν τόσο πυκνό τό χιόνι καί τόσο δυνατός ὁ βοριάς, πού μόλις προχωρούσαμε ἕνα χιλιόμετρο τὴν ὥρα.

Στὴν ἀνηφοριὰ ἐνός δρόμου συναντοῦμε ἕνα στρατιώτη

τελείως ξιπόλητο. Ἦταν φορτωμένος ἕνα δοχεῖο μέ χαλβά κι ἀγωνιζόταν νά προχωρήσει μέσα στά χιόνια.

— Γιατί εἶσαι ξιπόλητος; τόν ρωτᾷ ὁ στρατηγός.

— Μέ πονοῦν πολύ τά πόδια μου, λέει ὁ στρατιώτης, καί δέν μπορῶ νά φορέσω ἄρβυλα.

Κοιτάξαμε τά πόδια του. Ἦταν μελανιασμένα καί πρησμένα κι ἀπό τά νύχια τους ἔτρεχε πύο. Καταλάβαμε ἀμέσως ὅτι βρισκόταν σέ πολύ κακή κατάσταση, μέ προχωρημένα κρουπαγήματα.

Ὁ μέραρχος διατάζει τό στρατιώτη ν' ἀφήσει τό δοχεῖο μέ τό χαλβά, ἀλλ' ἐκεῖνος δέν ὑπακούει λέγοντας :

— Τά παιδιά ἐκεῖ ἐπάνω στά παγωμένα χιόνια ἔχουν δυό μέρες νά φᾶνε. Τά μουλάρια ψόφησαν. Πρέπει νά φτάσω γρήγορα. Αὔριο εἶναι Χριστούγεννα! . . .

Ἦταν ἡμιονηγός καί δέν εἶχε ἀναγνωρίσει τό μέραρχό του.

Ἐπειδή τά περισσότερα ἀπό τά μουλάρια τοῦ στρατοῦ εἶχαν ψοφήσει ἀπό τήν πείνα καί τήν παγωνιά, ὅλα, πυρομαχικά καί τρόφιμα, τά μετέφεραν οἱ στρατιῶτες στούς ὤμους τους.

— Ἐννοια σου, λέει ὁ στρατηγός στό στρατιώτη, πού ἔτρεμε ἀπό τό κρύο καί τούς πόνους τῶν ποδιῶν του, θά στείλω ἐγώ τό δοχεῖο μέ τό χαλβά στά παιδιά μέ ἄλλο στρατιώτη κι ἐσύ νά πᾶς στό γιατρό νά σοῦ γιατρέψει τά πόδια.

Διέταξε νά τοῦ δώσουν μάλλινες κάλτσες κι ἕνα ζευγάρι καινούρια ἄρβυλα καί τόν ἔστειλε μέ διαταγή του στό ὄρεινό χειρουργεῖο.

Ὁ ἡρωϊκός ἡμιονηγός ἀσφαλῶς, ἂν ὑπάρχει σήμερα στή ζωή, θά εἶναι ἀνάπηρος καί ἀπό τά δυό του πόδια.

10. ΜΟΛΩΝ ΛΑΒΕ

Μιά σπιθαμή απ' τό χῶμα αὐτό
τ' ἅγιο κι ἱερό δέ δίνω,
τή λευτεριά μου δέν πουλῶ
καί σκλάβος δέ θά γίνω.

Στά χέρια μου τ' ἀδείλιαστα
τό πιό παλιό ντουφέκι
γίνεται γιά τή λευτεριά
βροντή κι ἀστροπελέκι.

«Όχι!» φωνάζω στή σκλαβιά
κι ὀρθώνομαι λιοντάρι.
Τή χώρα τούτη ὅποιος τολμᾶ
ἄς ἔρθει νά τήν πάρει!

Χάρης Σακελλαρίου

11. ΕΝΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

«... Γεννήθηκα κοντά στή θάλασσα. Νά την, γαλαζοπράσινη ἐκεῖ μακριά στά βράχια. Σ' αὐτή περπάτησα, κολλύμπησα, ἔκλαψα. Πῶς νά μὴν τὴν ἀγαπῶ;

» Κοντά σ' αὐτὴ ζοῦν οἱ δικοί μου : Ἡ μητέρα μου, πού μου ἔδωσε τό γάλα. Ὁ πατέρας μου μέ τό χαμόγελο στό στόμα. Τ' ἀδέρφια μου μέ τίς τρέλες κι οἱ φίλοι μου κι οἱ σύντροφοί μου στό παίξιμο καί στό τραγούδι.

» Ἐκεῖ κοντά στή θάλασσα εἶναι καί τό σχολεῖο μου, ὅπου ἔμαθα τὰ πρῶτα γράμματα. Ἐκεῖ ἦταν ὁ σοφός μου δάσκαλος. Τί μαθήματα! Τί παραμύθια! Τί τραγούδια μαζί του! Καί γέλια κι ἐκδρομές καί παιγνίδια. Δεύτερος πατέρας ἦταν γιά μᾶς.

» Σ' ἐκεῖνα τ' ἀνοιχτά παράθυρα μαζευόμαστε τό χειμῶνα τὰ παιδιά καί κοιτάζαμε τὴ βροχὴ, πού πλημμύριζε τό περιβόλι. Κι ἐκεῖνο τό περιβόλι τό εἶχαμε φυτέψει μέ τὰ χέρια μας. Ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ παράθυρα ἔμπαινε τὴν ἀνοιξη ποτάμι ὁ ἥλιος κι ἔλουζε τὰ σγουρά κεφάλια τῶν παιδιῶν, τὰ θρανία, τὸν πίνακα, τὴν ἔδρα, ὅλη τὴν τάξη.

» Πιό πέρα είναι ή εκκλησία. Έκει λειτουργούσε ό σεβάσμιος παπάς μέ τά μακριά γένια και τ' άγγελικά μάτια. Κάθε Κυριακή πηγαίναμε όλα τά παιδιά στην εκκλησία. Και ήταν μέρες, πού τόσο γλυκά έφελναν οι ψάλτες, τόσο έλαμπε ό ήλιος στά πολύχρωμα τζάμια τής εκκλησίας, τόσο φεγγοβολούσαν τά χρυσά κεράκια στά μανουάλια, πού νόμιζες ότι βρίσκεσαι στον Παράδεισο.

» Κάτω, στην αγορά τής πόλης μας, είναι ένα ψηλό σπίτι. Έκει είναι τό γραφείο, όπου εργάζεται ό πατέρας μου μέ τό μεγάλο αδερφό μου.

» Κι έξω από τήν πόλη μας, ανάμεσα σέ δυό βουναλάκια, φαντάζει τό μικρό κοιμητήρι μας. Έκει κοιμάται ό παππούς μου. "Όταν πέθανε, τόν έκλαψα μέ όλη μου τήν καρδιά.

» Ό τόπος, όπου γεννήθηκαν οι γονείς μου, τ' αδέρφια μου κι οι φίλοι μου, τό σχολείο κι ό δάσκαλος, ή εκκλησία κι ό παπάς, όλα αυτά τά λένε πα τ ρ ί δ α.

» Τ' αγαπās αυτά; "Αμα τ' αγαπās αυτά, αγαπās τήν πατρίδα σου.

» Κάθε παιδί έχει τήν ξεχωριστή, τή μικρή του πατρίδα. Κι όλες οι μικρές πατρίδες κάνουν μιά μεγάλη, τήν Έλλάδα. Γιατί όλες οι μικρές πατρίδες έχουν μερικά πράγματα ίδια κι άπαράλλαχτα. Τήν ίδια θρησκεία οι κάτοικοι και τήν ίδια γλώσσα. Τούς ίδιους προγόνους. Τά ίδια ήθη κι έθιμα.

» Είμαι Έλληνας και καυχίέμαι για τούς προγόνους μου. Άλλά κι εγώ είμαι καλός. Είμαι φρόνιμος, καθарός. Θέλω νά είμαι γερός, για νά μεγαλώσω και νά κάμω στή ζωή μου κάτι. Μά και τίποτε τό έξαιρετικό αν δέ μοϋ τύχει ή ευκαιρία νά κάμω, θά είμαι ευχαριστημένος νά περάσω τή ζωή μου μ' εργασία, τιμή και δικαιοσύνη.

» Ξέρω πώς και στίς άλλες πατρίδες, τίς ξένες, εκατομμύρια άλλα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, είναι σάν κι ἐμένα. Τ' αγαπῶ κι εὐχομαι τό καλό τους. Μά δέ θέλω νά μ' ἀδικήσουν. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τόπος μᾶλλον φτωχός κι ἔχει πολλούς νά θρέψει. Τῆς χρειάζεται εἰρήνη κι ἀσφάλεια.

» Ξέρω πώς ἡ Ἑλλάδα πάντα πολέμησε, γιά νά εἶναι ἐλεύθερη. Σκλάβους δέ θέλησε νά ἔχει ἀκόμη κι ὅταν μποροῦσε. Δέ θέλει ὅμως κι αὐτή νά σκλαβωθεῖ. Ἔδωξε τόν Πέρση και τόσοις ἄλλους εἰσβολεῖς ἀπό τῆ γῆ της.

» Δέν ὄνειρεύομαι πολέμους. Θά ὑπερασπιστῶ ὅμως μέ τό αἷμα μου και τήν τελευταία σπιθαμή τοῦ τόπου μου, πού μέ ζεῖ και μέ ἀντρεῖεῖ μέ τήν πολλή του δόξα.

» Ὅλοι οἱ ξένοι, πού κατοικοῦν πύ εὐφορους τόπους τριγύρω μας, ἐργάζονται. Θά ἐργαστῶ, γιά νά τούς φτάσω και νά τούς ξεπεράσω, γιατί ἡ ἐλληνική φυλή εἶναι ἔξυπνη κι ἐπιδέξια. Μέ τήν ἐργασία μου θά κάμω πολλά· αὐτό τό ὑπόσχομαι στόν ἑαυτό μου.

» Καί κάτι ἄλλο ἀκόμη : γνωρίζω ἀπό μικρός τί εἶναι σεβασμός και σέβομαι τούς ἀνθρώπους και καθετί πού εἶναι καλύτερο ἀπό μένα.

» Σέβομαι πύ πολύ τούς γέρους. "Ἄν πεῖς ἕναν πικρό λόγο σ' ἕνα γέρο, εἶναι δυό φορές πικρός. "Ἄν τοῦ κάμεις ἕνα κακό, εἶναι δυό φορές κακό. Θέλω ἐγώ νά πειράξει κανένας τόν πατέρα μου; Θέλω νά τόν πικράνει; Ἔτσι κι ἐγώ δέ θά πειράξω και δέ θά πικράνω τόν πατέρα ἄλλου παιδιοῦ . . .»

Αὐτά ἔγραψε προχτές ὁ Κωστάκης στήν ἔκθεσή του, ὅταν ὁ δάσκαλός τους ζήτησε κάθε παιδί νά γράψει κάτι ἀπό τόν ἑαυτό του.

12. ΕΝΑ ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΟ ΖΩΟ

Τά παιδιά, καθισμένα στὸν παχύ ἴσκιο τῆς πελώριας καρυδιᾶς καί συζητώντας μέ τὸν ἀγροφύλακα, εἶδαν νά ξεπροβάλλει ἀπὸ τὸ δρόμο τῶν ἀμπελιῶν ὁ κύριος Πέτρος, ὁ γεωπόνος. Ἀμέσως πετάχτηκαν ἐπάνω. Ἄλλα τοῦ ἐτοίμασαν κάθισμα κι ἄλλα ἔτρεξαν νά φέρουν ὀπωρικά καί κρύο νερό.

Κάθισε ὁ κύριος Πέτρος, σφουγγίζοντας τὸν ἰδρώτα. Ἄνάσανε. Κοίταξε γελαστά γύρω. Κι ἔπειτα :

— Πάλι ζωηρή συζήτηση εἶχατε, εἶπε.

— Ναί, ἀπάντησε ὁ ἀγροφύλακας. Κι αἰτία εἶναι τὸ « ζουλάπι » ἐκεῖνο ἐκεῖ, πού τὸ ἀνακάλυψε στὸ ἀμπέλι ὁ σκύλος μου.

— Τὸ ζουλάπι; Ἄ, ὁ σκαντζόχοιρος; Ὁ καημένος! Σφαίρα ἔγινε ἀπὸ τὸν τρόμο του. Κι εἶναι μέγας!

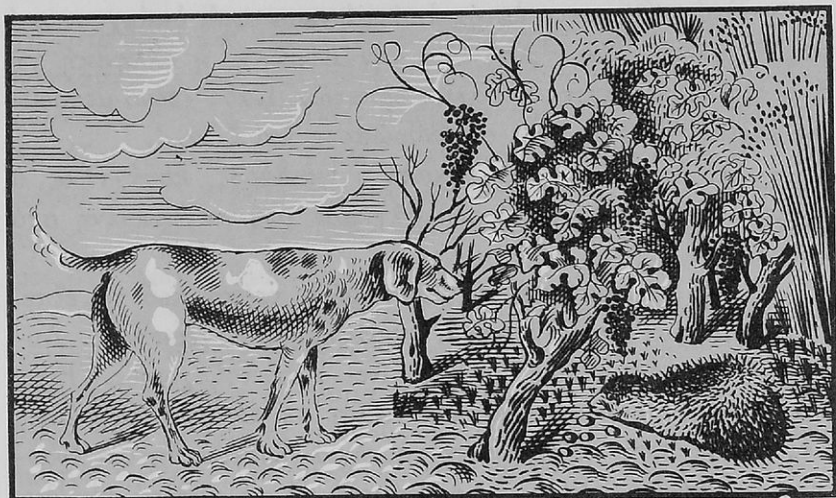
— Μᾶς λένε ἐδῶ, κύριε Πέτρο, πὼς ὁ σκαντζόχοιρος τρώει τὰ σταφύλια, εἶπε τὸ μικρότερο παιδί. Καί κάνει ζημιὰ, ἐνῶ ἐμεῖς διαβάσαμε κάπου ὅτι τρώει μόνο τίς ὀχιές.

— Ὡστε αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἄκακο πλάσμα βρίσκεται « ὑπὸ κατηγορίαν » καί σεῖς, παιδιά, τοῦ γίνατε συνήγοροι; ρώτησε ὁ γεωπόνος.

— Ναί! ναί! φώναξαν τὰ παιδιά, ἐνῶ οἱ μεγάλοι γελοῦσαν.

Ἐφτασαν καί τὰ μικρά μέ τούς καρπούς καί τὸ δροσερό, πηγαδίσιο νερό. Πῆρε ὁ κύριος Πέτρος σύκα μελιστάλαχτα καί χοντρόρωγα μαῦρα σταφύλια. Ἐφαγε, εὐχαριστήθηκε κι ὕστερα :

— Πάλι τὸ ἴδιο ζήτημα στή μέση, εἶπε. Τίς προάλλες ξανάγινε γι' αὐτὸ λόγος. Ὅσοι πιστεύουν ὅτι ὁ « ἀκανθόχοιρος » προξενεῖ ζημιὰ στὰ κτήματα, κάνουν λάθος...

— Μά τό είδαμε μέ τά μάτια μας αὐτό τό ζῶο νά τρώει ρῶγες, διαμαρτυρήθηκε ἕνας ξωμάχος.

— Τό παραδέχομαι, γερο - Νικόλα. Κάποτε - κάποτε γεύεται κι αὐτός τόν ἐκλεκτό καρπό. Ἄλλά τό ζήτημα εἶναι ἂν κάνει τό κακό πού προξενοῦν στά σταφύλια τ' ἄλλα πλάσματα, ἰδίως τά πουλιά. Αὐτή τήν ἐποχή τῆς « παγκαρπίας », ὅπως γνωρίζετε, καί οἱ σκύλοι ρίχνονται στά σταφύλια. Πῶς συμβαίνει λοιπόν νά τά ἔχουμε μόνο μέ τό σκαντζόχοιρο, ἕνα ζῶο πραγματικά εὐεργετικό στόν ἄνθρωπο;

Ἄλλά, φίλοι μου, οἱ περισσότεροί ἀπό μᾶς, ἄς μήν τό κρύβουμε τόν κυνηγᾶμε γιά τό νόστιμο κρέας του. Πολλοί ἄνθρωποι σκέπτονται τό κέρδος τῆς στιγμῆς κι ἀδιαφοροῦν γιά τά λοιπά.

Ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος ἐξολοθρεύει κάθε τρωκτικό, βλαβερό στή γεωργία, καί καταδιώκει πολύ τά φίδια καί μάλιστα τήν ὀχιά. Ἐχετε ἀντίρρηση;

— Κάθε ἄλλο! εἶπαν πολλές φωνές.

— Στόν τόπο μας, ἐκτός ἀπό τά τρωκτικά, ὑπάρχουν καί πάρα πολλά φίδια. Ἀπ' ὅλη τήν Εὐρώπη ἡ ἐλληνική γῆ ἔχει τίς περισσότερες ποικιλίες ἐρπετῶν. Κάθε χρόνο μετροῦμε μερικά θύματά τους σέ ἀνθρώπους καί ζῶα.

— Τίς προάλλες μᾶς ἔσκασε ὁ γάιδαρος, πετάχτηκε ὁ μικρός Γιαννακός, γιατί τόν δάγκασε μιά καταραμένη στό μουσούδι . . .

“Ὀλοι γέλασαν μέ τό χαριτωμένο τρόπο πού τά εἶπε.

— Νά μιά ζημιᾶ ἔξαφνα, παρατήρησε ὁ γεωπόνος. Λογαριάστε πόσες τέτοιες προλαβαίνει ὁ σκαντζόχοιρος. Ἐνας Γάλλος ἐπιστήμονας εἶπε κάποτε ὅτι « ὁ Θεός, ἐπειδή ἴσως μετανόησε, πού δημιούργησε τήν ὀχιά, ἔστειλε ἔπειτα ἐναντίον της τόν ἀκανθόχοιρο, ὀπλισμένο μέ τά φοβερά του ἀγκάθια ».

Δυό διαβάτες σταμάτησαν καί χαιρέτισαν. Ἐπειτα πλησίασαν τόν κύριο γεωπόνο καί τοῦ ζήτησαν μιά συμβουλή. Ἔτσι, ἡ συζήτηση κόπηκε. Τότε τά παιδιά κράτησάν τό σκύλο κι ἄφησαν ἐλεύθερο τό ἀγκαθωτό ζῶο. Ἐκεῖνο ξεθάρρεψε καί χώθηκε στους θάμνους.

“Ὅταν ἔφυγαν οἱ περαστικοί, ἡ συζήτηση συνεχίστηκε.

— Ἐέρεις, κύριε Πέτρο, εἶπε ὁ γερο - Νικόλας, τήν ἀνοιξη ὁ δάσκαλος μου ἔλεγε πώς ὁ σκαντζόχοιρος, καί νά δαγκαθεῖ ἀπό ὀχιά, δέν ψοφᾷ.

Οἱ ἄλλοι ἔδωσαν προσοχή.

— Σωστά σοῦ εἶπε. Λίγα χρόνια εἶναι, πού ἔγινε γνωστό αὐτό τό πράγμα, ἔπειτα ἀπό πειράματα σ' ἓνα εἰδικό ἴδρυμα τῆς Γαλλίας. Ἐκεῖ διατηροῦν πολλές ὀχιές.

Ἄλλοτε νομίζαμε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος πλησιάζει τήν ὀχιά, τῆς δαγκάνει τήν οὐρά κι ἀμέσως γίνεται σφαίρα. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Τήν ὀχιά τήν πλησιάζει ἀφοβα καί προβάλλει τό ρύγχος του, σάν νά θέλει νά τή μυριστεῖ. Ἐκεῖ-

νη τότε όρμα και τον δαγκάνει στο ρύγχος. Αύτός γλείφει τό δαγκαμένο μέρος και πάλι κινά προς τά εμπρός. Δεύτερο δάγκαμα ή όχιά. Βρίσκει όμως κι αυτός την εύκαιρία και άρπάζει τό φίδι από κάπου. Έκεινο χτυπιέται πάνω στ' άγκάθια του, καταπληγώνεται και ψοφά. "Αν τό ζωο πεινά, τρώει επί τόπου ένα μέρος του φιδιού. "Αν όχι, τό μεταφέρει στη φωλιά του.

Έέρω τί θα μέ ρωτήσεις, γερο - Νικόλα, είπε τώρα ό γεωπόνος. Θα μέ ρωτήσεις γιατί δέν ψοφά ό σκαντζόχοιρος έπειτα από τόσα δαγκάματα. Έδω κυρίως είναι ή άνακάλυψη, πού έκαναν οι ειδικοί : Τό δηλητήριο, πού χύνει στην πληγή ή όχιά, ένω είναι αρκετό να θανατώσει κάποτε άνθρωπο, δέ φέρνει καμιά βλάβη στο άγκαθωτό ζωο. Αυτό για να ψοφήσει, πρέπει να δαγκαθει από την όχιά τριάντα περίπου φορές. Και κάθε φορά να χύνεται στην πληγή ή παραπάνω ποσότητα, κάπου δηλαδή έφτά ή όχτώ χιλιοστόγραμμα δηλητηρίου. Τόση αντίσταση δείχνει τό σώμα του.

Δέν πρέπει λοιπόν ν' αφήνουμε να έξοντώνεται αυτό τό εύεργετικό ζωο. Και σημειώστε τουτο : Σε όλη την μεσημβρινή και νότια Ελλάδα ό σκαντζόχοιρος είναι τό μοναδικό ζωο, πού κυνηγá αποτελεσματικά τά φαρμακερά φίδια. Στη βόρεια Ελλάδα είναι και οι πελαργοί.

Έσεΐς οι μικροί άκούτε και προσέχετε. Έμεΐς οι μεγάλοι ζήσαμε τά μικρά μας χρόνια, όταν οι έπιστήμες δέν ήταν τόσο αναπτυγμένες. Γι' αυτό επιμένουμε σήμερα σε μερικά πράγματα, όχι σωστά, πού τά διατηρούμε όμως « κατά παράδοση ».

Θ. Μακρόπουλος

13. Ο ΛΥΚΟΣ ΚΙ Η ΑΛΕΠΟΥ

‘Ο λαός φοβᾶται τό λύκο καί τόν μισεῖ. Φοβᾶται καί τήν ἄλεπού. Μά τή θαυμάζει κιόλας γιά τήν ἐξυπνάδα της καί κάνει χάζι μέ τίς πονηριές της. Τά δυό αὐτά ζῶα τόν παρακολουθοῦν παντοῦ ὅπου πάει καί τοῦ ληστεύουν τό βιός. ‘Ο ἕνας χυμᾶ μέσ στά προβατοκόπαδά του καί τά ρημάζει. ‘Η ἄλλη ἔρχεται ἀκόμα πιό κοντά του καί κλέβει τίς κότες του ἀπ’ τά κοτέτσια. Δέ μοιάζουν μ’ ὅλα τ’ ἄλλα τ’ ἀγρίμια, πού ζοῦν μονάχα μέσ στό λόγγο κι ὅταν τόν δοῦν, κρύβονται ἤ τό βάζουν στά πόδια. Τοῦτοι οἱ δυό ἔχουν τό θράσος νά τοῦ ζητοῦν μερτικό ἀπ’ τήν περιουσία του, λές καί τούς εἶχε γραμμένους στά χαρτιά του. Γι’ αὐτό λέει γιά δαύτους : «‘Ο λύκος κι ἡ ἄλεπού τί θέλουν μέ τ’ ἀγρίμια!»

‘Ετσι πού τούς βλέπει νά ρίχνονται κι οἱ δυό καταπάνω του, λές κι εἶναι συνεννοημένοι, λέει πώς, δέν μπορεῖ, κάποια παλιά φιλία ἤ συγγένεια θά ’χουν μεταξύ τους. Τό πιό πιθανό νά ’ναι κουμπάροι. Γι’ αὐτό μόλις ἀνταμώνονται, τούς βάζει νά λένε :

- ← Τί κάνεις, κουμπάρα;
- Καλά, κουμπάρε. ‘Εσύ;

Συχνά ἐπίσης τούς βλέπομε νά χαιρετιοῦνται μέ τά ὀνόματά τους.

— Κυρ - Νικόλα, κυρ - Νικόλα, λέει ἡ ἄλεπού . . .

— Τί τρέχει, κυρα - Μάρω; τῆς ἀποκρίνεται ὁ λύκος.

Εἶν’ οἱ δυό τους ἕνα ζευγάρι ταιριαστό, πού . . . δέ χωνεύεται καθόλου οὔτε θέλει νά βλέπει ὁ ἕνας τόν ἄλλο.

Κι αὐτό γιατί ὁ λύκος, ὅπως ξέρομε, εἶναι μεγάλος ἄρπαγας καί φαγάς. Μπρός στήν πείνα του δέ λογαριάζει τίποτε. Γράφει στά παλιά παπούτσια του, πού λένε, καί φιλιές καί κουμπαριές. Χυμᾶ κι ἀρπάζει τό φαί ἀπ’ τ’ ἄλλου-

νοῦ τό στόμα. Γι' αὐτό κι ἡ ἄλεπού τόν ἀποφεύγει κι ὅταν τύχει νά τόν συναντήσει, κοιτᾷ μέ ποιόν τρόπο θά τόν ξεφορτωθεῖ.

Πολύ συχνά τήν παθαίνει ὁ λύκος ἀπ' τήν παμπόνηρη αὐτή συντρόφισσά του.

Μιά φορά, λένε, εἶδαν οἱ δύο τους ἕνα γέρικο ἄλογο, πού ἔβασκε δεμένο στό λιβάδι, καί ρίχτηκαν πάνω του νά τό φᾶνε. Τό ἄλογο, ὅπως ἦταν δεμένο, εἶδε πώς ἦταν δύσκολο νά τό βάλει μαζί τους καί σκέφτηκε νά σωθεῖ μέ ποινηριά.

— Τό ξέρω πώς θά μέ φᾶτε, τούς λέει. Μά τί νά γίνει! Ἐχω γεράσει πιά κι ἔτσι ἢ ἄλλιῶς τό τέλος μου πλησιάζει. Μά εἶναι κρίμα νά χαθεῖ μαζί μ' ἐμένα κι ἡ περιουσία μου. Σ' ἕνα πολύ κρυφόν μέρος, πού κανένας δέν τό ξέρει, ἔχω κρύψει πολλά πιθάρια, γεμάτα λίρες. Φαίνεται πώς ἐσεῖς εἴστε οἱ τυχεροί, γιά νά μέ κληρονομήσετε. Στά πισινά μου πόδια, ἀπό κάτω, στά πέταλα, ἔχω γράψει τό μέρος, ὅπου ἔχω κρύψει τό θησαυρό μου. Ἄν σᾶς ἐνδιαφέρει, ἐλάτε νά τό διαβάσετε, γιά νά πᾶτε νά τόν πάρετε.

Ἡ ἄλεπού κάτι ὑποψιάστηκε κι εἶπε νά λείψει ἀπ' τήν κακή τήν ὥρα.

— Κυρ - Νικόλα μου, λέει στό λύκο. Ἐπειδή δέν ἔχω πάρει μαζί μου τά γυαλιά μου καί δέ βλέπω νά διαβάσω, κάνεις τόν κόπο νά διαβάσεις ἐσύ, πού εἶσαι καί γραμματιζούμενος, γιά νά ἰδοῦμε τί γράφει ἡ διαθήκη;

Ὁ λύκος κολακεύτηκε ἀπό τά λόγια τῆς ἄλεπούς. Πῆγε ἀπό πίσω κι ἔσκυψε νά διαβάσει. Τό ἄλογο, χωρίς νά χάσει καιρό, τοῦ δίνει μερικές δυνατές κλοτσιές στό κεφάλι καί τόν πετᾷ μακριά μέ σπασμένα μοῦτρα καί δόντια.

Ὅταν συνῆρθε ὁ λύκος, ἔφυγε μακριά. Κι ἡ ἄλεπού τόν πειράζει καί τοῦ λέει :

— Έ, κυρ - Νικόλα! Πώς πήγε τό διάβασμα; Τί γράφει ή διαθήκη; Άλλά μή μοῦ τή λές. Τή βλέπω τυπωμένη στό μοῦτρα σου. Νά χαιρόμαστε τήν κληρονομιά μας! . . .

Εἶναι παμπόνηρο καί τετραπέρατο ζουλάπι ή ἀλεπού. Καί τή φοβερή σοφία της καί τήν πονηριά της τή μεταδίνει καί στό παιδιά της. Τούς κάνει συστηματική διδασκαλία. Τούς πάει στή φωλιά ζωντανά ποντίκια, κοτόπουλα, ἀκρίδες καί λαγούς καί τά μαθαίνει πώς νά πιάνουν τό κυνήγι τους, πώς νά τό παραμονεύουν, πώς νά τό ξεπλανεύουν καί νά τό ξεγελοῦν. Ὅταν μεγαλώσουν, τά πάει ἔξω, στίς στάνες καί στό κοτέτσια, τούς δείχνει τίς παγίδες καί τούς μαθαίνει μέ τί τρόπο νά τίς ἀποφεύγουν, πώς νά περνοῦν ἀπό δολωμένα μονοπάτια, πώς νά κουβαλοῦν τό κυνήγι στή φωλιά τους, χωρίς νά τούς πάρουν εἶδηση . . .

Στό τέλος τ' ἀλεπόπουλα περνοῦν κι ἀπό . . . ἐξετάσεις καί παίρνουν τό ἀπολυτήριό τους. Ἐτσι, μιά φορά εἶχε μαζέψει γύρω της τά παιδιά της καί τούς ἔκανε τίς τελευταῖες της ἐρωτήσεις :

— Βλέπετε κείνη τή φωτιά σ' ἐκεῖνο ἐκεῖ πέρα τό βουνό; τούς ρώτησε.

— Τή βλέπομε, μάνα, ἀπάντησαν ἐκεῖνα.

— Ἄ, τί καλά, ἔκανε ή ἀλεπού κι ἄπλωσε τά μπροστινά της πόδια. Τί καλά πού ζεσταίνομαι! . . .

— Μανούλα, μανούλα, ἔμπηξε τίς φωνές ἐν' ἀλεπόπουλο. Κάηκα, κάηκα! . . .

— Καλά, πώς;

— Νά, μιά σπίθα πετάχτηκε ἀπό κεῖ καί μ' ἔκαψε.

— Μπράβο; παιδί μου. Ἐσύ ξεσχόλισες. Τράβα τώρα στή δουλειά σου! . . .

Γι' αὐτό καί λένε : « Ἐκατό χρονῶ ἢ ἄλεπού, ἑκατόν δέκα τ' ἄλεπόπουλο ».

« Ἱστορίες καί θρύλοι γιά τ' ἀγρίμια »
 Ἐκτὸ βραβευμένο Ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
 Γ. Ἀποστολικά, Χ. Σακελλαρίου, Ν. Σκόπια

Χάρις Σακελλαρίου

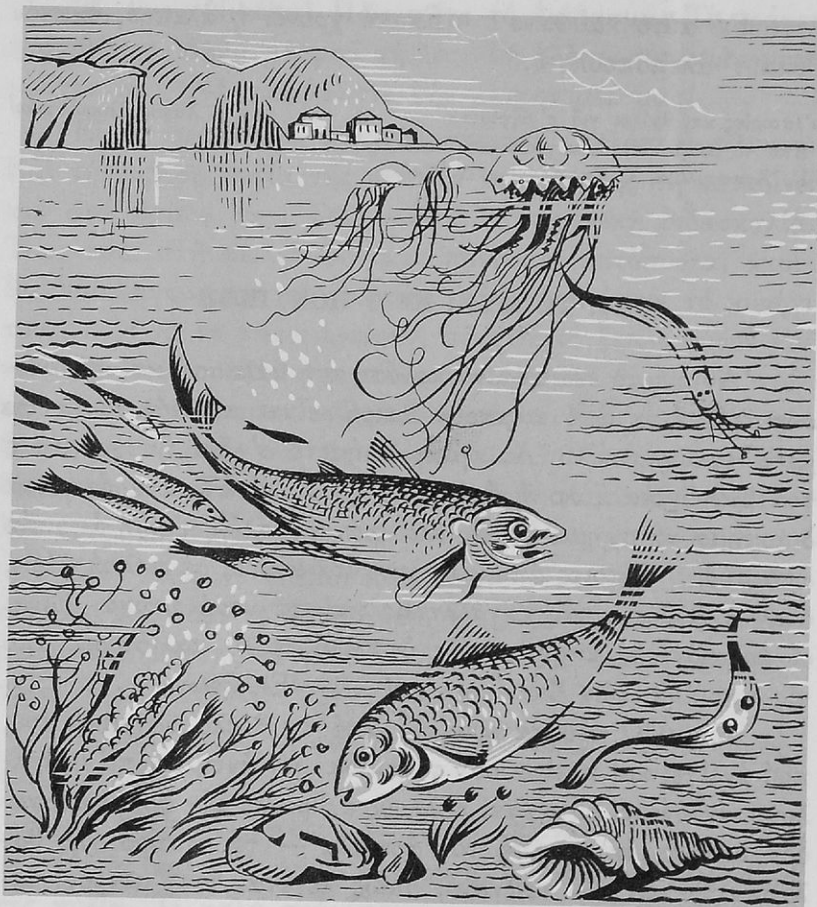
14. ΤΟ ΜΥΔΙ ΚΙ Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ

Ἄν ρίξετε ἓνα πήλινο κανάτι στὴ θάλασσα καί τὸ ἀνασύρετε ἔπειτα ἀπὸ κάμποσο καιρό, εἶναι πιθανόν νά βρεῖτε μέσα ἓνα χταπόδι. Ἄν ὅμως ἀφήσετε σ' ἓνα ἥσυχο μέρος τοῦ βυθοῦ ἓνα ξύλο ἢ ἓνα σίδερο, θά δεῖτε ἔπειτα ἀπὸ ἓνα διάστημα νά σχηματίζεται ἐκεῖ πάνω μιά ὀλόκληρη ἀποικία ἀπὸ μύδια. Τέτοιες ἀποικίες συναντᾶ κανεὶς σέ πολλά μέρη, ὅταν ὁ βυθὸς εἶναι κατάλληλος καί τὰ νερά ἥσυχα. Εἶναι οἱ ἀρχαιότερες ἀποικίες τῆς ὑψηλίου, πολὺ παλιότερες ἀπὸ τίς ἀποικίες τῶν Φοινίκων καί τῶν Ἑλλήνων.

Τὸ μύδι, προστατευόμενο ἀπὸ τὸ διπλὸ ὄστρακό του, πού ἀνοίγει καί κλείνει σάν τσιμπίδα, δέν ἀντιμετωπίζει πολλοὺς κινδύνους, οὔτε ἔχει πολλοὺς ἐχθρούς. Δέν φοβᾶται σχεδόν κανένα, ἐκτός ἀπὸ τὸν ἀστερία — τὸ σταυρὸ τῆς θάλασσας — καί τὸν τσαγανό, ὅπως λέγεται ἓνας μικρός, τετραπέρατος καβουράκος τοῦ βυθοῦ.

Ὁ πρῶτος, ὁ ἀστερίας, θεωρεῖται, καί εἶναι, ὁ μεγαλύτερος χαλαστής τῆς γενιᾶς τῶν μυδιῶν καί τῶν στρειδιῶν. Ζυγώνει τὸ θῦμα του, τὸ ἀγκαλιάζει, τὸ πιέζει, τὸ ἀνοίγει καί τὸ τρώει.

Ὁ ἄλλος ἐχθρὸς, ὁ τσαγανός, ἔχει ἄλλη τακτική. Αὐτός τὸ μύδι τὸ τρώει σιγά σιγά. Πῶς ὅμως μπορεῖ καί τὸ ἀνοίγει; Χμ! ἔχει τὸν τρόπο του.

Ἄλλά, πρὶν ἐκθέσουμε αὐτὸν τὸν τρόπο, θά παρουσιά-
σουμε ἕνα ἄλλο φαγά, ἕνα ἄλλο περίεργο κι ἀπίθανο ἐχθρὸ
τοῦ μυδιοῦ, στεριανῆς προελεύσεως. Καί τώρα πιά πρέπει
νά φέρουμε τὴν συζήτηση στὸν ποντικὸ, γιατί αὐτὸς εἶναι
ὁ ἀπὸ ξηρᾶς ἐπιδρομέας.

Ὁ ποντικὸς εἶναι πολυμήχανος. Καταφέρει δουλειές πού
σοῦ ἔρχεται ζαλάδα. Σκαρφαλώνει στὸν τοῖχο, τρυπᾷ τὴ σα-

νίδα, κλέβει τ' αὐγά. Τέλος, ανάμεσα στ' ἄλλα, εἶναι καί δεινός κολυμβητής. Κάνει καί μακροβούτια. Λαμπρά, ὅλα αὐτά εἶναι γνωστά καί δέν ἐκπλήττουν κανένα.

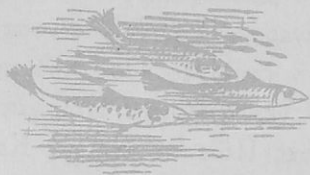
Ἐκεῖνο ὅμως, πού δέν περίμενε κανείς, εἶναι ὅτι θά ἐπεξέτεινε τή δράση του καί μέχρι βυθοῦ! Καί ὅμως, καί αὐτό γίνεται. Φτάνει καί στό βυθό ἀκόμη καί ἐπιτίθεται στά μύδια. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τό λόγο τριγυρίζει συχνά μυστηριωδῶς στό παραθαλάσσιο. Πολλοί τόν ἔβλεπαν κι ἀποροῦσαν. Μιά μέρα ὅμως τό μυστήριο διαλευκάνθηκε. Βρέθηκε ποντικός πιασμένος σέ μία περίεργη παγίδα τοῦ βυθοῦ : ἕνα μεγάλο μύδι βαστοῦσε στήν τσιμπίδα τοῦ ὀστράκου του ἕνα ποντικό ἀπό τό μουσοῦδι! Πειστήριο τρομαχτικό! Τό πράγμα ἦταν ὀλοφάνερο. Ὁ ποντικός νοστιμευόταν τά μύδια καί κατέβαινε καί τά ἔτρωγε. "Ὅσο πού πιάστηκε ἀπό ἕνα! Γεννιόταν ὅμως μία νέα ἀπορία : Πῶς μπορούσε ὁ ποντικός καί ἔτρωγε τά μύδια; Πῶς τά ἄνοιγε; Καί, ἂν ὑποτεθεῖ ὅτι τά πρόφταινε ἀνοιχτά, πῶς δέν πιανόταν τόσον καιρό; Μέ τί τρόπο ὁ ποντικός ἀποφεύγει τήν τσιμπίδα καί γενικά πῶς καταφέρνει καί τρώει τό μύδι; Λοιπόν ἰδοῦ τό τέχνασμα! "Ὅταν ὁ ποντικός διακρίνει ἀπό ψηλά τό μύδι ἀνοιχτό, παίρνει μέ τό στόμα του μία πέτρα μικρή, πηγαίνει στήν ἄκρη καί τοῦ τή ρίχνει. Μπλούμ! Ἐνενήντα στά ἕκατό ἡ πέτρα βρίσκει τό στόχο, δηλαδή πέφτει ἀκριβῶς ανάμεσα στίς δύο κουτάλες τοῦ μυδιοῦ. Ἐκεῖνο τρομαγμένο προσπαθεῖ νά κλείσει. Μά εἶναι ἀδύνατο. Ἡ πέτρα τό ἐμποδίζει. Καί ἡ θύρα μένει μισάνοιχτη. Τά υπόλοιπα εἶναι πλέον ζητήματα μιᾶς ἀπλῆς βουτιᾶς. "Ὅπως βλέπετε, τό τέχνασμα εἶναι πολύ ἔξυπνο καί πολύ ἀπλό.

Τήν ἴδια λοιπόν μέθοδο μεταχειρίζεται καί ὁ τσαγανός. Κουβαλάει καί αὐτός μία πέτρα καί τή ρίχνει στό ἀνοιγμα τῆς θύρας τοῦ στρειδιοῦ ἢ τοῦ μυδιοῦ καί ἡ θύρα δέν

μπορεῖ νά κλείσει πιά. Καί τότε ἐκεῖνος μπαίνει μέσα ἄφοβα καί στρώνεται στό φαί. Μιμεῖται ἄραγε τόν ποντικό ἢ ὁ ποντικός πῆρε τό σχέδιο ἀπό τόν τσαχανό; Σέ ποιόν ἀνήκει ἡ πατρότητα τῆς ἐφευρέσεως; Ἡ πρόκειται γιά ἀπλή σύμπτωση; Μᾶλλον αὐτό θά συμβαίνει. Τά μεγάλα πνεύματα πάντοτε συναντῶνται.

«'Εδῶ Βυθός»

Θέμος Ποταμιάνος

15. Ο ΤΣΕΛΙΓΚΑΣ

Ἦθελα νά 'μουν τσέλιγκας, νά 'μουν ἕνας γιδάρης,
νά πάω νά ζήσω στό μαντρί, στήν ἐρημιά, στά δάση.
Νά 'χω κοπάδια πρόβατα, νά 'χω κοπάδια γίδια
κι ἕνα σωρό μαντρόσκυλα, νά 'χω καί βοσκοτόπια.
Τό καλοκαίρι στά βουνά, στούς κάμπους τό χειμώνα,
νά 'χω σέ μιά ψηλή κορφή, καλύβι ἀπό ρουπάκια.
Νά 'χω μέ τά βοσκόπουλα σέ κάθε σκάρο γλέντι,
νά 'χω φλογέρα νά λαλῶ, ν' ἀντιλαλοῦν οἱ κάμποι.

Κώστας Κρυστάλλης

16. Η ΒΕΛΑΝΙΔΙΑ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ

1. Γεννήθηκα από ένα βελανίδι, πού ο άνεμος τό άρπαξε από μιιά βελανιδιά και τό έριξε κοντά στό δάσος.

Χωρίς καμιά περιποίηση, χωρίς κανέναν νά φροντίζει για μένα, μεγάλωσα μονάχη μου σιγά σιγά. Κι ύστερα από πολλά χρόνια, πάνω από διακόσια, έγινε κι εγώ μεγάλη βελανιδιά.

2. Οί ρίζες μου προχώρησαν βαθιά και ξαπλώθηκαν μέσα στη γη, όσο απλώνονται πάνω στον κορμό μου και τά κλαδιά μου όλόγυρα. "Ένα μεγάλο δέντρο πρέπει νά έχει μεγάλες και δυνατές ρίζες, για νά στηρίζεται καλά.

Τά κλαδιά μου μεγάλωσαν κι απλώθηκαν σ' όλες τίς μεριές, σαν πελώρια χέρια.

"Έριξα πολύ μεγάλο άνάστημα και πέρασα όλα τ' άλλα δέντρα πού είναι εδώ. 'Ο κορμός μου στά μικρά μου χρόνια ήταν λεπτός και τρυφερός· με τον καιρό όμως έγινε χοντρός και δυνατός. Κι ή φλούδα μου, όταν ήμουν μικρή, ήταν πρασινωπή και μαλακή· λίγο λίγο κι αυτή πήρε χρώμα μαυριδερό, έγινε σκληρή και γέμισε σχισμάδες..

3. Λίγο πιο πέρα από μένα είναι κι άλλες βελανιδιές, πολύ γέριες. Μέ περνοῦν πολλά χρόνια.

Είναι, σαν νά ποῦμε, γιαγιάδες μου και προγιαγιάδες μου. 'Ο κορμός τους είναι γεμάτος από κουφάλες και ρόζους και τά κλωνάρια τους είναι όλο ρόζοι.

4. Τά φύλλα μου είναι πολλά και πυκνά, αλλά μονάχα στην άκρη των κλαδιών. Στή μέση δέν έχω πολλά φύλλα· γι' αυτό όποιος στέκεται κοντά στον κορμό μου μπορεί νά δει ως πάνω στην κορυφή μου.

Κάτω από τή φυλλωσιά μου φυτρώνουν λογής - λογής άνοιξιιάτικα φυτά κι άγριολούλουδα. 'Ο ήλιος περνά μέσ'

ἀπό τή φυλλωσιά μου, φτάνει ὡς τό χῶμα καί τοὺς δίνει
ζωή.

Ὁ ἥλιος ! Ἄχ, πῶς τόν ἀγαπῶ ! Δέν ξέρω ἂν εἶναι
ἄλλο δέντρο στόν κόσμο, πού ν' ἀγαπᾶ τό φῶς καί τή ζε-
στασιά ὅπως ἐγώ.

Δέν πολυβιάζομαι νά βγάλω τήν ἀνοιξη τά πριονωτά
φύλλα μου· φοβοῦμαι τό κρύο καί περιμένω νά ζεστάνει ὁ
καιρός καί τά φύλλα μου βγαίνουν ὄχι χωριστά τό καθένα,

ἀλλά φοῦντες - φοῦντες, κι ἔχουν ἓνα κοτσάνι, γιά νά μποροῦν νά γυρνοῦν στόν ἀγαπημένο ἥλιο.

5. Ὁ καρπός μου εἶναι ἡ πιό θρεπτική τροφή γιά τούς χοίρους. Βελανίδια ἔδινε καί ἡ Κίρκη στούς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεά κι ἔτρωγαν, ἀφοῦ τούς μεταμόρφωσε σέ χοίρους, ὅπως λέει ἡ μυθολογία.

Μά καί τά φλουδατά κουπάκια τῶν βελανιδιῶν μου καί ἡ φλούδα μου δέν εἶναι πράγματα ἀχρηστα· μ' αὐτά οἱ βυροδοφέες κατεργάζονται τά δέρματα.

Λησμόνησα νά σᾶς πῶ πῶς τά φύλλα μου καί τά κλαδιά μου, τό καλοκαίρι, τά δαγκώνουν κάτι μικρά ζωύφια. Στό κάθε δάγκωμα γίνεται ἓνα ἐξόγκωμα σάν καρῦδι. Ἐκεῖ μέσα τά μικρά ζωύφια φυλάγουν τ' αὐγά τους.

Τά καρῦδια αὐτά τά λένε κηκίδια καί τά μεταχειρίζονται γιά γιαιτρικό· ἀκόμη γιά νά κάμουν μελάνι· κι οἱ χωρικοί γιά νά βάφουν μαῦρα, ὅταν θέλουν, τά μάλλινα ὑφάσματά τους.

6. Τώρα νά σᾶς πῶ καί γιά τόν κορμό μου. Στόν κορμό μου τό μέσα ξύλο, ἡ καρδιά, νά ποῦμε, εἶναι σταχτερή καί τόσο σκληρή, πού δέν μπορεῖ εὐκολά νά τή χαράξει τό μαχαίρι. Τό ἄλλο ξύλο, πού εἶναι ὀλόγυρα στήν καρδιά καί γειτονεύει μέ τή φλούδα μου, εἶναι κιτρινωπό καί μαλακό. Αὐτό μέ κάνει καί ζῶ. Ἀπ' αὐτό περνοῦν οἱ χυμοί, πού ἀνεβαίνουν ἀπό τίς ρίζες καί φτάνουν ὡς τ' ἀκροκλάδια.

Ἡ καρδιά μου πάλι μέ συγκρατεῖ στερεά καί μέ κάνει νά μὴ φοβοῦμαι τόν ἄνεμο, ὅσο δυνατά κι ἂν φυσᾷ. Τό ξύλο τῆς καρδιάς μου εἶναι πολύ χρήσιμο στούς ἀνθρώπους.

Ὅταν ἔχουν ἀνάγκη ἀπό ξύλο, πού νά μὴ σαπίζει στό νερό, πού νά εἶναι αἰώνιο, τρέχουν νά βροῦν καρδιά βελανιδιάς καί κάνουν γεφύρια, βάρκες, καράβια καί σπίτια.

7. Μέ τό ἄλλο μου ξύλο, τό κιτρινωπό, κάνουν ἐπι-

πλα, πού εἶναι προφυλαγμένα ἀπό τό νερό καί δέν ἔχουν φόβο νά σαπίσουν. Αὐτό τό ξύλο τό μεταχειρίζονται καί γιά κάψιμο σέ φούρνους, σέ τζάκια, σέ θερμάστρες καί μέ τά κλαδιά μου κάνουν τό πιό καλό ξυλοκάρβουνο, τό ἄγριο, ὅπως λένε οἱ νοικοκυρές.

Τό κιτρινωπό ξύλο μου εἶναι κάποτε κατατρυπημένο. Ἐνα πλῆθος ἔντομα ἔρχονται, τρυποῦν τή φλούδα μου, κάνουν ἐκεῖ μέσα τή φωλιά τους καί φυλάγουν τ' αὐγά τους· σέ λίγο τό μέρος ἐκεῖνο τοῦ κορμοῦ μου κάτω ἀπό τή φλούδα γίνεται κούφιο.

8. Καί τώρα πῶς νά γλιτώσω; Ἄς εἶναι καλά ὁ φίλος μου ὁ δρυοκολάπτης, τό καλό πουλί μέ τό βαθύ κόκκινο, τό κρεμεζί μέτωπο, τίς πράσινες ἢ ἀσπρόμαυρες φτερούγες του καί τήν κοκκινωπή οὐρά.

Αὐτό ἔρχεται ταχτικά καί μέ τή δυνατή μύτη του ἀρχίζει νά χτυπᾷ τόν κορμό μου : τάκ - τάκ - τάκ. Ἀπό τά δυνατά χτυπήματα ἀντιβούζει τό δάσος καί τό ἔξυπνο πουλί καταλαβαίνει, ὅταν ὁ κρότος εἶναι ξερός, πῶς τό ξύλο εἶναι γερό. « Ἐδῶ δέν εἶναι τίποτε », λέει μέ τό νοῦ του καί πηγαίνει παραπέρα.

Ξαναρχίζει τό τάκ - τάκ - τάκ καί ὅταν ἀκούσει τό ξύλο νά κουδουνίζει, ὅπως κουδουνίζουν τά κούφια πράγματα, « ἐδῶ εἴμαστε! » λέει, καί μέ τή φοβερή μύτη του σκάβει δυνατά, βρίσκει τή φωλιά καί τρώει ὅλα τά ἔντομα.

Στά παλιά χρόνια, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἤθελαν νά παίξουν κανένα γιά τήν παλικαριά του καί τή δύναμή του, θυμόνταν ἐμένα καί τόν παρομοίαζαν μέ τό ξύλο μου, πού εἶναι σκληρό σάν πέτρα.

17. Ο Π Ε Υ Κ Ο Σ

ΕΝΑΣ πεῦκος μέσ στον κάμπο
γέρασ' ό φτωχός,
στέκει εκεί πρωί καί βράδυ
μοναχός.

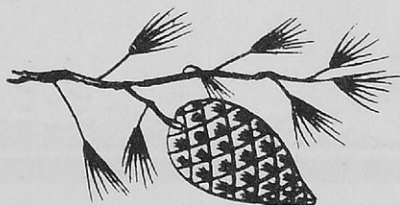
Έχασε μεγάλους κλώνους,
έμαθε πολλά,
ζει διακόσια τόσα χρόνια
στρογγυλά.

Άκουσε τά καριοφίλια,
είδ' άρματολούς,
πέρασε πολέμους, μπόρες,
κεραυνούς.

Μά βαστάει σάν παλικάρι
όσο κι 'άν γερνά,
κι άγναντεύει πέρα ώς πέρα
τά βουνά.

« Παιδικά τραγούδια »

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

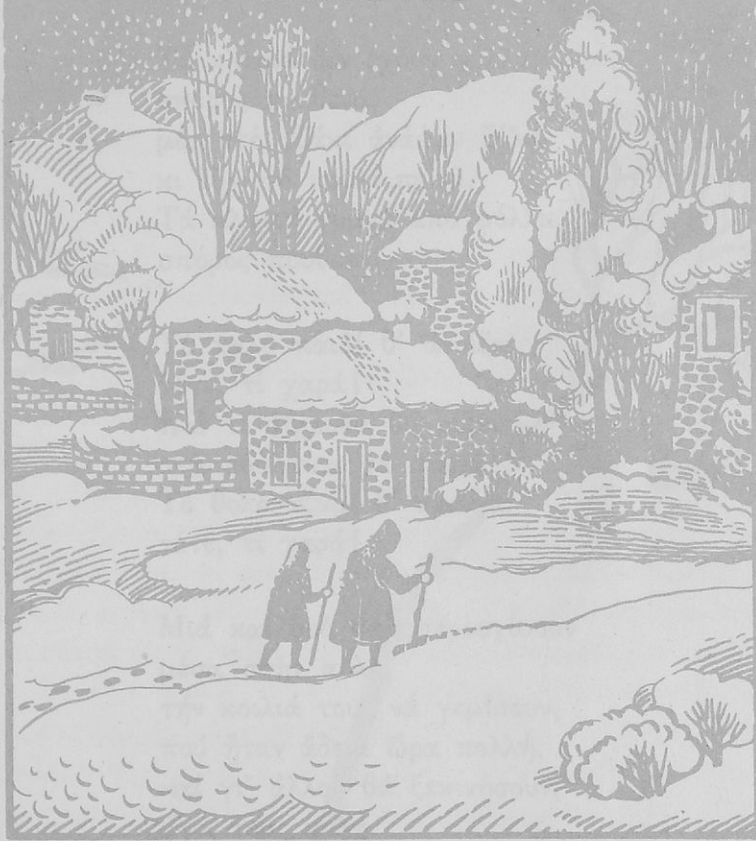

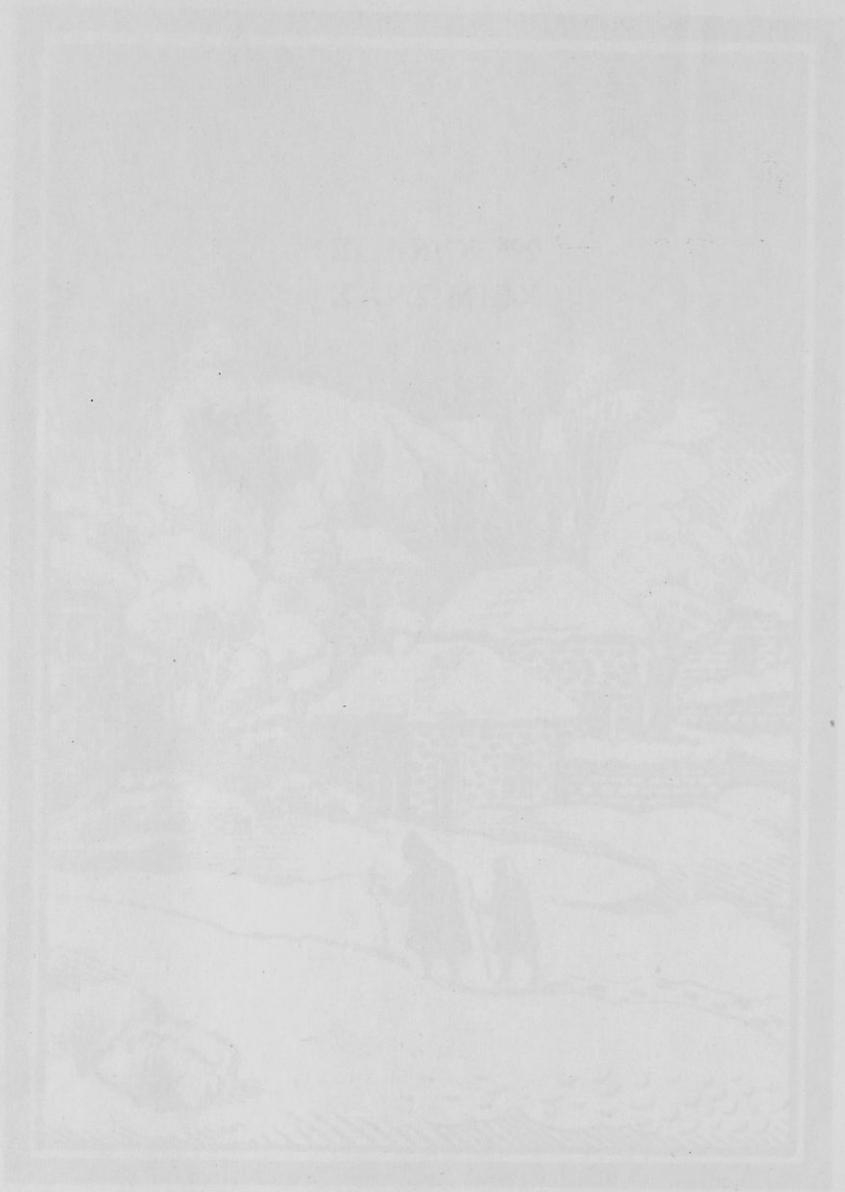
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ
Το παρόν έργο αποτελεί μια συστηματική ανάλυση των μεθόδων που χρησιμοποιούνται στην επιστημονική έρευνα. Η μελέτη αυτή είναι η καρδιά της επιστημονικής διαδικασίας, η οποία οδηγεί στην απόκτηση νέων γνώσεων και στην κατανόηση του φυσικού κόσμου. Η επιστημονική έρευνα χαρακτηρίζεται από τον αντικειμενικό της χαρακτήρα, την ελεγκσιμότητα των αποτελεσμάτων και την ανοικτότητα στην επικριτική αξιολόγηση. Τα βασικά στάδια της έρευνας περιλαμβάνουν τον καθορισμό του προβλήματος, την υιοθέτηση της μεθόδου, τη συλλογή των δεδομένων, την ανάλυση των αποτελεσμάτων και την τελική έκθεση των ευρημάτων. Η διαδικασία αυτή είναι συνεχής και επαναλαμβανόμενη, καθώς η έρευνα συχνά οδηγεί στην ανακάλυψη νέων ερωτήσεων που απαιτούν περαιτέρω μελέτη. Η επιστημονική έρευνα αποτελεί τον κινητήρα της προόδου στην ανθρωπότητα, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της κοινωνίας και στην βελτίωση της ζωής των ανθρώπων.

Η μελέτη των μεθόδων έρευνας είναι απαραίτητη για να μπορούμε να αξιολογήσουμε την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τις επιστημονικές μελέτες. Η κατανόηση της επιστημονικής διαδικασίας βοηθά στην κριτική ανάλυση της πληροφορίας που προέρχει από την έρευνα, αλλά και στην υιοθέτηση των καλύτερων πρακτικών στην καθημερινή ζωή. Η επιστημονική έρευνα είναι η βάση της τεχνολογικής και κοινωνικής ανάπτυξης, και η μελέτη των μεθόδων της είναι απαραίτητη για να μπορούμε να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις του μέλλοντος.

2^{ΟΣ} ΚΥΚΛΟΣ
ΧΕΙΜΩΝΑΣ

18. ΧΕΙΜΩΝΙΑ

Στό χωριό μέ τ' άσπρα σπίτια
ήρθε ή χειμωνιά,
μαζευτήκαν τά σπουργίτια
καί ζητοϋν ζεστή γωνιά.
Έξω άπ' τοϋ χωριοϋ τά σπίτια
ήρθε ή παγωνιά.

Τά κλαριά δέν έχουν φύλλα,
σπόρος πουθενά,
μές στό τζάκι ανάψαν ξύλα
κι έξω τό πουλί πεινά.
Τά κλαριά γυμνά άπό φύλλα,
σπόρος πουθενά.

Τό καλό παιδί θ' άνοίξει
τότε, τί χαρά!
Καί τί ψίχουλα θά ρίξει
στά πουλάκια τά μικρά!
Τό θολό τζάμι θ' άνοίξει.
τότε, τί χαρά!

Μιά και δυό θά φτερουγίσουν
μέσα στήν αύλή,
τήν κοιλιά τους νά γεμίσουν,
πού ήταν άδεια ώρα πολλή,
καί γι' άλλοϋ θά ξεκινήσουν,
ώρα τους καλή.

Μιχ. Δ. Στασινόπουλος

19. Τ Ο Χ Ι Ο Ν Ι

1. Ήταν χειμωνιάτικο βράδυ. Ὁ ἀέρας εἶχε πέσει καί στό περιβόλι βασίλευε ἡσυχία. Ὡστόσο ὁ οὐρανός ἦταν σκεπασμένος ἀπό σταχτιά καί μαῦρα σύννεφα.

Ἐξαφνα ἄρχισαν νά πέφτουν ἀπό τόν οὐρανό κάτι μικρές πεταλουδίτσες. Ήταν νιφάδες χιονιοῦ. Κι ἔπεφταν τόσο μαλακά, τόσο ἀπαλά ἢ μιά κατόπι στήν ἄλλη οἱ πεταλουδίτσες αὐτές, πού δέν ἀκούονταν καθόλου. Οἱ μικρότερες μάλιστα χόρευαν στόν ἀέρα σάν τρελές. Σιμώνοντας ὅμως ἐλαφρά ἐλαφρά τούς κοιμισμένους θάμνους καί τά δέντρα, τά στόλιζαν μέ πολύ γοῦστο. Δέν ξεχνοῦσαν οὔτε τό παραμικρό κλαδάκι.

Κι ἔπεφταν κι ὅλο ἔπεφταν ἀπό τόν οὐρανό χιλιάδες, ἑκατομμύρια πεταλουδίτσες κι ἄφηναν στή γῆ τά φορεμάτια τους, πού ἔμοιαζαν σάν ἀστρουλάκια. Ἔτσι, φόρεσαν καί τῆς κληματαριάς ἓνα ζεστό πανωφόρι καί τῆ χλόη τῆ σκέπασαν μ' ἓνα πάπλωμα ἀφράτο, πουπουλένιο.

Τό ἴδιο ἔκαμαν καί στά κάγκελα καί σέ ὅλα τά πράματα τοῦ περιβολιοῦ. Στό καθένα ἔβαλαν ἀπό μιά σκούφια. Μά στή βία τους ἐπάνω ἔκαμαν καί μερικά στραβά. Ἄλλα πῆραν μεγάλες σκούφιες κι ἔβλεπες νά τούς κατεβαίνουν ὡς τ' αὐτιά. Ἄλλα πάλι πῆραν μικρότερες καί τούς στέκονταν στήν κορυφή. Μερικές μπῆκαν στραβά. Μά τί ἔχει νά κάμει; Φτάνει πού πῆραν ὅλα τό δῶρο τους ἐκεῖνο τό βράδυ. Καθένα δέν ἔμεινε παραπονεμένο.

2. Τήν ἄλλη μέρα τό περιβόλι ἦταν ἀγνώριστο. Μά τί ξάφνιασμα ἦταν ἐκεῖνο, τί χαρά, τί πανηγύρι, σάν ξύπνησαν ὅλα κι εἶδαν τά λευκά τους δῶρα. Οἱ θάμνοι δέν τολμοῦσαν νά κουνηθοῦν, μήπως καί τούς πέσουν τά ὄμορφα στολίδια. Ἡ χλόη ἦταν πολύ εὐχαριστημένη μέ τό ἀφράτο, τό ἀπαλό

της πάπλωμα. Ἡ γριά κληματαριά, πού ἄλλοτε ξυπνοῦσε πρώτη ἀπ' ὅλους, σήμερα ξύπνησε τελευταία. Τόσο γλυκά κοιμήθηκε κάτω ἀπ' τὸ ζεστό της πανωφόρι. Ἀπ' ὅλα ὅμως πιό πολύ χάρηκαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη.

— Θὰ μᾶς τ' ἀφήσουν ἄραγε γιὰ πάντα τὰ ὄμορφα αὐτὰ σκουφιά; ρωτοῦσαν.

Ἄλλα δέν πρόφτασαν καλά καλά νά χαροῦν τὰ δῶρα τους, ὅταν ἔξαφνα ἀκούστηκαν κάτι φωνές χαρούμενες καί σέ λίγο τὸ περιβόλι γέμισε ἀπὸ παιδιά.

Θεέ μου! τί τρέλες ἦταν ἐκεῖνες, σάν ἀντίκρισαν τὸ ἀπαλό, τὸ κατάλευκο χιόνι! Ἄλλα κυλιόνταν χάμω καί ἄλλα κυνηγιόνταν μέ τίς χουφτες γεμάτες χιόνι.

Σέ λίγο ἄναψε κι ὁ χιονοπόλεμος. Πῶ πῶ! τί κακό ἦταν ἐκεῖνο! Δέν ἔμεινε στολίδι γιὰ στολίδι στὰ χαμόδεντρα. Ἀκόμη καί στὰ ψηλά δέντρα ἔφταναν οἱ μπάλες. Πᾶνε κι οἱ σκούφιες πού φοροῦσαν τὰ κάγκελα, πάει καί τὸ πανωφόρι τῆς κληματαριάς. Σωστή καταστροφή! Τὰ παιδιά ὅμως ἦταν ἐνθουσιασμένα. Κατακόκκινα τὰ μάγουλά τους καί τὰ μάτια τους ἄστραφταν ἀπὸ χαρά.

20. ΣΤΑ ΚΡΥΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

1. Βαρύς χειμώνας πλάκωσε κι οί χωρικοί, κλεισμένοι τά βράδια στά σπίτια τους, μαζεύονται όλοι γύρω στή φωτιά.

Έκείνη τή νύχτα ό άνεμος βοούζε πιό άγρια από κάθε άλλη φορά.

Στό σπίτι του γερο - Φώτη ή γωνιά άναβε όλόφλογη κι έχυνε σ' όλο τό δωμάτιο ευχάριστη πύρα. "Όλοι του σπιτιού ήταν καθισμένοι γύρω στή φωτιά.

Η Γιώργαινα ράβει ένα φορεματάκι του παιδιού, ή Χρυσάνθη γνέθει, ό Γιώργης πυρώνει τά χέρια του κι ό γέρος συδαυλίζει τή φωτιά.

2. Ό Δημήτρης, πού του άρέσουν τά μαντέματα, αρχίζει πρώτος, για να παρακινήθουν κι οί άλλοι. Από κει τά μαθαίνει και τά λέει και στ' άλλα τσοπανόπουλα και τους παίρνει ένα σωρό « κάστρα ».

— Απόψε θά σ'ας πω μαντέματα, πού δέ θά τά βρεϊ κανένας, τους λέει. Άκοΰστε ένα :

*Τέσσερις στέκονται,
δυό ακούνε,
ένας σκάβει,
κι ένας θυματίζει.
Τί είναι ;*

Σκέπτονται όλοι, βάζουν μέ τό νοΰ τους κάμποσα πράγματα, αλλά κανένας δέν υποψιάζεται πως είναι τό γουρούνι μέ τήν ουρά του.

— Βρεϊτε το λοιπόν ! τους πεισμώνει ό Δημήτρης. Και επειδή κανένας δέν τό βρίσκει, του δίνουν από ένα « κάστρο » ό καθένας, για να τους τό πεϊ.

— Τέτοια δύσκολα μαντέματα μονάχα ό Γιώργης ξέρει, ξαναλέει ό Δημήτρης σέ λίγο. Μά νά πού σᾶς εἶπα κι ἐγώ ἕνα! . . . Κι αὐτό πού θά σᾶς πῶ τώρα, δέ θά τό βρεῖ κανένας σας. "Όποιος τό ξέρει, ἐδῶ θά φανεῖ! . . .

*Μικρή-μικρή νοικοκυρά
μεγάλη πῖτα κάνει.*

Τί εἶναι ;

Κι αὐτό τούς τό εἶπε, γιατί, ὅσο κι ἂν σκέφτηκαν, δέν πῆγε ό νοῦς τους στή μέλισσα.

3.— Ἐγώ θά σοῦ πῶ ἕνα, λέει ό Γιώργης, καί νά σέ δῶ ἂν τό βρεῖς.

*Τό φίδι τρώει τή θάλασσα
κι ἡ θάλασσα τό φίδι.*

Τί εἶναι ;

— Τό λυχνάρι μέ τό φιτίλι! πετάχτηκε ό Δημήτρης.

— Τό πέτυχες! τοῦ λέει ό Γιώργης. Μά τώρα θά σοῦ πῶ δύο, πού εἶναι τό ἴδιο πράγμα. Νά δοῦμε, θά τά βρεῖς κι αὐτά;

— Πές τα καί θά τά βρῶ, τοῦ ἀπαντᾷ.

— Ἄκουσε λοιπόν τό πρῶτο:

*Μιά κόρη λυγερή
βῆμα βῆμα περπατεῖ
κι ἀπό πίσω της πηγαίνει
μιά γριά βλογοχομμένη!
Τί εἶναι;*

Ἄκουσε τώρα καί τό δεύτερο:

*Ἔχω μιά προβατίνα,
ἀπό τό λαιμό τή δένω
κι ἀπό τήν οὐρά τή σέρονω!
Τί εἶναι;*

Ὁ Δημήτρης τόν ἔβαλε καί τοῦ τά εἶπε πάλι καί πάλι, μά δέν τά βρῆκε. Τότε κι οἱ ἄλλοι τοῦ ἔταξαν σπουδαῖα « κάστρα », γιά νά τοὺς τά φανερώσει.

— Μά γιά σκεφετῆτε λιγάκι ἀκόμη! τοὺς λέει. Ὁ κόσμος τό χρειάζεται ὅλη τήν ὥρα!

Τοὺς βασάνισε κάμποσο, ἔπειτα τοὺς μαρτύρησε πῶς εἶναι ἡ βελόνα μέ τή δαχτυλήθρα, πού μοιάζει μέ βλογοχομμένη.

— Ἐ! φτάνει πιά τά « κάστρα » πού πῆρες, Γιώργη, εἶπε ό γερο-Φώτης. Τώρα εἶναι καιρός νά σχολάσουμε.

Γεώργιος Α. Μέγας

21. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Στή Βηθλεέμ, μιά νύχτα σκοτεινή, ένας άνθρωπος γύριζε από πόρτα σέ πόρτα χτυπώντας και παρακαλώντας νά τοῦ δώσουν λίγη φωτιά, γιά νά ζεστάνει ένα παιδάκι, πού γεννήθηκε ἐκεῖνο τό βράδυ, καί τή μητέρα του.

Ἄλλά ἦταν νύχτα, ὅλοι κοιμόνταν καί κανένας δέν τοῦ ἀποκρινόταν. Ὁ ἄνθρωπος συνέχιζε τό δρόμο του. Στό τέλος εἶδε μακριά ένα φῶς. Κίνησε κατά κεῖ καί ὅταν ἔφτασε, εἶδε πῶς ἦταν μιά μεγάλη φωτιά κι ὀλόγουρά της ἦταν ξαπλωμένο ένα κοπάδι ἄσπρα πρόβατα. Τό κοπάδι τό φύλαγε ένας γερο - βοσκός. Στά πόδια τοῦ βοσκοῦ ἦταν ξαπλωμένα τρία μεγάλα σκυλιά.

Μόλις ὁ ἄνθρωπος πλησίασε, τά τρία σκυλιά ξύπνησαν κι ἀνοιξαν τά μεγάλα τους στόματα νά γαβγίσουν. Μά δέν μπόρεσαν νά βγάλουν οὔτε τήν παραμικρή φωνή.

Ὁ ἄνθρωπος εἶδε πῶς ἀνασηκώθηκαν οἱ τρίχες τῶν σκυλιῶν, πῶς γυάλισαν τ' ἄσπρα τους δόντια καί πῶς χύθηκαν καταπάνω του. Τό ένα σκυλί τόν ἄρπαξε ἀπό τό πόδι, τό ἄλλο ἀπό τό χέρι καί τό τρίτο κρεμάστηκε ἀπό τό λαιμό του. Ἄλλά δέν μπόρεσαν νά τοῦ κάμουν μέ τά δόντια τους κανένα κακό καί παραμέρισαν. Τότε ὁ ἄνθρωπος ἔκανε νά πλησιάσει τή φωτιά. Μά τά πρόβατα ἦταν στριμωγμένα τό ένα δίπλα στό ἄλλο τόσο κοντά, πού δέν μπορούσε νά περάσει ἀνάμεσά τους. Ἀναγκάστηκε τότε νά πατήσει πάνω τους. Μά κανένα ἀπό τά πρόβατα οὔτε ξύπνησε οὔτε κουνήθηκε.

2. Ὄταν ὁ ἄνθρωπος ἔφτασε κοντά στή φωτιά, ὁ βοσκός σήκωσε τό κεφάλι. Ἦταν ένας γέρος κατσούφης, πάντα ἀπότομος καί σκληρός σέ ὅλους. Ὄταν εἶδε τόν ἄγνωστο πού πλησίαζε, σήκωσε τό μακρú καί μυτερό στήν ἄκρη ραβδί

του και τό πέταξε πάνω του μ' όρμη. Μά τό ραβδί λοξοδρόμησε κι έπεσε μέ πολύν κρότο στή γη, χωρίς νά βλάψει τόν άγνωστο.

Τότε ό άγνωστος πλησίασε τό βοσκό και τόν παρακάλεσε νά τοῦ δώσει λίγη φωτιά, για νά ζεστάνει τό νεογέννητο και τή μητέρα του.

— Βοήθησέ με, φίλε μου, τοῦ λέει. Δῶσε μου λίγη φωτιά. Θά ξεπαγιασουν κι οι δυό τους από τό κρύο.

Ό βοσκός θέλησε νά τοῦ άρνηθεῖ. Θυμήθηκε όμως πώς τά σκυλιά δέν μπόρεσαν νά τόν δαγκώσουν, τά πρόβατα δέν τόν φοβήθηκαν και δέ σκορπίστηκαν και τό ραβδί του δέν τόν πέτυχε. Και δείλιασε. Και δέν τόλμησε ν' άρνηθεῖ στόν άγνωστο αυτό πού τοῦ ζήτησε.

— Πάρε όση φωτιά θέλεις, τοῦ λέει.

Άλλά ή φωτιά εἶχε χωνέψει πιά και δέν εἶχε απομείνει κανένα μακρύ ξύλο ή κλαδί. Ήταν ένας σωρός από αναμμένα κάρβουνα. Κι ό άγνωστος δέν εἶχε ούτε φτυάρι ούτε τίποτε άλλο, για νά τά βάλει μέσα και νά τά πάει εκεί πού ήθελε. Ό βοσκός τό εἶδε αυτό και ξαναεἶπε :

— Πάρε όση φωτιά θέλεις . . .

Και χαιρόταν στή σκέψη, πώς δέ θά μπορέσει νά πάρει φωτιά.

Άλλά ό άγνωστος έσκυψε, ξεχώρισε μέ τό χέρι του τά κάρβουνα από τή στάχτη, ανασήκωσε τήν άκρη τοῦ φορέματός του, πῆρε όσα κάρβουνα χρειαζόταν και τά έβαλε εκεί. Και τά κάρβουνα μήτε τά χέρια του έκαψαν, όταν τά 'πιασε, μήτε τό φόρεμά του. Τά πῆρε και κίνησε νά φύγει, σάν νά μὴν κρατοῦσε αναμμένα κάρβουνα, αλλά μῆλα ή καρύδια.

Όταν τά εἶδε αυτά ό βοσκός, απόρησε :

— «Μά τί νύχτα εἶναι αυτή, πού τά σκυλιά δέ δαγκώνουν,

τά πρόβατα δέν τρομάζουν, τό ραβδί δέ χτυπάει καί τά κάρβουνα δέν καΐνε;»

Σταμάτησε τόν άγνωστο καί τόν ρώτησε :

— Τί νύχτα εΐναι ή σημερινή; Καί γιατί όλα έχουν τόση καλοσύνη γιά σένα;

— Άν δέν τό βλέπεις μόνος σου, δέν μπορώ έγώ νά σοῦ τό έξηγήσω, άποκρίθηκε ό άγνωστος κι έξακολούθησε τό δρόμο του.

3. Ό βοσκός άποφάσισε νά τόν άκολουθήσει καί νά μάθει τί σημαίνουν όλα αυτά. Τόν πήρε από πίσω, ώσπου ό άγνωστος έφτασε στό σπίτι του. Κι είδε τότε ό βοσκός πώς ό άνθρωπος αυτός δέν είχε μήτε καλύβα κι ή γυναίκα καί τό βρέφος ήταν ξαπλωμένοι μέσα σέ μιά σπηλιά, πού δέν είχε τίποτε άλλο από γυμνά βράχια. Καί σκέφτηκε τότε ό βοσκός πώς τό φτωχό, τ' άθώο βρέφος, κινδύνευε από τό κρύο μέσα στή σπηλιά καί, μ' όλο πού ή καρδιά του ήταν σκληρή, λυπήθηκε τό βρέφος κι άποφάσισε νά τό βοηθήσει.

Έβγαλε από τό σακούλι του μιά όλόασπρη μαλακή προβιά καί τήν έδωσε στόν άγνωστο νά τή στρώσει κάτω άπ' τό παιδάκι. Καί τή στιγμή εκείνη πού αυτός ό σκληρόκαρδος καί βάνουσος άνθρωπος ένιωσε συμπόνια γιά τούς άλλους ανθρώπους, άνοιξαν τά μάτια τής ψυχής του κι είδε αυτά πού δέν μποροῦσε νά δεΐ κι άκουσε εκείνα πού πρίν δέν μποροῦσε ν' άκούσει.

Εΐδε πώς όλόγυρα ήταν άγγελιοι μέ άσημένα φτερά καί πώς στά χέρια τους κρατοῦσαν άρπες κι άκουσε πού έψελναν ότι τή νύχτα εκείνη γεννήθηκε ό Σωτήρας του κόσμου.

« Θρύλοι γιά τό Χριστό »

Άπό τό βραβευμένο άναγνωστικό Δ' τάξεως

Γ. Άποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Σέλιμα Λάγγελεφ

Μετ. Λίζας Κοντογιάννη

22. ΕΙΔΑ ΧΤΕΣ ΒΡΑΔΥ

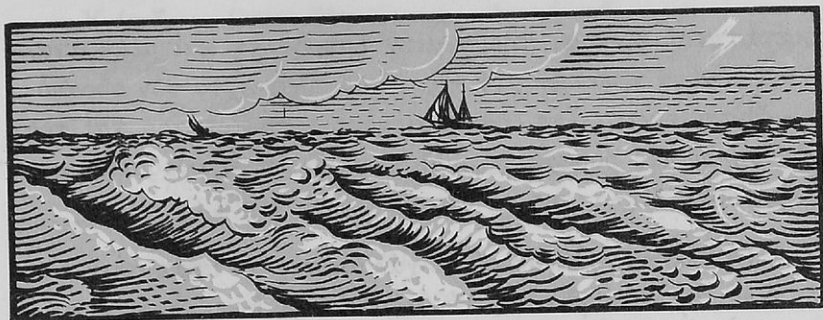
Είδα χτές βράδυ στ' όνειρό μου
τό γεννημένο μας Χριστό.
Τά βόδια πάνω του φυσούσαν
όλο τό χνώτο τους ζεστό.

Τό μέτωπό του ήταν σάν ήλιος
καί μέσα ή φάτνη ή φτωχική
άστραφτε πιό καλά από μέρα
μέ κάποια λάμψη μαγική.

Βοσκοί πολλοί καί βοσκοπούλες
τόν προσκυνούσαν ταπεινά,
ξανθόμαλλοι άγγελοι στεκόνταν
κι έψελναν γύρω του «Ώσαννά!»

Στά πόδια του έσκυβαν οί Μάγοι
κι έμοιαζε τ' άστρο από ψηλά
πώς θά καθίσει σάν κορόνα
στής Παναγίας τά μαλλιά.

Τέλλος Άγρας

23. «ΦΟΥΡΤΟΥΝΙΑΣΜΕΝΗ ΘΑΛΑΣΣΑ»

—“Όση γαλήνη κι ἄν κάνει ὅση καλοκαιρία κι ἄν ὑπάρχει, πάντα στίς δώδεκα τὰ μεσάνυχτα κάθε παραμονῆς Χριστουγέννων θά δεῖτε ἐδῶ τή θάλασσα νά φουσκώνει ν’ ἀφρίζει χωρίς βοή κι ἀντάρα καί νά γεμίζει ἄσπρα κύματα, λέτε κι εἶναι κοπάδια πρόβατα, πού βόσκουν σέ λιβάδι. Καί πάλι σιγά σιγά τά κύματα σβήνουν καί χάνονται στά βάθη τοῦ πελάγου . . .

Ἔτσι μᾶς ἔλεγε ὁ μπαρμπα -Ἡλίας ὁ Σερεμέτης, στρίβοντας μέ τά ροζιάρικα, χοντροπετσιασμένα χέρια του τσιγάρο. Κι ἐξακολούθησε :

— Καί μή θαρρεῖτε πώς εἶναι τά πεῦκα τότε, πού βουίζουν ἐδῶ . . . Εἶναι ὁ βοσκός, πού σαλαγάει τά πρόβατα πάνω κάτω στό περιγιάλι . . . Ἐμεῖς τό ξέρομε πάππου πρὸς πάππου καί τό εἶδαμε μέ τά μάτια μας . . .

Ἄπίθωσε τό τσιγάρο στό πλαίσιο τοῦ παραγωνιοῦ, ὅπου σπιθοβολοῦσαν τά λιόκλαρα, καί σταυροκοπήθηκε μ’ εὐλάβεια. Τό πρόσωπό του, πού τό εἶχαν ψήσει ἢ ἄρμη, τό λιοπύρι καί τά ξεροβόρια, ἀνυψώθηκε μέ μιάν ἐνατένιση κάποιας ὀπτασίας. Καί τά μάτια του, πού τά σκίαζαν πυκνά,

ἀκατάστατα φρύδια, πῆραν μιάν ἡμερότητα καί μιάν ἀγαλλίαση, σάν νά ἔβλεπαν στά Θεοφάνια ὀλάνοιχτο τόν οὐρανό...

— Ἔτσι εἶναι, εἶπε, ξαναπαίρνοντας τό τσιγάρο καί τραβώντας βαθιές ρουφηξιές... Μοῦ τά ἔλεγε ἡ κυρούλα μου... Καθόμουνα δίπλα της κι ἄρχιζε τήν ἱστορία :

— Τό βλέπεις ἐκεῖνο ἐκεῖ τό χάλασμα στήν πέρα ράχη, πάνω ἀπό τῆς Μπίγλαινας τό λιοστάσι ; Ἐκεῖ ἦταν τότε ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα μέ τ' ὄνομα, τοῦ πρώτου ἀρχιτέλλιγκα τοῦ τόπου... Γιατί τότε δέν ἦταν τίποτε ἐδῶ· μηδέ λιοστάσια μηδέ χωριό... Ἐρχονταν, βλέπεις, οἱ « φοῦστες » μέ Ἀλγερίνους καί σκότωναν τά παλικάρια κι ἐπαιρναν ἀπό τά σπίτια ὅ,τι ἔβρισκαν... Γι' αὐτό καί τό χωριό ἦταν ψηλά στήν Παλιοχώρα κι εἶχε βίγλες, πού φύλαγαν κι ἔδιναν εἶδηση.

Κι ὅταν φαίνονταν οἱ φοῦστες στό γιαλό, οἱ ξωμερίτες ὅπου φύγει φύγει... Ἄκουες θρῆνο τά παιδιά καί χάρχαλο τά πράματα. Κι ἔτρεχαν νά κρυφτοῦν στό φρούριο... Ἄς εἶναι...

Πού λές, σ' ἐκεῖνο τό χάλασμα, πάνω στήν πέρα ράχη, ἦταν ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα. « Εἶχε χιλιάδες πρόβατα καί μυριάδες γίδια », πού λέει τό τραγούδι... Μά ἦταν ἄνθρωπος σκληρός κι ἀπόνετος καί δέν ἔκανε καλό σέ ἄνθρωπο.

Μιά βραδιά, πού λές, μιά παραμονή τοῦ Χριστοῦ, κάποιος πῆγε καί χτύπησε τή θύρα του. Οἱ σκύλοι, πού ἔσκιζαν ἄνθρωπο, οὔτε ἔσκουζαν οὔτε ἀγρίεψαν. Μόνο πῆγαν καί συμμαζεύτηκαν στά πόδια τοῦ Χριστόγιωργα.

— Ποιός εἶναι αὐτοῦ ; ξεφώνισε ἐκεῖνος ἀγριεμένος. Ποιός εἶσαι ; Τί γυρεύεις τέτοια ὥρα ;

— Ἄν εἶσαι χριστιανός, ἄνοιξε, ἀποκρίθηκε μιά φωνή. Μ' ἔπιασε ἡ νύχτα καί τό κρύο καί δέν ξέρω πού νά πάω.

Χιονίζε κιόλας, ξέχασα νά σᾶς τό πῶ.

— Τράβα τό δρόμο σου κι ἐδῶ δέν εἶναι χάνι, ξεφώνισε ὁ Χριστόγιωργας καί χούγιαξε τά σκυλιά.

Μά ἐκεῖνα δέν κουνήθησαν.

— Γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ πού γεννιέται τώρα, εἶπε παρακαλεστά ἡ φωνή, ἀνοιξε, δέ βαστῶ πιά...

Μά ἐκεῖνος ποῦ ν' ἀνοίξει!

— Σύρε στό δρόμο σου, ξαναεἶπε ἀγριεμένα.

— Γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἀνοιξε, εἶπε πάλι ἡ φωνή.

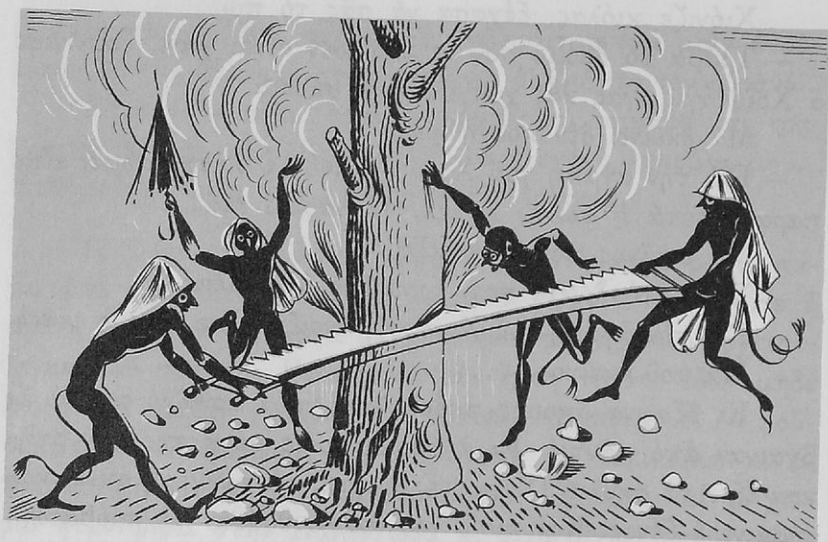
Μά ποῦ ἐκεῖνος!...

Κι ἔξαφνα ἄκουσε ποδοβολητό τῶν ἀρνιῶν, σάν νά ἔβγαιναν ἀπό μαντρί. Κι ἡ θύρα ἀνοιξε μόνη της καί βγήκαν ἔξω τά σκυλιά. Στήν κατηφοριά, σάν φεγγερή σκιά, κατέβαινε ὁ ξένος. Καί πίσω του ἀκολουθοῦσαν τά πρόβατα... Μπροστά ὁ ξένος καί πίσω αὐτά καί παραπίσω ὁ Χριστόγιωργας φωνάζοντας.

Ὅταν ὁ ξένος ἔφτασε στή θάλασσα, ἄρχισε νά περπατᾶ πάνω στά κύματα. Πίσω του ἔρχονταν ἕνα - ἕνα τά πρόβατα. Καί γέμισε ἡ θάλασσα ἀπό πρόβατα, πού ὀλοένα ξεμάκραιναν, ἀκολουθώντας τή φωτερή σκιά, ὥσπου χάθηκαν στά βάρη τοῦ πελάγου.

Καί χάθηκε κι ὁ Χριστόγιωργας. Καί ρήμαξε ἡ στάση του. Καί μόνο κάθε χρονιά τήν παραμονή τοῦ Χριστοῦ, τά μεσάνυχτα, πηγαينوέρχεται στό γιαλό καί σαλαγᾶ τά πρόβατα, πού ἀκολουθοῦν τό Χριστό. Γιατί ὁ Χριστός ἦταν πού εἶχε ἔρθει, γιά νά τόν σώσει ἢ νά τόν τιμωρήσει.

Κι ὁ μπαρμπα - Ἡλίας σταυροκοπήθηκε πάλι.

24. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΩΔΕΚΗΜΕΡΟ

1. Ὁ στύλος τῆς γῆς

Κάτω ἀπὸ τὴ γῆ ὑπάρχει ἓνα μεγάλο δέντρο, σάν στύλος πελώριος καὶ γερός, καὶ βαστάει τὴ γῆ. Ἔτσι ἔλεγαν οἱ παλαιότεροι. Ἐκεῖ κάτω βρίσκονται ὅλο τὸ χρόνο οἱ καλικάντζαροι καὶ δουλεύουν νύχτα καὶ μέρα. Προσπαθοῦν νὰ κόψουν τὸ στύλο, πού βαστάει τὴ γῆ, γιατί θέλουν νὰ τὴ δοῦν νὰ γκρεμίζεται καὶ νὰ γελοῦν. Χτυποῦν λοιπὸν μὲ μικρά τσεκουράκια καὶ πριονίζουν μὲ πριονάκια. Κάθε χρόνο μόλις ζυγώνουν νὰ τὸ κόψουν, νὰ σου κι ἔρχονται καὶ τὰ Χριστούγεννα.

—Ἄιντε, πᾶμε τώρα νὰ γλεντήσουμε λίγο πάνω στὴ γῆ, πειράζοντας τοὺς ἀνθρώπους, γιορτές ἡμέρες πού ἦρθαν. Πᾶμε καὶ στὸ γυρισμὸ μας τὸ ἀποκόβομε.

Ἔρχονται λοιπὸν κοντά μας. Στὸ γυρισμὸ τους ὁμως

βρίσκουν τό δέντρο νά ἔχει θρέψει. Καί τότε ἀρχίζουν πάλι ἀπό τήν ἀρχή.

Εὐτυχῶς πού εἶναι κουτούτσικοι οἱ καλικάντζαροι, γιά τοῦτο κάθε χρόνο πάντα τά ἴδια κάνουν καί πάντα τά ἴδια παθαίνουν μέ τοῦτο τό θεόρατο δέντρο, πού κρατάει τή γῆ ὀλόκληρη μέ τά χωριά της καί μέ τίς πολιτεῖες της.

2. Ὁ μυλωνάς κι ὁ καλικάντζαρος

Μιά φορά ἕνας μυλωνάς εἶχε ὠραία φωτιά μέ κάρβουνα στό μύλο του καί ἔψηγε μιά σούβλα κρέας. Ἐκεῖ πού γύριζε τή σούβλα του, βλέπει στήν ἄλλη μεριά ἕναν καλικάντζαρο καί γύριζε μιά σούβλα μέ βατράχους ! Δέν τοῦ μίλησε διόλου. Ὑστερα ἀπό λίγο τόν ρωτᾷ ὁ καλικάντζαρος πῶς τόν λένε.

—Ἐαυτό μέ λένε, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ μυλωνάς.

Ἐκεῖ πού γύριζε τή σούβλα καί τό κρέας ἦταν ροδοκόκκινο καί μοσχομύριζε, ὁ καλικάντζαρος βάζει τή δική του σούβλα μέ τούς βατράχους πάνω στό κρέας.

Πάτ ! δέν ἀργεῖ ὁ μυλωνάς καί τοῦ φέρνει μιά μ' ἕνα ἀναμμένο δαυλί καί, καθῶς ὁ καλικάντζαρος ἦταν γυμνός, τόν κατάκαψε !

Φωνές καί κακό ὁ καλικάντζαρος.

— Βοηθᾶτε, ἀδέρφια, γιατί μ' ἔκαψαν !

— Βρέ, ποιός σ' ἔκαψε; τοῦ λένε οἱ ἄλλοι καλικάντζαροι ἀπ' ἔξω.

—Ὁ Ἐαυτός μ' ἔκαψε, τούς λέει ἐκεῖνος ἀπό μέσα.

—Ἀμ' σάν κἀημες ἀπό τόν ἑαυτό σου, τί σκούζεις ;

Κι ἔτσι τήν ἔπαθε ὁ καλός σου ὁ καλικάντζαρος, γιατί ὁ μυλωνάς φάνηκε ἐξυπνότερός του.

Ἐκλογή Κ. Ρωμαίου

25. Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Ἐλᾶτε στό τραπέζι μας ἀπόψε,
 γιά τή χαρά νά κάμομε μιά θέση.
 Τήν πίτα μας, πατέρα, τώρα κόψε,
 νά ἰδοῦμε τό φλουρί σέ ποιόν θά πέσει.

Κι ἄς μένει ἔτσι στρωμένο ἀπόψε, ἄς μένει,
 κι ἡ σόμπα μας ἄς καίει ἐκεῖ στό πλάι.
 Ἀπόψε, μέ τήν κάπα χιονισμένη,
 θά ῥθει κι ὁ Ἄι - Βασίλης γιά νά φάει.

Στέλιος Σπεράντσας

26. Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

‘Ο γερο - Καλούδης ράβει τό πανί στην πλώρη. Οί ναῦ-
τες γύρω του τόν παρακαλοῦν νά τούς διηγηθεῖ καμιά ἱστο-
ρία. ‘Ο γερο - Καλούδης μέ τό χαμόγελο στά χείλη ἄρχισε :

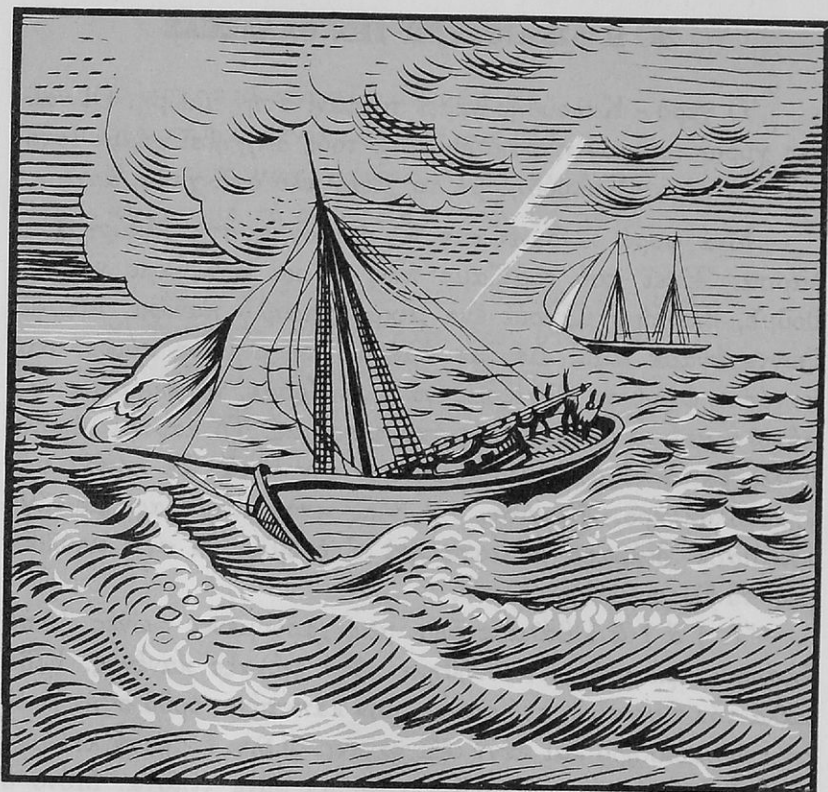
— Μιά φορά κινδυνέψαμε νά πνιγοῦμε στή Μαύρη Θά-
λασσα. Ἐκεῖ πού νομίζαμε πώς ἄδικα παλεύαμε νά σω-
θοῦμε, βλέπομε μακριά ἓνα μικρό χαμηλό πανάκι. Μεμιᾶς
ζωντανέψαμε ὅλοι. Δένομε ἀμέσως τή σημαία κόμπο στό
κατάρτι ψηλά κι ἀρχίζομε νά φωνάζομε, νά φυσοῦμε τόν
κόχυλα καί νά κουνᾶμε τίς σκούφιες μας. Τό καράβι μακριά
μόλις φαινόταν σά χελιδονάκι, πού σιγοπετᾶ. Σέ λιγάκι φά-
νηκε ὁλόκληρο. Ἐρχόταν σά βόλι καταπάνω μας. Σέ λίγο
πλησίασε· διάβασα μάλιστα καί τ’ ὄνομά του στίς κουλοῦ-
ρες· τό ἔλεγαν « Σωτήρα ».

—“Α ! ἄ ! ἄ ! βάλαμε ὅλοι μας χαρούμενες φωνές. Ἐπί-
ἐκείνους ὅμως οὔτε κουνήθηκε οὔτε φώναξε κανένας. Εἶδα
καλά τόν τιμονιέρη στό τιμόνι, τόν καπετάνιο ὀρθό στήν πρύ-
μη, τό ναύκληρο καί πέντ’ ἔξι ναῦτες. “Ὅλοι ἔστεκαν καί μᾶς
κοίταζαν, μά οὔτε σκοινιά ἐτοίμαζαν οὔτε τίποτα. Μόνο ὁ
σκύλος τους, ἓνας σκύλος μαλλιάρός, κατάμαυρος, μέ κε-
φάλι ὀλοστρόγγυλο σάν « μπόμπα » παλιοῦ κανονιοῦ, μᾶς
ἔστελνε τό ἄγριό του γάβγισμα.

Ἐστόσο τό καράβι ἤρθε μιά βόλτα κι ἔπεσε δίπλα μας,
δεκαπέντε ὀργιές μακριά. Μά βλέπω ἔξαφνα τόν καπετάνιο
νά γυρίζει στόν τιμονιέρη. Μιά τιμονιά ἐκεῖνος, καί τό κα-
ράβι ἀλλάζει δρόμο. Βάζομε τίς φωνές :

—Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ; Σῶστε
μας !... Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Βοήθεια !...

Ἀκούστηκε κάποια φωνή καί σωπάσαμε, ὁ ἓνας ἔκλεισε
τό στόμα τοῦ ἄλλου μέ τήν παλάμη του. Καί μέσα στήν

ταραχή τῶν κυμάτων καί τό φύσημα τοῦ ἀνέμου ἀκούσθηκε
μιὰ φωνή, σάν νά τήν ἔστειλε ὁ ἴδιος ὁ Χάρος :

— Στήν ἄλλη ζωή !... Στήν ἄλλη ζωή !...

Δέν τό πίστευαν τ' αὐτιά μου !... Εἶπα πῶς ὁ καπετάνιος
ἤθελε νά παίξει μέ τή θέση μας κι ἄρχισα νά θυμώνω
περισσότερο γιά τ' ἄνοστα χωρατά παρά γιά τή σκληρή του
πράξη. Ὁ « Σωτήρας » ὅμως πάντα μάκραινε. Βάζομε πάλι
τίς ἄγριες φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε ! Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ! Βοήθεια !...
Πνιγόμαστε, βοήθεια !...

Κλείσαμε πάλι τό στόμα καί κρατήσαμε τήν ἀναπνοή μας. Κι ἡ φωνή ἀπό τό καράβι, συντροφιασμένη μέ τό βογγητό τῶν κυμάτων καί τοῦ ἀνέμου, ἀκούστηκε πάλι πιό δυνατή :

— Στήν ἄλλη ζωή!... Στήν ἄλλη ζωή!...

Ἔμεινε ὅπου βρέθηκε καθένas γιά πολλή ὥρα.

— Ἐμπρός, παιδιά, στίς ἀντλίες! Μή χάνετε καιρό ! εἶπε ὁ καπετάνιος μας.

Ἄντλήσαμε καμιά ὥρα, ἔπειτα ἕνας ἕνας ἀφήσαμε τίς ἀντλίες. Πλάκωσε ὠστόσο ἡ νύχτα. Καί τί νύχτα ! Κόλαση σωστή. Πῆρε χιονιάς καί τό χιόνι ἄρχισε νά μᾶς σκεπάζει. Νέκρα ἔπεσε στό καράβι, πού νόμιζες πώς ἦταν παντέρημο στά κύματα. Μόνο στήν πλώρη οὔρλιαζε τό σκυλί κι ἡ ἀντλία στήν πρύμη ἔβγαζε ἀργά καί ρυθμικά τή θρηνητική της φωνή κάτω ἀπό τά χέρια τοῦ καπετάνιου.

— Ναῦτες πού τοὺς διάλεξα ! μουρμούριζε. Ἔνας κι ἕνας ! Τέτοιοι δέ βρίσκονται σ' ὅλη τή γῆ!...

— Μά τί θέλεις νά κάμομε; τοῦ λέει ἕνας ναύτης.

— Τί νά κάμετε!... Νά παλέψετε!... Σ' ἄρπαξε ἀπό τά πόδια ὁ Χάρος ; Πιάσ' τον ἀπ' τό λαιμό... Θά σέ πάρει; Νά σέ πάρει παλικαρίσια. Ὅχι νά σταυρώσεις τά χέρια καί νά παραδοθεῖς.

— Μά δέ βλέπεις πού χάσκει τό κύμα νά μᾶς καταπιεῖ;

— Ὅσπου νά μέ καταπιεῖ ἐκεῖνο, τό ρουφάω ἐγώ!...

Ὁ καπετάνιος γύρευε νά μᾶς κεντήσει τή φιλοτιμία, ἀλλά ποιός μπορούσε νά κουνηθεῖ; Τό χιόνι ἦταν ὡς ἕνα πήχη στό κατάστρωμα. Σχιονιά, κατάρτια, σίδερα, ὅλα κάτασπρα.

Ἔτσι ἤμασταν, ὅταν ἀκούσαμε μιὰ φωνή :

— Ἐ ! ἀπό τό καράβι!...

Νά μήν ἦταν ἀπό τό « Σωτήρα » ; Δόξα νά 'χει ὁ

Θεός, δέν ἦταν ἀπό τό καταραμένο καράβι· ἦταν ἀπό τή γαλαξιδιώτικη γολέτα τοῦ καπετάν Καρέλη, πού μᾶς ἔσωσε. Λίγο ἀκόμη καί θά βουλιάζαμε.

Μόλις πατήσαμε ἐκεῖ, μᾶς ἔβγαλαν οἱ ναῦτες τά ρούχα, πού εἶχαν κολλήσει πάνω μας, μᾶς πότισαν τσαί μέ ρούμι καί μᾶς ξάπλωσαν στά ζεστά στρώματα.

Φτάσαμε τήν ἄλλη μέρα στήν Πόλη κι ἀπό ἐκεῖ κατεβήκαμε στή Δῆλο μέ φοβερό χιονιά. Ἐβδομήντα καράβια, μικρά καί μεγάλα, ἦταν ἐκεῖ ἀραγμένα ἀπό τήν τρικυμία. Ἄπό τά κατάρτια καί τά σχοινιά νόμισα πώς ἔμπαινα σέ πυκνό δάσος χειμώνα καιρό. Δέν ἀράξαμε ἀκόμη, καί βλέπω τόν καπετάνιο μας κατακόκκινο νά τρέχει στήν πλώρη καί νά φωνάζει. Κοιτάζω καλά· τό καταραμένο καράβι, ὁ « Σωτήρας », ἔστεκε δίπλα μας. Εἶδα κι ἔπαθα νά ἡσυχάσω τόν καπετάν Μπισμάνη.

— Ἡ κακία τοῦ ἔμεινε, τοῦ εἶπα· νά που ὁ Θεός δε μᾶς ἄφησε νά χαθοῦμε.

Ἄρχισε νά νυχτώνει, κι ὁ καιρός ἔδειχνε κακά σημάδια. Ὁ ἥλιος βασίλειψε μαραμένος πίσω ἀπό τή Σίφνο. Τό ἀκρωτήριο τῆς Τήνου, ὁ Τσικνιάς, σκοτείνιασε. Ἄσυνήθιστη κίνηση ἄρχισε στή Δῆλο, καθώς σέ μυρμηγκοφωλιά τά πρωτοβρόχια. Οἱ ναῦτες τρέχουν ἄλλοι στά σχοινιά, ἄλλοι στίς ἄγκυρες, ἄλλοι στίς βάρκες, ἄλλοι στά κατάρτια ! Χέρια, πόδια, νύχια, δόντια, ὅλα εἶναι σέ κίνηση. Πλάκωσε, νομίζεις, ἐπίβουλος ἐχθρός καί καθένας ἐτοιμαζόταν νά τόν ἀντιμετωπίσει ὅπως μπορούσε καλύτερα.

Κι ἀλήθεια, σέ λίγο πλάκωσε ὁ ἐχθρός. Μαῦρος, θεοσκότεινος πέταξε ἀπό τόν Τσικνιά ὁ χιονιάς μ' ἄγριες φωνές καί φτεροκοπήματα κι ἔκαμε τό λιμάνι μαλλιά κουβάρια. Σίδερα βροντοῦσαν, ξύλα τρίζανε, φωνές ἀντηχοῦσαν καί γαβγίσματα. Ἄπό ἓνα μυκονιάτικο καράβι φορτωμένο ξυ-

‘λεία πετοῦσαν τὰ σανίδια σάν πούπουλα καί σκέπασαν τή θάλασσα ὡς πέρα στό νησί ! Μιά μαούνα σμυρναϊκή, φορτωμένη κάρβουνο, ἄδειασε ὀλότελα. Ἀπό μία σφουγγαράδικη μηχανή δέν ἔμεινε τίποτε. Τά βαπόρια σήκωσαν τίς ἄγκυρές τους κι ἀγριοσφυρίζοντας ρίχτηκαν ποιό νά πρωτοφύγει. Ἐμεῖς ἤμασταν στήν ἄκρη κι εὐκόλα, ἀφοῦ σηκώσαμε τήν ἄγκυρα, βγήκαμε πέρα, κάτω ἀπό τή Μικρή Δῆλο.

“Ὀλη τή νύχτα βάσταξε ἡ θύελλα. Κι ὅταν ἔφεξε ἡ μέρα, εἶδα τό κακό πού ἔγινε. Ἀλλά καράβια ἦταν μισρσπασμένα, ἄλλα γυμνά ἀπό ξάρτια, ἓνα ἐδῶ εἶχε τήν μισή πρύμη φαγωμένη, ἄλλο ἐκεῖ ἦταν δίχως φλόκους. Δέν ξέρω πῶς πῆγα στήν πρύμη καί βλέπω τόν καπετάνιο μας πίσω στό τιμόνι μέ μάτια δακρυσμένα.

— Τί ἔχεις, καπετάνιε, τί ἔπαθες ; τόν ρωτῶ.

— Ἀχ, παιδί μου, λέει ἀναστενάζοντας. Ὁ κακομοίρης χάθηκε, φτωχός ἄνθρωπος...

Γυρίζω κατὰ τά Κοκκινάδια καί βλέπω τό « Σωτήρα » πεταμένον ἔξω στίς πέτρες καί κοντά τούς ναῦτες του, βρεγμένους ὡς τό κόκαλο, νά τουρτουρίζουν, γύρω στή φωτιά. Κι ἀκόμη, κοντά τόν καπετάνιο του, ἀναμαλλιασμένο κι ἀγριομάτη, νά κοιτάζει τά ναυάγια, σάν νά κοιτάζε τά λείψανα τῶν παιδιῶν του.

— Τόν κακομοίρη, φτωχός ἄνθρωπος ! Δέν ἤθελα νά τόν δῶ ἔτσι..., ξαναεἶπε ὁ καπετάνιος μας.

— Ἀλήθεια, λυπήθηκα κι ἐγώ τό καράβι, εἶπε ὁ γερο-Καλούδης. Μά νά ξέρετε, ἡ θάλασσα ἔχει τή δικαιοσύνη της.

“Ὑστερα σώπασε. Κι οἱ ναῦτες ἔμειναν γιά πολλή ὥρα χωρίς νά μιλήσουν.

27. ΤΟ ΡΙΞΙΜΟ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΙΟΥ

Είναι Κυριακή τοῦ Φεβρουαρίου, μιά ωραία μέρα.

Ὁ καπετάν Μαλάμος βαφτίζει σήμερα τό μπρίκι του κι ἔχει καλεσμένο ὅλο τό νησί.

Τό ναυπηγεῖο — ὁ ταρσανάς, καθώς τό λένε στό νησί — γεμάτο μαδέρια, κατάρτια, σανίδες, πελεκούδια, ροκανίδια. Ὁ ἀέρας γεμάτος ἀπό τήν ἄρμη τοῦ νεροῦ, τή μυρωδιά τοῦ κατραμιοῦ, τῆς πίσσας, τῶν σχοινιῶν . . .

Ὅλα τοῦ ναυτοκόσμου τά σύνεργα, οἱ ἀπλοί πόθοι κι οἱ μεγάλες ἐλπίδες, στέκονται ξυλόχτιστες στήν ἀμμουδιά. Οἱ καλεσμένοι γιορτινοντυμένοι γυρίζουν στά σκαριά.

Πηδοῦν μέσα τά παιδιά, τά ψηλαφοῦν οἱ ἄντρες, τά χαμαρώνουν καί τούς μιλοῦν πολλές φορές· λένε τήν ἀξία

τους, λογαριάζουν τή γοργάδα τους, συμβουλεύουν τόν πρωτομάστορα για τό καθετί.

Τό μπρίκι του καπετάν Μαλάμου πάνω στή σκάρα του, μέ τήν πλώρη σπαθωτή, στεφανοζωμένη τήν πρύμη, μέ τά μποντίλια του άπλωτά ζερβόδεξα, μοιάζει σαρανταποδαρούσα κοιμάμενη στήν άμμουδιά.

‘Ολογάλαξη ή θάλασσα άστράφτει και παιγνιδίζει και φτάνει γλωσσες γλωσσίτσες στά πόδια του καραβιού, τό ραντίζει μέ τόν άφρό της και του κελαηδεϊ μυστικά, σάν νά του λείι:

— ‘Ελα ! ‘Ελα, νά σέ πλαγιάσω στόν κόρφο μου. Τί κάθεται άψυχο ξύλο και βάρυπνο ; Δέ βαρέθηκες τή νάρκη του δάσους και τήν άβουλη ζωή ; Ντροπή σου ! ‘Εβγα νά παλέψεις μέ τό κύμα ! ‘Ορμησε στηθάτο νά κουρελιάσεις τόν

άνεμο ! "Έλα νά γίνεις ζήλια τῆς φάλαινας, σύντροφος στό δελφίни, τοῦ γλάρου ἀνάπαυση, τραγούδι τῶν ναυτῶν, καύχημα τοῦ καπετάνιου σου. "Έλα, χρυσό μου, ἔλα !

Κι ἐκεῖνο τό ἄπραγο, σάν νά νιώθει τά λόγια της, ἀρχίζει καί τριζοβολᾶ, ἔτοιμο ν' ἀφήσει τό κλινάρι του.

Ὁ καπετάν Μαλάμος, φρεσκοξυρισμένος, γελαστός, μέ τήν τσόχινη βράκα καί τό πλατύ ζωνάρι, ἀνυπόμονα περιμένει. Δίπλα του ἡ καπετάνισσα, ντυμένη στά μεταξωτά. Καί τό βιολί καί τό λαγοῦτο λαλαγοῦν τή χαρά καί τῶν δυό τους στά τετραπέρατα.

Ὁ παπάς, ντυμένος τ' ἄμφια, διαβάζει τήν εὐχή στό πλεούμενο.

Ὁ πρωτομάστορας ἀρχίζει τά προστάγματα :

— Φόρα τό πρυμιό μποντίλι !

— Φόρα τό πλωριό !

— Φόρα σκόντρα καί σκαρί !

"Ένα μετά τό ἄλλο φεύγουν τά στηρίγματα ἀπό τή σκάρα καί τό μπρίκι ἀρχίζει νά τραμπαλίζεται, μουδιασμένο, θαρρεῖς, ἀπό τό καθισιό, ἄτολμο ἀκόμη στή νέα του ζωή. Τά παιδιά, πού εἶναι ἀνεβασμένα στό κατάστρωμα, τρέχουν ἀπό τήν πρύμη στήν πλώρη, ἀπό πλευρό σέ πλευρό, μαζί ὅλα, μέ τήν κούφια ποδοβολή κοπαδιοῦ...

— Γιούργια! κράζει τότε ὁ πρωτομάστορας.

Καί μέ τό σπρώξιμο τῶν καλεσμένων, στενάζει τό πλοῖο καί γλιστρᾶ στά νερά σάν πάπια, μαζί μέ τό ἀμούσταχο πλήρωμά του.

— Καλοτάξιδο, καπετάν Μαλάμο, καλοτάξιδο ! Καί τό καρφί του μάλαμα, φωνάζει ὁ ναυτόκοσμος, βρέχοντας τό ἀντρόγυνο μέ θάλασσα.

Ἀνδρέας Καρκαβίτσας

28. ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

- Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μέ τέτοιον καιρό ;
Σέ μάχεται ἡ θάλασσα, δέν τή φοβᾶσαι ;
Ἄνεμοι σφυρίζουν καί πέφτει νερό,
ποῦ πᾶς, καραβάκι, μέ τέτοιον καιρό ;
- Γιά χώρα πηγαίνω πολύ μακρινή.
Θά φέξουνε φάροι πολλοί νά περάσω.
Βοριάδες, νοτιάδες θά βρῶ, μά θά φτάσω
μέ πρύμο ἀγεράκι, μ' ἀκέριο πανί.
- Κι οἱ κάβοι ἄν σοῦ στήσουν τή νύχτα καρτέρι ;
Ἄπάνω σου ἄν πέσει τό κύμα θεριό
καί πάρει τούς ναῦτες καί τόν τιμονιέρη ;
Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μέ τέτοιον καιρό ;
- Ψηλά στό ἐκκλησιάκι τοῦ βράχου, πού ἀσπρίζει,
γιά μένα ἔχουν κάμει κρυφή λειτουργία·
ὀρθός ὁ Χριστός τό τιμόνι μου ἀγγίζει,
στήν πλώρη μου στέκει ἡ παρθένα Μαρία.

« Τά χελιδόνια »

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

29. ΔΑΪΔΑΛΟΣ ΚΑΙ ΙΚΑΡΟΣ

1. Κοντά στο Ἡράκλειο τῆς Κρήτης βρίσκονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Κνωσοῦ. Ἐκεῖ ἦταν τό παλάτι τοῦ μεγάλου Μίνωα. Σήμερα, βέβαια, τό παλάτι εἶναι πολύ χαλασμένο. Κανένα κτίσμα δέν ἔχει τή στέγη του καί λίγοι τοῖχοι μένουν ὄρθιοι. Μ' ὅλα αὐτά ὅμως, ἀπό τό λίγο πού διατηρεῖται, μπορεῖ κανένας νά φανταστεῖ πόσο μεγάλο καί πλούσιο ἦταν τότε τό παλάτι. Ἦταν διώροφο κι εἶχε πολλά ὑπόγεια. Λένε πώς αὐτά ἦταν ὁ περίφημος λαβύρινθος, ὅπου ζοῦσε ὁ Μινώταυρος τό φοβερό ἐκεῖνο τέρας μέ κεφάλι ταύρου.

Τά σχέδια τοῦ παλατιοῦ τά εἶχε κάμει ὁ Δαίδαλος ὁ Ἀθηναῖος. Ἀλλά ὅταν τό παλάτι τελείωσε, ὁ Μίνωας δέν ἤθελε ν' ἀφήσει τό Δαίδαλο νά γυρίσει στήν πατρίδα του. Τόν κράτησε ἐκεῖ, γιά νά τοῦ φτιάσει κι ἄλλα ὠραῖα οἰκοδομήματα, κι ἔδωσε ἐντολή νά φρουροῦν καλά τίς ἀκτές, νά μή φύγει.

2. Ὁ Δαίδαλος ὅμως ποθοῦσε τήν ἐλευθερία του καί μέρα νύχτα δούλευε, γιά νά ξαναγυρίσει στήν Ἀθήνα.

Μιά μέρα φώναξε τό γιό του τόν Ἴκαρο στό ἐργαστήριό του καί τοῦ ἔδειξε τό τελευταῖο ἔργο του, τήν τελευταία του ἐφεύρεση. Ἦταν δύο μεγάλα ζευγάρια φτερά σάν τῶν πουλιῶν.

— Τά βλέπεις ; τοῦ εἶπε. Αὐτά θά μάς πᾶνε πίσω στήν πατρίδα.

Τοῦ φόρεσε τό ἕνα ζευγάρι κι ἐνῶ τοῦ τό στερέωνε στούς ὤμους μέ κερί, τοῦ μάθαινε πῶς νά μεταχειρίζεται τά φτερά του.

— Ν' ἀνεβαίνεις μέ τόν ἄνεμο καί νά κατεβαίνεις μέ τόν ἄνεμο, σάν τά πουλιά, τοῦ ἔλεγε, καί μήν πηγαίνεις πολύ ψηλά, γιατί θά σοῦ λιώσει ὁ ἥλιος τό κερί, οὔτε πολύ χα-

μηλά, γιατί ο άφρός τής θάλασσας θά σοῦ βρέξει τά φτερά. Πέτα ἤσυχα καί ταχτικά σάν τήν ἀγριοπαπια. Πήγγαινε τώρα καί νά θυμᾶσαι τά λόγια μου. Ἐγώ ἔρχομαι πίσω σου...

3. Γρήγορα γρήγορα πέταξε ὁ Ἴκαρος κι ἀνέβηκε ψηλά στόν οὐρανό.

— Ἐγίναμε σάν τά πουλιά ! φώναζε τοῦ πατέρα του, πού ἀκολουθοῦσε πιό ἀργά. Ὅ,τι θέλομε κάνομε.

— Ἦσυχα καί ταχτικά, συμβούλευε ὁ πατέρας. Μά ὁ Ἴκαρος μόνο πού γελοῦσε. Παίζοντας ἀνεβοκατέβαινε στόν ἀέρα καί φώναζε :

— Γιά δές τή θάλασσα πῶς ἀγριεύει κι ἀφρίζει ! Ζηλεύει τά φτερά μας !

Κατέβαινε χαμηλά ὡς τά κύματα κι ἔπειτα σάν ἀστραπή πετιόταν πάλι ἐπάνω γελώντας.

— Ὁ κόσμος εἶναι δικός μας ! φώναζε τοῦ πατέρα του.

Μά ὁ Δαίδαλος ἀνήσυχος τόν παρακολουθοῦσε ἀδιάκοπα μέ τό βλέμμα του. Ξαφνικά ἔβγαλε μιά φωνή :

— Ἴκαρε, γύρνα πίσω !

Τόν εἶδε πού ἀνέβαινε σάν αἰτός ὡς τόν ἥλιο καί τρόμος τόν ἔπιασε. Μέ καρδιοχτύπι, ἀλλά καί μέ κρυφή περηφάνια, κοίταζε τό γιό του, πού ὅλο ἀνέβαινε καί ψηλότερα, μά κάτι τοῦ ἔσφιγγε τήν καρδιά καί τοῦ προμηνοῦσε κακό.

— Τί τρέλα ! σκεφτόταν.

Ὁ Ἴκαρος ὅλο καί μίκραινε, μόλις φαινόταν τώρα, σάν μαύρη κουκκίδα στό κοκκινόχρυσο φῶς τοῦ ἡλιου.

Ξαφνικά ὅμως ἄρχισε νά χαμηλώνει καί νά μεγαλώνει στά μάτια τοῦ πατέρα. Κι ὅλο μεγάλωνε, μεγάλωνε...

Ὁ Δαίδαλος ἔβγαλε μιά φωνή φρίκης !

Τά φτερά, ξεκολλημένα ἀπό τούς ὠμους, κρέμονταν ἀχρηστα στά χέρια τοῦ Ἴκαρου, πού τώρα γκρεμιζόταν βα-

ρύς σάν πέτρα. "Ορμησε ό Δαίδαλος νά τόν πιάσει, μά δέν πρόφτασε. 'Ο 'Ικαρος έπεσε στά κύματα, πού τόν σκέπασαν ...

4. Ώρες πολλές πετοῦσε ό Δαίδαλος γύρω γύρω, έπάνω από τά νερά, ζητώντας τό σῶμα τοῦ γιοῦ του. 'Αλλά άδिका. Τέλος έφυγε μακριά. "Άλλοι λένε πώς πῆγε στήν Κύμη τῆς Μικρᾶς 'Ασίας κι άλλοι στή Σικελία, όπου καί πέθανε.

'Αργότερα οί 'Ωκεανίδες, οί νεράιδες τῆς θάλασσας, πήραν τό σῶμα τοῦ 'Ικαρου από τά βάθη, τό έφεραν έπάνω στά κύματα καί τό άφησαν κάπου, στήν άμμουδερή παραλία ενός νησιοῦ. 'Εκεῖ τό βρῆκε ό 'Ηρακλῆς καί τό έθαψε σ' έναν έρημικό τάφο. 'Η θάλασσα, όπου έπεσε ό 'Ικαρος, ονομάστηκε «'Ικάριον πέλαγος » καί τό νησί, όπου θάφτηκε, 'Ικαρία.

« Κυψέλη »

'Αλεξάνδρα Δέλτα

'Από τό βραβευμένο άναγνωστικό Δ' τάξεως

Γ. 'Αποστολικά, Χ. Σακελλαρίου, Ν. Σκόπα

30. ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ

1. Πυρκαγιά ! Πυρκαγιά !...

Μιά διαπεραστική φωνή, γεμάτη τρόμο, άκούστηκε έξω στό δρόμο εκείνο τό χειμωνιάτικο βράδυ.

'Ο Δημήτρης έγραφε τήν ώρα αὐτή τά μαθήματά του. 'Ο πατέρας του είχε γυρίσει από τή δουλειά καί διάβαζε τήν έφημερίδα κι ή μητέρα στήν κουζίνα έτοίμαζε τό δεῖπνο.

Μεμιας πετάχτηκαν όλοι στή βεράντα καί τί νά δοῦν !

Φλόγες και σύννεφα μαύρου καπνοῦ ἔβγαιναν ἀπό ἕνα γειτονικό σπίτι.

— Πάω νά δω, εἶπε ὁ πατέρας. Μπορεῖ νά κινδυνεύουν ἄνθρωποι ...

Τόν ἀκολούθησε κι ὁ Δημήτρης.

2. Μόλις βγήκαν στό δρόμο, εἶδαν κι ἄλλους γείτονες, πού ἔτρεχαν ἐκεῖ. Τό σπίτι πού καιγόταν ἦταν ἕνα παλιό, διώροφο οἶκημα κι ἡ φωτιά, δυναμωμένη καί ἀπό τόν ἀέρα, εἶχε προχωρήσει ἀρκετά. Πύρινες γλῶσσες ἔγλειφαν τούς τοίχους καί τά παράθυρα κι ὁ καπνός γέμιζε τόν ἀέρα ἀπό τή μυρουδιά τῶν καμένων ξύλων.

Τό πλήθος, πού εἶχε συγκεντρωθεῖ μπροστά στό σπίτι, φώναζε δυνατά :

— Βοήθεια ! Βοήθεια ! Ποῦ εἶναι οἱ πυροσβέστες ;

Ἄλλά νά ! Ἡ Πυροσβεστική Ὑπηρεσία εἶχε εἰδοποιηθεῖ κι ἐκεῖνη τή στιγμή ἀκούστηκε τό οὐρλιαχτό τῶν σειρήνων. Τ' αὐτοκίνητα ἔφτασαν. Οἱ πυροσβέστες μέ τά ἀστραφτερά κράνη πήδησαν ἀμέσως κάτω κι ἀπομάκρυναν τόν κόσμο. Μέ ἀστραπιαία ταχύτητα στήριξαν τίς σκάλες στους τοίχους καί μέ μιὰ ἀντλία μέ μακρὺ σωλήνα ἄρχισαν τό ἔργο τους.

Δυό ἀπ' αὐτούς ὄρμησαν στό ἰσόγειο, γιά νά βοηθήθουν τούς ἐνοίκους, πού, σαστισμένοι ἀπό τήν ξαφνική συμφορά, προσπαθοῦσαν νά σώσουν ὅ,τι μπορούσαν.

Δυό ἄλλοι εἶχαν στηρίξει σκάλα στό δεύτερο ὄροφο καί κατέβαζαν ἀπό κεῖ τούς τελευταίους ἐνοίκους : μιὰ ἀνάπηρη γυναίκα, ἕνα γέρο κι ἕνα κοριτσάκι, πού κρατοῦσε στήν ἀγκαλιά του ἕνα ἄσπρο γατάκι. Ὅλοι τους, ντυμένοι ὅπως ὅπως, μέ τόν τρόμο στά μάτια, τουρτούριζαν ἀπό τό κρύο.

Τέλος, κατέβηκαν κι οί πυροσβέστες, γιά νά βοηθήσουν τούς άλλους στό σβήσιμο τῆς φωτιάς.

Ἐξαφνα μιά σπαραχτική φωνή ἀκούστηκε :

— Τό παιδί ! Τό παιδί ! Σῶστε τό παιδί !

Μιά γυναίκα, πού ἔβγαινε ἐκείνη τή στιγμή ἀπό τό σπίτι, φώναζε μέ πνιγμένη φωνή πώς ἐκεῖ ψηλά, στό δεύτερο πάτωμα, κλείστηκε ἀπό τή φωτιά ἓνα μωρό. Ἦταν ἄρρωστο κι ἡ μητέρα του εἶχε πάει τήν ὥρα ἐκείνη στό φαρμακεῖο.

Μιά κραυγή βγήκε ἀπό τά στόματα ὄλων. Ὁ ὑπαξιωματικός, πού ἦταν ἐπικεφαλῆς τῶν πυροσβεστῶν, κάλεσε ἀμέσως κοντά του μιά ομάδα ἀπ' αὐτούς.

— Ἐμπρός ! τούς εἶπε. Νά σώσουμε τό παιδί!...

Καί ὄρμησε πρῶτος.

3. Πῶς νά φτάσουν ὅμως στό δωμάτιο, πού εἶχε κλειστεῖ τό μωρό ; Ἡ ξύλινη σκάλα τοῦ ἰσογείου εἶχε καεῖ καί μόνο ἓνας τρόπος ὑπῆρχε : νά μποῦν ἀπό τό μοναδικό παράθυρο τοῦ δωματίου, πού ἔβλεπε στό δρόμο. Ἀλλά καί ἀπ' αὐτό ἔβγαιναν τώρα καπνοί. Ἡ φωτιά εἶχε φτάσει στό δωμάτιο τοῦ παιδιοῦ! Ἐνωσαν ἀμέσως δυό σκάλες καί σκαρφάλωσαν γρήγορα ὡς ἐκεῖ. Πρῶτος ἔφτασε ὁ ὑπαξιωματικός. Ἐσπασε μ' ἓνα τσεκούρι τό κλειστό παράθυρο κι ὄρμησε μέσα στό δωμάτιο, ἀνάμεσα στους καπνοῦς καί στίς φλόγες, πού τόν τύλιγαν.

Κάτω ὄλοι κρατοῦσαν τήν ἀναπνοή τους.

— Δέ θά προλάβει νά τό σώσει..., ψιθύρισε κάποιος. Οἱ φλόγες ἔφτασαν στό παράθυρο... Θά καεῖ κι αὐτός...

Τό ἄκουσε ὁ Δημήτρης καί πάγωσε. Κοίταξε τόν πατέρα του. Ἐκεῖνος δέ μιλοῦσε. Ἐσφιγγε μόνο τά χεῖλη, καθώς κοιτοῦσε ἐπάνω.

Ένα λεπτό αργότερα είδαν κάτι νά ξεπροβάλλει από τό φλεγόμενο παράθυρο. Κραυγή χαράς ξέσπασε από τό πλήθος. Ήταν ό ύπαξιωματικός, πού κρατούσε στήν άγκαλιά του τό μωρό τυλιγμένο μέσα σέ μιά κουβέρτα. Οί συνάδελφοί του τόν βοήθησαν νά πιαστεί από τή σκάλα κι άρχισαν νά κατεβαίνουν ένας ένας. Τελευταίος κατέβηκε κι αυτός μέ τό παιδί στήν άγκαλιά.

Τό καημένο ! Τά μαλλάκια του είχαν τσουρουφλιστεί λιγάκι. Γύριζε τά μάτια του, θολά από τόν πυρετό, και κοίταζε σαστισμένο γύρω του.

4. Τό πλήθος ύποδέχτηκε τούς πυροσβέστες μέ ξεφωνητά χαράς. Ό ένθουσιασμός όμως ήταν μεγαλύτερος για τόν ύπαξιωματικό.

— Μπράβο σου ! Μπράβο σου ! φώναζαν όλοι.

Έκείνη τή στιγμή έφτασε κι ή μητέρα του μικρού κι έτρεξε σάν τρελή κοντά στό παιδί της. Είχε μάθει τί είχε συμβεί και φιλούσε τά χέρια των σωτήρων του παιδιού της.

Ό Δημήτρης μέ τόν πατέρα του βρήκαν τήν εύκαιρία και πλησίασαν τόν ύπαξιωματικό. Του έσφιξαν τό χέρι κι ό πατέρας του είπε δυό θερμά λόγια. Έκεινος δέ μιλούσε. Ήταν ώχρός και τό πρόσωπό του, μαυρισμένο από τούς καπνούς, είχε μιά σύσπαση πόνου. Τότε πρόσεξαν πώς είχε τραυματιστεί στό δεξιό χέρι. Οί συνάδελφοί του του έβαλαν έναν πρόχειρο επίδεσμο και τόν βοήθησαν ν' άνεβεί στό αυτοκίνητο.

Ήπό τό βραβευμένο άναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Άποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Νίκος Σκόπας

31. ΜΙΑ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Στά χρόνια τῆς κατοχῆς δέχτηκα πρόθυμα ν' ἀναλάβω μιά μέρα μιάν επικίνδυνη ἀποστολή : νά περάσω μέσ' ἀπό τίς γραμμές τῶν Γερμανῶν καί νά εἰδοποιήσω τούς δικούς μας ἑνός γειτονικοῦ χωριοῦ νά φύγουν κατά τό βουνό, γιατί οἱ κατακτητές θά μπλοκάραν τό χωριό.

Πῆρα μαζί μου τόν ἀχώριστο σύντροφό μου, τό γενναῖο σκύλο μου τό Λιάπη, πέρασα νύχτα μέσ' ἀπ' τίς γραμμές τους, δίχως νά μέ πάρουν εἶδηση, κι εἰδοποίησα τούς χωριάτες γιά τόν κίνδυνο. Στό γυρισμό ὅμως δέν τά κατάφερα καί τόσο καλά. Οἱ Γερμανοί μ' ἔπιασαν. Ὁ ἐπικεφαλῆς μέ παρέδωσε σ' ἕνα Γερμανό στρατιώτη.

Ἐκεῖνος περπάτησε λίγα βήματα κι ἔπειτα στάθηκε μπροστά σέ μιά πολύ μικρή καλυβούλα, ὅχι καί πολύ πιό μεγάλη ἀπό κοτέτσι. Ἐβγαλε ἀπό τό σακιδιό του ἕνα σκοινί, ἔπιασε τά χέρια μου, μοῦ τά ἔφερε πίσω ἀπό τή μέση καί μοῦ τά ἔδωσε σφιχτά. Ἐπειτα, πιάνοντάς με ἀπ' τό κεφάλι, μ' ἀνάγκασε νά σκύψω καί νά τρυπώσω μέσα. Ἐκλεισε πίσω μέ πάταγο τήν πόρτα καί κύλησε χαμηλά, στή βάση τῆς, μιά μεγάλη πέτρα, πού βρῆκε ἐκεῖ κοντά. Ἀπομακρύνθηκε, μά τόν ἄκουσα νά ξαναγυρίζει σέ λίγο. Κρατᾷ στό χέρι ἕνα σανίδι μακρὺ ὡς ἕνα μέτρο κι ἕνα σφυρί. Ἐρχεται καί πάλι μπροστά στήν καλυβούλα καί καρφώνει τή σανίδα ὀριζόντια στήν πόρτα ἀπ' ἔξω μέ δυνατά χτυπήματα, ἐνώνοντας τούς δύο παραστάτες τῆς, γιά νά μήν μπορέσω, κι ἂν ἀκόμα τό θελήσω, ν' ἀνοίξω. Ὄταν τέλειωσε τό κάρφωμα, τράβηξε μέ βήματα ἀργά γιά τ' αὐτοκίνητο, ἀπ' ὅπου πῆρε τό σφυρί. Ἀκούω τίς μπότες του, πού ἀπομακρύνονται, κι ἀναστενάζω πικρά.

— Ὠραῖα, σκέφτομαι. Τώρα τά καταφέραμε θαυμάσια.

Καί λείπει κι ὁ Λιάπης. Νά τόν ἔπιασαν τάχα κι αὐτόν ἢ νά τόν σκότωσαν;

Αἰσθάνομαι κιόλας τήν ἀνυπόφορη βαριά μυρουδιά ἀπό κοπριές πουλερικῶν κι ἄλλων ζώων νά μοῦ κεντᾶ φριχτά τά ρουθούνια καί νά μοῦ φέρνει ἀναγούλα. Σίγουρα οἱ Γερμανοί κάτι ὑποψιάστηκαν γιά μένα, ἀλλά ἀφήνουν νά περάσει, φαίνεται, ἡ νύχτα, νά κοιμηθοῦν κι αὐτοί λίγο, κι αὔριο, σάν ξημερώσει, θά μέ κανονίσουν . . .

Ἡ καλυβούλα εἶναι στενή καί χαμηλή καί μόλις πού μπορῶ νά στέκομαι γονατιστός. Ἐπειτα τά χέρια μου, καθώς εἶναι δεμένα σφιχτά πίσω, μέ δυσκολεύουν καί δέ μοῦ εἶναι βολετό νά ταχτοποιηθῶ κάπως πιό ἄνετα. Κάθομαι κάτω, πάνω στίς κοπριές, σταυροπόδι. Ἐνα κλαδί μοῦ τρυπᾷ τά πόδια. «Ξενοδοχεῖο νά σοῦ πετύχει! λέω μέ πικρό χιοῦμορ. Καί θέλουν νά τό ὀνομάζουν καί πρώτης κατηγορίας . . .»

Μοῦ ἔρχεται κάποια στενοχώρια. Τά μάτια μου τσουζουν καί τά βλέφαρά μου ἀρχίζουν νά βαραίνουν. Ἀλλά ἡ ἀγωνία δέ μ' ἀφήνει νά κλείσω μάτι. Τί θά γίνει, λοιπόν; Θά περιμένω ἔτσι ἐδῶ ὡς τό πρωί, ὥσπου νά ξυπνήσουν οἱ Γερμαναράδες καί νά μέ πιάσουν, νά μέ βγάλουν ἔξω καί ν' ἀδειάσουν πάνω μου τίς δεσμίδες κάποιου αὐτόματου; Νά μήν ὑπάρχει τάχα τρόπος νά γλιτώσω;

Τό μυαλό μου παραδέρνει σάν τό φυλακισμένο πουλί μέσ στό κλουβί του τό ἀποπνιχτικό. Τό κεφάλι μου βουίζει. Κι ἔξω εἶναι νύχτα. Κι ἡσυχία. Περασμένα μεσάνυχτα. Ἴσως δύο ἢ ὡρα. Ἴσως καί τρεῖς. Ἀπό μακριά, πολύ μακριά, φτάνει τό ἀδύνατο λάλημα κάποιου πετεινοῦ. Εἶν' ἐλεύθερος ἐκεῖνος καί μπορεῖ καί λαλεῖ, σκέφτομαι.

Φέρνω τό πρόσωπό μου, σκύβοντας, ὡς τή μικρή ξύλινη πόρτα. Κοιτάζω ἀνάμεσ' ἀπ' τίς μεγάλες της χαραμά-

δες. Τό φεγγάρι μου γνέφει πίσω από ένα μικρό σύννεφο. Οί Γερμανοί δέ φαίνονται πουθενά. Ἄλλά ὄχι. Νά τα ἐκεῖ πύό πέρα τ' αὐτοκίνητά τους. Νά καί τά κρεβάτια ἐκστρατείας, πού ἔχουν βγάλει ἔξω, καί κοιμοῦνται. Ἄκούω μάλιστα κι ἕναν τους πού ροχαλίζει ἀηδιαστικά. Πιό κεί ἕνας σκοπός κάνει πέντ' ἔξι βήματα, σταματᾷ καί πάλι ξαναρχίζει τό βηματισμό του. Θά' ναι περίπου διακόσια μέτρα μακριά ἀπό τήν καλυβούλα, πού εἶμαι φυλακισμένος, κι ὅμως τόν διακρίνω καθαρά...

Τά χέρια μου, ἔτσι δεμένα ὅπως εἶναι, ἀρχίζουν νά πονοῦν. Τά πόδια μου μουδιάζουν. Τραβιέμαι λίγο πίσω κι ἀκουμπῶ τίς πλάτες μου στόν τοῖχο. Μισοκλείνω τά μάτια. Ἐάφνου ἀκούω μπρός στήν πόρτα τῆς καλυβούλας κάτι σά γρύλισμα. Ἄνοίγω τά μάτια. Ἄφουγκράζομαι. Νάι, κάτι εἶναι μπρός στήν πόρτα. Φέρνω καί πάλι τό πρόσωπό μου κοντά. Πασκίζω νά διακρίνω. "ὦ, νάι! Κάτι σά σκυλί εἶναι ἀπ' ἔξω. Καί τό γρύλισμα ξανακούεται. Τό γνωρίζω. Θεέ μου! Εἶναι ὁ Λιάπης! Ὁ Λιάπης! Θέλω νά βεβαιωθῶ. Κολλῶ σχεδόν τά χεῖλια μου στή χαραμάδα τῆς πόρτας. Τοῦ ψιθυρίζω :

— Λιάπη...

Γρύλισε πάλι γεμάτος ἀγωνία. Ζεῖς λοιπόν, καλέ μου φίλε; Ζεῖς, πιστέ μου σύντροφε; Κι ἤρθες καί μέ βρήκες ἐδῶ πέρα μακριά, ἔτσι πληγωμένος, σίγουρα, καθώς θά εἶσαι; Μά πῶς θά γίνει τώρα; Πῶς θά βγῶ ἀπό δῶ, νά φύγουμε γρήγορα καί νά γλιτώσουμε κι οἱ δύο μας, πού εἶμαι δεμένος μέ τά χέρια πιστάγκωνα καί δέν μπορῶ νά σαλέψω; Σκέψου κάτι, τετραπέρατε Λιάπη, ἄχ, σκέψου κάτι... Ἄλλά, σιωπή!.. Σούτ! Μή μιᾶς καθόλου, μά καθόλου, γιατί χαθήκαμε...

Κι ὁ Λιάπης σκέφτηκε. Ἡ ξύλινη πόρτα εἶναι χαλα-

σμένη στό κάτω μέρος, αφήνοντας μιάν αρκετά μεγάλη τρύπα. Καί νά τος. Σκάβει μέ τά νύχια τῶν μπροστινῶν ποδιῶν του κάτω ἀπό τήν πόρτα τῆς καλύβας, σκάβει γρήγορα καί πετᾷ πρὸς τά πίσω τό χῶμα κι ἀνοίγει, ἀνοίγει περισσότερο τήν τρύπα, πού ὅλο καί μεγαλώνει. Μπαίνω ἀμέσως στό πολύστροφο μυαλό του, στή σκέψη του, καταλαβαίνω τό σχέδιό του καί μέ πιάνει ἀγωνία.

— Γρήγορα, Λιάπη, γρήγορα! τοῦ ψιθυρίζω, πρὶν ξυπνήσουν οἱ Γερμανοί. Κουράγιο, καλέ μου φίλε. . .

Πέφτω τώρα μπρούμυτα, μέ τό κεφάλι πρὸς τήν τρύπα, καί παρακολουθῶ τούτη τή βιαστική δουλειά, δοκιμάζοντας, ἂν μπορῶ, νά χωρέσω ἀνάμεσά της. Κι ἡ τρύπα νά, μεγάλωσε. Περνῶ ἀπό κεῖ τό κεφάλι μου, περνῶ καί τούς ὤμους μου καί σφίγγομαι σερνάμενος καταγῆς, νά βγῶ ἀπό τή φυλακή μου. Ὁ Λιάπης βλέπει πῶς δυσκολεύομαι καί μέ τά δόντια μέ πιάνει ἀπ' τὸν ὤμο, ἀπ' τό σακάκι, καί μέ τραβᾷ ἔξω μ' ὅλη του τή δύναμη. Ἐνα - δυό δυνατά τραβήγματα, δυό τινάγματα δικά μου, καί νά! Βρίσκομαι ἔξω ἀπ' τήν καλύβα.

Κοιτάζω κατά τό Γερμανό σκοπό. Δέ φαίνεται. Ἴσως εἶναι κρυμμένος πίσω ἀπό κάποιο αὐτοκίνητο. Παίρνω γρήγορα δρόμο σκυφτά σκυφτά. Ὁ Λιάπης ἔρχεται χαρούμενος πίσω μου. Περπάτησα ἔτσι καμιὰ πεντακοσαριά βήματα καί σταμάτησα. Πασκίζω νά λύσω τό σκοινί καί νά ἐλευθερώσω τά χέρια μου, πού εἶναι πίσω δεμένα, μά δέν τά καταφέρνω. Τά δείχνω στό Λιάπη. Κι ἔρχεται κεῖνος καί πιάνει τό σκοινί μέ τά κοφτερά του δόντια καί τό τραβᾷ, τό τραβᾷ πολλές φορές, ὥσπου τό ἔκοψε. Ἄ, ἐπιτέλους! Τώρα εἶμαι πραγματικά ἐλεύθερος. Καί ρίχνομαι τότε καί παίρνω στήν ἀγκαλιά μου τό Λιάπη καί τὸν φιλῶ σάν ἀδερφό μου καί τὸν γεμίζω μέ δάκρυα χαρᾶς κι εὐγνωμοσύνης.

—“Αχ, Λιάπη, ἄχ, καλέ μου Λιάπη! Εἶσαι ὁ σωτήρας μου. Μόνο πᾶμε τώρα νά φύγουμε ἀπό δῶ, ὅσο γίνεται πιό γρήγορα.

Καί ξεκινᾶμε καί πάλι. Ἄλλά ἐκεῖ, καθὼς ξεκινήσαμε, βλέπω τό Λιάπη νά κουτσαίνει ἀπ’ τό ἕνα του πισινό πόδι. Σκύβω, τό πιάνω. Ἔσκουξε. Κατάλαβα πῶς πονοῦσε.

—“Α, ὄχι, Λιάπη. Δέ θά σ’ ἀφήσω νά περπατήσεις ἔτσι πληγωμένος. Καί σάν φτάσουμε στό χωριό, θά τό ταχτοποιήσουμε.

Τόν σήκωσα, τόν φορτώθηκα στούς ὤμους μου καί συνέχισα τό δρόμο γιά τό χωριό. Μακριά στήν κορυφογραμμή τοῦ βουνοῦ ἄρχισε νά γλυκοχαράζει. . .

Ἄπό τό «Ἀνθολόγιο»
Δ’ τάξεως

Χάρης Σακελλαρίου

32. Η ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Ἡ Ἡλεία εἶναι χώρα πολύ πολύ ὠραία, ὅλο βλάστηση καί πρασινάδα. Ἐκεῖ οἱ σκίνοι γίνονται ψηλοί σάν δέντρα.

Τό κάτω μέρος τῆς Ἡλείας τό ποτίζει ἕνα ποτάμι, ὁ Ἄλφειός, πού χύνεται στό Ἴόνιο πέλαγος.

Μέσα στόν Ἄλφειό χύνεται ἕνα μικρό ποτάμι μέ νερό κρυσταλλένιο.

Ἐκεῖ πού ἐνώνονται τά δυό ποτάμια, εἶναι ἡ Ὀλυμπία. Εἶναι ἕνα ὄμορφο δάσος ἀφιερωμένο στόν πιό μεγάλο ἀπό τούς θεούς τῶν Ἑλλήνων, στό Δία, καί στή γυναίκα του τήν Ἥρα.

Ἐκεῖ στήν Ὀλυμπία κάθε πέντε χρόνια μαζεύονταν πολλές χιλιάδες κόσμος.

Δέν ἔρχονταν μονάχα ὅσοι εἶχαν σκοπό ν’ ἀγωνιστοῦν.

Ἐρχονταν κι οἱ συγγενεῖς τους κι οἱ φίλοι τους καί χιλιάδες ἄλλοι, γιά νά δοῦν τούς μεγάλους ἀγῶνες.

Ἐεκινουσαν ἀπ' ὅλες τίς ἐλληνικές χῶρες, ἀπό τήν Πελοπόννησο, τή Στερεά καί τά νησιά, ἀπό τήν Ἡπειρο καί τή Μακεδονία, ἀπό τή Θράκη καί τόν Εὐξεινο Πόντο, ἀπό τή Μικρά Ἀσία καί τίς μακρινές ἀκρογιαλιές τῆς Ἰταλίας, τῆς Σικελίας καί τῆς Ἀφρικῆς.

Οἱ Ὀλυμπιακοί ἀγῶνες γίνονταν τό καλοκαίρι.

Λίγες ἡμέρες πρὶν ἀρχίσουν, πῆγαιναν στήν Ὀλυμπία οἱ ἐλλανοδίκες, δηλαδή ἡ ἐπιτροπή, πού φρόντιζε γιά τήν τάξη κι ἔκρινε ποιός νικοῦσε στούς ἀγῶνες.

Σιγά σιγά ἔρχονταν καί ὁ ἄλλος κόσμος. Καί πρῶτοι οἱπραματευτάδες. Ἔστηναν σκηνές καί παραπήγματα καί μέσα τοποθετοῦσαν ὅ,τι εἶχαν γιά πούλημα.

Ἐρχονταν ὅμως ἀπό πρὶν καί ἄλλοι πολλοί, γιά νά πιάσουν καλή θέση. Ἔστηναν σκηνές ἢ ἔφτιαναν πρόχειρα ξύλινα σπιτάκια, γιά νά μείνουν ὅσες μέρες θά βαστοῦσαν οἱ ἀγῶνες. Τί κόσμος, τί θόρυβος, τί ὄχλοβοή! Ἐδῶ δούλευαν χτίστες, ἐκεῖ μαραγκοί, παρέκει βέλαζαν ἢ μούγκριζαν τά ζῶα, πού ἦταν γιά θυσία, ἢ χλιμίντριζαν τ' ἄλογα, πού θ' ἀγωνίζονταν. Καί παντοῦ ἀκούγονταν οἱ φωνές ἐκείνων πού πουλοῦσαν ὄπωρικά καί δροσερό νερό.

Ὀλόκληρος ὁ κάμπος τῆς Ὀλυμπίας ἦταν γεμάτος ἀπό χιλιάδες ἀνθρώπους, Ἕλληνες καί ξένους. Οἱ ἐξοχότεροι καλλιτέχνες κι ἐπιστήμονες μαζεῦονταν ἐκεῖ.

Τίς μέρες ἐκεῖνες ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἦταν ἀδερφωμένοι. Ἄν ἦταν πόλεμος, ἔπαυε. Εἰρήνη κι ἀγάπη βασιλευσαν ἀπό τή μιάν ἄκρη ὡς τήν ἄλλη. Ἐχθροπραξίες δέν ἐπιτρέπονταν. Ἀλίμονο σ' ἐκεῖνον πού θά τολμοῦσε νά παρακούσει αὐτήν διαταγή.

Ὁ δρόμος, πού ἔφερνε στό Στάδιο, ἦταν πλατύς καί

περιποιημένος. Δεντροστοιχίες δεξιά κι αριστερά από θεόρατα πλατάνια καί φουντωμένες έλιές. Από δῶ κι από κει, ανάμεσα στά πράσινα φυλλώματα, έλαμπαν τ' αγάλματα τῶν νικητῶν στήν Ὀλυμπία, άλλα από μάρμαρο κι άλλα από χαλκό.

Τό στεφάνι τοῦ Ὀλυμπιονίκη ἦταν τό πιό μεγάλο εὐτύχημα, πού θά μπορούσε νά τύχει σ' ἓναν ἄνθρωπο στή ζωή του.

Ἦμνοῦσαν μέ τραγούδια τό νικητή κι οἱ πολιτεῖς ἔστηναν μαρμάρινο ἢ χάλκινο ἄγαλμα στόν πολίτη τους, πού θά στεφανώνονταν στήν Ὀλυμπία.

Ὅταν ὁ νικητής γύριζε στήν πατρίδα του, οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι κι οἱ ἄλλοι πατριῶτες ἔβγαιναν ἔξω ἀπό τήν πόλη νά τόν δεχτοῦν καί τόν ὀδηγοῦσαν μέσα μέ χαρές καί μέ μουσικές.

Ὁ Ὀλυμπιονίκης, ντυμένος μέ κόκκινο φόρεμα, καθόταν σ' ἓνα ἄρμα, πού τό τράβοῦσαν τέσσερα ἄσπρα ἄλογα.

Πολλές πόλεις, ὅταν δέχονταν τόν Ὀλυμπιονίκη τους, γκρέμιζαν ἓνα μέρος ἀπό τά τείχη τους. Μέ τοῦτο ἤθελαν νά ποῦν, πῶς εἶναι περιττά τά τείχη, ὅταν ἔχουν τέτοια ἠρωικά κορμιά νά φυλάξουν τή χώρα.

Ἐπί τῷ ἀναγνωστικῷ Δ' τάξεως
« Στά παλιά χρόνια »

Ἐπί τῷ Κουρτίδης

33. Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΘΡΙΑΜΒΟΣ

1. Είχε γεράσει πιά ο Διαγόρας και δέν έπαιρνε μέρος στους άγώνες. Άποτραβήχτηκε από τό στίβο φορτωμένος δόξες και τιμές. Ζούσε τώρα, τά τελευταία χρόνια τής ζωής του, στ' άρχοντικό του, στην Ίαλυσό τής Ρόδου, άφοϋ χρόνια και χρόνια είχε συγκλονίσει τά διάφορα στάδια τής Έλλάδας μέ τίς περίλαμπρες νίκες του.

Ήταν ένας άπ' τούς πιό φοβερούς πυγμάχους τής αρχαιότητας. Ξεκίνησε από νικητής σέ τοπικούς άγώνες, έξελίχτηκε σέ περιοδονίκη, νικώντας τρείς φορές στά Ίσθμια και δύο στά Νέμεα, για να φτάσει τελικά ν' άποχτήσει και τό μέγιστο τίτλο του δλυμπιονίκη . . .

2. Μά τά χρόνια περνοϋν. Μετά τή νίκη του στην Όλυμπία δέν ξαναπήρε πιά μέρος σέ κανέναν άγώνα. Τώρα γυμνάζει τούς τρείς γιούς του, τό Δημάγετο, τόν Άκουσίλαο και τό Δωριέα.

Είναι κι οί τρείς τους δυνατοί και γεροδεμένοι. Κι ο Διαγόρας τρέφει πολλές έλπίδες, πώς θά τιμήσουν μιά μέρα τ' όνομά του. Τούς γυμνάζει τακτικά και τούς συμβουλεύει κάθε τόσο :

— Ν' άγωνίζεστε τίμια. Πολλές φορές μιά τίμια ήττα είναι προτιμότερη από μιάν άνέντιμη νίκη.

Ό Δημάγετος διακρίνεται στό παγκράτιο, ο Άκουσίλαος στην πυγμαχία κι ο Δωριέας στην πάλη. Κερδίζουν εύκολα τούς αντίπαλους τους στους τοπικούς άγώνες τής Ρόδου. Μά τ' όνειρό τους είναι να νικήσουν στους μεγάλους, τούς πιό φημισμένους άγώνες, τούς δλυμπιακούς, να στεφανωθούν μέ τόν «κότινο», να γίνουν κι αυτοί, όπως ο πατέρας τους, δλυμπιονίκες . . .

3. Και να! Έφτασε ή δλυμπιάδα. Οί σπονδοφόροι γυ-

ρίζουν από πόλη σέ πόλη καί κηρύττουν τήν ἐκεχειρία.

Τά τρία ἀδέρφια ἔχουν ἀρκετά προπονηθεῖ κι ἐτοιμάζονται γιά τήν Ὀλυμπία. Πρέπει νά βρίσκονται ἐκεῖ ἕνα μήνα πρὶν ἀρχίσουν οἱ ἀγῶνες, γιά νά προπονηθοῦν σύμφωνα μέ τίς ὀδηγίες τοῦ γυμνασίου καί μέ τήν ἐπίβλεψη τῶν ἑλλανοδικῶν.

Ὁ γερο - Διαγόρας τούς εὔχεται καλές νίκες. "Ἐχει ὅμως κι ἀγωνία. Τάχα θά νικήσουν; Θά κρατήσουν ψηλά τό δοξασμένο του ὄνομα; Ὅσο πλησιάζουν οἱ μέρες τῶν ἀγῶνων, τόσο κι ἡ ἀγωνία του μεγαλώνει.

Τέλος, δέν κρατιέται. Ἀποφασίζει νά πάει νά δεῖ ἀπό κοντά τούς γιούς του κι ἄς εἶναι τόσο γέρος κι ἐξαντλημένος.

4. Μπαίνουν σ' ἕνα πλοῖο καί ξεκινοῦν. Ὅταν ἔφτασαν στήν Ὀλυμπία, ὁ κόσμος τρέχει νά ὑποδεχτεῖ μέ κραυγές ἐνθουσιασμοῦ τόν παλαίμαχο γίγαντα τοῦ στίβου. Τόν ραίνει μέ λουλούδια. Εὔχεται νίκη στους γιούς του.

Μεγάλη εἶναι κι ἡ χαρά τῶν γιῶν του. Ὁ ἐρχομός του ἐκεῖ τούς δίνει κουράγιο καί δύναμη.

Τήν παραμονή τῶν ἀγῶνων, μαζί μέ τούς ἄλλους ἀθλητές, ἀφοῦ θυσιάσαν ἕναν ἀγριόχοιρο, ὀρκίστηκαν μπροστά στό ἄγαλμα τοῦ Ὀρκίου Δία, ὅτι γυμνάστηκαν σύμφωνα μέ τούς κανονισμούς κι ὅτι θ' ἀγωνιστοῦν τίμια καί χωρίς ἀντικανονικά τεχνάσματα. Τήν ὀρκωμοσία αὐτή τήν παρακολούθησε κι ὁ ἴδιος ὁ Διαγόρας.

Ἀπό τό πρῶν τῆς ἄλλης ἡμέρας οἱ κερκίδες τοῦ σταδίου τῆς Ὀλυμπίας εἶναι γεμάτες μέ κόσμο. Ὅλοι περιμένουν μέ ἀγωνία ν' ἀρχίσουν οἱ ἀγῶνες. Οἱ ἀθλητές στέκονται ὄρθιοι στήν ἄκρη τοῦ σταδίου κι εἶναι ἔτοιμοι.

Καί νά! Μπαίνουν οἱ ἑλλανοδίκες, ντυμένοι μέ ὀλοπόρφυρη φορεσιά καί στεφανωμένοι μέ κλωνάρια δάφνης. Κά-

θονται στην όρισμένη θέση. "Ένας κήρυκας, μέ φωνή δυνατή, δίνει τό σύνθημα για τήν έναρξη τῶν ἀγώνων.

Τήν πρώτη μέρα ἔγιναν τ' ἀγωνίσματα τοῦ σταδίου, τοῦ διαύλου καί τοῦ δολίχου. Τή δεύτερη τοῦ πεντάθλου.

Οἱ γιοί τοῦ Διαγόρα θ' ἀγωνίζονταν τήν τρίτη μέρα. 'Ο γερο - Διαγόρας κάθεται, μαζί μέ ἄλλους παλαίμαχους ὀλυμπιονίκες, σέ μιάν ἀπ' τίς εἰδικές τιμητικές θέσεις, κοντά στήν ἑλλανόδικο ἐπιτροπή. "Έχει καρδιοχτύπι. Στριφογυρίζει ὅλο ἀγωνία στό κάθισμά του.

Οἱ ἀγῶνες τῆς τρίτης ἡμέρας ἀρχίζουν. 'Ο Δωριάς κερδίζει εὐκολα στόν ἀγῶνα τῆς πάλης. 'Η χαρά τοῦ Διαγόρα εἶναι μεγάλη. Οἱ διπλανοί του τόν συγχαίρουν.

— Γι' αὐτόν δέν εἶχα ἀμφιβολία, λέει καμαρώνοντας.

Σέ λίγο ὁ 'Ακουσίλαος βγαίνει νικητής σ' ἓνα σκληρόν ἀγῶνα πυγμαχίας. Καί τέλος ὁ Δημάγετος κερδίζει μιάν ὑπέροχη νίκη στό παγκράτιο. 'Η χαρά τοῦ Διαγόρα δέν περιγράφεται.

5. Τήν ἄλλη μέρα ὅλοι οἱ νικητές ἔχουν παραταχτεῖ μπροστά στήν ἑλλανόδικο ἐπιτροπή. 'Ο κήρυκας βροντοφωνάζει τ' ὄνομα τοῦ καθενός, τ' ὄνομα τῆς πατρίδας του καί τόν ἀγῶνα, στόν ὁποῖο νίκησε. 'Ο ὀλυμπιονίκης κάνει λίγα βήματα μπροστά κι ὁ ἀρχαιότερος ἀπό τούς ἑλλανόδικες τοῦ φορεῖ στό κεφάλι τό στεφάνι τῆς νίκης, τόν «κότινο». Τό στάδιο ἀντηχεῖ ἀπό τίς ζητωκραυγές καί τίς ἐπευφημίες.

Μά ὅταν ὁ ἑλλανόδικης στεφάνωσε τά τρία ἀδέρφια, ἔγινε κάτι, πού ἔκανε νά τρανταχτεῖ συθέμελα τό στάδιο τῆς 'Ολυμπίας. Τά τρία παλικάρια, ἀφοῦ στεφανώθηκαν μέ τή δόξα, τραβοῦν ὀλόγισια κατά τήν κερκίδα, ὅπου κάθεται ὁ πατέρας τους. Βγάζουν τά στεφάνια ἀπ' τά κεφάλια τους καί τά φοροῦν στό δικό του ὀλόασπρο κεφάλι. "Υστερα τόν

πιάνουν, τόν σηκώνουν πάνω στους γερούς τους ώμους και τόν φέρνουν μιά φορά όλόγυρα στό στάδιο.

“Όλοι οί θεατές σηκώνονται όρθιοι στίς θέσεις τους. Ζητωκραυγάζουν, άνατριχιάζουν από ίερή συγκίνηση. Ραίνουν πατέρα και γιούς μέ λουλούδια και δαφνόφυλλα.

‘Ο Διαγόρας βλέπει αυτό τό συγκλονισμένο ώς τά κατάβαθα τής ψυχής του πλήθος, σηκώνει τρέμοντας από συγκίνηση τά χέρια του, χαιρετᾷ όλόγυρα, χαμογελᾷ τρισευτυχισμένος, δακρύζει.

“Ένας Σπαρτιάτης, καθώς βλέπει νά περνᾷ ἐκεῖ μπροστά του ό παλαίμαχος άσπρομάλλης όλυμπιονίκης πάνω στους ώμους τῶν άντάξιων γιῶν του, δέν κρατιέται. Βαθιά συνεπαρμένος άπ’ τό μεγαλεῖο τούτης τής στιγμῆς, συγκινημένος ό ἴδιος και μέ δάκρυα στά μάτια, τοῦ φωνάζει μ’ όλη του τή δύναμη.

—«Κάθθανε, Διαγόρα! Οὐκ ἐς “Όλυμπον άναβήσει! . . .»
Δηλ. Πέθανε πιά τώρα, Διαγόρα! Δέ θ’ άνεβεῖς και στόν “Όλυμπο!

Κι ό Διαγόρας δέν άντεξε άλλο. ‘Η γέριχη καρδιά του άναπήδησε, φτερούγισε σ’ ένα στερνό φτερούγισμα. Κι ό γερο - όλυμπιονίκης έγειρε στους ώμους τῶν γιῶν του κι έκλεισε για πάντα τά μάτια σ’ έναν ύπνο γλυκό κι ευτυχισμένο, τόν πιό ευτυχισμένο ύπνο, πού θά μπορούσε νά ποθήσει.

«Ίστορίες από τήν άρχαιότητα»

Χάρης Σακελλαρίου

‘Από τό βραβευμένο ‘Αναγνωστικό Δ’ τάξεως
Γ. ‘Αποστολίκα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

34. Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Δέ θά ντροπιάσω τά ιερά τά ὄπλα οὔτε θ' ἀφήσω
 μέσα στή μάχη μοναχό τό συμπολεμιστή μου
 μ' ὅποιο βρεθῶ· καί μόνος μου καί μέ πολλούς ἀντάμα
 γιά τ' ἅγια καί γιά τά ιερά θά πολεμῶ γενναῖα.
 Καί τήν πατρίδα πιό ἰσχυρή, πιό ὠραία καί πιό μεγάλη
 ἀπ' ὅ,τι παίρνω σήμερα θά τήνε παραδώσω.
 Καί θά ὑπακούω στούς ἄρχοντες, θά πειθαρχῶ στούς νόμους
 σ' αὐτούς κι ὅσους ὁμόφωνα ὁ λαός θέ νά ψηφίσει.
 Κι οὔτε θ' ἀφήσω τούς θεσμούς κανέννας νά χαλάσει,
 μά θά τούς ὑπερασπιστῶ καί μόνος μου καί μ' ἄλλους.
 Κι ὅ,τι ιερό καί πατρικό περίσσια θά τιμήσω.
 Ἄς μοῦ εἶναι μάρτυρες γι' αὐτά ἡ Ἄγλαυρος κι ὁ Δίας,
 ὁ Ἐνυάλιος κι ἡ Θαλλώ, ἡ Αὐξώ κι ἡ Ἥγεμόνη.

Ἐκ τοῦ κείμενου
 Λυκούργου «Κατά Λεωκράτους»

Μετάφραση Χάρη Σακελλαρίου

Η ΟΡΘΟΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΕΠΩΝΥΜΙΩΝ

Οι ασιατικές επωνυμίες, όπως και οι ελληνικές, αποτελούνται από λέξεις που γράφονται με γράμματα. Η ορθογραφία τους είναι, όμως, διαφορετική από την ελληνική. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι ασιατικές λέξεις προέρχονται από διαφορετικές γλώσσες και έχουν διαφορετική προέλευση. Η ορθογραφία τους, λοιπόν, είναι διαφορετική από την ελληνική. Η ορθογραφία των ασιατικών επωνυμίων είναι, όμως, διαφορετική από την ελληνική. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι ασιατικές λέξεις προέρχονται από διαφορετικές γλώσσες και έχουν διαφορετική προέλευση. Η ορθογραφία τους, λοιπόν, είναι διαφορετική από την ελληνική.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

3^{ος} ΚΥΚΛΟΣ

ΑΝΟΙΞΗ

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

...το...
...το...
...το...

35. Η ΑΝΟΙΞΗ

ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ άνοιξη
μέ τ' άνθη στολισμένη,
ροδοστεφανώμένη,
τή γῆ γλυκοτηράει.

Κι ή γῆ τή χλόη ντύνεται,
τά δάση της ίσκιώνουν,
τά κρύα χιόνια λιώνουν,
ό ούρανός γελάει.

Στό άγκαθερό τριαντάφυλλο
γλυκολαλάει τ' άηδόνι.
Τό ξένο χελιδόνι
ταιριάζει τή φωλιά.

Στούς κάμπους πλούσια κι άκοπα
σέ πράσινα λιβάδια
τά ζωντανά κοπάδια
βελάζουν και πήδοϋν.

Κι ό νιός βοσκός χαρούμενος
φυσώντας τή φλογέρα^ε
γιομίζει τόν άέρα
μέ τραγουδιών φωνές.

^εΙωάννης Βηλαράς

36. Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Τὴν ἀνοιξὴ ὁ κῆπος εἶναι χαρὰ Θεοῦ. Στὸ βορινὸ μέρος στέκονται ὀρθὰ καὶ βαθυπράσινα κυπαρίσσια, σὰ γίγαντες, νὰ κρατήσουν μὲ τίς πλάτες τους τὸ ἄγριο φύσημα τοῦ βοριᾶ. Στίς ἄλλες πλευρὲς βᾶτα καὶ σκίνα ἀπλώνουν τ' ἀγκαθερά κλαδιὰ τους καὶ κάνουν φράχτη φοβερό κι ἀπέραστο. Πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη χάσκει μιὰ ὀργιὰ βαθύ τὸ χαντάκι καὶ ψηλώνει ἄλλο τόσο τὸ χῶμα. Καὶ μέσα πρασινίζουν βραγιές βραγιές τὰ λαχανικά κι οἱ φράουλες. Δεξιά κι ἀριστερά, στά δρομάκια, μοσκοβολᾷ τὸ δεντρολίβανο, ἡ φασκομηλιά, τὸ καρυοφύλλι, ὁ δυόσμος, καὶ μέσα στά τετράγωνα ψηλώνουν οἱ μηλιές, οἱ ροδακινιές, οἱ κιτριές κι οἱ ἀχλαδιές φορτωμένες μὲ λουλούδια.

Δέντρα εἶναι ἢ νυφοῦλες; Τί ὠραία εἶναι ἐκείνη ἡ τζί-τζιφιά κι ἡ μυγδαλιά, πού ἔδесе τώρα τὸν καρπὸ της, κι ἡ συκιά πού τώρα βγάζει τὰ πρῶτα φύλλα της, κι ἡ λεμονιά πού δείχνει ἀκόμη στά κλαδιὰ της τὸν κεχριμπαρένιο της καρπὸ, τὰ λεμόνια. Κι ἡ κερασιά γιατί τάζει στά παιδιὰ γρήγορα νὰ τοὺς δώσει κόκκινα σκουλαρίκια γιὰ τ' αὐτιά τους καὶ γλυκόχυμα παιγνίδια γιὰ τὰ χεῖλη τους; Κι ἡ βυσσινιά γιατί τοὺς τάζει τὸ ποτήρι μὲ τὸ γλυκό; Κι ἡ μουριά γιατί νὰ μᾶς θυμίζει τὰ ξινόγλυκα μοῦρα; Ἄχ, Θεέ μου, τί ὁμορφος πού εἶναι τώρα ὁ κῆπος !

Οἱ πορτοκαλιές — νὰ τες ! Σάν ἀστεράκια λάμπουν τ' ἄσπρα τους λουλούδια καὶ μέσα στά πράσινα φύλλα τους καὶ ψηλά χρυσοκοκκινίζουν τὰ παλιὰ πορτοκάλια. Πουλιὰ πετοῦν καὶ κελαηδοῦν· οἱ μέλισσες βουίζουν. Κάτω στὴ γῆ τὸ σκαθάρι περπατεῖ, ὁ σαλίγκαρος σκαλώνει στά χόρτα, ἡ σαύρα λιάζεται ἀπάνω στὴν πέτρα κι ἡ ἀράχνη ὑφαίνει τὸ πανί της στὴν ἄκρη τοῦ τοίχου. Τίποτα δὲ μένει ἀργό, ὅλα

κινούνται κι ἐργάζονται, κι ἀπ' ὅλα περισσότερο τὰ μυρμήγκια.

Κοίτα τὰ μυρμήγκια. ἼΑλλα σκαρφαλώνουν στὰ κουκιά, ἄλλα στίς μηλιές καί τίς ἀπιδιές, ἄλλα σέ μιὰ πικροδάφνη, καί πιό πολλά σέ μιὰ τριανταφυλλιά, πού εἶναι κοντά στὰ κυπαρίσσια. Εἶναι γεμάτη τριαντάφυλλα· ἄλλα εἶναι ἀνοιχτά, ἄλλα μισάνοιχτα κι ἄλλα μπουμπούκια ἀκόμη. Μά ὁ ἄερας μοσκοβολᾷ ὀλόγυρά της καί τ' ἄνθη ἀπλώνουν μεταξωτό ρόδινο πέπλο ἀπάνω της.

Τί ζητοῦν τὰ μυρμήγκια, πού σκαρφαλώνουν στὰ δέντρα καί στήν τριανταφυλλιά; Κοιτάξετε μέ προσοχή. Κάτω ἀπό μερικά ζαρωμένα καί μαραμένα φύλλα εἶναι οἱ μελίγκρες. Μικροῦτσικα ἔντομα, ὅσο τό κεφάλι τῆς καρφίτσας, πρασινωπά, μέ ποδαράκια πού μόλις φαίνονται. Οἱ μελίγκρες ἔχουν μυτερή προβοσκίδα. Τρυποῦν μ' αὐτή τήν ἐπιδερμίδα τῶν φύλλων καί βυζαίνουν τό γλυκό χυμό. Γι' αὐτό μαραίνονται τὰ φύλλα.

Τά μυρμήγκια πλησιάζουν τίς μελίγκρες, τίς χαϊδεύουν μέ τὰ κερατάκια τους καί τίς ἀναγκάζουν νά τοὺς δώσουν λίγο ἀπό τό γλυκό χυμό πού βύζαξαν. Νομίζεις πώς οἱ μελίγκρες εἶναι οἱ ἀγελάδες τῶν μυρμηγκιῶν. Καί δέν τίς ἀρμέγουν μόνο, παρά φροντίζουν καί νά τίς βοσκήσουν· γιατί τόσο μικρά ἔντομα πού εἶναι, δέν μποροῦν νά πᾶνε ἀπό φύλλο σέ φύλλο. Τίς παίρνουν ἀπαλά μέ τό στόμα τους τὰ μυρμήγκια καί τίς πηγαίνουν στὰ πιό τρυφερά φύλλα.

ἼΑλλά καί τὰ σαθαρία, τὰ μικρότερα ἀπό τό σπυρί τοῦ καφέ, μέ τήν κόκκινη πέτσα καί τίς ἑφτά μαῦρες βουλίτσες, ἐκεῖνα πού λέμε παπαδίτσες, πετοῦν καί μαζεύονται στίς τριανταφυλλιές, στίς κουκιές κι ὅπου ἄλλοῦ ἀνεβαίνουν τὰ μυρμήγκια. Τί ζητοῦν ἐκεῖ οἱ παπαδίτσες; Τά παιδιά ἀγαποῦν τίς χαριτωμένες παπαδίτσες, καί πού νά ξέρουν πώς εἶναι οἱ καλύτεροι φίλοι μας!

Νά τες! ἀρπάζουν λαίμαργα τίς μελίγκρες καί τίς τρῶνε. Τά μυρμήγκια κυνηγοῦν τίς παπαδίτσες καί προσπαθοῦν νά τούς δαγκάσουν τά ποδαράκια τους τά λιγνά σάνμαῦρες κλωστές. Οἱ παπαδίτσες τά μαζεύουν καί πέφτουν ἀνάποδα κάτω στό χῶμα. Ἔπειτα σηκώνονται πάλι κι ἀνεβαίνουν. Τί νά κάμουν, ἀφοῦ δέν μποροῦν νά φᾶνε ἄλλο ἀπό μελίγκρες; Καί νά δεῖς πού οὔτε τά χελιδόνια οὔτε οἱ σπουργίτες οὔτε τ' ἄλλα πουλιά δέν κυνηγοῦν τίς παπαδίτσες, σάν νά νιώθουν κρυφή χαρά πού καθαρίζουν τόν κῆπο ἀπό τίς μελίγκρες.

Χαρά Θεοῦ εἶναι ὁ κῆπος τήν ἀνοιξη. Παντοῦ κίνηση καί ζωή.

Κάτω σέ δρομάκι
καί σέ πρασινάδες
δέντρα φυτεμένα
κι ἄνθη μυρωμένα.
Κι ὁ ψιλός ἀγέρας
μέσα τριγυρίζει
καί τινάζει τ' ἄνθια
καί τή γῆ πλουμίζει,
μ' ἄνθια τή γεμίζει
καί τή νοστιμίζει.

Ἄ. Καρκαβίτσας

37. ΤΑ ΚΑΡΒΟΥΝΑ ΚΙ Ο ΑΣΒΕΣΤΗΣ

1. Στο δάσος τό τσεκούρι άκούεται βαριά. "Όλη μέρα στό δάσος άκούεται τό τσεκούρι : γκάπ! γκούπ ! γκάπα ! γκούπ !

Γιατί χτυπά τό τσεκούρι μέσα στό δάσος; Πέρασε τό καλοκαίρι κι ήρθαν οί καρβουνιάρηδες νά μās δώσουν τό χειμώνα φωτιά. Κάρβουνα θά μās δώσουν νά τά βάλουμε στό μαγκάλι, κάρβουνα κόκκινα, χρυσοκόκκινα.

Θά καθίσουμε τότε όλοι γύρω, θά πήσουμε κάστανα και θά πούμε παραμύθια κι ιστορίες παλιές. 'Ο βοριάς έξω θά σφυρίζει θυμωμένος· τά δέντρα του κήπου μας θά χτυπούν τ' άφυλλα κλαριά τους σκληρά : κράπ ! κρούπ ! Τό χιόνι λευκό κι άπαλό θά κατεβαίνει στην αύλή μας.

Μά έμεις μέσα στην καλοστρωμένη κάμαρα θά καθόμαστε γύρω στό μαγκάλι. Τά κάρβουνα θά ροδοβάφουν τά πρόσωπά μας, θά ζεσταίνουν τό σώμα μας, και θά μās κάνουν νά γελούμε για τό χιόνι πού σκεπάζει την αύλή μας και για τό άγριο σφύριγμα του βοριά. Τά παιδιά θά φλυαρούν· ή γάτα μέ σηκωμένη την ούρά θά τεντώνεται και θά ρουθουνίζει. οί νιές θά κεντούν ή θά ράβουν κι οί γέροι θά λένε τό παραμύθι. Και μιά στυμμένη λεμονόκουπα πάνω στά κάρβουνα θά τσιτσιρίζει συγκρατητά κι άδιάκοπα, σά νά βαστά τό ίσο στό παραμύθι.

Νά γιατί χτυπᾶ τό τσεκούρι μέσα στό δάσος.

“Όλη μέρα δουλεύουν οἱ καρβουνιάρηδες στή λαγκαδιά, γιά νά ἐτοιμάσουν τό καμίνι. Ρίχνουν κάτω ἀγριόδεντρα μέ τά τσεκούρια τους κι ὕστερα κόβουν μέ τό πριόνι, μικρά - μικρά κομμάτια, τά χοντρά κλωνάρια τους.

“Όλα αὐτά τά κομμάτια θά τά βάλουν ἔπειτα μέ τάξη τό ἓνα πάνω στό ἄλλο καί θά τά κάμουν μεγάλο σωρό. Πλατύς θά εἶναι κάτω ὁ σωρός καί πάνω μυτερός, ἀπαράλλαχτος σάν ἓνα μεγάλο χωνί.

Στήν κορυφή τοῦ σωροῦ θ’ ἀφήσουν μιᾶ τρύπα, πού θά φτάνει ὡς κάτω. “Όμοιες τρύπες θ’ ἀφήσουν καί γύρω στή βάση, πού θά συγκοινωνεῖ μέ τήν τρύπα τῆς κορυφῆς. Τό σωρό θά τόν σκεπάσουν μέ χῶμα, ἐκτός ἀπό μερικές τρύπες· ἔπειτα θά βάλουν μέ προσανάμματα φωτιά στή μεσιανή κι ὕστερα θά κλείσουν μέ τή σειρά τίς ἄλλες τρύπες.

“Υστερα θά κλείσουν ἐκεῖνες πού εἶχαν ἀνοιχτές καί θ’ ἀνοίξουν ὅσες εἶχαν κλειστές . . .

Ἡ φωτιά ἔτσι θά προχωρεῖ ἀργά καί χωρίς νά λαμπαδιάζει μέσα στό σωρό. Οἱ καρβουνιάρηδες, ὅταν καταλάβουν πώς ἡ φωτιά πέρασε ὅλο τό σωρό καί ἰδοῦν νά βγάζει φλόγες χωρίς καπνό, θά βουλώσουν ὅλες τίς τρύπες μέ χῶμα καί θά τήν ἀφήσουν νά κρυφοκαίει.

Σέ δύο τρεῖς μέρες θά ξεσκεπάσουν τό σωρό καί τά κάρβουνα θά εἶναι ἔτοιμα.

2. Τί εἶναι πάλι ἐκεῖνο πού καπνίζει στό λόφο τόν πετρωτό; Βγάζει μαῦρο στριφτό καπνό, μαῦρο καί πυκνό καπνό, πού ἀνεβαίνει στά σύννεφα ν’ ἀνταμώσει τήν καταιγίδα. Πίσω του βγαίνουν κάτι γλῶσσες πύρινες. Γλῶσσες φωτιᾶς πηδοῦν ψηλά, σάν νά θέλουν ν’ ἀκολουθήσουν τόν καπνό στό ἀβέβαιο ταξίδι του. Μά δέν μποροῦν νά τόν ἀκολουθήσουν

καί πεισμώνουν κι ὄλο πηδοῦν ψηλότερα καί σφυρίζουν θυμωμένα, σάν νά τοῦ λένε : στάσου !

Κι ἔτσι ὁ πέτρινος σωρός, πού στέκει κοντά στό λόφο τόν πετρωτό, μοιάζει ἀπό μακριά μέ δράκο. Ἐνα δράκο ἀπό κείνους πού λένε τά παραμῦθια. Εἶναι ριζωμένος στή γῆ κι ἡ φλογοκόκκινη κόμη του ἀνεμίζει φοβερά. Μά δέν εἶναι δράκος· εἶναι τό καμίνι, τό ἀσβεστοκάμινο.

Τέλειωσε ὁ χειμώνας κι ἔρχεται ἡ ἀνοιξη. Ἦρθαν οἱ ἀσβεστάδες νά κάμουν τόν ἀσβέστη. Οἱ νοικοκυρές τόν θέλουν τόν ἀσβέστη. Θ' ἀσπρίσουν τούς τοίχους τῶν σπιτιῶν, θ' ἀσπρίσουν τίς πέτρινες σκάλες, τά πεζούλια, τίς μάντρες, ὄλα θά τ' ἀσπρίσουν. Ἔρχεται ἡ Λαμπρή καί τό «Χριστός ἀνέστη».

Οἱ ἀσβεστάδες δουλεύουν ὅλη μέρα· ὅλη μέρα ἀκούεται τό πελέκι. Ντίν ντίν! ντίν ντίν! ἀκούεται τό σφυρί στόν πέτρινο τό λόφο. Μπάμ καί μπούμ! κάθε τόσο τό φουρνέλο. Οἱ πέτρες κυλοῦν βαριές, οἱ ἄσπρες πέτρες κατεβαίνουν ἀπό τό ξεροβούνι, κομματιάζονται ἀπό τά σφυριά. Οἱ ἀσβεστάδες παίρνουν τά κομμάτια καί τά βάζουν ἀπάνω στό καμίνι· τό μεγάλο καί βαθύ καμίνι, πού χάσκει τό στρογγυλό στόμα του ἀχόρταγα. Ἐπειτα βάζουν ἀπό κάτω φωτιά· δυνατή φωτιά βάζουν οἱ ἀσβεστάδες καί τήν ἀφήνουν νά καίει γιά ἡμέρες.

Ἔτσι γίνεται ὁ ἀσβέστης. Θά τόν πάρει ἔπειτα ὁ χτίστης, θά τόν σβήσει στό νερό, θά τόν ἀνακατέψει μέ ἄμμο καί θά χτίσει τά πέτρινα σπίτια, τίς πέτρινες σκάλες καί τίς πέτρινες μάντρες. Θά τόν πάρουν κι οἱ καλές νοικοκυρές καί κάθε τόσο θ' ἀσπρίζουν ὄλα γύρω. Κι ὁ διαβάτης θά ὀνομάσει τό χωριό τους «Ἀσπροχώρι».

Ἄ. Καρκαβίτσας

38. ΤΙ ΘΑ ΠΕΙ ΣΚΛΑΒΙΑ

- Φλώρια, καρδερίνες, φλώριαααα !
- Πόσο τίς δίνεις, βρέ παιδί, τίς καρδερίνες ;
- Τρεῖς δραχμές, μπάρμπα. Τρεῖς δραχμές καί μ' ἐγγύηση. Πάρε, ἀφέντη, νά σέ ξυπνᾷ τό πρωί.
- Δέν κάνει δυό δραχμές ;
- Ἄν θέλεις νά πάρεις τή βραχνιασμένη . . .
- Βραχνιασμένη, ξεβραχνιασμένη δέ μέ πειράζει. Δῶσε μου μία.

Ὁ μεσόκοπος ἄνθρωπος μέ τά ξενικά ροῦχα, κάποιος πρόσφυγας ἀπό ἐκείνους πού πλημμύριζαν τό πειραιώτικο λιμάνι, ἔβγαλε τό κομπόδεμα ἀπό τό ζωνάρι του, ἔδωσε ἕνα δίδραχμο στό παιδί καί πῆρε στά χέρια του τήν καρδερίνα.

Τήν κράτησε λιγάκι ἐλαφρά στά δάχτυλά του, τή χάιδεψε πονετικά καί τήν κοίταξε καλά καλά, φέρνοντας τό ἀνήσυχο κεφαλάκι της μπροστά στά μάτια του, σά νά ἤθελε νά τῆς πεῖ κάποιο γλυκό λόγο. Ὑστερα, τινάζοντάς την ἐλεύθερη πάνω στήν παλάμη του, τήν ἄφησε νά πετάξει, κáνοντας τάχα πώς τοῦ εἶχε ξεφύγει ἀπό τά χέρια του.

- Βρέ, τό ἀφιλότιμο τό πετούμενο ! Τό εἶδες ἐκεῖ !

Ἐκείνος ἄλλοις φαινόταν καταχαρούμενος ὁ παράξενος ἐκεῖνος ἄνθρωπος. Θά μπορούσε νά ὀρκιστεῖ κανεῖς, πῶς αὐτό πού ἔγινε δέν ἦταν καθόλου τυχαῖο. Ὁ ξένος, χωρὶς ἄλλο, εἶχε ἀγοράσει τό πουλί, γιά νά τοῦ χαρίσει τήν ἐλευθερία του. Ἄν προσπαθοῦσε νά κρύψει τό σκοπό του, τό ἔκανε ἴσως ἀπό εὐγένεια. Καί θά μπορούσε νά ὀρκιστεῖ κανεῖς ἀκόμη, πῶς ἔτσι ἦταν τό πράγμα, ἂν τόν ἔβλεπε μέ τί λαχτάρα παρακολουθοῦσε τό φτερουγίσμα τῆς καρδερίνας στόν ἐλεύθερο ἀέρα. Ἐνα φτερουγίσμα τρελό, μέ μουνδιασμένα φτερά, πού τήν ἔφερε στό κατάρτι ἐνός καϊκιου, σαστισμένη ἀκόμη ἀπό τήν ξαφνική χαρά της.

— Βρέ, τό ἀφιλότιμο τό πετούμενο, πῶς μου ξέφυγε !

Ἄπό μέσα του ὅμως ἔλεγε χωρὶς ἄλλο ὁ γεροντάκος :

— Κάνε τή δουλειά σου, πουλάκι μου, καί μὴ σέ μέλει.

Δυό ἀλητάκια, πού ἔκαναν τό βαρκάρη ἐκεῖ δίπλα, πήδησαν ἀμέσως μέσα στό καῖκι :

— Νά το, νά το, πάνω στό πανί ἀκούμπησε, εἶπε τό ἔνα.

— Πέτα τό σακάκι σου, νά τό ρίξεις κάτω. Δέ βλέπεις πῶς εἶναι μουνδιασμένο; ἀπάντησε τό ἄλλο.

Ὁ ἐλευθερωτής δέν μπόρεσε νά κρυφτεῖ πιά. Ὁρμησε ἄγριος στήν ἄκρη τοῦ μόλου καί φώναξε, κουνώντας τό μπαστούνι κατά τό καῖκι.

— Κάτω, παλιόπαιδα ! Δικό σας εἶναι τό πουλί; Ἐγώ τό ἀγόρασα, ἐγώ θέλησα καί τό ἄφησα. Ὅριστε μας ! Κάτω γρήγορα, γιατί θά σᾶς σπάσω τά παῖδια σας !

Καί μόνο ὅταν εἶδε τό πουλί νά τινάζει τίς φτερουγίσμας του καί νά σκίζει χαρούμενο τόν ἀέρα, μονάχα τότε πῆρε τό δρόμο του, μουντουρίζοντας :

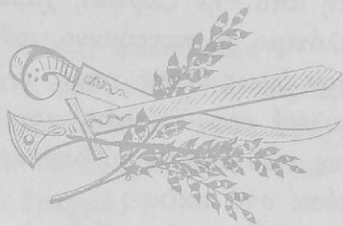
— Μά, βέβαια, μέσα στήν ἐλευθερία γεννήθηκαν· πού νά ξέρουν τί θά πεῖ σκλαβιά ! . . .

Παῦλος Νιοβάνας

39. ΤΟ ΚΛΕΦΤΟΠΟΥΛΟ

Χορεύουν τά κλεφτόπουλα, γλεντάνε τά καημένα
 κι ένα μικρό κλεφτόπουλο δέν παίζει, δέ χορεύει,
 μόν' συγυρίζει τ' ἄρματα καί τό σπαθί τροχάει.
 — Τουφέκι μου περήφανο, σπαθί μου παινεμένο,
 πολλές φορές μέ γλίτωσες, βόηθα κι αὐτή τήν ὥρα,
 νά σ' ἀσημώσω μάλαμα, νά σέ σμαλτώσω ἀσήμι...

Δημοτικό

40. ΤΟ ΘΕΡΙΟ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

1. Τά δύο ξαδερφάκια, ὁ Δημήτρης κι ἡ Ἀνθούλα, ταξιδεύοντας κάποτε γιά τήν Ἑπειρο, πέρασαν ἀπό τή γέφυρα τοῦ Ἀχελώου. Ἐκεῖ σταμάτησαν λίγο νά ξεκουραστοῦν. Καθώς παρατηροῦν ὀλόγυρα, βλέπουν κάτω ἀπό τή γέφυρα ἕνα μεγάλο φράγμα.

— Τί εἶναι αὐτό; ρωτοῦν τό θεῖο τους, πού τά συνοδεύει.

— Εἶναι τό ἀρδευτικό φράγμα τοῦ Ἀχελώου, τούς ἀπαντᾷ ἐκεῖνος. Τό ἔχουν χτίσει στή μέση τοῦ ποταμοῦ, γιά νά ὑψώσουν τή στάθμη τοῦ νεροῦ. Τό νερό τώρα ἀλλάζει δρόμο. Χύνεται στά βαθιά ἀλλάκια, πού βλέπετε ἐκεῖ, δεξιά κι ἀριστερά, καί πηγαίνει χιλιόμετρα μακριά, γιά νά ποτίσει

τήν πεδιάδα τοῦ Ἀγρινίου. Ὅσο περισσεύει πηδᾶ ἀπό τό φράγμα, πού ξεχειλίζει, καί χύνεται στήν παλιά του κοίτη.

Καί συνέχισε :

—Ὁ Ἀχελῷος ἄλλοτε ἔκανε φοβερές ζημιές, ὅταν ξεχειλιζε. Κατέστρεφε τά σπαρτά, ἔπνιγε ἀνθρώπους καί ζῶα. Ἐχει μιά παλιά ἱστορία τοῦτο τό ποτάμι . . .

Τά παιδιά τόν παρακάλεσαν νά τούς τή διηγηθεῖ. Κάθισαν σ' ἓνα ἐξοχικό κέντρο κι ὁ θεῖος τους, ἀφοῦ παράγγειλε ἓναν καφέ, ἄρχισε :

2. Κάποτε ἐδῶ, σ' αὐτόν τόν τόπο, ἦταν ἓνα θεριό. Θεριό μεγάλο, φοβερό, μά καί περίεργο. Ἄλλοι ἔλεγαν πώς ἦταν ὅμοιο μέ τεράστιο φίδι, μέ δράκοντα ἀπαίσιο. Εἶχε τή φωλιά του πάνω, ψηλά, σέ κάποια σπηλιά τῶν Ἀγραφῶν. Ὅταν πεινοῦσε ἢ θύμωνε, κατέβαινε πρὸς τά κάτω μ' ὄρμη, μέ φοβερὰ μουγκρητά καί σάλαγο, καί σάρωνε ὅ,τι ἔβρισκε μπροστά του : δέντρα καί σπαρτά, ζῶα κι ἀνθρώπους. Τίποτε δέ γλίτωνε ἀπ' τή μανία του.

Ἄλλοι ἔλεγαν πώς ἦταν ἓνας μεγάλοςωμος σεβάσμιος γέροντας μέ γαλανά μάτια καί μακριά γένια. Τόν ἔλεγαν Ἀχελῷο. Ἦταν γιός τοῦ Τιτάνα Ὁκεανοῦ καί τῆς Τηθύος. Ἦταν ἓνας ποτάμιος θεός, ὁ μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους τούς ὁμοίους του.

Ὅταν ἦταν στίς καλές του, περιδιάβαζε ἡσυχος καί γελαστός τήν Αἰτωλική πεδιάδα, σκορπίζοντας ὀλόγουρα δροσιές καί χαμόγελα. Ἀλίμονο ὅμως ἂν θύμωνε!

Κάποτε ὁ Ἀχελῷος ζήτησε γιά γυναίκα του τήν κόρη τοῦ βασιλιᾶ τῆς Αἰτωλίας Οἰνέα, τήν ὁμορφη Δηιάνειρα. Τό ἔμαθε ὅμως κι ὁ Ἡρακλῆς καί πῆγε καί τή ζήτησε κι αὐτός. Ἀνάμεσα τότε στόν ποτάμιο θεό καί τόν ἥρωα ἔγινε φοβερή πάλη. Ὁ Ἀχελῷος, μή μπορώντας νά τά βγάλει πέρα

μέ τον Ἡρακλῆ, μεταμορφώθηκε στήν ἀρχή σέ δράκοντα, ἔπειτα σέ ταῦρο. Μά ὁ ἥρωας δέ φοβήθηκε οὔτε τόν ἄφησε. Πάνω μάλιστα στήν πάλη τοῦ ἔσπασε τό ἕνα του κέρατο. Στό τέλος ὁ Ἀχελῷος παραδέχτηκε τήν ἦττα του. Ἀποσύρθηκε ταπεινωμένος στή φωλιά του κι ἀπό τότε ποτέ πιά δέν ξαναφάνηκε.

3. Πέρασαν χρόνια καί χρόνια. Ἡ θεότητα τοῦ ποταμοῦ λησμονήθηκε. Ἔμεινε ὁμως τό ποτάμι. Θεριό ἀνήμερο. Ἴδιο κι ἀπαράλλαχτο σάν τόν παλιό ἐκεῖνο δράκοντα τοῦ μύθου.

Ἀπό τότε ἔγιναν πολλές προσπάθειες, γιά νά περιοριστοῦν οἱ καταστροφές πού ἔφερε τό ἀνήμερο τοῦτο θεριό. Ὡσπου ἡ σύγχρονη τεχνική, σάν ἕνας νέος Ἡρακλῆς, ἡμέρωσε τό θεριό. Μέ μιά σειρά ἀπό ὑδατοφράχτες ἔκανε τό ποτάμι ἀπό καταστροφέα εὐεργέτη. Τό ἔβαλε νά δίνει ἡλεκτρικό ρεῦμα, νά ποτίζει τεράστιες ἐκτάσεις, πού ἄλλοτε ἦταν ἄγονες, ὅπως κι αὐτές ἐδῶ. Ὁ ἄνθρωπος δαμάζει τή φύση. Χρησιμοποιεῖ τήν τεράστια δύναμή της γιά τήν πρόοδο καί τόν πολιτισμό, γιά τήν καλύτερευση τῆς ζωῆς του.

Ἀπό τό βραβευμένο ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Νίκος Σκόπας

41. ΕΡΓΑΣΙΑ

ΗΜΕΡΩΝΕΙ αὐγή δροσάτη
 μέ τό πρῶτο της πουλί
 λές καί κράζει τόν ἐργάτη
 στή φιλόπονη ζωή.

Πρὶν ἀχνίσει κάθε ἀστέρι,
 μέ χαρούμενη καρδιά,
 νέοι, μεσόκοποι καί γέροι,
 τρέξτε' ὅλοι στή δουλειά!

Μή σᾶς εἶναι ὁ ξένος πλοῦτος
 ἐν' ἀγκάθι στήν καρδιά·
 πέστε ἀζήλευτα : Εἶναι τοῦτος
 ἐργασίας κληρονομιά.

Σηκωθεῖτε! Ἡ γῆ χαρίζει
 μόνον ἄφθονο καρπό,
 ἄν ὁ κόπος τήν ποτίζει
 μ' ἕναν ἴδρωτα συχνό.

Πάντα, ναί, τοῦ τίμιου κόπου
 οἱ γλυκύτατοι καρποί
 εἶν' οἱ μόνοι, πού τ' ἀνθρώπου
 σῶμα τρέφουν καί ψυχή.

Πρὶν ἀχνίσει κάθε ἀστέρι
 μέ χαρούμενη καρδιά,
 νέοι, μεσόκοποι καί γέροι,
 τρέξτε' ὅλοι στή δουλειά!

Γεράσιμος Μακροῦς

42. Η Λ Α Μ Π Ρ Η

Ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ! χτυπούσε χαρμόсуна τά μεσάνυχτα ή καμπάνα τής Λαμπρής.

‘Εγώ, ζωγραφίζοντας μιά πέρδικα μέ τό κεριό σ’ ένα κόκκινο αύγό, δέν είχα αποκοιμηθεΐ· τ’ άλλα τ’ αδέρφια μου κοιμόνταν ξένοιαστα σάν στόν καλό καιρό. ‘Η μητέρα μου χώριζε τά φρεσκοπλυμένα άσπρόρουχα τοϋ καθενός. ‘Η μάνα μου παιδευόταν στό μαγειρειό μέ τή «μαγειρίτσα», μέ τά συκωτάκια και τ’ άλλα λιανώματα τοϋ άρνιού, μέ μάραθα και τηγανισμένα ψωμάκια.

Μέ τήν καμπάνα άκούστηκε από τήν άλλη κάμαρη κι ή φωνή τοϋ πατέρα μου :

— Σηκωθείτε κι έτοιμαστεΐτε γρήγορα, νά μήν κάθεται ό κόσμος και μās καρτερεΐ!

Ποϋ νά ξυπνήσουν όμως τ’ αδέρφια μου! ‘Ο μικρός μάλιστα, αν δέν τόν ράντιζαν μέ νερό, θά κοιμόταν άκόμη ώς τώρα· στό τέλος, λίγο έλειψε νά ρθει άνιφτος κοντά μας.

— Πήρατε τίς λαμπάδες σας; ρωτᾷ ό πατέρας μου· και τή μεγάλη για τό Χριστό; Σβήσατε καλά τίς φωτιές; Μήν αφήσατε τή γάτα στό μαγειρειό μέ τ’ άρνί; Παμε λοιπόν, χρονιάσατε όσο νά έτοιμαστεΐτε.

“Ολος ό κόσμος στό ποδάρι. ”Άλλος έκλεινε τό σπίτι του, άλλοι έτρεχαν άμίλητοι για τήν εκκλησία μέ τά δαδιά στό χέρι, για νά βλέπουν νά περπατοϋν, κάποιος φώναζε τούς γείτονές του αν ξύπνησαν, κι ή καμπάνα χτυπούσε άσταμάτητα : Ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ . . .

Τήν εκκλησία τή βρήκαμε γεμάτη. ‘Ο παπάς καρτερούσε όλο τό χωριό, για νά βάλει « εύλογητός », έστελνε τά παιδιά στά σπίτια νά ξυπνήσουν τούς κοιμισμένους κι αυτά έ-

σπαζαν τὰ παράθυρα μέ τίς πέτρες καί τράνταζαν τίς πόρτες μέ χτυπήματα, ὅσο νά τούς ξυπνήσουν.

Ὁ γερο-Μπίρος μοναχά, πού δέν μπορούσε νά περπατήσει ἀπ' τούς ρευματισμούς, δέ θ' ἄκουγε ὁ κακομοίρης τήν πασχαλινή λειτουργία, ἀλλά σάν ἄρρωστος καί κατάκοιτος, ἦταν συχωρεμένος.

— Οἱ ἄλλοι ὅλοι εἴμαστε δῶ; ρώτησε ὁ παπάς.

— Εἴμαστε, δέσποτα.

— Ἐμπρός λοιπόν : « Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός . . . »

“Ἄμα βγήκαμε ἔξω στό νάρθηκα γιά τό « Χριστός Ἄνεστη », νά κι ὁ γερο-Μπίρος καβάλα στό μουλάρι του μπροστά στόν παπά.

— Δέν μπορούσα νά τό χωνέψω αὐτό, ἔλεγε, ν' ἀπομείνω ἔτσι φέτος ἀπό τὰ παλιοπόδαρα! Ἄκόμα εἶμαι ζωντανός, δέν εἶμαι πεθαμένος!

Τήν ὥρα πού ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησιά καί γυρίζαμε ὅλοι μέ τίς ἄσπρες λαμπάδες ἀναμμένες, γιά νά πᾶμε καί στά σπίτια τή χάρη τῆς Λαμπρῆς ἀπό τό « Δεῦτε λάβετε φῶς », ἄσπριζε πέρα στό βουνό κι ἡ ἀνατολή. “Ἀχ! τί ὄμορφα μοσχοβολοῦσαν αὐτή τήν ὥρα τ' ἀνθισμένα δέντρα στίς αὐλές καί στούς κήπους!

Οἱ ἄνθρωποι χωρίζαν γιά τὰ σπίτια τους μέ τίς εὐχές στό στόμα : « Χριστός ἀνέστη! », « Χρόνια πολλά! », « Χαρούμενοι, μ' ὅ,τι ἀγαπᾶ ἡ καρδιά σας! »

Τ' ἀηδόνια τό ἔλεγαν στά λακκώματα κάτω, μέσα στά βᾶτα.

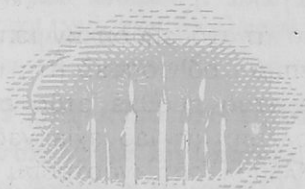
Προτοῦ νά μποῦμε στό σπίτι μας, ἐμεῖς τὰ παιδιά περάσαμε κι ἀπό τή μάντρα, γιά νά φωτιστοῦν ἀπ' τή λαμπάδα μας καί τὰ γιδοπρόβατα μέ τ' ἄρνιά καί τὰ κατσίκια, περάσαμε κι ἀπό τό μουλάρι μας, τή Σίβια. Τό σκυλί μας μᾶς δέχτηκε μέ τόση χαρά τό καημένο στήν αὐλή!

Ἡ πρώτη μας δουλειά ἦταν νά τραβήξουμε στήν τραπέζαρία.

Ἡ μαγειρίτσα ἦταν ἔτοιμη, οἱ λαμπροκουλοῦρες βγῆκαν ἀπό τό ντουλάπι κι ἡ μητέρα ἔφερε καί τά κόκκινα αὐγά, γιά νά τσουγκρίσουμε μέ τό « Χριστός ἀνέστη ».

Παίρνουμε νά τσουγκρίσουμε καί τί νά ἰδοῦμε! Ὁ μικρός ἀδερφός μου, γιά νά βρεῖ ποιοῦ αὐγοῦ εἶχε πιο γερή μύτη καί νά νικήσει τ' ἄλλα παιδιά, δοκιμάζοντας τό ἓνα μέ τ' ἄλλο, δέν εἶχε ἀφήσει κανένα γερό στήν κανίστρα!

— Γιά τιμωρία του, εἶπε ὁ πατέρας μας, νά γυρίζει ὕστερα τή σούβλα μέ τ' ἀρνί μοναχός του στόν κῆπο. Ἐκεῖ ὅμως πού τό γύριζε, ὅλοι τόν παρακαλοῦσαμε νά μᾶς ἀφήσει λίγο νά γυρίσουμε κι ἐμεῖς κι ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε τό βαρύ, σάν νά μᾶς χάριζε κάτι δικό του. Μονάχα ἡ Ρήνα μας δέν πρόφτασε νά τόν βοηθήσει, γιατί κουβαλοῦσε ἀπό τό πρωί τίς λαμπροκουλοῦρες καί τά κόκκινα αὐγά στούς δεκαεφτά βαφτιστικούς τῆς μητέρας.

43. Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

1. Κάποτε ο Ίησοῦς, πέντε χρονῶν παιδάκι, καθόταν στό κατώφλι τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Ἰωσήφ κι ἀπό ἓνα κομμάτι κοκκινόχωμα, πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ ἀντικρινός του ἀγγειοπλάστης, ἔφτιανε χωματένια πουλάκια. Ὁ Ίησοῦς ἦταν χαρούμενος κι εὐτυχισμένος ὅσο καμιὰ ἄλλη φορά.

Στό κεφαλόσκαλο τοῦ γειτονικοῦ σπιτιοῦ καθόταν ἓνα ἄσχημο κοκκινόμαλλο παιδί, ὁ Ἰούδας. Ἀπ' τούς καθημερινούς καβγάδες μέ τά παιδιά τοῦ δρόμου τό πρόσωπό του ἦταν μελάνο καί τά ρούχα του ξεσχισμένα. Τή στιγμή ὅμως αὐτή καθόταν κι αὐτός φρόνιμα. Δέν κοροΐδευε κανένα, δέ μάλωνε μέ κανένα, δούλευε κι αὐτός ἓνα κομμάτι κοκκινόχωμα, πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ Ίησοῦς. Μέ τό κοκκινόχωμα ἔφτιανε κι ὁ Ἰούδας πουλάκια.

Ὅταν ἔφτιαναν τά πουλάκια, κάθε παιδί τ' ἀράδιαζε μπροστά του. Τά πουλάκια ἀντί γιά πόδια εἶχαν ἓνα σβῶλο χῶμα, γιά νά μποροῦν νά στέκουν. Εἶχαν κοντές οὐρές καί μικρές φτεροῦγες.

Ἀλλά ἡ διαφορά τῆς ἐργασίας τῶν δύο παιδιῶν ἦταν ὀλοφάνερη. Τά πουλιά τοῦ Ἰούδα, κακοφτιαγμένα ὅπως ἦταν, δέν μποροῦσαν νά σταθοῦν. Ἀμέσως ἔπεφταν, ἀναποδογυρίζονταν, ὅσο κι ἂν προσπαθοῦσε νά τούς δώσει ὁμορφο σχῆμα καί στερεότητα. Τά μικρά του δάχτυλα δέν τόν βοηθοῦσαν καί δέν τό κατόρθωνε.

Ἀντίθετα, τά πουλάκια, πού ἔφτιανε ὁ Ίησοῦς, ἦταν τό ἓνα ὠραιότερο ἀπό τ' ἄλλο καί στέκονταν μέ τό πρῶτο στά πόδια τους σάν ζωντανά.

Ὁ Ἰούδας ἔριχνε ἀπό καιρό σέ καιρό κρυφές ματιές κατά τόν Ἰησοῦ. Στενοχωριόταν, πού τά δικιά του πουλιά δέν ἦταν τόσο ὁμορφα οὔτε μποροῦσαν νά σταθοῦν στά πό-

δια τους. Κι ὥστόσο δέ μιλοῦσε. Ἐξακολουθοῦσε σιωπηλὸς καί μέ πείσμα τῆ δουλειά του.

2. Ἔτσι πέρασε ἡ μέρα. Ὁ ἥλιος ἔγειρε νά βασιλέψει. Οἱ ἀκτίνες του, γλιστρώντας στό στενὸ δρομάκι, ἔβαφαν μέ τό πορφυρένιο χρῶμα τό καθετί πού συναντοῦσαν : τ' ἀγγεῖα τοῦ ἀγγειοπλάστη, τίς σανίδες τοῦ Ἰωσήφ . . . Μά πιό πολύ ἀπ' ὅλα ἔβαψαν τά νερά τῆς μικρῆς λιμνούλας, πού ἦταν ἐκεῖ δίπλα.

Καί ξαφνικά ὁ Ἰησοῦς σκέφτηκε νά βουτήξει τά πουλάκια του μέσα σ' αὐτό τό θεσπέσιο πορφυρένιο χρῶμα, νά τά βάψει. Τά βούτηξε στό νερό κι ἀμέσως τά πουλάκια πήραν ἓνα ὠραῖο κοκκινωπό χρῶμα.

Τό εἶδε αὐτό ὁ Ἰούδας καί πῆγε νά κάνει κι αὐτός τό ἴδιο. Βούτηξε τά πουλάκια του στό νερό. Μά οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἔφευγαν καί τά πουλάκια ἔμεναν ὅπως ἦταν πιό πρὶν.

— Στάσου, Ἰούδα, τοῦ λέει ὁ Ἰησοῦς. Ἄφησε νά σέ βοηθῶ νά βάψεις τά πουλάκια σου . . .

— Δέ θέλω, ἀποκρίθηκε ὁ Ἰούδας.

Καί ξάφνου σηκώνεται ὄρθιος, σουφρώνει τά φρύδια του, σφίγγει τά δόντια του κι ἀρχίζει μέ λύσσα νά ποδοπατᾷ τά πουλάκια του. Τό ἓνα ὕστερ' ἀπό τ' ἄλλο τά πουλάκια μεταβάλλονταν σέ σβῶλους χῶμα.

Ἄφου τά ποδοπάτησε ὅλα, πλησίασε τόν Ἰησοῦ. Στάθηκε ἓνα λεπτό, κοίταξε τά πουλάκια, πού ἔλαμπαν σάν πολύτιμα πετράδια, κι ὕστερα σήκωσε τό ἓνα του πόδι καί πάτησε ἓνα. Ὅταν τράβηξε τό πόδι του κι εἶδε πῶς τό ὠραῖο πουλάκι εἶχε γίνει ἓνας σβῶλος χῶμα, ὅπως καί τά δικά του, γέλασε μέ χαιρεκακία. Ξανασήκωσε τό πόδι του νά πατήσει κι ἄλλο.

— Ἰούδα! τοῦ φώναξε ὁ Ἰησοῦς. Τί κάνεις;

Μά ό 'Ιούδας ποῦ ν' ἀκούσει! Ἦταν μεγαλύτερος ἀπό τόν 'Ιησοῦ κι ό 'Ιησοῦς ἔβλεπε πώς δέ θά μπορούσε νά τόν ἐμποδίσει. Κοίταξε δλόγυρα, σά νά ζητοῦσε βοήθεια. Ζητοῦσε μέ τά μάτια τή μητέρα του. Μά αὐτή ἦταν μακριά. Ἀλλά καί πάλι, ὥσπου νά ῥθει, ό 'Ιούδας θά μπορούσε νά πατήσει ὄλα του τά πουλάκια. Εἶχε κιόλας ποδοπατήσει τέσσερα. Δέν ἔμεναν παρά τρία ἀκόμη.

Τότε ό 'Ιησοῦς χτύπησε τά χεράκια του καί φώναξε στά πουλιά :

— Φύγετε! φύγετε! . . .

Καί ξάφνου τά τρία πουλάκια ζωντάνεψαν, κούνησαν τίς μικρές φτεροῦγες τους, τινάχτηκαν καί πέταξαν ψηλά στήν ἄκρη τῆς στέγης τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου δέν εἶχαν πιά κανέναν κίνδυνο.

Σάν εἶδε τοῦτο τό παράξενο ό 'Ιούδας, κατάλαβε τό λάθος του. Γονάτισε μπροστά στόν 'Ιησοῦ καί τόν παρακαλοῦσε, μέ δάκρυα στά μάτια, νά τόν συγχωρήσει. Γιατί ό 'Ιούδας ἀγαποῦσε τόν 'Ιησοῦ, τόν θαύμαζε καί μαζί τόν φθονοῦσε.

Τή στιγμή ἐκείνη ἤρθε κι ἡ Παναγία. Κατάλαβε τί ἔγινε. Σήκωσε τόν 'Ιούδα ἀπό κάτω, τόν χάιδεψε καί τοῦ εἶπε.

— Καημένο παιδί! . . . Ποτέ σου μήν κάνεις τό κακό, ἄν δέ θέλεις νά γίνεις δυστυχισμένος. Ποιός μπορεῖ ποτέ νά τά βάλει μ' ἐκεῖνον πού μπορεῖ νά κάνει χρώματα τίς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου καί στό ἄψυχο χῶμα νά δίνει ζωή! . . .

« Θρύλοι γιά τό Χριστό »

Ἐπί τό βραβευμένο ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Σέλιμα Λάγκερλεφ
Μετ. Αἴζας Κοντογιάννη

44. ΤΟ ΡΗΜΟΚΛΗΣΙ

Στό καταράχι,
 πέρα στή δύση,
 μέσ στον όρίζοντα
 τό ρημοκλήσι.

“Όταν όμίχλη
 τό περιζώνει,
 πότε άλαργεύει,
 πότε σιμώνει.

Λευκό πανάκι
 π’ άργοσαλεύει
 μέσα στά σύννεφα
 και ταξιδεύει.

Νίκος Κανάκης

45. Ο ΜΠΑΡΜΠΑ - ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΙ ΟΙ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΟΥ

Τά παιδιά είναι κατενθουσιασμένα μέ τόν μπαρμπα-Θανάση, έναν περιβολάρη, καλόκαρδο άνθρωπο, πού έργάζεται από τό πρωί ώς τό βράδυ στό περιβόλι του.

Τούς λέει περίεργες ιστορίες, παραμύθια, αινίγματα και διάφορα άστεϊά. Πιό πολύ όμως διασκεδάζουν τά παιδιά μέ τίς παροιμίες του, πού λέει πώς τίς έμαθε στό σχολείο, σάν ήταν μικρός.

— Καλημέρα, μπάρμπα-Θανάση, τοῦ φωνάζουν πρωί πρωί τά παιδιά. Πολύ νωρίς άρχισες σήμερα τή δουλειά.

— Τί νά κάμω, παιδιά μου; «Όποιος κοιμάται τό πρωί, παλιά ρούχα έχει τή Λαμπρή», λέει ό μπαρμπα-Θανάσης.

— Τά λαχανικά σου είναι περίφημα, μπαρμπα-Θανάση. Σίγουρα θά έχεις καλή σοδειά φέτος.

— Καί βέβαια. «Ή καλή μέρα φαίνεται από τό πρωί».

— Τά κεράσια σου δέν έγιναν άκόμα, μπαρμπα-Θανάση;

— «Άγάλια άγάλια γίνεται ή άγουρίδα μέλι», παιδιά μου. «Κάθε πράγμα στόν καιρό του».

— Ποϋ τίς έμαθες τίς παροιμίες, μπαρμπα-Θανάση;

— Στή ζωή, παιδιά μου. «Όσο ζώ, μαθαίνω».

— Βρήκες τούς κλέφτες, πού σου έκλεψαν τά μήλα;

— Δέν τούς βρήκα άκόμα. Μά έννοια σας! Θα βρεθοϋν και θα τιμωρηθοϋν. «Ό ψεύτης και ό κλέφτης τόν πρώτο χρόνο χείρονται».

— Μπαρμπα - Θανάση, σοϋ φέραμε σήμερα λίγο γλυκό, άπ' αυτό πού έφτιασε ή μητέρα. Δέν πιστεύομε νά μήν τό δεχτείς. . .

— Γιατί όχι, παιδιά μου; «Και τά καλά δεχόμενα και τά κακά δεχόμενα». Σταθείτε όμως νά σ'ας προσφέρω κι έγώ λίγα καρύδια, γιατί «ή χάρη θέλει αντίχαρη και πάλι χάρη μένει».

— Σ' εύχαριστοϋμε, μπαρμπα-Θανάση, και τοϋ χρόνου νά φάμε από τά όμορφα φρούτα σου. Νά 'χεις πάντα τήν υγεία σου και νά τά χείρεσαι.

— Μά βέβαια, παιδιά μου. Ή υγεία είναι τό καλύτερο πράγμα: «Γειά μου, πλούτη μου».

Τά παιδιά δέ θα ξεχάσουν ποτέ τόν μπαρμπα-Θανάση. Δέν καλοπερνούσαν μόνο στό περιβόλι του, δοκιμάζοντας τά νόστιμα φρούτα του, μάθαιναν και τόσες σοφές παροιμίες!

*Από τό βραβευμένο άναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Άποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

46. ΤΑ ΡΟΔΑΚΙΝΑ ΤΟΥ ΠΕΤΡΑΚΗ

— Τί ὄμορφα ροδάκινα! εἶπε ὁ Νίκος βλέποντας τὰ δυὸ ροδάκινα, πού κρατοῦσε ὁ Πετράκης στὰ χέρια του κι ἔτρωγε στὸ διάλειμμα. Ἐπὶ ποῦ τ' ἀγοράσατε;

— Δέν τ' ἀγοράσαμε! ἀπαντᾷ ὁ Πετράκης· εἶναι ἀπὸ τὸν κῆπο μας. Καί μάλιστα ἀπὸ τὴ ροδακινιά, πού φύτεψα μονάχος μου!

— Μπᾶ! Πότε τὴ φύτεψες καί πότε πρόφτασε νὰ βγάλει ροδάκινα; ρώτησε κι ὁ Γιῶργος.

— Πέρασαν ἀπὸ τότε τέσσερα χρόνια! Ἦμουν μικρὸς ἀκόμη. Ἡ μητέρα μου ἔδωσε νὰ φάω ἕνα ὄμορφο ροδάκινο, χνουδάτο, χρυσοκίτρινο καί κοκκινωπὸ στὰ πλάγια. Νά, ἀπαράλλαχτο, ὅπως αὐτὸ ἐδῶ. Ἐγὼ τότε, ἀφοῦ τὸ ἔφαγα, ρώτησα τὴ μητέρα ἀπὸ ποῦ βγαίνουν τὰ ροδάκινα καί πῶς μποροῦμε νὰ ἔχουμε καί νὰ τρῶμε συχνά ἀπ' αὐτά.

— Ἄν σοῦ ἀρέσουν τὰ ροδάκινα, μοῦ ἀπάντησε γελώντας ἡ μητέρα, δέν ἔχεις παρά νὰ φυτέψεις τὸ κουκούτσι τοῦ ροδάκινου, πού ἔφαγες. Ἐπ' αὐτὸ θὰ φυτρώσει μιὰ ροδακινιά, πού θὰ μᾶς δίνει ροδάκινα, τόσο ὄμορφα, ὅσο ἦταν κι αὐτὸ πού ἔφαγες.

— Κι ἅμα τὸ φυτέψω, θὰ φυτρώσει ἡ ροδακινιά γρήγορα;

— Ἐ! βέβαια, ὄχι καί τόσο γρήγορα. Ἐπειτα μόλις φυτρώσει, θὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν περιποιηθεῖς δυὸ τρία χρόνια. Πρέπει νὰ κοπιάσεις λίγο καί νὰ ἔχεις ὑπομονή. Σὲ τρία τέσσερα ὅμως χρόνια θὰ φᾶς ροδάκινα ἀπὸ τὴ ροδακινιά σου.

Δέν ἔχασα καιρό· πῆγα ἀμέσως καί φύτεψα τὸ κουκούτσι σὲ μιὰν ἄκρη τοῦ κήπου μας, κοντὰ στὸ φράχτη, ὅπου δέ φυσοῦσε πολὺ ὁ ἀέρας, κι ἦταν ἡ πιὸ ζεστὴ γωνιά τοῦ κήπου μας. Τὸ ἄφησα ἐκεῖ καί τὸ ξέχασα.

Δέν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ μιὰ μέρα τῆς ἀνοιξῆς ὁ πατέρας γυρνώντας ἀπὸ τὸν κῆπο μᾶς εἶπε :

— Ἐφέρετε; Βρῆκα μιὰ μικρούλα ροδακινιά στὸν κῆπο μας, στὴ γωνιά πού εἶναι τὰ λαχανικά. Πῶς βρέθηκε ἐκεῖ δέν ξέρω, φαίνεται ὅμως γερὴ καὶ θά προκόψει.

— Εἶναι ἡ δική μου ροδακινιά. Ἐγὼ τὴ φύτεψα! εἶπα καὶ διηγῆθηκα στὸν πατέρα ὅλη τὴν ἱστορία, πού εἶχα ξεχάσει καὶ τὴ θυμῆθηκα τότε.

— Πρέπει λοιπὸν νὰ τὴ φροντίζεις νὰ τὴν ποτίζεις καὶ νὰ τῆς βάζεις λίπασμα μονάχος σου, ἀφοῦ εἶναι δική σου ἡ ροδακινιά· νὰ τὴν ἀσβεστώνεις κάποτε, γιὰ νὰ μὴν τὴν τρῶνε τὰ ζώφια καὶ τὰ μυρμηγκία καὶ νὰ τὴ ραντίζεις, γιὰ νὰ μὴν τὴν πιάσει ἡ μελίγκρα καὶ γιὰ νὰ μὴν κατσαρώσουν τὰ φύλλα της. Θά σοῦ πῶ πότε θά κάνεις αὐτές τίς δουλειές καὶ μέ τί θά τὴ ραντίζεις καὶ πῶς. Δέ θά βαριέσαι τὸν κόπο καὶ σέ τρία τέσσερα χρόνια θά φᾶς ροδάκινα ἀπὸ τὴ ροδακινιά σου.

Τὸ ὑποσχέθηκα στὸν πατέρα καὶ κράτησα τὸ λόγο μου. Καὶ νὰ σᾶς πῶ, στὸν τρίτο χρόνο, μέ τίς ὁδηγίες τοῦ πατέρα μου καὶ μέ τὴν περιποίησή μου, ἡ ροδακινιά μου πέρυσι μοῦ ἔδωσε τέσσερα ροδάκινα. Φέτος μοῦ ἔδωσε δέκα. Τὰ δυὸ τὰ ἔκοψα σήμερα. Δέν εἶναι ὁμορφα; εἶπε μέ καμάρι ὁ Πετράκης.

— Κάπου διάβασα μιὰ παρόμοια ἱστορία ! εἶπε κι ὁ Γιάννης, πού ἄκουσε τὴ διήγηση τοῦ Πετράκη. Ἄ, ναί. Σ' ἓνα βιβλίο τῆς σχολικῆς μας βιβλιοθήκης, πού γράφει γιὰ τὸ τί τρώει ὁ ἄνθρωπος.

— Θυμᾶσαι τὴν ἱστορία, νὰ μᾶς τὴν πείς; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Βέβαια καὶ τὴ θυμοῦμαι. Νὰ σᾶς τὴν πῶ μέ λίγα λόγια :

Στίς Ἐνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς εἶναι πολλές ροδακινιές. Ἐνα παιδί μικρό, καλὴ ὥρα σάν τὸν Πετράκη,

ανακάλυψε πώς οι ροδακινιές μπορεί να προκόψουν εύκολα σέ πολλές νότιες πολιτείες τῆς Ἀμερικῆς. Ἦταν μαθητῆς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τῆς πατρίδας του κι ἐπειδὴ εἶχε χάσει τὸν πατέρα του κι ἔμεινε ὀρφανός, ἀναγκαζόταν στίς διακοπές, γιὰ νὰ βοηθᾷ τὴ μητέρα του καὶ νὰ ξεπληρώσουν ἓνα χρέος πού εἶχαν, νὰ θερίζει σιτάρι στὰ ξένα χωράφια. Ἔτσι κέρδιζε μερικά χρήματα.

Μιά μέρα κοίταξε μέσα σ' ἓνα χωράφι μιὰ ροδακινιά, πού λύγιζε ἀπὸ τὰ πολλά ροδάκινα πού εἶχε. Πῆγε κοντά της, κάθισε νὰ ξαποστάσει στὸν ἴσκιο της κι ἄρχισε νὰ τρώει ἀπὸ τὰ ροδάκινά της.

Ἄν εἶχα ἓνα περιβόλι ἀπὸ ροδακινιές, ἔλεγε μέ τό νοῦ του, θά κέρδιζα πολλά λεφτά πουλώντας τὰ ὄμορφα αὐτά φρούτα. Καὶ τό πῆρε ἀπόφαση. Ἀπὸ τότε ὅσα λεφτά κατόρθωνε νὰ ἐξοικονομεῖ ἀπὸ τὴ δουλειά του, τὰ ἔδινε, γιὰ ν' ἀγοράζει καὶ νὰ φυτεύει ροδακινιές στό περιβόλι τοῦ πατέρα του.

Τὸν ἄλλο χρόνο ἔφυγε ἀπὸ τό σχολεῖο, δέν ἄφησε ὅμως τό σχέδιό του. Φύτευε λίγο λίγο ροδακινιές καὶ τίς περιποιόταν καλά. Γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ βγάξει τό ψωμί του, ἀνάμεσα στίς ροδακινιές φύτευε φράουλες κι ἄλλα φυτά, πού φέρνουν καρπὸ μονοχρονίς, ὡσότου σέ τρία ἢ τέσσερα χρόνια μεγαλώσουν οἱ ροδακινιές του καὶ δώσουν ροδάκινα. Στό μεταξὺ φρόντιζε νὰ μάθει ποῦ προκόβουν καλύτερα οἱ ροδακινιές, τί χῶμα θέλουν καὶ πῶς μπορεῖ νὰ τοῦ δώσουν καλύτερα ροδάκινα. Ἔτσι, ἔμαθε πῶς ἡ ροδακινιά, ἄγρια ἀκόμη, βρίσκεται στὴν Κίνα, ἀπ' ὅπου τὴν ἔφεραν στὴν Περσία καὶ τὴν Εὐρώπη. Εἶναι ἀλήθεια πῶς στὴν Κίνα οἱ ροδακινιές ἔμειναν ἀπεριποίητες καὶ δέ δίνουν καλά ροδάκινα. Στὴν Περσία πάλι τῶρα εἶναι πολὺ λιγοστές οἱ ροδακινιές, ἐνῶ στὴ Μικρασία πρόκοψαν πολὺ καὶ δίνουν μεγάλα, ζουμερά καὶ πολὺ μурδάτα ροδάκινα.

Στήν Εὐρώπη, ἀπό τήν πολλή περιποίηση, οἱ ροδακινιές δίνουν ὠραιότατα ροδάκινα. Στήν Ἀμερική ὅμως ὡς ἐκείνη τήν ἐποχή δέν εἶχαν καλές ροδακινιές. Ὁ μικρός ἐκεῖνος μέτρησε, μέ τό θερμόμετρο στό χέρι, τή ζέστη, πού ἔχει τό χειμῶνα καί τό καλοκαίρι, τίς μέρες πού φυτρώνουν οἱ καλύτερες ροδακινιές. Κοίταξε πῶς τά καλύτερα δέντρα βρίσκονται στίς πλαγιές καί στίς κορυφές τῶν λόφων καί τέτοια μέρη διάλεγε, γιά νά φυτεύει τίς ροδακινιές του.

Ὅλοι γελοῦσαν μέ τά μετρήματα καί μέ τά περιβολάκια που διάλεγε, γιά νά φυτεύει τά δέντρα του.

Οἱ δανειστές τοῦ ζητοῦσαν νά τούς πληρώσει καί τόν φοβέριζαν νά πουλήσουν τό σπίτι του, γιά νά πληρωθοῦν. Αὐτός ὅμως ἐπέμενε. Κι ἔτσι σέ λίγα χρόνια ὄχι μόνο ξεπλήρωσε τό χρέος του κι ἀγόρασε δικά του περιβόλια, ἀλλά κι ἔγινε ἕνας ἀπό τούς μεγαλύτερους καλλιεργητές καί παραγωγούς ροδάκινων σ' ὅλη τήν Ἀμερική καί σ' ὅλο τόν κόσμο. Μέ τά ὁμορφα ροδάκινα, πού τοῦ ἔδιναν οἱ καλοπεριποιημένες ροδακινιές του, ἔγινε πολύ πιό πλούσιος ἀπ' ὅ,τι κι ὁ ἴδιος περίμενε.

— Καί πῶς λεγόταν τό παιδί αὐτό; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Δέν τό ἀναφέρει τό βιβλίο πού διάβασα, μά τί σημασία ἔχει τό ὄνομα; ἀπάντησε ὁ Γιάννης.

— Αὐτό πιά θά φροντίσω νά τό μάθω ἐγώ, ἀφοῦ ἡ ἱστορία του μοιάζει κάπως μέ τή δική μου ἱστορία, εἶπε ὁ Πετράκης. Θά ρωτήσω ἢ θά ψάξω στά βιβλία νά τό βρῶ. Καί θά σᾶς τό πῶ, μόλις τό μάθω. Θά σᾶς δώσω μάλιστα κι ἕνα ἀπό τά ροδάκινα τῆς ροδακινιάς μας.

47. Ο ΦΑΕΘΟΝΤΑΣ

Μιά φορά κι έναν καιρό ζούσε στους κάμπους τῆς πατρίδας μας μιά νεράιδα, πού τήν ἔλεγαν Κλυμένη. Αὐτή ἦταν γυναίκα τοῦ Ἡλίου κι εἶχε ἓνα πολύ ὁμορφο παιδί μέ ὀλόχρυσα μαλλιά, πού τό ἔλεγαν Φαέθοντα. Κάθε μέρα τό ἔλουζε, τό χτένιζε καί τοῦ ἔλεγε γιά τόν πατέρα του ἱστορίες, πού ἔμοιαζαν μέ παραμύθια. Καί κάθε πρωί, ὅταν ἔβγαινε ὁ ἥλιος, ἄρχιζε :

— Νά, τώρα ὁ πατέρας σου ζεύει τά πύρινα τ' ἄλογα στήν πύρινη τήν ἄμαξα, γιά νά κάμει τό πύρινο ταξίδι του.

Ἐκεῖνος τ' ἄκουε αὐτά καί περηφανεύτηκε πολύ. Στά παιχνίδια του ὅλο μιλοῦσε μέ τούς συντρόφους του γιά τή μεγάλη του γενιά. Ἀλλά ἐκεῖνοι τόν περιγελοῦσαν.

— Σέ γεῖῶ ἡ μητέρα σου καί σύ τό πιστεύεις; τοῦ ἔλεγαν.

— Ἄν εἶσαι γιός τοῦ Ἡλίου, δεῖξε μας σημάδι.

Ἐκεῖνος πῆγαινε τότε στή νεράιδα μάνα του καί τῆς ἔλεγε ὀλοένα :

— Ἄν εἶναι ἀλήθεια, μάνα, πώς εἶμαι γιός τοῦ Ἡλίου, δεῖξε μου σημάδι.

Ἐκεῖνη γελοῦσε μέ τήν καρδιά της καί τοῦ ἔλεγε :

— Τί καλύτερο σημάδι ἀπό τήν ὁμορφιά σου θέλεις, παιδί μου; Δέ βλέπεις πού λάμπεις σάν ἀκτίνα του;

Ἐκεῖνος φώναζε τούς συντρόφους του, γιά νά τούς ἀποστομώσει :

— Τί καλύτερο σημάδι θέλετε ἀπό μένα; Δέ βλέπετε πού λάμπω σάν ἀκτίνα του;

Ἐκεῖνοι πάλι δέν ἤθελαν νά πιστέψουν καί τόν περίπαιζαν· τοῦ ξανάλεγαν μέ πεῖσμα :

— Θέλουμε σημάδι! Δεῖξε μας σημάδι!

Ἐκείνη ἡμέρα, ἀπὸ τὰ πολλὰ, δὲ βάσταξε ὁ Φαέθοντας· πάει καὶ λέει τῆς νεραίδας :

— Μάνα, θέλω σημάδι ἀπὸ τὸν πατέρα μου. Δεῖξε μου τὸ δρόμο, νὰ πάω νὰ τὸν βρῶ.

— Ἀφοῦ σοῦ τὸ λέει ἡ μητέρα σου, δὲν τὸ πιστεύεις;

— Πιστεύω καὶ παραπιστεύω, μὰ θέλω νὰ πιστέψει κι ὁ κόσμος. Τί ἀξίζει νὰ τὸ ξέρω ἐγὼ μοναχὸς μου;

— Καλὰ, παιδί μου, ἀφοῦ τὸ θέλεις, πήγαινε, εἶπε ἡ νεραίδα πικραμένη· μὰ κοίταξε νὰ μὴν πάθεις τίποτε κακὸ. Πάρε τὸ δρόμο πού πάει ἴσια στὴν ἀνατολή. Ἄμα φτάσεις στὴν ἄκρη τ' οὐρανοῦ, θὰ δεῖς κάτι ψηλές ὀλόχρυσες κολόνες, πού βαστοῦν ἀπάνω τους ἕνα παλάτι. Ἐκεῖνο εἶναι τὸ παλάτι τοῦ πατέρα σου. Φεγγοβολοῦν οἱ ἀσημένιες πόρτες του. Ἐκεῖ ὁ θεὸς Ἡφαίστος, ὁ ξακουσμένος τεχνίτης, σκάλισε τὴ γῆ καὶ τὸν οὐρανὸ μὲ τὰ κάλλη τους.

Κίνησε ὁ Φαέθοντας· δρόμο παίρνει, δρόμο ἀφήνει, φτάνει κάποτε στὸ παλάτι τοῦ πατέρα του. Κοιτάζει, τί νὰ ἰδεῖ; Ὁ ἥλιος καθόταν στὸ διαμαντένιο θρόνο του, ντυμένος φόρεμα κόκκινο σὰν τὴ φλόγα, κεντημένο μὲ σμαράγδια. Φοροῦσε στὸ κεφάλι ἕνα στεφάνι τόσο λαμπερό, πού ἀδύνατο νὰ τὸ ἀντικρίσει ἀνθρώπου μάτι. Δεξιά κι ἀριστερά καθόνταν ἡ Ἡμέρα καὶ οἱ Μῆνες, ὁ Χρόνος κι οἱ Αἰῶνες. Πίσω του στέκονταν ἡ Ἄνοιξη, στεφανωμένη μὲ λουλούδια, καὶ τ' ἀδέρφια τῆς· τὸ Καλοκαίρι ἰδρωμένο, μὲ στεφάνι ἀπὸ στάχια στὸ κεφάλι· τὸ Φθινόπωρο, φορτωμένο μὲ γλυκίχυμους καρπούς· κι ὁ γερο-Χειμῶνας, μὲ κάτασπρα μαλλιά καὶ γένια γεμάτα κρύσταλλα.

Ἐκείνη ἡμέρα ἀπὸ μακριὰ στάθηκε ὁ Φαέθοντας κι ἔβαλε τὸ χέρι στὰ μάτια του, γιατί τὸ φῶς τοῦ θάμπωσε τὰ μάτια.

Ὁ ἥλιος γνῶρισε τὸ παιδί του. Ἐκρυψε ἀμέσως τὸ λαμπερὸ στεφάνι του καὶ τὸ ἔκραξε κοντὰ του.

— Πές μου, παιδί μου, πῶς ἤρθες ἐδῶ; τόν ρώτησε. Καί τόν ἀγκάλιασε τρυφερά.

— Παιδί σου μέ λές καί τό πιστεύω, ἀποκρίθηκε ἀμέσως ὁ Φαέθοντας· μά θέλω νά τό πιστέψει κι ὁ κόσμος. Γι' αὐτό ἤρθα· νά μοῦ δώσεις σημάδι, πού νά τό ἰδοῦν ὅλοι καί νά μήν ξαναμιλήσουν.

— Σάν τί σημάδι θέλεις; ρώτησε ὁ "Ἡλιος.

— Κάμε ὄρκο.

— Τί ὄρκο;

— Πῶς θά μοῦ δώσεις ὅ,τι σοῦ ζητήσω.

— Νόστιμος εἶσαι, εἶπε ὁ "Ἡλιος γελώντας μέ τήν πονηριά τοῦ παιδιοῦ του. «'Ορκίζομαι στά μαῦρα νερά τῆς Στύγας ».

Χωρίς νά προσέξει ὀρκίστηκε ὁ "Ἡλιος. Γιατί αὐτός ὁ ὄρκος ἦταν φοβερός καί στούς θεούς ἀκόμη. "Οποῖος θεός τόν πατοῦσε, θά ἔμενε ὀλόκληρο χρόνο σάν πεθαμένος κι ἄλλα ἐννιά χρόνια δέ θά εἶχε δικαίωμα νά πηγαίνει μέ τούς ἄλλους θεούς. Γιὰ τοῦτο ὁ Φαέθοντας χάρηκε πού τόν ἄκουσε καί λέει ἀμέσως στόν πατέρα του :

— Δῶσε μου τήν ἄμαξά σου, νά τήν ὀδηγήσω μιά μέρα στόν οὐρανό.

— Μή, παιδί μου, μή ζητᾶς τέτοιο πράμα! εἶπε τρομαγμένος ὁ "Ἡλιος. Ζήτησε ὅ,τι ἄλλο θέλεις. Πῶς, ἄνθρωπος ἐσύ, θά κάμεις ἐκεῖνο πού δειλιάζει νά τό κάμει κι ὁ ἴδιος ὁ Δίας; Μπορεῖς ἐσύ νά σταθεῖς στή μέση τ' οὐρανοῦ τό μεσημέρι, ἀφοῦ κι ἐγώ, ὅταν φτάνω ἐκεῖ, ζαλίζομαι καί τά χάνω! Ἐπειτα, γιά νά γυρίσεις πίσω ἐδῶ, ὁ δρόμος εἶναι τόσο κατηφορικός, πού κι αὐτή ἡ θάλασσα τρέμει νά μήν γκρεμιστῶ. Ἀφήνω τ' ἄγρια θηρία τ' οὐρανοῦ, τό Λιοντάρι, τό Σκορπιό καί τόν Καρκίνο, πού παραμονεύουν νά μέ ἀρπάξουν μ' ὅλη τήν ἄμαξα. Ἐγώ ξέρω πῶς νά τούς ξεφεύγω! Ἀλλάξε γνώμη, παιδί μου.

—'Οχι! 'Ορκίστηκες. Μόνο ἔτσι θά μέ πιστέψει ὁ κόσμος γιά παιδί σου.

— Καί τί σέ μέλει γιά τόν κόσμο; Γιά τόν κόσμο ζεῖς; ρώτησε ὁ "Ἡλιος μέ ἀπορία. Φτάνει ὁ καθέννας μόνος του νά ξέρει τήν ἀξία του καί τή γενιά του.

—'Οχι, τό θέλω! Μοῦ τ' ὀρκίστηκες! ἐπιμένει ὁ Φαέθοντας.

Τί νά κάμει ὁ "Ἡλιος, ἔτσι πού δέθηκε μέ τόν ὄρκο; Παίρνει τό παιδί του καί τό φέρνει μπροστά στήν ἄμαξά του.

'Από καθαρό χρυσάφι ἦταν ὁ ἄξονας, τό τιμόνι κι ὁ γύρος τῶν τροχῶν. 'Αργυρές οἱ ἀκτίνες, καί στό ζυγό χρυσοκόλλητα πετράδια ἔχυναν λαμπρό φῶς.

'Εκεῖ πού θαύμαζε ὁ Φαέθοντας τήν ἄμαξα, ἡ ροδοδάχτυλη Αὐγή, ἡ ἀδερφή τοῦ "Ἡλιου, ἀνοίξε τίς πύλες τῆς ἀνατολῆς. 'Αμέσως πετάχτηκε ὁ γιός της ὁ Αὐγερινός, μέ μιὰ λαμπάδα στό χέρι, νά κυνηγήσει τ' ἀστέρια. "Ἐνα ἕνα τρεμόσβηναν καί χάνονταν μπροστά του. Χάθηκε καί τό Φεγγάρι· ὥσπου τελευταῖα χάθηκε κι ὁ ἴδιος ὁ Αὐγερινός. "Αμα εἶδε ὁ "Ἡλιος τά ρόδα τῆς ἀδερφῆς του νά ροδοβάφουν τόν κόσμο, πρόσταξε τίς ξανθομαλλοῦσες τίς "Ωρες νά φέρουν τ' ἄλογα.

Τέσσερα ἦταν τ' ἄλογα, τό ἕνα καλύτερο ἀπό τ' ἄλλο, χορτασμένα ἀπό τήν ἀμβροσία πού ἔτρωγαν ὅλη τή νύχτα. Καθώς τά ἔξεψαν στήν ἄμαξα, πέταξαν τά ρουθούνια τους φλόγες. 'Αβάσταγα ἀντιπάτησαν τόν ἀέρα καί βρόντησαν τά χρυσά χαλινάρια. 'Ο "Ἡλιος ἄλειψε τό παιδί του μ' ἕνα θεϊκό λάδι, γιά νά μήν τό κάψουν οἱ φλόγες, τοῦ ἔβαλε στό κεφάλι τό στεφάνι μέ τίς χρυσές ἀκτίνες καί τοῦ εἶπε ἀνήσυχος :

— Κράτα καλά τά χαλινάρια, παιδί μου, μήν κεντᾶς πολὺ τ' ἄλογα, καί πάρε τό δρόμο πού ἀνοίξα ἐγώ τόσα χρόνια.

Πρόσεξε μὴν ἀνεβείσῃ ψηλά, γιατί θά κάψεις τόν οὐρανό· μήτε πάλι πολύ χαμηλά νά κατεβείσῃς, γιατί θά κάψεις τή γῆ. Μά γιά τελευταία φορά σέ παρακαλῶ, παιδί μου, ἄφησέ με νά ὀδηγήσω ἐγώ τήν ἄμαξα.

Ποῦ ν' ἀκούσει ὁ φαντασμένος ὁ γιός του! Ἀρπάζει τά χαλινάρια, χτυπᾷ τ' ἄλογα καί μέ τό δεξιό χέρι ἀποχαιρετᾷ τόν πατέρα του.

Χύνονται τ' ἄλογα καί γεμίζουν τόν ἀέρα χλιμιντρίσματα. Ρόδισαν τό ἓνα μετά τό ἄλλο τά ψηλά κορφοβούνια κι ἡ καταχνιά σηκώθηκε ἀπό τούς κάμπους, σάν πουπουλένιο νυχτικό σκέπασμα τῆς γῆς. "Ὅσο ἦταν πρωί, ὁ Φαέθοντας ἔβλεπε κάτω τίς πολιτεῖες, τά ποτάμια, τά βουνά καί τούς κάμπους γεμάτος χαρά.

"Ἄκουε τή βοή πού ἔκανε ὁ κόσμος στό ξύπνημά του, οἱ ἄνθρωποι, τά ζῶα, τά πετούμενα, καί φαντάστηκε πῶς τόν εἶχαν γνωρίσει καί τόν δοξολογοῦσαν. Τό μόνο πού κοίταζε ἦταν πῶς νά ξεχωρίσει τούς παλιούς συντρόφους του καί νά τούς φωνάζει ἀπό ψηλά : « Μέ βλέπετε; Τί θά πεῖτε τώρα; Εἶμαι ἢ ὄχι γιός τοῦ "Ἡλίου;»

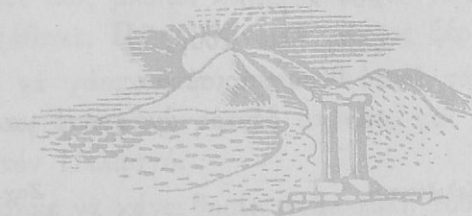
"Ὅταν ὅμως τ' ἄλογα τόν ἀνέβασαν ἐκεῖ πού πετοῦν οἱ ἀετοί, ἄρχισε νά φοβᾶται. Θυμήθηκε τά λόγια τοῦ πατέρα του, μά ἦταν ἄργά. "Ἐκλείσει τά μάτια του, νά μή βλέπει τό χάος.

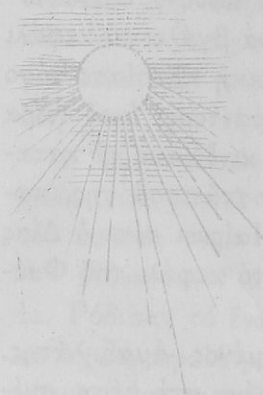
Τ' ἄλογα, καθῶς ἔνωσαν ἔτσι, πῆραν δρόμο σά φρενιασμένα. Ἀλίμονο τώρα στόν κόσμο! Πότε ἡ ἄμαξα ζύγωνε στόν οὐρανό καί τότε χιόνιζε καί πάγωνε στή γῆ. Πότε χαμήλωνε πολύ κι ἔκανε τόση ζέστη, πού ἔσκαζαν οἱ ἄνθρωποι. Στέρεψαν οἱ πηγές καί κήηκαν τά λουλούδια. Τά πετροβούνια ἔγιναν σκόνη. Χόχλαζε ἡ θάλασσα καί τά ψάρια ἄλλα ἔσκασαν καί γέμισαν τίς ἀκρογιαλιές κι ἄλλα τρύπωσαν στό βυθό, γιά νά σωθοῦν. Οἱ φώκιες, πού δέν μποροῦν νά μεί-

νουν πολύ βαθιά, έσκασαν κι αυτές. Κι ό ίδιος ό Ποσειδώνας, ό θεός τής θάλασσας, δέν τολμοῦσε νά βγάλει τό κεφάλι του έξω από τό βασιλείο του. Στήν 'Αφρική πλησίασε τόσο πολύ τό άμάξι, πού έκαψε κάμπους άπέραντους· εκεί τώρα είναι οι φλογισμένες έρημιές. "Όλη ή γή κινδύνευε νά κατακαεί. Καθώς είδε έτσι ή θεά Γαία, ή προστάτισσά της, παρακάλεσε τό Δία νά προλάβει τό κακό. Παίρνει τότε ό Δίας ένα δυνατό άστροπελέκι και τό τινάζει στό κεφάλι του Φαέθοντα.

"Έπεσε άστραποκαμένος ό φαντασμένος άμαξηλάτης. Τρέχουν οι νεράιδες μέ τήν όμορφη Κλυμένη στή μέση, σκίζουν τά πέπλα τους κι αρχίζουν τά μοιρολόγια. Οι τρεις άδερφές του τόσο ήταν άπαρηγόρητες, πού οι θεοί τίς λυπήθηκαν και τίς έκαμαν άργυρόφυλλες λευκές. Τά δάκρυά τους τά έκαμαν καθαρό κεχριμπάρι.

"Έφτασε κι ό φίλος του ό Κύκνος, περιμάζεψε τό κορμί του και τό έθαψε. 'Αλλά τόση ήταν ή άγάπη του, πού έξακολουθοῦσε νά 'ρχεται κάθε μέρα και νά βουτᾶ στό ποτάμι, για νά βρεϊ κάτι από τό φίλο του. Οι θεοί, για νά τόν άνταμείψουν, τόν έκαμαν πουλί. Μά και πουλί ό κύκνος δέν παύει ως τώρα νά χώνει τό κεφάλι στα νερά και νά γυρεύει κάτι από τό φίλο του τό Φαέθοντα.

48. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Ἥλιε μου,
 ἔβγα, ἥλιε μου,
 πού κάνεις τό χωράφι
 καί γεμίζει ἀπό χρυσάφι.

Δῶσε μας,
 ἥλιε, ἥλιε μου,
 τό ρόδο καί τ' ἀγκάθι,
 φέξε ὡς τοῦ γιालοῦ τά βάρη.

Τό νερό
 φέξε, ἥλιε μου,
 νά τρέχει καί νά λάμπει,
 νά μοσκοβολοῦν οἱ κάμποι.

Στρῶσε μας,
 χρυσοῆλιε μου,
 τή γῆς μέ χαμομήλι,
 δῶσ' μας τό γλυκό σταφύλι.

Τόν καρπό
 ἥλιε, ἥλιε μου,
 τό θέρο χάρισέ μας,
 σάν τό δέντρο ἀνάστησέ μας.

49. ΤΟ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΘΑΥΜΑ

1. Καθώς τό τραῖνο ἀφήνει πίσω του τήν Ξυριάδα, ξανοίγεται μπρός στά μάτια τοῦ ταξιδιώτη ἕνα θέαμα θαυμάσιο. "Ἐνας κάμπος πλατύς, ἀτέλειωτος θαρρεῖς, ἀπλώνεται μπροστά του. "Ἐτσι ἄδεντρος σχεδόν ὅπως εἶναι, στρωτός κι ἐπίπεδος, μοιάζει μ' ἐπιφάνεια μιᾶς ἡρεμης καί γαλήνιας θάλασσας, μιᾶς τεράστιας ἀτάραχης λίμνης. Λίγο ἔτσι νά μισοκλείσεις τά μάτια σου, τήν περνᾶς ὀπωσδήποτε γιά θάλασσα ἤ λίμνη.

2. Κι ἦταν, ἀλήθεια, ὁ κάμπος τοῦτος κάποτε, στά πολύ παλιά τά χρόνια, μιᾶ τεράστια λίμνη. Στίς πλαγιές τῶν γύρω βουνῶν ἔβροσκε τότε τά κοπάδια του ὁ μέγας γενάρχης Πελασγός. "Ἐβλεπε κι αὐτός τή μεγάλη ἔκταση τοῦ νεροῦ, πού ἀπλωνόταν μπροστά του, τριγυρισμένη ἀπό βουνά, κι ἀναστέναζε.

—"Αχ, ἔλεγε. Νά ἦταν αὐτή ἡ λίμνη γῆ... Τί σπουδαῖο λιβάδι θά εἶχαν τά κοπάδια μου!...

Καί μιᾶ μέρα τό θαῦμα ἐγίνε. "Ἐνας ἀπ' τούς βοσκούς τοῦ Πελασγοῦ, ὁ Πέλωρος, καθώς ἔβγαλε ἕνα πρῶι τό κοπάδι στή βοσκή καί κοίταξε κατά τή λίμνη, ἔμεινε μέ τό στόμα ἀνοιχτό. Ἡ μεγάλη λίμνη εἶχε χαθεῖ. Μπροστά του ἀπλωνόταν τώρα ἕνας ἀπέραντος κάμπος, μέ λακκοῦβες ποῦ καί ποῦ, γεμάτες νερό... Τρίβει τά μάτια του, κοιτάζει πιό καλά. Θαρρεῖ πῶς βλέπει κάποιον ὄνειρο. Ἄλλά ὄχι. Ἡ λίμνη πάει, χάθηκε. Πῶς; Οὔτε κι ὁ ἴδιος ξέρει.

Δίχως νά χάσει καιρό, παρατᾶ ἐκεῖ τά πρόβατά του καί τρέχει, τρέχει μέ μεγάλους πῆδους, γιά νά τό πεῖ στόν κύρη του, τόν Πελασγό.

Τόν βρῆκε νά κάνει θυσία στήν αὐλή τοῦ παλατιοῦ του.

Λαχανιασμένοι, ξαναμμένοι απ' τήν τρεχάλα, πέφτει στά πόδια του.

— Μεγάλε κύρη μου..., τοῦ λέει, μόλις μπορώντας ν' ἀρθρώσει τίς λέξεις. Ἐγινε θαῦμα! Ἐνα θαῦμα μεγάλο...

Καί τοῦ διηγήθηκε τί εἶδε. Ὁ Πελασγός εἶπε στήν ἀρχή νά μήν τόν πιστέψει. Μά καθώς τόν ἀκούει νά τοῦ ὀρκίζεται, πώς ὄλα τοῦτα πού τοῦ λέει εἶναι ἀλήθεια, ἀποτελειώνει τή θυσία καί κινᾷ μαζί του κατά τό μέρος ἐκεῖνο. Ὅταν ἔφτασε στήν κορυφογραμμή κι ἀντίκρισε κι αὐτός τό μεγάλο ἀπέραντο κάμπο, πού ἀπλωνόταν μπροστά του, χαμογέλασε εὐχαριστημένος, γονάτισε κι ὑψώνοντας τά χέρια του κατά τόν οὐρανό, εἶπε συγκινημένος :

— Σ' εὐχαριστῶ, πατέρα Δία, πού μέ ἄκουσες καί μοῦ χάρισες τοῦτο τόν πλούσιο κάμπο...

Τή στιγμή ἐκεῖνη μιά βροντή ἀκούστηκε ἀπό τόν Ὀλυμπο. Ἦταν φανερό πώς ὁ Δίας χάριζε τόν κάμπο τοῦτο στόν Πελασγό. Γι' αὐτό κι ἀργότερα τοῦ δόθηκε ἡ ὀνομασία «Πελασγικόν ἄργος», γιά τό ὅποιο μάλιστα ἡ Πυθία εἶπε πώς εἶναι «ἀπ' ὅλους τούς τόπους ὁ εὐφορότερος».

Ὁ Πελασγός ἀγκάλιασε καί φίλησε τόν Πέλωρο, πού πρῶτος εἶδε τοῦτο τό θαῦμα. Κι ἀπό τότε ὄρισε νά γίνεται κάθε χρόνο, τήν ἴδια πάντα μέρα, μιά μεγάλη γιορτή, πού γιά τιμή τοῦ Πέλωρου τήν ὀνόμασε «Πελώρια». Τήν ἡμέρα αὐτή ἐλευθερώνονταν οἱ φυλακισμένοι κι ὄλοι, δοῦλοι κι ἐλεύθεροι, ἔτρωγαν σέ κοινά τραπέζια καί διασκεδάζαν. Θυσίαζαν κι εὐχαριστοῦσαν τό Δία, πού μ' ἕνα σεισμό ἔκανε ν' ἀνοίξει ἀνάμεσα στόν Ὀλυμπο καί τήν Ὀσσα μιά βαθιά κοιλάδα. Ἀπό κεῖ χύθηκαν στό Αἰγαῖο τά νερά τῆς λίμνης κι ἔτσι ἔγινε ἡ μεγάλη κι εὐφορη αὐτή πεδιάδα, πού ἀργότερα τήν ὀνόμασαν Θεσσαλία.

3. Παλιότερα ἡ Θεσσαλία ἦταν τσιφλίκια. Μόνο λίγο

μέρος της ήταν καλλιεργήσιμα χωράφια. Τό περισσότερο ήταν λιβάδια. Ἀργότερα ἡ γῆ μοιράστηκε στους Θεσσαλούς γεωργούς. Ἀλλά καί πάλι, γιά πολλά χρόνια, ἡ ἐκμετάλλευσή της γινόταν μέ πρωτόγονα μέσα. Κι οἱ παραπόταμοι τοῦ Πηνειοῦ, πού τή διαρρέουν, πλημμύριζαν τόν τόπο καί κατάστρεφαν τά σπαρτά.

Χρειάστηκε νά γίνουν ἀντιπλημμυρικά κι ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα. Ἐγίνε ἔπειτα τό φράγμα τοῦ Ταυρωποῦ. Μ' αὐτό ποτίζονται μεγάλες ἐκτάσεις, πού ἄλλοτε ἦταν μόνο λιβάδια.

Καί κάτι ἄλλο ἀκόμη : ἔγινε ὁ ἀναδάσμος. Τά μικρά χωραφάκια τῶν μικροκαλλιεργητῶν ἐνώθησαν καί σχημάτισαν μεγάλα ἀγροτεμάχια, σάν αὐτά πού βλέπομε ἐκεῖ κάτω νά πρασινίζουν. Νέοι δρόμοι χαράχτηκαν κι ἀρκετοί ἀπ' αὐτούς ἀσφαλτοστρώθηκαν.

Ἐπειτ' ἀπό τό πανάρχαιο ἐκεῖνο θαῦμα τῆς ἐποχῆς τοῦ Πελασοῦ ἔγινε στίς μέρες μας ἕνα δεύτερο θαῦμα. Ἡ μεγάλη τούτη ἔκταση μεταμορφώθηκε ἀπό λιβαδότοπος σέ μιὰ πεδιάδα γόνιμη, πού καθῶς μάλιστα καλλιεργεῖται μέ σύγχρονα μέσα, ἀποτελεῖ ἀληθινό σιτοβολῶνα τῆς πατρίδας μας.

Ἀπό τό βραβευμένο ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Χάρης Σακελλαρίου

50. Ο ΜΙΔΑΣ

Μιά φορά κι ἕναν καιρό ἦταν ἕνας βασιλιάς, πού τόν ἔλεγαν Μίδα. Ἦταν ὁ πιό πλούσιος βασιλιάς τοῦ κόσμου. Ὡστόσο δέν ἦταν εὐχαριστημένος ἀπό τά πλούτη του· ἤθελε κι ἄλλα ν' ἀποχτήσει.

Ὅταν βασιλεύε ο ἥλιος κι ἔβλεπε χρυσά τά σύννεφα στόν οὐρανό, ἔλεγε :

—“Αχ, καί νά ἦταν ὅλα ἐκεῖνα τά σύννεφα χρυσάφι καί τό χρυσάφι νά ἦταν ὅλο δικό μου!

Εἶχε καί μιὰ ἀκριβή θυγατέρα, πού τήν ἀγαποῦσε ὅσο καί τό χρυσάφι. Ἐκεῖνη ὅμως ἀγαποῦσε πολύ τά λουλούδια. Κάθε τόσο ἔφτιανε ὄμορφα μπουκέτα καί τά ἔφερνε στόν πατέρα της. Ἀλλά ἐκεῖνος ἀναστενάζε βαθιά κι ἔλεγε :

—“Ἄν ἦταν χρυσά τά λουλούδια σου, πόσο ὄμορφα θά ἦταν καί πόσο περισσότερο θ’ ἀξιζαν!

Μιά μέρα καθόταν ὁ Μίδας στή σάλα τοῦ παλατιοῦ του καί συλλογιζόταν πῶς θά μεγαλώσει τούς θησαυρούς του. Ἐξαφνα βλέπει στό κατώφλι ἕναν ξένο, πού κοίταζε ὀλόγυρα μέ θαυμασμό. Τόν ἄκουσε πού ἔλεγε :

— Τί πλοῦσια καί χρυσοστόλιστη σάλα! Κι αὐτός ὁ Δίας θά μποροῦσε νά καθίσει ἐδῶ μέσα! Εὐτυχισμένε βασιλιά, πού τίποτα δέ σοῦ λείπει!..

—“Ἐχεις λάθος, εἶπε ἀναστενάζοντας ὁ Μίδας. Ἐκεῖνο πού λαχταρᾷ ἡ καρδιά μου δέν τό ἔχω.

— Καί ποιό εἶναι ἐκεῖνο πού τόσο λαχταρᾷ ἡ καρδιά σου; ρωτᾷ ὁ ξένος.

— Θέλω ὅ,τι πιάνω στά χέρια μου νά γίνεται χρυσάφι! ἀποκρίνεται ὁ βασιλιάς.

— Δέν πιστεύω νά τό λές μέ τά σωστά σου, εἶπε ὁ ξένος. Ἐγώ εἶμαι ἕνας ἀπό τούς θεούς, πού πολύ τόν ἔχεις εὐχαριστήσῃ μέ τό φέρισμό σου. Ἦρθα λοιπόν νά σοῦ κάμω ὅ,τι μοῦ γυρέφεις. Πές μου, τί θέλεις ἀπό μένα;

— Θέλω ὅ,τι πιάνω μέ τά χέρια μου νά γίνεται χρυσάφι.

—“Ἄς γίνει τό θέλημά σου. Ἀπό αὔριο τό πρωί, ὅ,τι κι ἄν πιάνεις μέ τά χέρια σου θά γίνεται χρυσάφι.

“Ὀλη τή νύχτα ὁ φιλάργυρος βασιλιάς δέν ἔκλεισε μάτι. Δέν ἔβλεπε τήν ὥρα πότε νά ξημερώσει, γιά ν’ ἀρχίσει τό

θαῦμα ἀμέσως. Καθετί πού θά 'πιανε στά χέρια του θά γινόταν χρυσάφι. Καί κάποτε ξημέρωσε.

Τρελός ἀπό χαρά κι ἀνυπομονησία, κατέβηκε στό περιβόλι· λουλούδια, κλαριά, λαχανικά, καρποί, ὅ,τι κι ἄν ἄγγιζε, εὐθύς γινόταν ὀλόχρυσο.

Ἀπό τό περιβόλι ὁ βασιλιάς ἀνέβηκε στήν τραπεζαρία. Σέ λίγο μπῆκε κι ἡ κόρη του καί, καθῶς εἶδε τά λουλούδια χρυσωμένα, εἶπε.

— "Ἀχ, τί ἄσχημα λουλούδια! Κι ἡ γλυκιά μυρουδιά τους πάει, χάθηκε!

— Δέν ξέρεις τί λές, μονάχα κάθισε νά φᾶμε, τῆς λέει ὁ πατέρας της.

Μά πῶς μποροῦσε νά φάει, ἀφοῦ τό καθετί πού ἔπιανε γινόταν χρυσό; Τότε κατάλαβε τό κακό πού ἔπαθε κι ἄρχισε νά φωνάζει:

— "ὦ, δυστυχία μου! Πῶς θά ζήσω τώρα;

— Τί ἔχεις, πατέρα μου; τοῦ λέει τρομαγμένη ἡ θυγατέρα του καί τρέχει νά τόν ἀγκαλιάσει.

"Ἀπλωσε κι ἐκεῖνος τά χέρια του νά τήν ἀγκαλιάσει. Μά μόλις τήν ἄγγιξε, ἡ θυγατέρα του ἔγινε ὀλόχρυσο ἄγαλμα.

Ὁ Μίδας, καθῶς εἶδε ἔτσι τή θυγατέρα του, ἄρχισε νά κλαίει καί νά φωνάζει.

— Ἀκριβή μου θυγατέρα, ἐγώ μέ τήν ἀχορτασιά μου σέ σκότωσα. Ἄς ἦταν δυνατό νά σέ 'δῶ πάλι ζωντανή, ν' ἀκούσω τή γλυκιά φωνή σου, κι ἄς γίνω ὁ πιό φτωχός ἄνθρωπος τοῦ κόσμου.

Τότε παρουσιάστηκε πάλι ὁ ξένος καί τοῦ λέει:

— Βλέπω πῶς ἡ καρδιά σου δέν εἶναι παραδομένη ὀλόκληρη στό χρυσάφι, ἀφοῦ τόσο ἀγαπᾷς τή θυγατέρα σου. Θάρρῳ νά πιστεψες τώρα, πῶς τά πλοῦτη δέν εἶναι ἡ μεγαλύτε-

ρη εὐτυχία στὸν ἄνθρωπο. Πήγαινε στὸ ποτάμι νὰ φέρεις νερό καὶ νὰ ραντίσεις ὅσα πράγματα θέλεις νὰ ξαναγίνουν ὅπως ἦταν πρωτότερα.

Ἐτρεξε κι ἔφερε νερό ὁ βασιλιάς καὶ πρῶτα πρῶτα ράντισε τὴ θυγατέρα του. Ἀναστήθηκε ἀμέσως ἐκείνη. Κατέβηκαν τότε μαζί στὸ περιβόλι καὶ ράντισαν τὰ λουλούδια, τὰ δέντρα, τοὺς καρπούς καὶ τὸ καθετί πού εἶχε ἀγγίξει μὲ τὰ χέρια του ὁ φιλάργυρος βασιλιάς. Ὅλα ξαναγίναν ὅπως ἦταν πρὶν.

Πέρασαν πολλὰ χρόνια. Ὁ Μίδας διηγιόταν τὸ πάθημά του στὰ μικρὰ ἐγγονάκια του καὶ τοὺς ἔλεγε :

— Τὰ ξανθὰ σας μαλλιά, παιδάκια μου, ἀξίζουν περισσότερο κι ἀπὸ τὸ λαμπρότερο χρυσάφι.

Νόντας Ἑλατος

51. Ο ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ ΑΓΚΑΪΟΣ

“Όταν τέλειωσε ή άργοναυτική έκστρατεία και γύρισε στην πατρίδα του ό Άγκαϊός, φρόντιζε μέ περισσότερη όρεξη νά καλλιεργήσει τά κτήματά του. Καλλιεργούσε όχι μονάχα εκείνα πού είχε, μά και νέα φύτευε άμπέλια.

Οί σκλάβοι του — κι είχε αρκετούς — δέ σήκωναν κεφάλι από τή δουλειά· όλη μέρα μέ τήν άξίνα και τό λοστό στό χέρι βρίσκονταν. Μά κι έτσι ό Άγκαϊός δέν ήταν εύχαριστημένος και για τό παραμικρό τούς έβριζε και τούς βασάνιζε άλύπητα.

Μιά μέρα ό γεροντότερος άπ’ αυτούς, πού δούλευε άπό μικρός στόν πατέρα του, κι όταν ήταν παιδί, τόν συντρόφευε στά παιγνίδια του, πάει και τοῦ λέει :

— Θα σου πῶ κάτι, άφεντικό, και νά μέ συμπαθᾶς. Πολύ φοβοῦμαι πώς μέ τόν τρόπο πού φέρνεσαι στους δούλους σου, δέ θα προφτάσεις νά πιεῖς κρασί άπό τ’ άμπέλια σου. Ό θεός, άφεντικό, δέν προστατεύει τίς άδικες δουλειές.

Ό Άγκαϊός δέν έδωσε προσοχή στα λόγια τοῦ γερο-σκλάβου κι έξακολούθησε νά φέρνεται άδιστα και σκληρά στους δούλους του.

Ήρθε ό καιρός τοῦ τρύγου. Τρύγησε τ’ άμπέλια του κι έβαλε τό μούστο στα βαρέλια. “Όταν πιά ό μούστος ψήθηκε κι έγινε κρασί, πρόσταξε μία μέρα τό γερο - σκλάβο νά τοῦ γεμίσει ένα ποτήρι, για νά τό δοκιμάσει. “Αμα τό έφερε ό σκλάβος, τό πῆρε ό Άγκαϊός και τοῦ είπε :

— Θυμᾶσαι πού μου είπες κάποτε πώς μπορεί νά μήν προφτάσω νά πιῶ κρασί άπό τ’ άμπέλια μου; Νά λοιπόν πού πρόφτασα!

— Μή λές μεγάλο λόγο, άφεντικό, είπε ό σκλάβος, γιατί

ὅσα φέρνει ἡ ὥρα, δέν τά φέρνει ὅλος ὁ χρόνος. "Ὅσο νά φτάσει τό ποτήρι στά χεῖλη σου, ποιός ξέρει τί γίνεται..."

Δέν ἀποτελείωσε τά λόγια του ὁ γέρος καί νά σου, μπαίνει λαχανιασμένος καί τρομαγμένος ἕνας δοῦλος καί λέει στόν Ἄγκαϊο :

— Ἀφεντικό! ἕνα θεόρατο ἀγριογούρουνο μπῆκε στ' ἀμπέλια σου καί κάνει μεγάλες ζημιές!

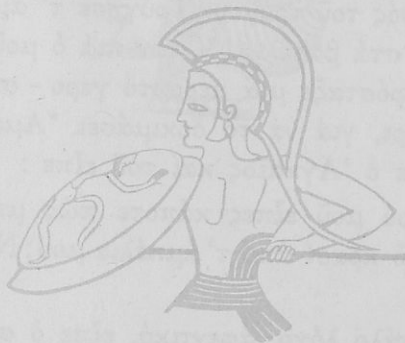
Ἄφήνει τό ποτήρι μέ τό κρασί ὁ Ἄγκαϊος καί πετιέται ἀπάνω. Ἀρπάζει τό κοντάρι του καί τρέχει νά σκοτώσει τό ἀγριογούρουνο.

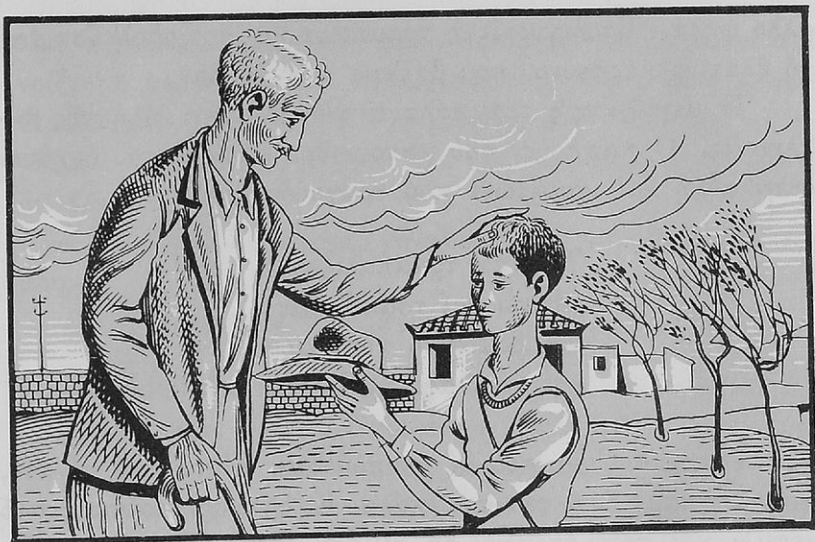
"Ὅταν ἔφτασε στ' ἀμπέλια κι εἶδε τό τρομερό ἀγρίμι, χύμηξε ἀσυλλόγιστα καταπάνω του, νά τό χτυπήσει μέ τό γερό του κοντάρι. Μά κι ἐκεῖνο, καθώς τόν εἶδε, ἀγρίεψε περισσότερο, σήκωσε τίς τρίχες του σαν ἀγκάθια καί πρῖν ὁ Ἄγκαϊος προφτάσει νά τό χτυπήσει, μέ τά μεγάλα σπαθωτά του δόντια τοῦ ἔσκισε τήν κοιλιά.

Σέ λίγο ὁ Ἄγκαϊος πέθανε μέ βογγητά μέσα στό ἀμπέλι του, ἐκεῖ πού βασάνιζε τούς δούλους του.

Κι ἔτσι δέν πρόφτασε νά δοκιμάσει τό κρασί του.

Νώντας Ἐλατος

52. Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

Τόν θυμούμαι τόν παππού μέ τά πολλά τά παιδιά, τίς νύφες καί τούς γαμπρούς, τά ἐγγόνια καί τά διαέγγονα. Τόν θυμούμαι κάθε μεγάλη γιορτή τοῦ χρόνου, πού σκόρπιζε τή χαρά καί τό γέλιο σέ δικούς καί σέ ξένους. Μά πιό ζωντανή παρουσιάζεται μπροστά μου ἡ μορφή του ὅταν ἔρχονται οἱ μεγάλες Ἀποκριές.

Ὅταν κόντευαν οἱ Ἀποκριές, σέ κάθε γειτονιά, σέ ἀλώνι ἢ αὐλή ἢ χοροστάσι, τά παιδιά στήνανε τήν τραμπάλα. Ποιός δέν τήν ξέρει τήν τραμπάλα! Μπήγαμε στή γῆ ἓνα ξύλο γερό κι ἀπάνω βάζαμε ἄλλο ξύλο μακρύ. Τό μακρύ ξύλο εἶχε γούβα στή μέση κι ἡ γούβα ἔμπαινε στή μυτερή κορφή τοῦ μπηγμένου ξύλου. Δυό παιδιά ἔψεφταν μπρούμυτα ἢ καβάλα στίς ἄκρες τοῦ μακριοῦ ξύλου. Πατοῦσαν τότε τό ἓνα πόδι κάτω, γιά νά πάρουν φόρα, καί σήκωναν τό ἄλλο ψηλά· κατέβαζαν ὕστερα τό ἄλλο, γιά νά κάμει τό ἴδιο, καί σήκωναν τό

ἄλλο ψηλά. Ἔτσι γύριζε ἡ τραμπάλα καί τριζοβολοῦσε ἀπὸ τὸ ἐλάτινο κάρβουνο, πού βάζαμε στὴ γούβα.

Ἡ μεγαλύτερη τραμπάλα στηνόταν στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησιᾶς. Ὁ παππούς, πού κατοικοῦσε ἐκεῖ κοντά, ἐρχόταν στὴν αὐλὴ καί καμάρωνε πού τραγουδοῦσαμε:

Τράμπα τραμπαλίζομαι,
πέφτω καί τσακίζομαι
καί βαρῶ τὸ γόνα μου
καί μέ κλαίει ἡ Παγώνα μου!

Τὸ κακό εἶναι πού δέ χτυπούσαμε πάντα στό γόνατο, ὅταν πέφταμε ἀπὸ τὴν τραμπάλα. Κάποτε χτυπούσαμε στό κεφάλι καί τότε ἔτρεχαν τὰ αἵματα κι οἱ μητέρες μας ἔβαζαν τίς φωνές κι ἐμεῖς τὰ κλάματα. Τότε στὴ μέση πάλι ὁ παππούς. Μάλωνε τίς γυναῖκες, ἔδινε θάρρος σέ μᾶς, σταματοῦσε τὰ αἵματα κι ἔδενε τὰ σπασμένα κεφάλια.

Καί τὰ βράδια ἀκόμη ἀνάβαμε ρετσίνι καί τραμπαλιζόμαστε, ὥσπου νά ζαλιστοῦμε. Τὰ κορίτσια στὴν ἄκρη ἔστηναν χορό.

Τὴν τελευταία Κυριακὴ τῆς Ἀποκριᾶς, τὴν Τυρινή, ὕστερα ἀπὸ τὴ λειτουργία, τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ ἔστηναν χορό. Ἐμεῖς ἀφήναμε τὴν τραμπάλα, γιὰ νά ἰδοῦμε πῶς θά μασκαρευόμαστε τὸ ἀπόγευμα, τί θά φοροῦσαμε καί τί θά λέγαμε, γιὰ νά γελάσουν μικροὶ καί μεγάλοι.

Τὸ μεσημέρι τρώγαμε ὅλοι στοῦ παπποῦ. Γεμάτες οἱ κάμαρες ὡς ἔξω στό χαγιάτι. Κι ὁ παππούς καμάρωνε τοὺς γιούς καί τίς νύφες του, τίς κόρες, τοὺς γαμπρούς του, τὰ παιδιὰ καί τὰ ἐγγόνια του. Τοὺς πείραζε ὅλους, μικροὺς καί μεγάλους.

Τὸ ἀπομεσήμερο, μπροστά ὁ παππούς καί πίσω οἱ ἄλ-

λοι, πηγαίναμε στό χοροστάσι. Τό χωριό τόν περίμενε ν' ά-
νοίξει τό χορό· νά τούς πεί άστεϊα τραγούδια νά γελάσουν.
Πρόθυμα ό παππούς έδινε τό μαντίλι στή νύφη του, τή γυ-
ναίκα του μεγαλύτερου γιου του, και πριν άρχίσει τό τραγού-
δι, έλεγε :

— Νά μή μέ ματιάστε, γυναίκες, και μαραθοϋν τά νιάτα
μου.

“Υστερα άρχιζε τό τραγούδι :

Είπαμε ψέματα πολλά, άς ποϋμε και μιά αλήθεια.

Φορτώσαμε έναν ποντικό εννιά κιλά ρεβίθια

κι αυτου στα μεσοσάμαρα σαράντα κολοκύθια.

Τά κολοκύθια είχαν νερό και τό νερό βατράχια

και τά βατράχια φώναζαν κι ό ποντικός έσκιιάχτη,

τό φόρτωμά του έριξε και πιλαλάει και φεύγει.

Μέσα στ' άμπάρι τρύπωσε κι ή μάνα του του λέει :

— Ποϋ πās, παιδί μου, πόντικα, ποϋ πās, καλέ Ζαφείρη;

— Πάω στήν Πόλη γι' άρματα και στή Φραγκιά για ροϋχα.

Φαντάσου τί γέλια, ώσπου νά τελειώσει τό τραγούδι!

Κάθε στίχος κοβόταν στή μέση από τά γέλια. Γελοϋσαν
τά παιδιά, γελοϋσαν οι μεγάλοι, γελοϋσε κι ό γερο - παππούς
μέ τ' άσπρα γένια και τά μεγάλα φρύδια του.

— Αφήστε με, καλέ παιδιά, νά τελειώσω τό τραγούδι μου!
έλεγε κάθε τόσο σφουγγίζοντας τά μάτια του από τά δάκρυα.

“Αμα τελειωνε, στεκόταν στή μέση και μās ευχόταν :

— Και του χρόνου, παιδιά μου, πάντα τέτοια νά 'χουμε...

Και τό βράδυ, ύστερα από τό φαγητό, πρώτος ό παππούς
άρχιζε τό τραγούδι :

Στήν τάβλα πού καθόμαστε, σέ τουτο τό τραπέζι

τόν άγγελο φιλεύουμε και τό Χριστό κερνάμε

καί τήν κυρά τήν Παναγιά, τούς δώδεκα Ἀποστόλους.

— Χμ! ἔκανε καί χάιδευε δεξιά κι ἀριστερά τά μουστάκια του μέ τό χέρι. Κοίταζε ὅλους γύρω σάν συλλογισμένος, ἀκουμποῦσε τό χέρι του στό προσκέφαλο καί τό κεφάλι στό χέρι του κι ἄρχιζε μέ φωνή βραχνή καί παραπονεμένη :

Ἦσυχα πού εἶναι τά βουνά, ἦσυχοι πού εἶν' οἱ κάμποι,
δέν καρτεροῦνε θάνατο, γεράματα δέν ἔχουν,
μόν' καρτεροῦν τήν ἀνοιξη, τό Μάη, τό καλοκαίρι
νά βγοῦν οἱ βλάχοι στά βουνά, νά βγοῦν οἱ βλαχοπούλες,
νά βγοῦν καί τά βλαχόπουλα λαλώντας τίς φλογέρες,
βόσκοντας τά κοπάδια τους μέ τά χοντρά κουδούνια.

—Ἐ, καημένε κόσμε! ἔλεγε ὁ παππούς, ἅμα τέλειωνε τό τραγούδι του. Τά μάτια του γελαστά γύριζαν καί κοίταζαν ὅλους μας· τά παιδιά καί τίς νυφάδες του, τά ἐγγόνια του, τά δισέγγονα, ἀπό τό μεγαλύτερο, πού εἶχε ἄσπρα τά μαλλιά, ὡς τό μωρό, πού τό εἶχαν στήν κούνια του. Ἄλλοι ἔπιναν, ἄλλοι τραγουδοῦσαν· τά παιδιά χόρευαν καί γελοῦσαν κι ἔπαιζαν, ἐνῶ τό μωρό ἔκλαιγε. Μᾶς κοίταζε καί δέ μιλοῦσε. Ὡσπου σέ λίγο ἡ θεία Ἐλένη, ἡ μεγάλη νύφη τοῦ παπποῦ, ἐρχόταν ἐλαφρά κι ἔβαζε ἀπό πίσω του ἕνα προσκέφαλο.

Κι ὁ γερο-παππούς ἀποκοιμόταν.

Ἔτσι τόν θυμοῦμαι τόν παππού κάθε μεγάλη γιορτή, τόν παππού πού σκόρπιζε τή χαρά καί τό γέλιο σέ δικούς καί σέ ξένους...

Ἄ. Καρκαβίτσας

53. ΑΥΤΟΘΥΣΙΑ ΜΑΝΑΣ

1. Εἴχαμε θερίσει πιά καί οἱ χωριανοί ἀφήναν ἐλεύθερα στήν ἐξοχή τά ζῶα τους νά βόσκουν νύχτα μέρα, βόδια κι ἄλογα καί μουλάρια μαζί.

— Ἐμεῖς νά μήν ἀφήνουμε ἔξω τή γαίδουρίτσα μας, εἶπε ἡ Σμαράγδα στόν ἄντρα της τό χαλκιά, τόν Ζαφεῖρη τόν Τσιρίμπαση.

— Ὅλος ὁ κόσμος τ' ἀφήνει ἔξω. Γιατί ἐμεῖς ὄχι;

— Οἱ ἄλλοι, ἄν πάθουν τίποτε, ἔχουν ν' ἀγοράσουν ἄλλα. Ἐμεῖς ὅμως πέρυσι, θυμᾶμαι, πού μᾶς ψόφησε τό μουλάρι, χρεωθήκαμε, γιά νά πάρουμε τή γαίδουρίτσα. Ἐχει καί τό πουλαράκι της, δέν κάνει νά μένει ἔξω. Ποιός ξέρει, ἄν κανένας λύκος δέν τή βρεῖ ἀδύνατη καί μᾶς τή φάει.

— Λύκος! . . . Ποῦ βρέθηκε λύκος;

— Naί. Στοῦ Λάλα ἔκοψε κάμποσα πρόβατα κι ἐπνιξε μιά φοράδα.

— Ἐ, τόσο μακριά μπορεῖ. Μά στό χωριό μας εἶναι χρόνια τώρα πού δέ φάνηκε.

Ποῦ νά ἤξερε ὁ Τσιρίμπασης πῶς ὁ λύκος μπορεῖ νά βραδιάσει στή Ρούμελη καί περνώντας τό γεφύρι τοῦ Ἴσθμοῦ νά ξημερωθεῖ στά βουνά τοῦ Μοριᾶ! . . .

2. Ἀπό βουνό σέ βουνό ὁ λύκος βρέθηκε μιά βραδιά στό λιβάδι, πού ἔβοσκαν τά ζῶα τοῦ χωριοῦ. Τό λιβάδι ἀνέβαινε σιγά σιγά σ' ἓνα βουνό σκεπασμένο μ' ἔλατα, μέ κέδρα καί πουρνάρια. Κάπου κάπου φούντωναν καί κάτι γέρικες βελανιδιές.

Ὁ λύκος, καθῶς εἶδε τά ζῶα νά βόσκουν στή μοναξιά, στάθηκε. Τοῦ κεντήθηκε ἡ ὄρεξη νά τά βάλει μέ τά μεγάλα ζῶα.

Ἐπεσε κάτω κι ἄρχισε νά σέρνεται πάνω στήν ψηλή

καί δροσερή χλόη. Σερνόταν ήσυχα σάν φίδι. Μά όσο προσεχτικά κι άν πλησίαζε, τά ζῶα τόν ένιωσαν. Τ' άλογα χλιμίντρισαν άνήσυχα καί τά βόδια μούγκρισαν. Καί στή στιγμή όλα τ' άλογα μαζεύτηκαν σ' ένα μέρος, έσμιξαν τά κεφάλια τους, σάν νά ήταν δεμένα σ' ένα στύλο, καί μέ τά κορμιά τους έκαμαν κύκλο. Τό ίδιο έκαμαν καί τά βόδια. Συναχτήκαν, έβαλαν τά μοσχάρια καί τίς αδύνατες άγελάδες στή μέση κι έκεινα στάθηκαν όλόγυρα μέ τά κεφάλια πρós τά έξω, σκυμμένα κάτω, καί μέ τά κέρατα έτοιμα.

‘Ο λύκος σύρθηκε πρῶτα μιά δυό φορές γύρω στ' άλογα καί δοκίμασε νά πηδήσει στή ράχη κανενός. Μά τ' άλογα άρχισαν τίς κλωτσιές μέ τά πίσω πόδια τους, έτσι πού για πολλήν ώρα δέν έβλεπε παρά άτσαλένιες όπλές ανάμεσα σέ φουντωτές ούρές. Ποῦ νά τολμήσει νά πλησιάσει ό λύκος! Σύρθηκε έπειτα γύρω στά βόδια καί δοκίμασε μ' ένα πήδημα ν' ανοίξει τό λαιμό κανενός. Μά κάθε φορά πού δοκίμαζε, αντί για λαιμό, έβρισκε εμπρός του κέρατα μυτερά καί δυνατά, έτοιμα νά τοῦ σκίσουν τήν κοιλιά.

Μάχρυνε λοιπόν από 'κει, για νά συλλογιστεῖ καλύτερα τί νά κάμει. “Έξαφνα βλέπει τή γαιδουρίτσα τοῦ Τσιρίμπαση μέ τό πουλαράκι της.” Ηταν ξεχασμένη σέ κάποιο ψήλωμα καί τώρα πού ένιωσε τόν κίνδυνο έτρεξε τόν κατήφορο, για νά χωθεῖ ανάμεσα στ' άλογα. ‘Ο λύκος έτρεξε νά τῆς κόψει τό δρόμο.

“Ένα σκυλάκι βρέθηκε συμμαζεμένο σέ μιά κουφάλα πουρναριού κι έτρεμε από τό φόβο του. Μά όταν είδε τό λύκο νά χύνεται επάνω στή γαιδουρίτσα, βγήκε κι έτρεξε για τό χωριό.

‘Ο λύκος άρχισε νά φέρνει γύρω τή γαιδουρίτσα, όλο καί στενότερα, νά τῆς δείχνει τά δόντια του. ‘Εκείνη στάθηκε άπελπισμένη. “Έτρεμε όλόκληρη. ‘Αδύνατο νά φτάσει

στ' ἄλογα. Ὁ λύκος ἔβαλε σημάδι τό πουλαράκι καί χύθηκε ἐπάνω του.

Μά τώρα ἤρθε ἡ σειρά τῆς μάνας. Ἡ γαίδουρίτσα πῆρε θάρρος καί μπῆκε ἀνάμεσα στό λύκο καί στό παιδί της. Μέ τά πίσω πόδια της ἄρχισε νά κλοτσᾷ καί μέ τό στήθος της νά σπρώχνει τό πουλαράκι της στήν κουφάλα ἑνός ἔλατου. Μά ἐκεῖνο δέν τή βοήθοῦσε καθόλου. Ἔτρεμε κι ἔμενε ἀκίνητο. Πολλές φορές τέντωνε τό κεφάλι του, περιέργο νά δεῖ τί γίνεται πίσω ἀπό τή μάνα του. Τέλος ἡ γαίδουρίτσα κατάφερε νά βάλει μέσα τό πουλαράκι της, ἔκλεισε μέ τό στήθος της τήν κουφάλα καί μέ τά πίσω πόδια της ἔδινε κλωτσιές ἀδιάκοπα.

Ὁ λύκος ἄφρισε ἀπό τή λύσσα του. Πολλές φορές κατόρθωσε νά μπήξει τά δόντια του στά πλευρά τῆς γαίδουρίτσας. Μά στό τέλος ἔπεσε κάτω ἀπό τίς κλοτσιές της. Τά αἵματα ἔτρεχαν ἀπό τά πλευρά τῆς γαίδουρίτσας. Μά δέν ἔτρεχαν λιγότερα ἀπό τό κεφάλι τοῦ λύκου. Ἡ ἄμοιρη μάνα προστάτευε μέ τό αἷμα της τό παιδί της.

Ἐξαφνα ἀκούστηκαν βραχνά γαβγίσματα. Ἦταν ὁ Ἀράτης τοῦ Τσιρίμπαση, ἕνα κατάμαυρο μεγάλο μαντρόσκυλο. Τό σκυλάκι πού ἔφυγε ἀπό τό λιβάδι, ἤρθε λαχανιασμένο στό σπίτι τοῦ Τσιρίμπαση καί μέ νοήματα τοῦ ἔδωσε νά καταλάβει πώς ἡ γαίδουρίτσα τους κινδύνευε.

Ὁ Τσιρίμπασης κοιμόταν ἔξω ἀπό τό σπίτι. Ὁ Ἀράτης τόν τράβηξε ἀπό τά ροῦχα, τόν ξύπνησε καί τοῦ ἔδειξε πώς ἔπρεπε νά πάρει τό τουφέκι του καί νά τόν ἀκολουθήσει. Τόν τράβηξε ἄλλη μιά φορά κι ἔτρεξε ἐμπρός μαζί μέ τό σκυλάκι.

Ἀπό τά γαβγίσματα τοῦ Ἀράτη ξύπνησε κι ἡ Σμαράγδα.

— Πάει ἡ γαίδουρίτσα μου! εἶπε.

Ὁ λύκος στό μεταξύ εἶχε καιρό νά φύγει. Κατάλαβε πώς, καθώς ἦταν κουρασμένος, δύσκολα θά γλίτωνε ἀπό τά δόντια τοῦ Ἀράπη. Πῆρε λοιπόν τόν κατήφορο. Μά ὁ σκύλος τόν πῆρε ἀπό κοντά καί τόν ἔριξε στό δρόμο τοῦ χωριοῦ. Σέ μιά στροφή τόν ἀντίκρισε κι ὁ Τσιρίμπασης καί μέ μιά τουφεκιά τόν ξάπλωσε κάτω. Ὁ Ἀράπης ἔτρεξε, τόν ἄρπαξε ἀπό τό λαιμό, τόν σήκωσε ψηλά, τόν τίναξε, τόν ξανατίναξε, κι ἀφοῦ βεβαιώθηκε πώς ἦταν νεκρός, τόν πῆρε κι ἔτρεξε μέ χαρά στόν ἀφέντη του.

3. Στό μεταξύ ξημέρωσε. Ἀπό τά γαβγίσματα τῶν σκυλιῶν καί τίς φωνές τῶν τσοπάνηδων οἱ χωρικοί ἔμαθαν πώς φάνηκε ὁ λύκος κι ἔτρεξαν στά χωράφια νά δοῦν τά ζῶα τους.

Σέ λίγο μαζεύτηκαν γύρω ἀπό τό ἔλατο. Ἡ γαίδουρίτσα ζοῦσε ἀκόμη, μά τό αἷμα ἔτρεχε ἀπό τίς πληγές της. Ἀγκομαχοῦσε τόσο θλιβερά, πού ράγιζε τοῦ καθενός ἡ καρδιά. Μόλις εἶδε τόν Ἀράπη νά σέρνει τό λύκο, χάιδεψε μέ τό κεφάλι της τό πουλαράκι, ἔριξε μιά ματιά εὐχαριστημένη στό σκύλο καί ξεψύχησε. Τό πουλαράκι δέν εἶχε καταλάβει τίποτε, μά δύσκολα κατόρθωσαν νά τό βγάλουν ἀπό κεῖ. Τόσο ἦταν τρομαγμένο!

Κάποιος εἶπε μέ συγκίνηση :

— Τέτοια μάνα δέν πρέπει νά τή φᾶνε τά κοράκια κι οἱ ἀλεποῦδες. Λέω νά τή θάψουμε.

Ὅλοι τό δέχτηκαν. Ἔσκαψαν ἕνα λάκκο καί τήν ἔθαψαν ἐκεῖ. Ἀπό τότε τό μέρος ἐκεῖνο ἔμεινε νά λέγεται :

«Ὁ τάφος τῆς μάνας ».

Ἀπό τό βραβευμένο ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Ἀ. Καραβίτσας
(Ἀπόσπασμα)

54. Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΗΣ

Τίς διακοπές έμενα στήν έξοχή, σ' ένα χωριό. Πρωί πρωί σηκώνομουν και πήγαινα στο δάσος, σ' ένα δάσος από έλατα.

Στά χαμηλώματα ήταν χωράφια. Καθόμουν στίς δροσοπηγές, έτρωγα, έπινα δροσερό κρυσταλλένιο νερό και ξαπλώνομουν κάτω από τά έλατα. "Ω, τί τραγούδια έλεγε τό μυρωμένο άεράκι, καθώς περνούσε άπ' τίς κορφές τών δένδρων!

Τίς περισσότερες φορές πήγαινα στο μύλο. Τόν είχαν άγκαλιάσει κισσοί, ίτιές ψηλές και λευκές ψηλότερες. Στο αυλάκι και γύρω στή δεξαμενή έχει φυτέψει ο μυλωνάς στή σειρά λευκές, πού φαίνονται τό βράδυ σά λιγνοί, ψηλοί στρατιώτες στή γραμμή.

Και τά έλατα, πού αρχίζουν λίγο πάνω από τό μύλο, παίρνουν τό βράδυ χίλιες δυό μορφές. Ή κορφή ενός έλατου φαίνεται σάν κεφάλι λιονταριού. "Όταν φυσά ο άνεμος, άνοιγοκλείνει τό στόμα του και κάνει πώς θά όρμήσει ν' άρπάξει τίς άλλες κορφές. "Άλλα φαίνονται σάν κοπέλες του χωριού κι άλλα σά γριουλες άκουμπισμένες στά ραβδάκια τους.

Τό νερό στ' αυλάκι ξεχείλιζε καμιά φορά και πλημμυρούσε τό κηπαράκι του μυλωνά και τόν τόπο γύρω του, πού ήταν όλο κοκκινόχωμα. Τότε ο μυλωνάς διόρθωνε τό αυλάκι και τό νερό κάτω τό έπινε ή γή. "Επειτα, τήν άλλη μέρα, έβρισκα τό κοκκινόχωμα ξερό και σκισμένο άπάνω άπάνω σέ κομμάτια μέ παράξενα σχήματα, σάν άκανόνιστα πιατάκια, λεκάνες και τά τέτοια. Μπορούσε κανένας τότε εύκολα νά τά ξεχωρίσει από τό άλλο χώμα και νά τά πάρει.

"Επαιρνα λοιπόν κι εγώ μερικά άπ' αυτά κι έπαιζα. Πολλές φορές έφτιανα κηπαράκια και κουβαλούσα νερό μέ

τίς παράξενες αὐτές λεκάνες, πού γίνονται μόνες τους, ὅταν ἡ ζέστη τοῦ ἡλίου ἐξατμίζει τό νερό καί ξεραίνει τό χῶμα. Καί ὅταν αὐτές οἱ λεκάνες μου ἔλιωναν καί καταντοῦσαν λάσπη, πηλός, ἐπλαθα τότε ἀνθρωπάκια, ζῶα, καλυβοῦλες, βόλους.

Ἔτσι μέ βρῆκε μιά μέρα ὁ δάσκαλός μου νά παίζω. Εἶχε ἔρθει κι αὐτός στό ἴδιο χωριό νά περάσει τό καλοκαίρι του.

— Ἄν οἱ πρῶτοι ἀνθρωποί, μοῦ εἶπε, δέν εἶχαν παρατηρήσει, ὅπως κι ἐσύ, τά παράξενα δοχεῖα πού γίνονται ἀπό τόν πηλό, ὅταν βραχεῖ καί ξεραθεῖ, ἴσως ἀκόμη νά μὴν εἶχαμε τά φλιτζάνια, τά πιάτα καί τά τσουκάλια μας.

— Μά τί σχέση ἐχουν αὐτά τά κουπάκια μέ τά ὠραῖα μας φλιτζάνια καί τά πιάτα; τόν ρώτησα.

— Πᾶμε, μοῦ εἶπε, ν' ἀνεβοῦμε στό βουνό, στό δάσος. Στό δρόμο θά σοῦ διηγηθῶ αὐτή τήν ἱστορία.

Τόν ἀκολούθησα κι ὁ δάσκαλος μοῦ εἶπε :

— Ἔμεναν καί στά πολύ παλιά χρόνια ἀνθρωποί ἐδῶ. Ζοῦσαν ὅμως ὅπως ζοῦν σήμερα οἱ ἄγριοι.

Αὐτοί οἱ ἄγριοι δούλευαν πολύ λιγότερο ἀπ' ὅσο δουλεύουν σήμερα τά παιδιά μας. Κάποτε, ὅπως καί σήμερα γίνεται, θά εἶχε νά βρέξει ἐβδομάδες καί μῆνες. Στέρεψαν οἱ πηγές καί χάθηκε τό νερό ἀπό τά ρυάκια καί τά ποτάμια, γιατί τό περισσότερο τό ρουφοῦσε τό διψασμένο χῶμα.

Οἱ ἀνθρωποί, πού, γιά νά πιοῦν, ἔπρεπε νά πᾶνε σέ μεγάλη ἀπόσταση νά βροῦν νερό, ὑπόφεραν ἀπό δίψα. Εὐτυχισμένοι ὅσοι κατοικοῦσαν κοντά σέ μεγάλες πηγές, πού δέν εἶχαν ξεραθεῖ, καθώς καί ὅσοι εἶχαν τήν ἄδεια νά παίρνουν νερό ἀπό τήν πηγή τῶν γειτόνων τους. Μέ τί ὅμως θά κουβαλοῦσαν αὐτοί τό νερό; Μέ τίς χουφτες; Καί πῶς θά τό ἔπιναν; Πάλι μέ τίς χουφτες; Καταλαβαίνεις πῶς αὐτό ἦταν πολύ δύσκολο.

Τώρα ἄς ὑποθέσουμε πῶς ἕνας ἄντρας καί μιὰ γυναίκα μέ τό παιδί τους κατοικοῦσαν πάνω στό λόφο. Ἡ γυναίκα ἀγαποῦσε τό παιδάκι της καί τοῦ ἔδινε χίλια δυό παιγνίδια.

Τοῦ ἔφερεν ἄσπρα βότσαλα ἀπό τό ποτάμι καί βελανίδια καί καρύδια ἀπό τό δάσος. Τό στόλιζε μέ λουλούδια καί πλουμιστά φύλλα κι ἦταν χαρούμενη, ὅταν τό ἔβλεπε νά γελά καί νά παίζει μ' αὐτά τά παιγνίδια. Θά ἤξερε ἀκόμα ἡ γυναίκα αὐτή τά βατόμουρα καί τίς ἀγριοφράουλες καί θά ἔφερεν στό παιδί της. Εἶχε πάντα τό νοῦ της, κάτι καινούριο νά βρίσκει καί νά φέρνει στό μικρό της.

Κάποια φορά ἡ γυναίκα αὐτή θά βρῆκε στήν ὄχθη τοῦ ρυακιοῦ, σέ καιρό ξηρασίας, καί κομμάτια ἀπό λάσπη, ἀπό πηλό, πού τά εἶχε στεγνώσει καί σκληρύνει ὁ ἥλιος, καί θά εἶπε νά τά φέρει κι αὐτά τά κουπάκια στό παιδί της νά παίζει. Ὁ μικρός, βέβαια, θά τά γέμιζε μέ ἄμμο καί θά ἔκανε ἕνα σωρό παιγνίδια. Ὅταν ἔσπαζαν τά κουπάκια, ἡ μητέρα θά τοῦ ἔφερε ἄλλα.

Ὅταν λοιπόν τούς ἔλειψε τό νερό, πού εἶχαν κοντά, ἡ γυναίκα θά λογάριασε πῶς θά μπορούσε νά κουβαλήσει νερό μέ τίς χωματένιες κοῦπες ἀπό μακριά. Καί πραγματικά, τίς γέμισε καί πήγαινε στήν καλύβα της. Ὡσπου ὅμως νά φτάσει, ἦπιε ὁ πηλός τό περισσότερο νερό κι ἔσπασαν τά δοχεῖα. Τότε λοιπόν θά παρατήρησε ἡ μητέρα πῶς τά κομμάτια τοῦ πηλοῦ εἶχαν μέσα μικρά μικρά λιθαράκια καί ψιλή ἄμμο.

Ἄλλη φορά πάλι βρῆκε καί πηλό χωρίς λιθαράκια καί ἄμμο, μαλακό καί γλιστερό σάν κερύ, γλίνα, νά ποῦμε. Πῆρε λοιπόν ἕνα μεγάλο βόλο ἀπ' αὐτή τή γλίνα καί τόν γούβωσε μέ τά χέρια της. Ἐπειτα τόν ἄφησε στόν ἥλιο νά ξεραθεῖ.

Οἱ νέες αὐτές κοῦπες ἀπό γλίνα κρατοῦσαν πιό καλά τό νερό ἀπό τίς ἄλλες, πού εἶχαν γίνει μόνες τους ἀπό τή λάσπη. Καί τώρα ἡ γυναίκα δέν ἐπλαθε μόνο γιά παιγνίδια τοῦ παι-

διοῦ της, παρά καί μεγάλες γιά τόν ἑαυτό της. Μέσα σ' αὐτές ἔβαζε βατόμουρα, ἀγριοφράουλες κι ἄλλους καρπούς. Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία αὐτὴ τῆς ἄρρεσε ὄλο καί περισσότερο, ἔφτιασε κι ἕνα πολὺ μεγάλο, σάν κουβά, νά ποῦμε.

— Μ' αὐτό, εἶπε, μπορῶ νά φέρνω πολὺ νερό.

“Ὅταν ξεράθηκε ὁ κουβάς ἡ γυναίκα πῆγε στὴν πηγὴ νά τόν γεμίσει νερό. Κι ὅταν τόν ἔφερε καί τόν ἔβαλε σέ μιὰ ἄκρη τῆς καλύβας της, λογάριαζε τὴ χαρὰ τοῦ ἀντρα της καί τοῦ παιδιοῦ της, πού θά ἔβλεπαν ἕναν τόσο μεγάλο κουβά γεμάτο νερό.

“Ὅμως πόσο λυπήθηκε, ὅταν σέ λιγάκι βρῆκε τόν κουβά της νοτισμένο, μαλακό, καί τό νερό φευγάτο! Τότε θά τῆς ἦρθε ἡ ἰδέα νά τόν στεγνώσει καί πάλι καί, γιά νά τελειώσει πιό γρήγορα, τόν ἔβαλε στή φωτιά. Ὁ κουβάς ξεράθηκε καί σιγά σιγά ἔγινε πυροκόκκινος. Τόν ἔπιασε τότε μέ χόρτα, γιά νά μὴν καεῖ καί τόν ἔβγαλε ἀπὸ τὴ φωτιά, γιατί φοβήθηκε μήπως σπάσει. Σάν κρύωσε, τόν ξαναγέμισε μέ νερό ἀπὸ τὴ βρύση. Τώρα πιά τό δοχεῖο της κράτησε τό νερό περισσότερο καιρό.

Ἀπὸ τότε ἡ γυναίκα ἔφτιανε μικρές καί μεγάλες κουβες, τσουκάλια μικρά καί μεγάλα κι ἄλλα τέτοια δοχεῖα, καί τὰ ἔβαζε στή φωτιά καί τὰ ἔψηνε.

Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη ἀγγειοπλάστρια, καί τέτοια ἡ πρώτη ἀρχὴ τῶν φλιτζανιῶν, τῶν πιάτων, τῶν τσουκαλιῶν μας.

Ἔτσι μοῦ μίλησε ὁ δάσκαλός μου καί, νά σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, ποτέ δέ θά φανταζόμουν πὼς ἀπὸ τὰ παιγνίδια μικροῦ παιδιοῦ μπορεῖ νά ἔχουν τὴν ἀρχὴ τόσο χρήσιμα πράγματα, καθὼς εἶναι τὰ πιάτα μας, τὰ φλιτζάνια μας καί τὰ τόσα ἄλλα δοχεῖα μας!

55 . ΠΩΣ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙ ΤΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΟΥΣ ΚΑΡΠΟΥΣ

Πῶς πρωτάρχισαν οἱ ἄνθρωποι νά καλλιεργοῦν τό σιτάρι, τό κριθάρι, τή σίκαλη, τό καλαμπόκι καί τούς ἄλλους δημητριακοὺς καρπούς; Αὐτό ἤθελε νά μάθει τό ἀγοράκι ἐνός μορφωμένου γεωργοῦ. Ὅμως ὁ πατέρας του δέν εἶχε καιρό νά τοῦ τό ἐξηγήσει. Ἦταν ὁ καιρός τοῦ θερισμοῦ κι ἔπρεπε κι αὐτός νά θερίσει καί ν' ἄλωνίσει τό σιτάρι του. Ἐπειτα θ' ἀκολουθοῦσε ὁ τρύγος κι ὕστερα πάλι ἡ σπορά!

— Τώρα εἶναι καιρός γιά δουλειά, εἶπε ὁ πατέρας. Ὅταν ὅμως περάσει τό φθινόπωρο κι ἔρθει ὁ χειμῶνας καί μᾶς ἀναγκάσει νά καθόμαστε γύρω στή φωτιά, τότε θά σοῦ πῶ.

Σάν ἔφτασε ὁ χειμῶνας μέ τίς κακοκαιρίες, τίς μεγάλες νύχτες καί τ' ἀναμμένο τζάκι, ἓνα βράδυ ὁ πατέρας διηγήθηκε:

— Στά πολύ παλιά τά χρόνια ὁ ἄνθρωπος ζοῦσε σάν ἄγριος. Κατοικοῦσε σέ σπηλιές καί ζοῦσε κυνηγώντας ἄγρια ζῶα. Καί σήμερα σέ μερικά μέρη τῆς γῆς ζοῦν ἄγριοι.

Ἄκουσε τώρα . . .

Ἐνας ἄγριος βγῆκε μιά ὥραία μέρα ἀπό τή σπηλιά του καί τράβηξε στό δάσος νά κυνηγήσει. Γυρίζει, γυρίζει, τίποτε δέ σκοτώνει. Εἶναι κατακουρασμένος καί διψασμένος. Πηγαίνει ἐκεῖ κοντά σ' ἓνα μικρό ρυάκι, πού ἔτρεχε νερό. Γονατίζει, σκύβει στήν πηγὴ καί πίνει. Ἐπειτα ξαπλώνεται νά ξεκουραστεῖ. Τώρα ὅμως ἄρχισε νά πεινᾷ φοβερά. Ἐχε νά φάει ἀπό τὴν περασμένη βραδιά καί πῶς νά γυρίσει νησιτικός στή σπηλιά του;

Ἐκεῖ κοντά του, ὀλόγυρα, χόρτα πολλὰ εἶναι φυτρωμένα. Μερικά ἔχουν καί σπόρους. Στήν πείνα του ἀπάνω, ἀπλώνει κόβει λίγους σπόρους καί τούς μασᾷ. Μερικοὺς τούς βρίσκει πικροὺς, τούς πετᾷ καί δοκιμάζει ἄλλους. Τέλος βρίσκει καί

μερικούς πολύ νόστιμους κι ώραίους. 'Απ' αυτούς έφαγε αρκετούς. Ήταν σπόροι σιταριοῦ. 'Αφοῦ μισοχορτάσε, έκοψε όσα περισσότερα στάχυα μπορούσε καί κίνησε γιά τή σπηλιά του. 'Εκεῖ τόν περίμενε ἡ γυναίκα του. Θά τῆς πήγαινε καί αὐτῆς νά φάει σπόρους, ἀφοῦ δέν εἶχε κυνήγι.

"Ὡσπου νά φτάσει στή σπηλιά του, μισοχορτασμένος καθώς ἦταν, δέν ἔτρωγε πιά λαίμαργα. "Αρχισε λοιπόν νά τούς διαλέγει. Παρατήρησε κιόλας πώς οἱ ὄριμοι καί σκληροί ἔχουν πióτερη νοστιμιὰ καί χορταίνουν πió καλά. "Ἐπειτα πρόσεξε πώς αὐτοί εἶναι καί πió εὐκολοκαθάριστοι.

"Ὅταν ἔφτασε στή σπηλιά του, τοῦ εἶχαν μείνει ἀρκετοί σπόροι καί τούς ἔδωσε στή γυναίκα του.

Κάθισαν στήν εἴσοδο τῆς σπηλιάς καί τούς ἔφαγαν μ' εὐχαρίστηση. 'Ὁ ἄντρας εἶπε πώς τήν ἄλλη μέρα θά πήγαινε πάλι στό λιβάδι, νά φέρεי πió πολλούς σπόρους. 'Ἡ γυναίκα του τό βρῆκε σωστό. "Ὅμως τήν ἄλλη μέρα ξέσπασε δυνατή μπόρα καί κατάλαβαν πώς σέ λίγο ἔρχεται ὁ χειμώνας.

Τώρα ἔπρεπε νά ἑτοιμαστοῦν γιά τό χειμώνα. Εἶχαν νά συνάξουν ξερά φύλλα, γιά νά στρώσουν τή σπηλιά· νά κυνηγήσουν ἀγρίμια, γιά νά τούς πάρουν τίς γοῦνες νά σκεπάζονται τό χειμώνα. Καί μέ τήν πολλή δουλειὰ καί ἀπό τό φόβο, πού εἶχαν, γιατί κόντευε ὁ χειμώνας, ξέχασαν τούς σπόρους.

Πέρασε ὁ χειμώνας κι ἦρθε ἡ ἀνοιξη κι ἔπειτα τό καλοκαίρι. "Ἐξω ἡ πλάση ὅλη πρασίνισε, τό γρασίδι, μικρό στήν ἀρχή, σιγά σιγά μεγάλωσε κι ἀνθισε, ἔπειτα ἔδесе σπόρους καί μέ τόν καιρό ἄρχισε νά κιτρινίζει καί νά ξεραίνεται.

Οἱ κάτοικοι τῆς σπηλιάς ζοῦσαν, ὅπως πάντα, μέ κυνήγι καί καρπούς ἀπό τό δάσος. Μιά βραδιά πού γύρισε ὁ ἄντρας ἀπό τό δάσος, ἡ γυναίκα του τόν πρόφτασε μέ φωνές

χαρᾶς. Καί ὅταν μπῆκε στή σπηλιά, τοῦ ἔδειξε μιὰ καλή χειριά στάχια, πού εἶχε κόψει, καί τοῦ ἐξήγησε, πώς τά εἶχε βρεῖ ἀνάμεσα σ' ἄλλα χόρτα, στή σπηλιά τους ἀπέξω.

Τότε δέν μπόρεσαν νά καταλάβουν πῶς βρέθηκαν φυτρωμένα στάχια στή σπηλιά τους κοντά. Μέ τόν καιρό ὅμως κατάλαβαν πώς εἶχαν φυτρώσει ἐκεῖ πού τούς εἶχαν πέσει σπόροι, πρὶν ἔρθει ὁ χειμῶνας.

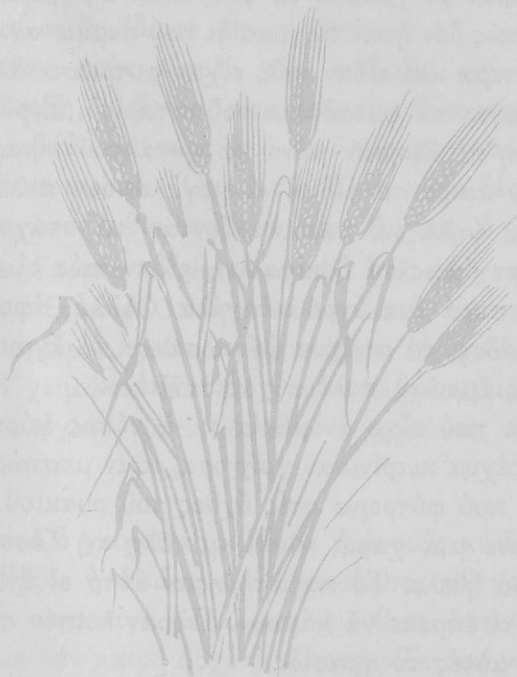
Τί ἔκαμαν τότε; Σύναξαν ὅσο μπορούσαν περισσότερα στάχια, ἔβγαλαν τούς σπόρους κι ὅταν πλησίαζε πάλι ὁ χειμῶνας, τούς σκόρπισαν στό ἔδαφος. Τήν ἀνοιξη πόσο χάρηκαν, ὅταν εἶδαν τό γρασίδι νά φυτρώνει. Γρήγορα ὅμως παρατήρησαν πώς δέν ἦταν τό γρασίδι πού περίμεναν. Πρόσεξαν ἀκόμη καλύτερα καί εἶδαν πώς εἶχαν φυτρώσει ἄλλα χορτάρια, πού ἔπνιγαν τά φυταδάκια τοῦ σιταριοῦ. Ξερίζωσαν λοιπόν τή χλόη κι ἄφησαν μόνο τά φυτά τοῦ σιταριοῦ.

Μέ τόν καιρό τά εἶδαν νά μεγαλώνουν πολύ καί στήν κορυφή τους ψηλά νά παρουσιάζονται τά στάχια καί χάρηκαν. "Ὅταν ὅμως τά δοκίμασαν, εἶδαν πώς οἱ σπόροι δέν εἶχαν μέσα παρά ἓνα ὑγρό σάν γάλα. Ἄλλά, ἀφοῦ πέρασαν λίγες ἐβδομάδες, τά στάχια ψάμωσαν κι οἱ ἄγριοι κάτοικοι τῆς σπηλιάς ἔμειναν πολύ εὐχαριστημένοι.

Κάποτε πού εἶχε ἀνομβρία κι ὁ τόπος γύρω εἶχε ξεραθεῖ, τά στάχια κιτρίνισαν γρήγορα, πρὶν μεστώσουν. Μόνο τό γρασίδι, πού φύτρωνε στίς ὄχθες τοῦ ρυακιοῦ, πρασίνιζε καί μεγάλωνε μιὰ χαρά, γιατί, μ' ὅλη τή ζέστη, εἶχε νά πιεῖ ὅσο νερό ἤθελε. Τό παρατήρησαν αὐτό οἱ ἄνθρωποι καί κατάλαβαν τί ἔπρεπε νά κάμουν. Πῆραν λοιπόν στάμνες καί πότισαν μ' αὐτές τό γρασίδι.

Ἄπό τότε τό πότιζαν κάθε μέρα. Καί τί χαρά! Τό γρασίδι πῆρε τό ζωηρό πράσινο χρῶμα του καί τά στάχια ἔγιναν μεγαλύτερα ἀπό κεῖνα πού φύτρωναν μόνα τους κι οἱ σπό-

ροι νοστιμότεροι. Μέ τόν καιρό κατάλαβαν πῶς ἔπρεπε νά σκάβουν καί νά σπέρνουν τούς σπόρους, κι ἔτσι, σιγά σιγά, ἀπό τό ἀγριοσίταρο ἔγινε τό ἥμερο σιτάρι, πού σήμερα τρῶμε, κι οἱ ἀγριάνθρωποι ἔγιναν κι αὐτοί ἥμεροι κι ἀκούραστοι γεωργοί.

56. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΑΤΑΣ

Μόλις εκείνο τό πρωί ό δάσκαλος μπήκε στην τάξη και κάθισε στην έδρα, παρατήρησε ότι τά παιδιά κοιτάζαν στό μαυροπίνακα και χαμογελοῦσαν. Γύρισε κι εκείνος και είδε εκεί ζωγραφισμένες μέ κιμωλία μία ταβανόσκουπα και μία πατάτα. Τίποτε τό έκτακτο. Βέβαια, μπορείτε κι έσεΐς νά ζωγραφίσετε χωρίς δυσκολία αυτά τά πράγματα. Μά τότε γιατί γελοῦσαν τώρα πιό δυνατά τά παιδιά;

‘Ο δάσκαλος κοιτάξε πιό προσεχτικά κι είδε ότι ή σκούπα στην άκρη, πάνω από τό κοντάρι, είχε κάτι γραμμές, πού σχημάτιζαν ένα πρόσωπο, κι ή πατάτα όλόκληρη παρουσίαζε τό πρόσωπο ενός μαθητή. Γνώριζε τά πρόσωπα ό δάσκαλος και χαμογέλασε κι εκείνος.

— Δέ μου λέτε, παιδιά, ποιός ζωγράφισε αυτά εκεί;

‘Ενας μαθητής τής πρώτης ομάδας είπε :

— Τήν ταβανόσκουπα τή ζωγράφισε ή δεύτερη ομάδα και τήν πατάτα ή τρίτη.

— Και γιατί;

Τώρα τά γέλια τών μαθητών ήταν άκράτητα.

— Γιατί, άπάντησε ό ίδιος μαθητής, οι δυό αυτές ομάδες μάλωσαν στό παιγνίδι κι έπειδή ό άρχηγός τής μιās ομάδας είναι ό Νικολαΐδης, πού είναι πολύ ψηλός και λιγνός, ή δεύτερη ομάδα, πού τόν ονόμασε «ταβανόσκουπα», ζωγράφισε εκείνη εκεί τήν ταβανόσκουπα μέ τό πρόσωπό του. ‘Η άλλη πάλι ομάδα, ή τρίτη, έχει άρχηγό τόν ‘Ανεστόπουλο, πού είναι χοντρός και όλοστρόγγυλος, κι ή δεύτερη ομάδα τόν ονόμασε «πατάτα» και ζωγράφισε τήν πατάτα εκείνη μέ τό πρόσωπό του μέσα.

— Δέν κάματε τίς ομάδες, για νά πειράξεστε άναμεταξύ σας, είπε σοβαρά ό δάσκαλος· δέ μ’ άρέσουν τά πειράγματα,

γιατί απ' αυτά μπορεί νά βγοῦν ἐπικίνδυνες φιλονικίες. Γι' αυτό τιμωρῶ καί τίς δυό ομάδες. Ἡ δεύτερη ομάδα σέ τρεῖς μέρες μέσα, ὡς τήν Παρασκευή, θά μᾶς φέρει μιά ἔκθεση γιά τίς πατάτες κι ἡ τρίτη μιά ἔκθεση γιά τίς ταβανόσκουπες.

— Μά αὐτό δέν εἶναι τιμωρία! εἶπε κάποιος μαθητής.

— Βέβαια, ἡ ἐργασία δέν εἶναι τιμωρία, εἶπε ὁ δάσκαλος ἀλλ' ἀπό τίς ἐκθέσεις αὐτές κάτι θά μάθουμε κι ἐμεῖς κι ἔτσι τά πειράγματα θά βγοῦν σέ καλό. Προσοχή ὅμως· γιά τόν Ἀνεστόπουλο καί γιά τό Νικολαΐδη οὔτε λέξη.

Ἄλλα τά παιδιά γέλασαν κι οἱ δυό ομάδες ὑποσχέθηκαν πῶς θά ἔχουν τήν ἔκθεσή τους ἔτοιμη σέ τρεῖς μέρες, ἂν βροῦν τά κατάλληλα βοηθήματα στή σχολική βιβλιοθήκη.

— Κοιτάξτε, πρόσθεσε ὁ δάσκαλος, κι ἂν δέ βρεῖτε ἐκεῖ τίποτε, σᾶς δίνω ἐγώ τά βιβλία καί ὅ,τι ἄλλο θά σᾶς χρειαστεῖ.

Τήν Παρασκευή ἡ δεύτερη ομάδα ἔφερε τήν ἔκθεσή της γιά τίς πατάτες· τή διάβασε ὁ ἴδιος ὁ ἀρχηγός της, ὁ Νικολαΐδης.

— Ἡ πατάτα εἶναι φυτό, πού βρισκόταν ἄλλοτε στόν Παλαιό Κόσμο. Πατρίδα του εἶναι ἡ Νότια Ἀμερική. Οὔτε εἶναι τ' ὄνομά της αὐτό, γιατί τό καθαυτό της ὄνομα ξεχάστηκε πιά. Πατάτα ἦταν τ' ὄνομα μιᾶς ὁμορφης κοπέλας, ὥστε δέν πρέπει κανένας νά τό νομίζει προσβολή του, ἂν τόν πεῖ κάποιος « πατάτα » . . .

Τά παιδιά ἄρχισαν νά γελοῦν. Ὁ δάσκαλος χαμογελώντας εἶπε στό Νικολαΐδη :

— Ἀφησέ τα αὐτά καί πές μας τήν ἱστορία σου.

— Νά πῶς εἶναι ἡ ἱστορία αὐτή :

« Στά 1540 ἓνα Ἴσπανός ἀξιωματικός ἀνέβηκε στήν ὄροσειρά, πού χάριζε δυό κράτη τῆς Νότιας Ἀμερικής, στά

σύνορα τῆς Χιλῆς καί τῆς Περουβίας. Στό μέρος ἐκεῖνο φυτρώνουν ἀκόμη οἱ πατάτες ἄγριες, ὅπως τά ραδίκια στά μέρη μας. Τήν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ Εὐρωπαῖοι, ὅσοι πήγαιναν στήν Ἀμερική, γιά νά πλουτίσουν, σκότωναν τούς ντόπιους Ἀμερικανούς, γιά ν' ἀρπάζουν τήν περιουσία τους ἢ τούς βασάνιζαν, γιά νά μαρτυρήσουν ποῦ ἔχουν κρυμμένους τούς θησαυρούς τους. Γιά τούς Ἰσπανούς καί τούς ἄλλους Εὐρωπαίους κάθε ντόπιος Ἀμερικανός ὅλο καί θά εἶχε κρυμμένους θησαυρούς. Ὁ ἀξιωματικός ὅμως αὐτός, πού λεγόταν Δόν Πέδρος, συχνά ὑποστήριζε τούς ντόπιους καί τούς ἔσωζε ἀπό τά χέρια τῶν Ἰσπανῶν.

Μιά μέρα μερικοί Ἰσπανοί στρατιῶτες ἐτοιμάζονταν νά θανατώσουν μπροστά στά μάτια τῆς κόρης του ἓναν ντόπιο, πού δέ μαρτυροῦσε ποῦ ἔκρυψε τούς θησαυρούς του — ἂν εἶχε ὁ κακόμοιρος. Ὁ Δόν Πέδρος διάταξε τούς στρατιῶτες νά μὴ βασανίζουν τό γέρο καί ν' ἀφήσουν ἐλεύθερη τήν κόρη. Οἱ στρατιῶτες δέν τόν ἄκουσαν· ἔγινε μεγάλη φιλονικία κι ὁ Δόν Πέδρος, γιά νά γλιτώσει τούς Ἀμερικανούς ἐκείνους, πλήγωσε δυό στρατιῶτες. Ἔτσι ὁ γέρος κι ἡ κόρη του γλίτωσαν ἀπό τούς στρατιῶτες. Ὁ Δόν Πέδρος ὅμως καταδικάστηκε σέ θάνατο ἀπό τό στρατοδικεῖο, ἐπειδὴ γιά τῆ ζωὴ δυό ἰθαγενῶν πλήγωσε δυό στρατιῶτες.

Ὁ Δόν Πέδρος, ὕστερ' ἀπό πολλά, κατόρθωσε νά δραπετεύσει ἀπό τῆ φυλακῆ κι ἀπό τότε γύριζε στ' ἄγρια βουνά μέρες ὀλόκληρες. Ὁ τόπος ἦταν ἄγριος, δέν ἔβρισκε τίποτε νά φάει καί θά πέθαινε ἀπ' τὴν πείνα, ἂν μιά μέρα δέν ἀπαντοῦσε μπροστά του τό γέρο καί τὴν κοπέλα, πού εἶχε γλιτώσει ἀπὸ τά χέρια τοῦ Ἰσπανοῦ. Κι αὐτοὶ ἀπὸ τό φόβο, μὴν τούς ξαναπιάσουν οἱ Ἰσπανοὶ στρατιῶτες, εἶχαν πάρει τά βουνά. Οἱ καημένοι καταχάρηκαν κι αὐτοὶ, πού εἶδαν τό Δόν Πέδρο, καί ἅμα ἔμαθαν πὼς πεινᾷ, σκάλισαν τά χόρτα ὀλόγου-

ρά τους, έσκαψαν στή ρίζα κάποιου φυτοῦ κι έβγαλαν μέσ' από τή γῆ κάτι στρογγυλά πράγματα σάν βόλους. Αὐτοί οἱ βόλοι τρώγονται ψημένοι στή φωτιά κι ὁ Δόν Πέδρος, ὁ πρῶτος Εὐρωπαϊός πού τούς δοκίμασε, τούς βρῆκε νοστιμότετους. Καταλαβαίνετε, βέβαια, τί ἦταν αὐτοί οἱ βόλοι ἀπό τή ρίζα τοῦ φυτοῦ καί ποιό φυτό ἦταν αὐτό.

Δύο χρόνια ἔμεινε στά βουνά μέ τούς ἰθαγενεῖς ὁ Δόν Πέδρος, ὡσότου τοῦ ἔδωσαν χάρη κι ἔτσι μπόρεσε νά γυρίσει πίσω στήν Ἰσπανία. Στό μεταξύ εἶχε παντρευτεῖ τήν κόρη τοῦ ντόπιου Ἀμερικανοῦ κι ὅταν γύρισε στήν πατρίδα του, πῆρε μαζί του τή γυναίκα του καί ρίζες τοῦ φυτοῦ ἐκείνου.

Τή γυναίκα του, τήν κόρη ἐκείνη, τήν ἔλεγαν Πατάτα κι ἀπό τό ὄνομά της ὁ Δόν Πέδρος ὀνόμασε καί τό φυτό : φυτό τῆς Πατάτας ἢ μονάχα πατάτα.

Ἔτσι μεταφυτεύτηκε ἡ πατάτα στήν Εὐρώπη. Στήν ἀρχή ὅμως μόνο ὁ Δόν Πέδρος κι ἡ γυναίκα του ἔτρωγαν τίς πατάτες. Ὅσοι φύτευαν πατάτες, τίς εἶχαν γιά φυτό στολισμοῦ κι ὄχι γιά φαγώσιμο. Πέρασαν κάπου ἐξήντα χρόνια, ὅταν κάποιος Αὐστριακός στή Βιέννη καλλιέργησε τίς πατάτες γιά φαγώσιμο φυτό καί λίγο λίγο ἀπό τήν Αὐστρία ἡ καλλιέργεια τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ κι ἡ χρησιμοποίηση τῆς πατάτας γιά φαγητό διαδόθηκε στήν Εὐρώπη. Τώρα δέν ὑπάρχει χώρα τῆς Εὐρώπης, πού νά μήν καλλιεργεῖ τίς πατάτες. Στήν Ἰρλανδία μάλιστα γίνονται τόσες πατάτες, ὥστε ἀναλογοῦν ὡς χίλια πεντακόσια κιλά τό χρόνο σέ κάθε κάτοικο τῆς χώρας αὐτῆς.

Περίεργη εἶναι ἡ ἱστορία, πῶς διαδόθηκε ἡ πατάτα στή Γαλλία.

Μιά χρονιά, στά 1769, ἔλειψε τό σιτάρι ἀπό τή Γαλ-

λία. Ένας φαρμακοποιός, ο Παρμαντιέ, πρότεινε τότε να βρεθούν άλλες τροφές, πού ν' αντικαταστήσουν τό σιτάρι. Κι είπε ότι τέτοια τροφή είναι ή πατάτα. Καλλιέργησε ό ίδιος πατάτες, κανένas όμως δέν ήθελε να τόν μιμηθεϊ. Ο Παρμαντιέ τότε έβγαλε τίς πατάτες από τή γη και τίς άφησε σωρούς σωρούς στά χωράφια του. Οί πεινασμένοι χωρικοί, τώρα πού τίς βρήκαν έτοιμες, πήγαιναν κρυφά και τίς έπαιρναν. Τίς έβραζαν, τίς έτρωγαν, τίς νοστιμεύτηκαν κι έτσι άρχισαν να τίς καλλιεργούν κι αυτοί.

Έπειτα ό βασιλιάς δυό τρείς φορές τήν έβδομάδα έκανε τραπέζι στους άρχοντες τής Γαλλίας και τά φαγητά ήταν όλα καμωμένα από πατάτες. Έτσι άρχισαν να τίς έχουν όλοι για « βασιλικό φαϊ » κι ή καλλιέργεια τής πατάτας προόδεψε πολύ στή Γαλλία.

Κάτι παρόμοιο μέ τό τέχνασμα του Παρμαντιέ έγινε και στήν πατρίδα μας. Ο πρώτος κυβερνήτης τής Ελλάδας, ό Καποδίστριας, ξέροντας πόσο ωφέλιμη είναι ή καλλιέργεια τής πατάτας, αποφάσισε να συστήσει στους χωρικούς να φυτεύουν πατάτες. Έφερε μάλιστα στό Ναύπλιο και μοίραζε δωρεάν πατάτες από τή Ρωσία, για να τίς φυτέψουν. Κανένas όμως δέν ήθελε να τόν άκούσει και να πάρει πατάτες για φύτεμα.

Άμα πέρασαν κάμποσες μέρες κι είδε ότι δέ γίνεται τίποτε, συλλογίστηκε τό ακόλουθο :

Έβαλε στρατιώτες μέ τά όπλα στό χέρι να φυλάγουν τίς αποθήκες, όπου είχε τίς πατάτες. Άφησε όμως τήν πίσω πόρτα κάθε αποθήκης μισάνοιχτη. Ο κόσμος άμα είδε ότι οί πατάτες φυλάγονται από στρατιώτες, άρχισε να λείει πώς θά είναι πολύτιμο πράγμα οί πατάτες και μιά πού δέ μοιράζονταν πιά δωρεάν, πήγαιναν κρυφά από τήν πίσω πόρτα, τίς

ἐπαιρναν λίγες λίγες καί τίς φύτευαν. Ἐτσι ἄρχισε ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας στήν πατρίδα μας.

Βέβαια, ἡ πατάτα γιά νά πετύχει, ἔχει ἀνάγκη νά σκαφτεῖ καλά τό χῶμα καί νά βάλουμε καί λίγο λίπασμα. Θέλει καί πότισμα ὅταν εἶναι ξηρασία. Μολαταῦτα δέν εἶναι δύσκολη ἡ καλλιέργειά της καί δίνει κι ἀρκετό κέρδος. Εὐκόλα φυτρώνει στά δροσερά ὀροπέδια, στούς λόφους καί στίς κοιλάδες. Κοντά στά ποτάμια δίνει ἀφθονες ἐσοδεῖς· μόνο σέ ὑγρά μέρη καί βάλτους δέν προοδεύει, γιατί εὐκόλα σαπίζει. Στά ψυχρά μέρη μπορεῖ κανένας νά φυτέψει πατάτες τό Μάρτη καί τόν Ἀπρίλη, ἐνῶ στά θερμά μέρη μπορεῖ κι ἀπό τό Γενάρη ἀκόμα νά σπέρνει πατάτες. Νά σπέρνει; Δέν εἶναι ἡ ἀλήθεια. Δέ ρίχνουμε δηλαδή σπόρο πατάτας. Παίρνομε ὀλόκληρες πατάτες μικρές, πού ἔχουν ἓνα ἢ δύο μάτια, καί τίς χώνουμε μέσα στό χῶμα ἢ κόβομε μεγάλες πατάτες σέ κομμάτια, πού ἔχει τό καθένα ἀπό ἓνα ἢ δύο μάτια. Ἀπό τά μάτια αὐτά βγαίνουν οἱ ρίζες τοῦ νέου φυτοῦ.

Ἐπάρχουν πολλά εἶδη πατάτας· δυό ὅμως ξεχωρίζουν : οἱ ἀσπριδερές καί ψιλόφλουδες, πού γίνονται σέ χῶμα μαλακό καί στίς πεδιάδες, πού ἔχουν νερά τρεχούμενα· κι οἱ μελαχρινές καί χοντρόφλουδες, πού εἶναι πιό τραχιές καί φυτρώνουν στά ψηλά μέρη κι ὅπου τό χῶμα δέν εἶναι πολύ μαλακό.

Φέτος πρέπει νά σπείρομε πατάτες στό σχολικό μας κῆπο. Ἡ ὀμάδα μας τό πῆρε ἐπάνω της τό ζήτημα αὐτό καί θά σπείρει, ἄν μᾶς δοθεῖ ἡ ἄδεια ».

Τά παιδιά χειροκρότησαν τή δεύτερη ὀμάδα γιά τήν ἐκθεσή της. Ἐπειδή ὅμως ἦταν ἀργά, ἀνάβαλαν τή συζήτηση γιά τήν ἐκθεση αὐτή καί τήν ἀνάγνωση τῆς ἐκθεσης γιά τίς ταβανόσκουπες γιά ἄλλη μέρα, γι' αὐτό καί δέ γράφομε ἐδῶ τίποτε γι' αὐτές. Τό ἀναβάλλομε κι ἐμεῖς γιά μιάν ἄλλη φορά.

57. Η ΦΩΤΙΑ ΠΟΥ ΚΟΙΜΟΤΑΝ

1. Τά παιδιά πήγαν ένα Σαββατοκύριακο με τό θεϊο τους νά δοῦν ἀπό κοντά τό ἐργοστάσιο τοῦ Ἴλιβερίου. Πέρασαν πάνω ἀπό τήν κινητή γέφυρα τοῦ Εὐρίπου κι ἔπειτ' ἀπό σαράντα περίπου χιλιόμετρα διαδρομή ἀντίκρισαν τίς δύο ψηλές καπνοδόχους τοῦ ἐργοστασίου. Ὅταν ἤρθαν κοντά καί σταμάτησαν, ὁ θεῖος εἶπε στά παιδιά :

— Κάποτε σ' αὐτά ἐδῶ τά μέρη, πού ὀπωσδήποτε δέν ἦταν ἔτσι ὅπως εἶναι σήμερα, ἦταν ἀπέραντα δάση. Πανύψηλα δέντρα ἀπλώναν τά κλαδιά τους κατά τόν ἥλιο, μάζευαν μέσα στήν ἀγκαλιά τους τή φωτιά του, τήν ἀποθήκευαν μέσα τους, τή φύλαγαν γιά μέρες δύσκολες.

Κι οἱ μέρες αὐτές κάποτε ἤρθαν. Τό μέρος, ὅπου βρισκόταν τό ἀπέραντο δάσος, ἔπαθε καθίζηση, βούλιαξε. Τά τετράψηλα δέντρα σκεπάστηκαν μέ στάσιμα νερά, καταπλακώθηκαν ἀπό χῶματα καί πέτρες. Καί τό κακό δέ σταμάτησε ὡς ἐδῶ. Τό ἔδαφος ἐξακολουθοῦσε νά βουλιάζει. Καί μαζί του βούλιαζαν καί τά δέντρα κι ὅλο πηγαιναν βαθύτερα. Κάποτε ἔφτασαν σέ τόσο μεγάλο βάθος, πού αἰσθάνθηκαν νά καίει τά κορμιά τους μιά μεγάλη κι ἀνυπόφορη ζέστη.

Ἄν ἦταν ἔξω, πάνω στήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, σίγουρα τά δέντρα αὐτά θά εἶχαν καεῖ μέ δυνατή φλόγα, θά ἔβγαζαν καπνό, θά γίνονταν στάχτη. Μά ἐκεῖ κάτω, ὅπου ἦταν καταπλακωμένα, οὔτε φλόγα οὔτε καπνό μποροῦσαν νά βγάλουν. Ἡ φωτιά, πού εἶχαν ἀποθηκεύσει μέσα τους ἀπό τόν ἥλιο, ἔμεινε κλεισμένη στό κορμί τους κι ὁ καπνός, πού δέν μπόρεσε νά βγεῖ ἔξω, διαπότισε ὅλο τό ξύλο τους, πού τώρα ἔγινε μαῦρο καί σκληρό. Ἐγινε κάρβουνο, ὁ γαιάνθρακας λιγνίτης.

2. Ἐτσι, χρόνια καί χρόνια, αἰῶνες καί χιλιετηρίδες, ἔμειναν φυλακισμένα ἐκεῖ στά βάθη τῆς γῆς τά δέντρα, σάν

τούς Τιτάνες στά μαῦρα Τάρταρα. Ἡ φωτιά, πού μέ τόση λαχτάρα εἶχαν μαζέψει καί κρατήθει μέσα τους, κοιμόταν κι αὐτή μαζί τους περιμένοντας τή μέρα, πού κάποιος θά τήν ξυπνοῦσε.

Μά μέσ στον ὕπνο της δέν κατάλαβε πώς κάποια δύναμη, γιγάντια καί σιωπηλή, τήν ἔσπρωχνε κι αὐτή καί τ' ἀπανθρακωμένα δέντρα, πού μέσα τους φώλιαζε, σιγά σιγά κι ἀθόρυβα, σχεδόν ἀνεπαίσθητα, πρὸς τά πάνω.

Καί κάποια στιγμή κάμποσες ἀξίνες χτύπησαν δυνατά τό χῶμα, τό παραμέρισαν καί, ὦ θαῦμα! ὁ ἥλιος, ὁ παλιός ἐκεῖνος ἥλιος, πού ἔκαμε κάποτε τά δέντρα νά μεγαλώσουν καί νά πρασινίσουν, ἔλαμπε καί πάλι ἀπό πάνω τους μ' ὅλη του τή λάμψη καί τή μεγαλοπρέπεια.

Τί κρίμα ὅμως! Τώρα πιά τά δέντρα δέν εἶχαν οὔτε πράσινα φύλλα οὔτε ὠραῖα καί πολύχρωμα ἄνθη. Ἦταν μαῦρα καί παραμορφωμένα ἀπό τό βᾶρος, πού τά πλάκωνε τόσους αἰῶνες.

Οἱ ἐργάτες πού κρατοῦσαν τίς ἀξίνες πῆραν ἔπειτα τό μαῦρο, κομματιασμένο σῶμα τῶν δέντρων μέ πλατιά φτυάρια καί τό φόρτωσαν πάνω στά βαγόνια ἑνός μικροῦ τραίνου. Τό τραινάκι αὐτό, κυλώντας πάνω σέ σιδερένιες γραμμές, ἔφερε τά συντρίμμια τοῦτα τῶν δέντρων σ' αὐτό ἐδῶ τό μέρος, πού βλέπετε. Κι αὐτό γίνεται ἀπό τότε κάθε μέρα.

3. Τό τραινάκι ξεκινᾷ ἀπό τίς πλαγιές τοῦ βουνοῦ αὐτοῦ, πού, ὅπως ξέρετε, εἶναι ὁ Ὀλυμπος τῆς Εὐβοίας, κοντά στό χωριό Ἄγιος Λουκάς, καί φτάνει ὡς ἐδῶ. Ἐργάτες πολλοί δουλεύουν ἐκεῖ μέσα, στά βᾶθη τοῦ βουνοῦ, φορτώνουν τό λιγνίτη στά βαγονάκια καί τόν στέλνουν σέ τοῦτο τό «θερμοηλεκτρικό ἐργοστάσιο» τοῦ Ἀλιβερίου.

Νά, βλέπετε ἐκεῖ πέρα; Ὁ λιγνίτης φορτώνεται πάνω σ' αὐτή τήν κυλιόμενη ταινία, ζυγίζεται κι ὕστερα πηγαίνει στό μεγάλο αὐτό κτίριο, ὅπου εἶναι ὁ σπαστήρας. Ἐκεῖ ὁ

λιγνίτης τρίβεται και γίνεται σκόνη. Ειδικά μηχανήματα τον στέλνουν έπειτα στους καυστήρες, όπου από μεγάλα «μπέκ» πετάγεται μια δυνατή φλόγα πετρελαίου.

Σάν νά περίμενε από χρόνια κι αιώνες τούτο τό συναπάντημα, ή φωτιά, πού ήταν κλεισμένη μέσα στο μαύρο λιγνίτη, ξυπνά, πετάγεται πάνω, θερειύει. Γίνεται φλόγα δυνατή και θερμαίνει μ' εκατοντάδες βαθμούς θερμοκρασία τους μεγάλους λέβητες του έργοστασίου. Έτσι, κινούνται οι τεράστιες μηχανές, οι ηλεκτρογεννήτριες, πού παράγουν ηλεκτρικό ρεύμα. Τό ρεύμα περνά μέσα στα καλώδια, πού στηρίζονται πάνω σ' αυτούς τους ψηλούς μεταλλικούς στύλους της Δ.Ε.Η. και στέλνεται μακριά. Στο Λουρο, στον Άχελωο και στο Λάδωνα ο σταθμός παραγωγής ηλεκτρισμού έργάζεται με τή δύναμη του νερού, τό « λευκό άνθρακα », έδώ με τή δύναμη του ατμού, πού παράγεται από τή μεγάλη θερμότητα.

4. Τή στιγμή εκείνη ένα « τού - τού! . . » ακούστηκε από μακριά. Ήταν τό τραινάκι. Έφερνε κι άλλο κάρβουνο. Τί μικρούλικο πού είναι, μά και τί σπουδαία δουλειά πού κάνει!

Ώσπου ο θεϊος τους νά τακτοποιήσει κάτι δουλειές πού είχε στο έργοστάσιο, τά παιδιά παρατηρούσαν τό καθετί με μεγάλη περιέργεια.

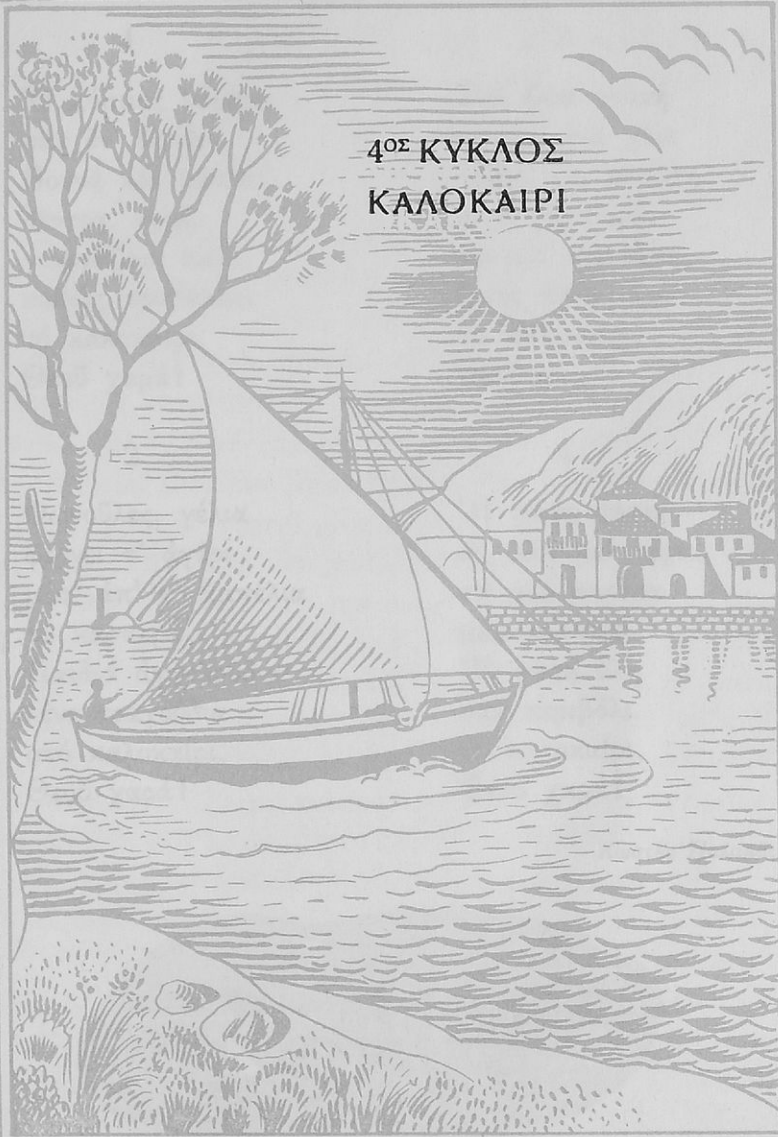
Ένα αδιάκοπο βουητό ακουγόταν κι ο καπνός, βγαίνοντας από τίς ψηλές καπνοδόχους, ανέβαινε στον ουρανό. Καλώδια, σύρματα ηλεκτροφόρα, μηχανήματα κάθε λογής, όλα τονίζουν τήν επιβλητική παρουσία της σύγχρονης τεχνικής, πού αξιοποιεί τίς δυνάμεις πού κλείνει μέσα της ή φύση. Έργάτες και τεχνίτες, μηχανικοί κι ηλεκτρολόγοι, όλοι εργάζονται με ζήλο, για νά στείλουν σ' όλη τήν Ελλάδα τήν ηλεκτρική ενέργεια, τό φώς, τή θέρμανση, τά αγαθά του τεχνικού πολιτισμού.

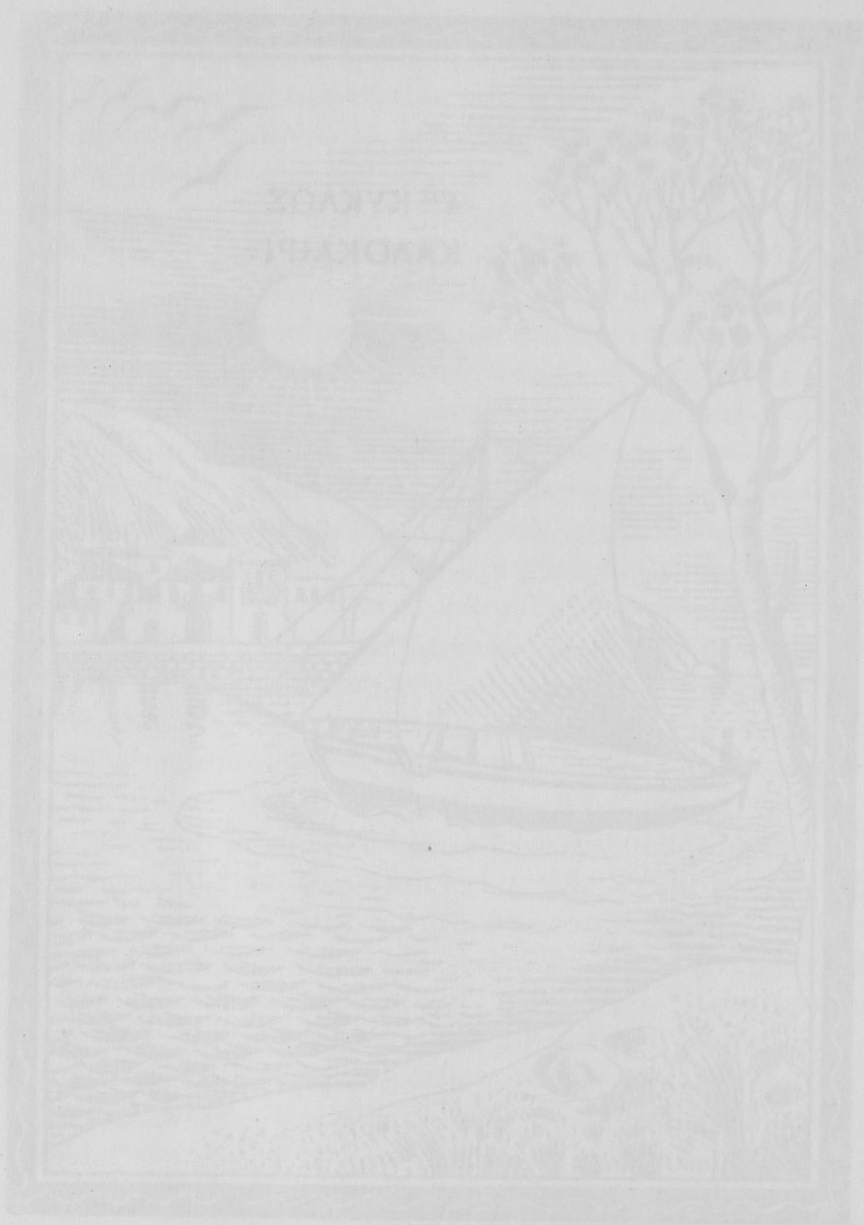
Ή από τό βραβευμένο άναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Άποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Χάρης Σακελλαρίου

Ημερολόγιο της 1ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 2ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 3ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 4ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 5ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 6ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 7ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 8ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 9ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 10ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 11ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 12ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 13ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 14ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 15ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 16ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 17ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 18ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 19ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 20ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 21ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 22ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 23ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 24ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 25ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 26ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 27ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 28ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 29ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 30ης Ιουλίου 1951
 Ημερολόγιο της 31ης Ιουλίου 1951

4^{ΟΣ} ΚΥΚΛΟΣ
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

58. Κ Α Λ Ο Κ Α Ι Ρ Ι

1

Ὁ κόσμος λάμπει
 σάν ἓν' ἀστέρι.
 Βουνά καί κάμποι,
 δέντρα, νερά,
 γιορτάζουν πάλι,
 καθὼς προβάλλει
 τό καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

2

Φωνοῦλες, γέλια
 φέρνει τ' ἀγέρι
 μέσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
 τά καρπερά.
 Παιδιά ἀγγελούδια
 λένε τραγούδια
 στό καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

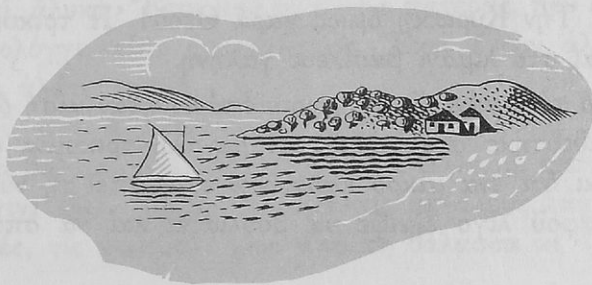
3

Τὴν ὥρα τούτη
 σκορπᾶ ἓνα χέρι
 χάδια καί πλούτη
 κι ἡ γῆ φορᾶ
 σάν μιά πορφύρα,
 ζωῆς πλημμύρα
 τό καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

4

Ἡ φύση πέρα,
 ὦ, νέοι καί γέροι,
 σάν μιά μητέρα
 μᾶς καρτερᾶ.
 Ἡ φύση ὅλη
 σάν περιβόλι
 τό καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

Κωστής Παλαμᾶς

59. Α Λ Υ Κ Ε Σ

Είχε ξεσπάσει άγρια θαλασσοταραχή κάτω στό λιμάνι. 'Η θάλασσα άγριεμένη έριχνε θεόρατα κύματα πάνω στό περιγιάλι και τά νερά προχωροῦσαν βαθιά μέσα στή στεριά. Ποτέ άλλοτε δέν είχε γίνει τόσο δυνατή τρικυμία στό λιμανάκι τοῦ χωριού.

'Ο φάρος, πού ήταν χτισμένος επάνω σ' ένα βράχο, κινδύνεψε νά γκρεμιστεῖ εκείνο τό βράδου· τά κύματα τόν έδερναν αλύπητα και τά νερά κι οί άφροί τους πετιόνταν ψηλά, τόσο πού κάποτε σκέπαζαν και τό κρύσταλλο τοῦ φάρου, τό « μάτι τοῦ Δράκου », όπως τό έλεγαν οί χωριανοί.

Κι αληθινά, ήταν μάτι τοῦ Δράκου· τό ξεχώριζαν από μακριά οί ναυτικοί, καθώς τό έβλεπαν, και τούς φαινόταν, έτσι πού άνοιγε κι εκλεινε, σαν νά τούς έγνεφε νά πάνε κοντά του και νά μποῦν στό λιμανάκι μέσα, νά σωθοῦν από τήν τρικυμία. 'Εκείνη τή φορά όμως και στό λιμάνι αν εμπαιναν τά καράβια, δέ θά γλίτωναν από τή θαλασσοταραχή. Κι εκεί μέσα τά κύματα εμπαιναν μανιασμένα κι όρμητικά και ζέσπαζαν στό ακρογιάλι και τό πλημμύριζαν. Κι όπως έπεφταν πάνω στό φάρο, νόμιζες πώς προσπαθοῦσαν νά τόν σβήσουν, για νά μήν ξεγελαστεῖ κανένα καράβι κι άνώφελα μπεῖ στό λιμάνι, όπου θά κινδύνευε τόσο, όσο κι έξω στό πέλαγος.

Τήν άλλη μέρα, Σάββατο, ή θαλασσοταραχή κάπως λιγόστεψε. Τήν Κυριακή όμως χαρά Θεοῦ! 'Η τρικυμία είχε πάψει και στό λιμάνι βασίλευε γαλήνη.

'Από τό λιμάνι ως τό χωριό επάνω ήταν μισή ώρα δρόμος. Μαθεύτηκε στό χωριό ότι μεγάλη τρικυμία είχε ξεσπάσει κι ότι ένα μικρό καραβάκι είχε μπεῖ τή νύχτα στό λιμάνι, άφοῦ λίγο έλειψε νά βουλιάξει και νά σπάσει στό βράχο.

Τρία παιδιά του σχολείου, ο Πάνος, ο Δημήτρης κι ο Μάνθος, μετά την απόλυση τῆς ἐκκλησίας, ἀποφάσισαν τὸ ἀπομεσήμερο νὰ κατεβοῦν στὸ λιμάνι, νὰ δοῦν τί ζημιές ἔκαμε ἡ τρικυμία. Καί μόλις ἔφαγαν, ξεκίνησαν βιαστικά.

“Ἄμα ἔφτασαν στὸ γιאלό, δυσκόλευτηκαν νὰ τὸν γνωρίσουν. “Ὅλα τὰ χαλίγια του κι ἡ ἀμμουδιά εἶχαν ριχτεῖ, σάν νὰ εἶχαν σκουπιστεῖ μέ μιὰ μεγάλη θεόρατη σκούπα, πολὺ μέσα στὴ στεριά. Καί πίσω ἀπὸ τὴ νέα γραμμὴ, πού σχηματίζουν τώρα τὰ χαλίγια, ἔβλεπαν τὰ παιδιά μικρές λίμνες ἀπὸ τὸ ἀρμυρὸ νερὸ τῆς θάλασσας. Σέ μερικά μέρη ἔβλεπαν στρωμένο κάτι ἄσπρο καί σταχτί, σάν πλάκα, πού σκέπαζε τὸ χῶμα.

— Τί εἶναι αὐτό; εἶπε ὁ Πάνος κι ἔσκυψε νὰ παρατηρήσει ἀπὸ κοντὰ τὴν πλάκα, πού γυάλιζε στίς θερμές ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

— Εἶναι ἀλάτι! φώναξε ὁ Μάνθος, πού τὸ εἶχε παρατηρήσει ἀπὸ κοντὰ.

Τὰ τρία παιδιά ἔξυσαν λίγο τὴν πλάκα καί δοκίμασαν. Ἦταν ἀληθινὰ μιὰ μεγάλη πλάκα ἀπὸ ἀλάτι.

— Ἡ θάλασσα θά ἔριξε τὰ νερά της ὡς ἐδῶ. Ξεράθηκαν τὰ νερά ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἔγιναν ἀτμός κι ἔμεινε τὸ ἀλάτι της, εἶπε ὁ Πάνος.

— Κι ἔτσι ἔγινε μιὰ ἀλυκὴ! εἶπε ὁ Δημήτρης.

— Ἀλυκὴ; ρώτησαν τ’ ἄλλα παιδιά.

— Ναί, ἀλυκὴ. Ἔτσι μοῦ τὸ εἶπε ὁ πατέρας, πού εἶναι ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι, εἶπε ὁ Δημήτρης. Ἐκεῖ ἔχουν ἀλυκές καί βγάζουν ἀλάτι πολὺ.

— Σοῦ εἶπε ὁ πατέρας σου πῶς τὸ βγάζουν;

— Καί βέβαια. Νά, ὅπως ἔγινε ἐδῶ. Δηλαδή, ἐπάνω κάτω, ὅπως ἔγινε ἐδῶ. Ἔχουν σκαμμένους μεγάλους λάκκους, τίς δεξαμενές, τίς γεμίζουν νερὸ ἀπὸ τὴ θάλασσα κι ὁ ἥλιος ἐ-

ξατμίζει τό νερό· ἀφοῦ ἐξατμιστεῖ κάμποσο, ἀφήνουν τό νερό πού μένει νά χυθεῖ μέσα σέ μεγάλους λάκκους μέ λίγο βάθος. Αὐτοί οἱ λάκκοι ὀνομάζονται τηγάνια.

— Καί τηγανίζουν ἐκεῖ τό νερό; ρώτησε γελώντας ὁ Πάνος.

— Εἶναι σάν νά τό τηγανίζουν· ἡ φωτιά ὅμως ἀντί νά εἶναι ἀπό κάτω, εἶναι ἀπό πάνω· εἶναι ὁ ἥλιος. "Ἐτσι τό νερό ἐξατμίζεται καί γίνεται πιό πηχτό. "Ἐπειτα τό ἀφήνουν τό νερό νά τρέξει σέ ἄλλα πιό ρηχά τηγάνια. Ἐκεῖ πιά ἐξατμίζεται ὅλο τό νερό καί μένει κάτω, στόν πάτο τοῦ τηγανιοῦ, τό ἀλάτι. Τό μαζεῦν τότε σέ σωρούς καί τό παίρνουν καί μᾶς τό πουλοῦν. Καμιά φορά, ἄν φοβοῦνται μή ρίξει βροχή καί τό λιώσει, σκεπάζουν μέ κεραμίδια τούς σωρούς. Αὐτά μοῦ διηγήθηκε ὁ πατέρας μου.

— Ἐφέρετε τί λέω ἐγώ; εἶπε ὁ Μάνθος· νά κάμομε ἐδῶ μιάν ἀλυκή κι ἐμεῖς, γιά νά βγάξουμε ἀλάτι καί νά μὴν ἔχουμε ἀνάγκη ν' ἀγοράσουμε.

— Ἄφησε τ' ἀστεῖα, εἶπε ὁ Δημήτρης. Χρειάζεται πολὺς τόπος γιά ἀλυκή καί πολὺς κόπος γιά ἀλάτι. Ἀπό ἑκατὸ κιλά θαλασσινὸ νερό μόλις δυόμισι ὡς τρία κιλά ἀλάτι μποροῦμε νά πάρομε, κι ἐκεῖνο ὄχι τόσο καθαρὸ, ὅπως αὐτό πού βρίσκομε στήν ἀγορά!

— Δέν ἀφήνομε τὴν ἀλυκή ἐδῶ καί τό ἀλάτι καί νά πᾶμε νά δοῦμε ἐκεῖνο ἐκεῖ τό καράβι, πού εἶναι ἀραγμένο κοντά στήν ἀκρογιαλιά; εἶπε ὁ Πάνος.

Τὰ παιδιὰ προχώρησαν στό καράβι. Τὴν ὥρα πού ἔφταναν ἀντίκρυ του, κάποιος μέ μιὰ μικρὴ βάρκα ἔβγαине ἀπὸ τό καράβι ἔξω σὴ στεριά.

"Ἄμα εἶδε τὰ τρία παιδιὰ νά κοιτάζουν μέ περιέργεια τό καράβι του, μόλις πάτησε στή στεριά, ρώτησε :

— Τί θέλετε, παιδιὰ; Τί κοιτάζετε τό καράβι;

— Δικό σας είναι;

— Ναι, είμαι καρaboκύρης του και καπετάνιος. Θέλετε τίποτε;

— Θα ύποφέρατε πολύ από την τρικυμία . . ., είπε δειλά ό Δημήτρης.

— Καί βέβαια. Λίγο έλειψε νά βουλιάξει τό καράβι μας και νά πνιγοϋμε όλοι. Άν δέν κάναμε άβαρία, θά χανόμαστε.

— Άβαρία; είπε μέ άπορία ό Πάνος.

— Ναι, άβαρία. Ρίξαμε όλο τό φορτίο μας στή θάλασσα:

— Καί τί φορτίο είχατε;

— Άλάτι από τή Λέσβο. Μυτιληνιός είμαι.

Τά παιδιά κοιτάχτηκαν άναμεταξύ τους. Ουμήθηκαν την άλυκή τους.

Ό καπετάνιος έξακολούθησε.

— Άς είναι καλά ό Άι - Νικόλας! είπε κι έκαμε τό σταυρό του. Φτηνά τή γλιτώσαμε! Όσο για τό άλάτι, ή θάλασσα μάς τό έδωσε, ή θάλασσα μάς τό πήρε. Θα άρμόυρισε λιγάκι παραπάνω εκεί πού τό ρίξαμε, είπε γελώντας, αλλά θα τής τό πάρομε πίσω.

— Νά, εκεί κάτω μαζεϋτήκε αρκετό άλάτι από την τρικυμία, είπε ό Δημήτρης. Δέν τό παίρνετε;

Ό καπετάνιος γέλασε μέ την καρδιά του.

— Βέβαια, θα έγινε εκεί καμιά μικρή άλυκή, είπε. Άλλά τό άλάτι πρέπει νά περνά από δεξαμενή σε δεξαμενή κι από τηγάνι σε τηγάνι, για νά καθαριστεί. Έπειτα θέλει πολλές γυναϊκες νά τό μαζεϋουν σε σωρούς. Πολλούς άνθρώπους νά τό βάζουν σε ζεμπίλια. Άκόμη, για νά τό μεταφέρουν από τή μιάν άκρη τής άλυκής ως εκεί πού θα τό φορτώσουν στα καράβια, θέλει κι ένα μικρό σιδηρόδρομο, μέ βαγονάκια, πού μπορεί και νά τά σπρώχνουν άνθρωποι πάνω στις σιδηρογραμμές ή και νά τά σέρνουν ζώα. Καί τί δέ θέλει άκόμη; Ός

καί μηχανή, όπου ν' αδειάζονται τὰ βαγονάκια καί ἀπ' ἐκείνη νά χύνεται μέ σωλῆνες σά νερό μέσα στό καράβι. Καί γιά νά γεμίσει τό καραβάκι αὐτό πού βλέπετε, θέλει χιλιάδες κιλά ἀλάτι. Πόσο εἶναι τό ἀλάτι πού μοῦ εἶπατε;

— Οὔτε δέκα κιλά, ἀπάντησε ὁ Δημήτρης.

— Τό βλέπετε;

— Καί πόσο ἀλάτι βγάζουν οἱ ἀλυκές στή Λέσβο;

— Ἐ, εἶπε μέ περηφάνια ὁ καπετάνιος. Τουλάχιστο ἕξι ὡς ἑπτὰ ἑκατομμύρια κιλά τό χρόνο!

Τά παιδιά τό ἄκουσαν μέ ἀπορία. Ἐφτά ἑκατομμύρια κιλά!

— Καί βγάζουν καί σέ ἄλλα μέρη τόσο ἀλάτι;

— Περισσότερο ἀπό τή Λέσβο ὄχι. Ἀλλά βγάζουν πολύ. Στή Λευκάδα βγάζουν οἱ ἀλυκές της ὡς ἕξι ἑκατομμύρια κιλά τό χρόνο. Τά δυό αὐτά νησιά, τό ἕνα στό Αἰγαῖο καί τό ἄλλο στό Ἴόνιο, δίνουν τόσο ἀλάτι, ὅσο δίνουν περίπου ὅλες οἱ ἄλλες ἀλυκές μας.

— Καί πού ἄλλοῦ ὑπάρχουν ἀλυκές; ρώτησε ὁ Δημήτρης, πού νόμιζε ὅτι οἱ ἀλυκές τοῦ Μεσολογγίου θά ἦταν οἱ μεγαλύτερες.

— Στήν Τουρλίδα, πού βγάζουν ἀλάτι ὡς τέσσερα ἑκατομμύρια κιλά. Στήν Ἀνάβυσσο βγάζουν παραπάνω ἀπό τρία ἑκατομμύρια. Ἐπειτα, ἔχουν ἀλυκές καί στή Σάμο, πού βγάζουν ἕνα ὡς ἐνάμισι ἑκατομμύριο καί σέ πολλά νησιά τοῦ Αἰγαίου, στή Μακεδονία καί στήν Ἡπειρο, πού δίνει καθεμιά ἀλυκή τό πολύ ὡς ἕνα ἑκατομμύριο κιλά.

— Καί ξοδεύομε ὅλο αὐτό τό ἀλάτι τὰ ἑκατομμύρια κιλά; ρώτησε ὁ Μάνθος.

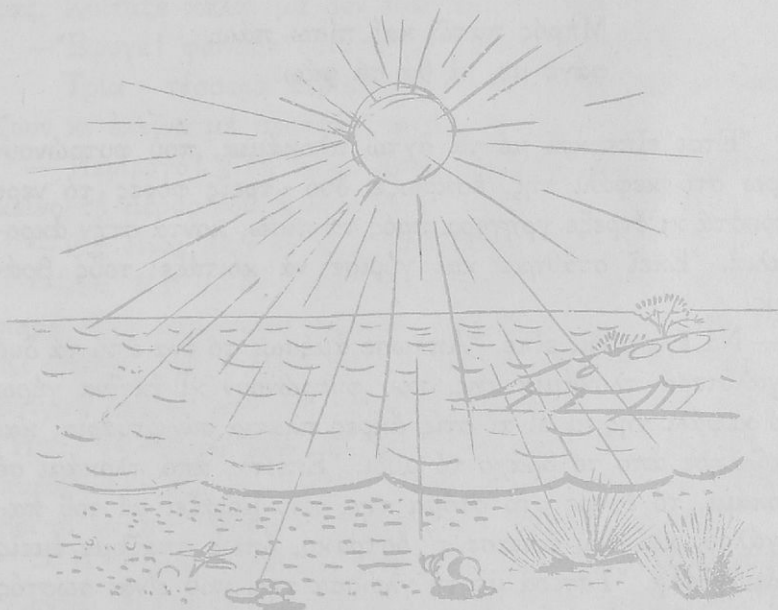
— Ἀλλοτε ἡ χώρα μας δέν ἔβγαζε τόσο ἀλάτι, ὅσο μᾶς χρειαζόταν, καί φέρναμε ἀπ' ἔξω, ὅπως ἀπό τή Μικρά Ἀσία. Τώρα ὅμως οἱ ἀλυκές μας βγάζουν ὅσο ἀλάτι μᾶς χρειάζεται.

Περισσεύει μάλιστα κι αρκετό και τό στέλνουμε σέ άλλες χῶρες, πού δέν ἔχουν.

Σᾶς στενοχώρησα μέ τήν πολυλογία μου, εἶπε τελευταῖα ὁ καπετάνιος. Μά, ξέρετε, εἶναι δουλειά μου τό ἀλάτι κι εὐχαριστιέται κανένας νά μιλεῖ γιά τή δουλειά του.

— Ἀπεναντίας! εἶπαν τά παιδιά. Σᾶς εὐχαριστοῦμε πολύ, γιατί μᾶς μάθατε τόσα πράγματα και μᾶς συγχωρεῖτε, πού σᾶς κουράσαμε μέ τόσες ἐρωτήσεις.

Τά τρία παιδιά ἀποχαιρέτησαν τόν καπετάνιο κι ὅταν σέ λίγο, γιά νά γυρίσουν στό χωριό, πέρασαν ἀπό τίς « ἀλυκές », ὅπως ὀνόμασαν τό μέρος πού βρῆκαν τό ἀλάτι, ἔσπασαν τήν πλάκα και πῆραν μερικά κομμάτια, πού θά τά ἔδειχναν στούς ἄλλους μαθητές και θά διηγόνταν τί τούς εἶχε πεῖ κι ὁ καπετάνιος.

60. Η ΣΟΥΠΙΑ

Μέ τό χάραμα τ' αφήνω
τό θαλάμι μου τό φίνο,
για νά βγαίνω στό κυνήγι·
τί μπορεῖ νά μοῦ ξεφύγει;

Στρείδια, μύδια, καβουράκια
καί λογιῆς λογιῆς ψαράκια
τά πλοκάμια μου τ' ἀρπάζουν·
καί στό στόμα μου τά βάζουν.

Ἀλήθεια, μόλις ἄρχισε νά χαράζει, βγήκε ἡ σουπιὰ νά κυνηγήσει, γιατί πεινοῦσε πολύ. Ὁ βοριάς φυσοῦσε δυνατός τόσες μέρες καί δέν τήν ἄφησε νά προβάλει ἀπό τό θαλάμι της.

Μπρός πατωῶ καί πίσω πάω,
φάγε με, τί θά σέ φάω.

Ἔτσι εἶπε καί μέ τά ὀχτώ πλοκάμια, πού φυτρώνουν γύρω στό κεφάλι της, ἔσπρωξε δυό - τρεῖς φορές τό νερό μπροστά κι ἔτρεξε γρήγορα πρὸς τά πίσω, κοντά στήν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ στάθηκε καί γύρισε νά κοιτάξει τούς βράχους.

— Νά ἓνα μύδι, εἶπε. Ἀπλωσε ἀμέσως τό ἓνα ἀπό τά δυό μεγαλύτερα πλοκάμια της, πού φυτρώνουν κι ἐκεῖνα γύρω στό κεφάλι της κι εἶναι στίς ἄκρες πλατιά σάν φτυάρια, καί ξεκόλλησε ἀπό τό βράχο τό μύδι. Ἐπειτα, ἀπό πλοκάμι σέ πλοκάμι, τό ἔφερε στό στόμα της, πού μοιάζει μέ τοῦ παπαγάλου, καί τοῦ ἔσπασε τ' ὄστρακο, ὅπως σπάζομε ἐμεῖς τ' ἀμύγδαλα. Ὑστερα μέ τή γλώσσα της, πού εἶναι σωστός τρίφτης, ἔγλειψε τό κρέας καί τό κατάπιε.

— Νόστιμο φαί, μά λίγο, εἶπε. Κίνησε τά μικρά πλοκάμια της κι ἄρχισε ν' ἀργοπλέει ἐμπρός. Σέ λίγο ἄρπαξε δυό στρείδια.

— Τά στρείδια εἶναι πιό νόστιμα, εἶπε, ἀφοῦ τά ἔφαγε κι αὐτά μέ τόν ἴδιο τρόπο.

Ἐνας κάβουρας ἐκεῖ κοντά πρόβαλε ἀπό τό θαλάμι του. Μά καθώς εἶδε τή σουπιά, τραβήχτηκε πάλι μέσα.

— Θά πεινάσουμε, σήμερα, εἶπε στούς συντρόφους του. Ἐξω φυλάει ἡ σουπιά.

— Ἐννοια σου καί δέ θά μοῦ γλιτώσεις, εἶπε ἡ σουπιά καί σταμάτησε.

Ἀπό τό θυμό της ἄλλαζε χρώματα· ἔγινε κίτρινη, κόκκινη, γαλάζια, ὅσο πού πῆρε τό χρῶμα τοῦ βράχου καί δέν ξεχώριζε καθόλου.

Ὑστερ' ἀπό λίγη ὥρα βγῆκε πάλι προσεχτικά ὁ κάβουρας. Κοίταξε καλά, μά δέν εἶδε τίποτε κακό.

— Ἐφυγε! φώναξε δυνατά μέ χαρά, βγεῖτε ἔφυγε!

Τρία - τέσσερα καβούρια βγῆκαν κι ἄρχισαν νά κοιτάζουν κι ἐκεῖνα μέ προσοχή τό βράχο.

— Περίεργο! εἶπε ἕνας. Κοίτα πῶς ἀλλάζει χρώματα ἐκεῖνο τό μέρος τοῦ βράχου!

— Θά εἶναι ἀπό τό φῶς, πρόσθεσε ἄλλος.

— Ἀπ' ὅ,τι κι ἄν εἶναι, θά πάω νά δῶ, εἶπε. Δέ βλέπω παρά δέκα σκουλήκια μεγάλα καί παχιά, φώναξε σέ λίγο. Κι ἄπλωσε τίς δαγκάνες του νά τσακώσει ἕνα. Μά τήν ἴδια στιγμή ἔνιωσε κάτι νά τόν ἀγκαλιάζει καί νά τόν σφίγγει. Ἦταν τά δυό μεγάλα πλοκάμια τῆς σουπιᾶς. Γρήγορα τόν παράδωσαν στά μικρότερα πλοκάμια, κι ὥσπου νά καταλάβει τό ξαφνικό πού τόν βρῆκε, ἦταν στό στόμα της.

— Ἡ σουπιά! φώναξαν τ' ἄλλα καβούρια κι ἔτρεξαν σπρώχνοντας τό ἕνα τό ἄλλο νά ξαναμποῦν στήν τρύπα τους. Ἐνα

δυό ἀπ' αὐτά πιάστηκαν ἀπό τὰ πλοκάμια τοῦ χταποδιοῦ.

— Μά μοῦ παίρνεις τό κυνήγι, ξάδερφε! εἶπε μέ παράπονο ἡ σουπιά.

— Νά μήν κυνηγᾶς ἔξω ἀπό τό θαλάμι μου, εἶπε τό χταπόδι μέ φοβέρα. Ἐγώ τὰ περίμενα τόση ὥρα τὰ καβούρια· κι ἄπλωσε τὰ πλοκάμια του νά τήν ἀρπάξει. Ἐκείνη ὁμως μέ σπρωξιές τοῦ νεροῦ βρέθηκε μακριά ἀπό τήν ἀκρογιαλιά.

— Τί νά σοῦ κάμω, εἶπε τό χταπόδι, πού δέν μπορῶ νά κολυμπήσω στά βαθιά. Καί γιά νά παρηγορηθεῖ, ἀρπαξε τό ἕνα μετά τ' ἄλλο πολλά σαλιγκάρια, πού ἤθελαν νά δοῦν τί εἶχε γίνει.

Στό μεταξύ βάφθηκαν ρόδινα τὰ νερά ἀπό τόν ἥλιο καί χρυσώθηκαν οἱ ἀκρογιαλιές. Μέσα στή θάλασσα ξύπνησε ὁ κόσμος της. Τά μεγάλα ψάρια κυνηγοῦσαν τὰ μικρά κι αὐτά ἄλλα μικρότερα καί τὰ μικρότερα κυνηγοῦσαν τὰ σαλιγκάρια, πού ζοῦν ἄφθονα στά πράσινα λιβάδια τῆς θάλασσας.

Ἡ σουπιά ἔφαγε ἀκόμη μερικά μύδια καί στρεΐδια, κατάρπιε ὀλόκληρα ἕνα δυό ψαράκια κι ἔπειτα χορτασμένη ἀποφάσισε νά γυρίσει στό θαλάμι της.

Ἐξαφνα ἔπεσε μπροστά της ἕνας ἴσκιος. Ἀπό τὰ νερά πού ταραχτήκαν κατάλαβε πώς πλησίαζε κάποιον μεγάλο ψάρι. Κι ἀλήθεια, ἦταν ἕνα μεγάλο λαβράκι. Ἡ σουπιά κατάλαβε τόν κίνδυνο καί δίνοντας μιά, ἔτρεξε στούς βράχους, ὅσο μποροῦσε γρηγορότερα. Μά τό λαβράκι ἦταν πιό γοργοκίνητο καί σέ λίγο τήν ἔφτασε.

Κεφαλόποδο μέ λένε,
κι ἂν μέ χάσεις, γύρευέ με,

εἶπε ἡ σουπιά, καί μονομιᾶς χύνει τό μελάνι της στό κεφάλι τοῦ ψαριοῦ. Ἀμέσως θόλωσαν τὰ νερά κι ἡ σουπιά βρέθηκε

στό βυθό, λίγο πιό μακριά από τή θολούρα, κι ἔμεινε ἀκίνητη. Τό λαβράκι θαμπώθηκε, σάν νά τοῦ ἔριξαν στάχτη στά μάτια. Γιά κάμποση ὥρα κολυμποῦσε στά στραβά κι εἶδε κι ἔπαθε νά βγεῖ ἀπό τή θολούρα. Κοίταξε δεξιά, ἀριστερά, γύρω, πουθενά σουπιά!

— Μοῦ ξέφυγε, εἶπε, μά δέν εἶναι καιρός νά ψάχνω . . .
 "Ἐφαγα ἀρκετά" κι ὅμως πεινῶ ἀκόμη, πρόσθεσε. Καί ρίχτηκε σ' ἓνα κοπάδι μαρίδες, πού περνοῦσε μπροστά του σάν σύννεφο.

Ἡ σουπιά σέ λίγο ἀνέβηκε πάλι ἀπό τό βυθό καί σιγά σιγά τραβήχτηκε στό βράχο. "Ἐξαφνα βλέπει ἓνα σκουληκάκι, μά δέν ἄργησε νά δεῖ πώς ἦταν περασμένο σέ ἀγκίστρι. Παραμέρισε λίγο καί παραφύλαγε. "Ἐνας χάνος πιάστηκε σ' αὐτό, κι ἐκεῖ πού πῆγε ἡ σουπιά νά τόν ἀρπάξει, ὁ ψαράς τράβηξε τ' ἀγκίστρι καί τῆς ξέφυγε. Πάλι ξανάπεσε τό ἀγκίστρι καί πιάστηκε μιὰ πέρκα. Ὁ ψαράς τήν πῆρε κι αὐτή. "Ὅταν ξανάριξε τό ἀγκίστρι, πέρασε πολὺς καιρός νά ξαναπιαστεῖ ἄλλο ψάρι κι ὁ ψαράς ἄρχισε νά τραγουδᾷ :

Χάνος εἶμαι, χάνομαι,
 πέρκα εἶμαι, πιάνομαι,
 γύλος εἶμαι, σέ γελῶ
 καί τό δόλωμα χαλῶ.

Κι ἀλήθεια, πλησίασε ἓνα ὁμορφο ψαράκι μέ πράσινα, κόκκινα, κίτρινα καί μαῦρα χρώματα. Πλησίασε τό σκουληκάκι καί τό τσιμποῦσε μέ προφύλαξη λίγο λίγο, ὥσπου ἄφησε γυμνό τό ἀγκίστρι. Ὁ ψαράς ἔνωσε τό τσίμπημα καί τράβηξε τό ἀγκίστρι ἀπάνω μέ ὀρμή. Τό ψαράκι ἦταν γύλος κι ἄρχισε νά γυρίζει χαρούμενο καί νά τραγουδᾷ :

Γύλος είμαι, σέ γελῶ
καί τό δόλωμα χαλῶ.

— Τόν ψαρά τόν γελᾶς, μά ὄχι κι ἐμένα! εἶπε ἡ σουπιιά. "Απλωσε τά πλοκάμια της κι ἄρπαξε τό παιγνιδιάρικο ψαράκι. Μέ τόν ἴδιον τρόπο ἔπιασε δύο τρεῖς ἄλλους γύλους, ἕνα χάνο καί μιά μικρούλα πέρκα.

Τῆς κεντήθηκε πάλι ἡ ὄρεξη καί δέν ἤθελε νά γυρίσει στό θαλάμι της. Μά τήν ὥρα πού ἐτοιμαζόταν ν' ἀρπάξει ἕνα μπαρμπούνη χρυσοκόκκινο, πέρασε ἀπό πάνω της μιά βάρκα. "Ένας ψαράς, ὀρθός, μέ τό καμάκι στά χέρια, κοιτάζε προσεχτικά τό βυθό. Τσάκ! ἀκούστηκε, μά τήν ἴδια ὥρα ἡ σουπιιά ἔχυσε ἄλλο μελάνι καί γλίτωσε, κι ἔτσι τό καμάκι μπήχτηκε στά χαλίκια. Ἀπό τόν κρότο ταραχτήκε τό χταπόδι μέσα στό θαλάμι του, τό εἶδε ὁ ψαράς καί, πρίν προφτάσει νά χύσει κι αὐτό τό μελάνι του, τό καμάκωσε καί τό τράβηξε ἀπάνω.

— Πάει ὁ ξάδερφος, εἶπε ἡ σουπιιά καί γύρισε στό θαλάμι της χαρούμενη.

Ἐκεῖ γύρω κατοικοῦσαν κι ἄλλες σουπιές. Ἦταν ἡ ὥρα πού ἔπρεπε νά γυρίσουν ὅλες· μά ἔλειπαν οἱ περισσότερες.

— Τί ἔγιναν οἱ ἄλλες; ρώτησε.

— Μήν τά ρωτᾶς, ἀποκρίθηκε μιά. Κατά τά μεσάνυχτα, χωρίς νά τό καταλάβουμε, βρεθήκαμε μέσα στά δίχτυα.

— Καί πῶς γλιτώσατε;

— Μαζί μέ μᾶς μπερδεύτηκε κι ἕνα δελφίνι. Τί κακό ἔκαμε τό θηρίο! Ἔφαγε ψάρια, σουπιές καί καλαμάρια, κι ἀφοῦ χόρτασε, ἄρχισε νά σκίζει τά δίχτυα. Ἔτσι βρήκαμε κι ἐμεῖς καιρό καί φύγαμε.

— Κι ἀπό φαί;

— Ποῦ εἶχαμε νοῦ γιά φαί!.. Μά ἐδῶ κοντά ἦταν κάτι

μικροί άστακοί άρματωμένοι. Έξαφνα παρουσιάστηκε ένα χταπόδι και μεμιάς λιγοθύμησαν όλοι τους. Χόρτασε κι αυτό, μά κι έμεις πήραμε τό μερδικό μας.

Α. Καρκαβίτσας

61. ΤΟ ΠΥΡΟΦΑΝΙ

Καίει τό πυροφάνι τοῦ ψαρᾶ
κι οἱ σταλαχτίτες λάμπουν σάν άστέρια
καί στῆς σπηλιᾶς τά διάφανα νερά
φεγγοβολοῦν καντήλια κι άγιοκέρια.

Τῆς νυχτερίδας τρίζουν τά φτερά
καί στίς φωλιές ξυπνοῦν τά περιστέρια
καί σπαρταροῦν τά ψάρια άστραφτερά
ἀπ' τό καμάκι στοῦ ψαρᾶ τά χέρια.

Έπάνω, στῆς σπηλιᾶς τήν κορυφή,
μέσ' ἀπ' τά μούσκλια καί τά πολυτρίχια,
σταλάζει βρύση άνώφελη, κρυφή.

Καί πέρα, ἀπό μιά τρύπα σκοτεινή,
στούς βράχους άκονίζοντας τά νύχια,
μιά φώκια άπαρηγόρητα θρηνεῖ.

62. Γ Ο Ρ Γ Ο Ν Α

Ὁ Πετρήs, τοῦ καπετάν Μπούρα ὁ γιός, ἀπὸ μικρὸς ἦταν μεγαλωμένος μέσα στὸ καράβι τοῦ πατέρα του. Ἦταν ἓνα ἀγόρι κάπου δεκάξι χρονῶν, ἀλλὰ δυνατὸ σάν ἄντρας καὶ ψημένο στὴ δουλειά τοῦ καραβιοῦ. Κάθε φορὰ πού τό καράβι γύριζε ἀπὸ ταξίδι, πάντα κάτι καινούριο εἶχε νά διηγηθεῖ, κι ὁ φίλος του ὁ Ἄντρέας, ὁ γιός τοῦ καφετζῆ, τὸν ἄκουε μέ ἀνοιχτὸ στόμα. Τοῦ ἔλεγε καὶ τίς ἱστορίες, πού ἄκουε ἀπὸ τὸν πατέρα του.

Ἄπ' ὅλες τίς ἱστορίες αὐτές πιὸ πολὺ ἄρεσε τοῦ Ἄν-

τρέα ή ιστορία τής Γοργόνας κι ό Πετρήs του τήν ξανά-
λεγε μέ πολλή εύχαρίστηση.

Ήταν μιά άληθινή ιστορία, καθώς έλεγε ό Πετρήs, άφοϋ
συνέβηκε άκόμα και στόν παππού του. Στά μεγάλα ταξίδια,
βλέπεις, λαχάινει καμιά φορά τά καράβια νά βρίσκονται όλο-
μόναχα μέρες και νύχτες όλάκερες, βολοδέρνοντας μέσα στίς
μακρινές θάλασσες. Έκεϊ δέν υπάρχει τίποτε άλλο άπό ου-
ρανός και θάλασσα, θάλασσα και ουρανός. Βραδιάζει, ξη-
μερώνει και στεριά δέ φαίνεται. Θαρρεϊ κανένας πώς τό
καράβι ρίζωσε στή μέση του πελάγου και δέν μετατοπίζεται
μηδέ όργιά.

Μιά φορά σάν κι αυτές ήταν πού ό γερο - Μπούρας,
ό παππούs του Πετρή, είδε τή Γοργόνα.

— Τήν είδε μέ τά μάτια του; ρώτησε ό Άντρέας.

— Άκούs, λέει; Τήν είδε μέ τά μάτια του, τήν άκουσε μέ
τ' αυτιά του και τής μίλησε, όπως μιλούμε, καλή ώρα, οι
δυό μας, βεβαίωσε ό Πετρήs. 'Ο πατέρας μου τό έχει άκου-
στά άπό τόν ίδιο τόν παππού μου. Και νά πώς έγινε :

Ό παππούs είχε ένα δικάταρτο καράβι. Ταξίδευε εκεί-
νη τή χρονιά κατά τή Μπαρμπαριά. Ήταν καλοκαίρι, φεγ-
γαράδα, κι ό παππούs ξαγρυπνοϋσε στό τιμόνι, τά μάτια του
τέσσερα, νά μήν ξεδρομίσει τό καράβι άπό τό δρόμο του.

Έξαφνα, εκείδά πίσω άπό τήν πρύμη, άκούγεται με-
γάλη φασαρία, χτύπος μέσα στά νερά. Σάν νά ήταν κανένα
θεριόφαρο κι έδερνε τά νερά μέ τήν ουρά του. Κάνει νά γυ-
ρίσει κιόλας τό τιμόνι ό παππούs, αυτό τίποτε. Καρφωμένο
στόν τόπο. Μήτε δεξιά στρίβει μήτε άριστερά! Γυρίζει τά
μάτια του πίσω και τί νά δει! Μιά γυναίκα στέκεται πίσω
άπό τό καράβι, όρθια μέσα στή θάλασσα. Εϊναι θεόρατη,
βαστιέται μέ τά χέρια της άπό τό τιμόνι κι άπό τήν κου-
παστή. Τό κορμί της ως τή μέση είναι γυναίκειο κι άπό

τή μέση καί κάτω θεριόψαρο, ὅλο λέπια. Ἡ οὐρά της δέρνει τή θάλασσα σάν τήν ἔλικα τοῦ βαποριοῦ. Ἰδία, ὅπως εἶναι ἡ φιγούρα στήν πλώρη κάποιων καραβιῶν, μόνο πού εἶναι σκαλισμένη στό ξύλο. Αὐτή εἶναι θεόρατη, ὀλοζώντανη. Τά μάτια της ἀστράφτουν μέσα στή νύχτα, τά μαλλιά της εἶναι πλεγμένα μέ τά φύκια.

Ὁ παππούς μου τήν εἶδε καί κόπηκε ἡ ἀναπνοή του. Μονομιᾶς τή γνώρισε ὡστόσο. Γιατί ὅλοι οἱ θαλασσινοί τήν ἔχουν ἀκουστά. Ἔκαμε λοιπόν τό σταυρό του καί περίμενε.

Ἡ Γοργόνα τοῦ μίλησε τότε καί τοῦ εἶπε :

— Ζεῖ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ;

Ἡ φωνή της ἦταν γλυκιά καί παραπονεμένη.

Ὁ παππούς μου, πού ἤξερε τίς συνήθειες τοῦ στοιχειοῦ, τῆς λέει μονομιᾶς :

— Ζεῖ καί βασιλεύει, κυρά μου !

Αὐτό ἦταν. Μόλις εἶπε τό λόγο του, ἡ Γοργόνα χαμογέλασε, ἄφησε τό καράβι καί βούλιαξε ἀγάλι ἀγάλι μέσα στό πέλαγος. Γιατί ὁ παππούς μου ἤξερε τό λόγο πού τοῦ γύρευε τό στοιχειό τῆς θάλασσας. Αὐτή, νά καταλάβεις, εἶναι ἀδερφή τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Γυρίζει λοιπόν τίς θάλασσες καί ρωτᾷ τούς καραβοκύρηδες καί τούς καπεταναίους κι ἀλίμονό τους, ἄν δέν ξέρουν τί νά τῆς ἀπαντήσουν.

Ἔτσι δέν τήν ἔπαθε ἕνας καινούριος καπετάνιος Πειραιώτης; Δέν ἤξερε πιά, ἤθελε νά κάνει τόν ἐξυπνο, δέν ξέρω.

— Ζεῖ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ; τόν ρωτᾷ ἡ Γοργόνα.

Κι αὐτός τῆς λέει :

— Τώρα πιά ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ! Αὐτός, κυρά μου, πέθανε στή Βαβυλώνα ἐδῶ καί δύο χιλιάδες χρόνια !

Δέν ἀπόσωσε τό λόγο του κι ἡ Γοργόνα τοῦ τσάκισε

τό καράβι ανάμεσα στά δυό δάχτυλα, ἔτσι δά, ὅπως τσακίζομε ἓνα καρύδι.

— ὦ, Πετρή! λέει μέ ἀστραφτερά μάτια ὁ γιός τοῦ καφετζῆ. Πές μου, εἶναι ἀλήθεια αὐτά;

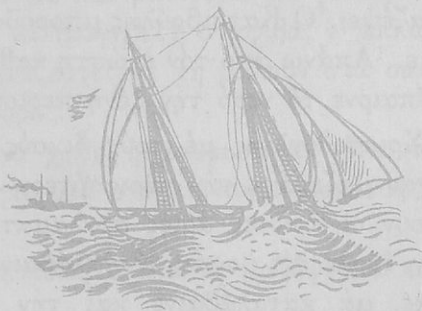
— Ποιά αὐτά;

— Νά, γιά τή Γοργόνα. Ὁ πατέρας σου τό ἔχει γιά σίγουρο;

— Καί βέβαια, Ἀντρέα, τό ἔχει γιά σίγουρο. Ὁ παππούς μου τήν εἶδε τή Γοργόνα καί τῆς μίλησε. Ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ζεῖ καί θά ζεῖ αἰώνια. Νά, ἐδῶ· μέσα στήν καρδιά μας. Χάθηκε τό βασίλειό του στίς στεριές. Δέν πειράζει. Τό βαστοῦμε στίς θάλασσες. Ἀντρέα! Ἀντρέα! Ὅλες οἱ θάλασσες τοῦ κόσμου εἶναι Ἑλλάδα! Ὅλα τά κύματα ξέρουν τίς ἑλληνικές καρένες! Ὅπου νά ταξιδέψεις, θ' ἀνταμώνεις τήν ἑλληνική σημαία ν' ἀγεροχτυπιέται πάνω στά ψηλά ἄρμπουρα.

« Ὁ Ἀργοναύτης »

Στράτης Μυριβήλης (Διασκευή)

63. ΚΡΙΜΑ ΝΑ ΧΑΘΕΙ Η ΜΑΥΡΟΜΑΤΑ

Γείτονά του δέν ἄφηγε ἀπείραχτο ὁ Ἀντώνης ὁ Κατσιβούλης. Ὅλο καί φιλονικοῦσε γιά τά σύνορα τῆς σταφίδας του. Ἄν δέν παραβλέπαν οἱ ἄλλοι νά τούς παίρνει κάθε χρόνο καί κάμποσο τόπο, ἔπρεπε νά περιμένουν δικαστήρια καί κάθε εἶδος ἀναποδιά. Μά περισσότερο εἶχε στενοχωρέσει τό Γιώργη τό Χριστοδουλιᾶ. Ἐνα χαντάκι χώριζε τίς σταφίδες τους, τ' ἄλώνια τους καί τά σπίτια τους.

Κάποιον Αὐγούστο ὁ Κατσιβούλης κι ὁ Χριστοδουλιάς εἶχαν μαζέψει στήν ἀποθήκη τό πρῶτο χέρι· μά ἡ περισσότερη σταφίδα ἦταν στ' ἄλώνια.

Ἐνα μαυραδάκι φάνηκε στόν οὐρανό. Ὁ Κατσιβούλης μέ τή γυναίκα του καί τή μεγαλύτερή του κόρη ἔλειπαν στήν πόλη. Τῆ σταφίδα τήν πρόσεχε τό μικρό τους ἀγόρι, ὁ Νάσος, ὡς δέκα χρονῶν. Τόν εἶχαν ἀφήσει ἐκεῖ γιά τά μάτια, γιατί κι ἀφύλαχτη νά ἦταν, κανέννας δέν τήν πείραζε.

— Δέ μ' ἀρέσει τό σημάδι, εἶπε στους δικούς του ὁ Χριστοδουλιάς. Γρήγορα νά μαζέψουμε τή μαυρομάτα, νά μήν ἔχουμε τά ἴδια τά περσινά.

Πέρυσι ἔτυχε κι αὐτός νά λείπει. Ἦταν ἡ γυναίκα του, μά σέ μιά δυνατή κι ἄξαφνη μπόρα πού ἦρθε, λίγη σταφίδα πρόφτασε νά μαζέψει. Ὁ Κατσιβούλης μπορούσε νά βοηθήση, μά δέν τό ἔκαμε. Ἀπάνω ἀπό τόν ἐξώστη καθόταν κι ἔβλεπε μέ χαρά πῶς ἔπαιρνε τό νερό τήν ξένη περιουσία.

Τώρα ὁ Χριστοδουλιάς μέ τούς δικούς του δούλευαν γρήγορα κι εἶχαν μαζεμένη τήν περισσότερη σταφίδα. Ἀρχισαν νά πέφτουν οἱ πρῶτες ἀριές σταλαματιές. Ὁ Νάσος τοῦ Κατσιβούλη ἔβαλε τίς φωνές. Καταλάβαινε τό κακό πού θά τούς ἔβρισκε, μά καταλάβαινε καί τήν ἀδυναμία του.

—“Ε, θά κλάψεις κι ἐσύ, ὅπως κι ἐμεῖς κλάψαμε πέρσι, εἶπε τό ἀγόρι τοῦ Χριστοδουλιᾶ.

— Κάνε τή δουλειά σου καί τέτοια λόγια δέ μ’ ἀρέσουν. Τ’ ἀκούς; . . . Νά μή σ’ ἀκούσω νά τό ξαναπεις! εἶπε αὐστηρά ὁ Χριστοδουλιᾶς. Δέν ἤθελε τό κακό κανενός, μά καί δέν εἶχε σκοπό νά μαζέψει τή σταφίδα τοῦ Κατσιβούλη. Αὐτό δά ἔλειπε! . . .

Ἐπειτα ὁμως συλλογίστηκε : Καί τί φταίει τό μικρό νά πεινᾷ ὅλο τό χρόνο; Κι ἔπειτα ἔχει νά παντρέψει καί τήν κόρη του καί τήν προίκα θά τή δώσει ἀπό τούτη τή σταφίδα... Θά πεις, κι ἐγώ φτωχός ἤμουν κι εἶχα νά παντρέψω, κι ἐγώ εἶχα μικρά καί πείνασαν. Τά σκέφτηκε ἐκεῖνος; Γιατί νά μέ σκοτίζουν ἐμένα τώρα;

Ἡ σταφίδα του στό μεταξὺ ἦταν ἀσφαλισμένη· τώρα μποροῦσε νά πάει σπιτάκι του. Δυνατός ἀέρας σήκωσε σύννεφο τή σκόνη κι ὕστερα οἱ σταλαματιές ἄρχισαν νά πέφτουν πιό πυκνά. Μιά ἀστραπή θάμπωσε τά μάτια τους κι ἀκολούθησε βροντή, πού ἔσεισε τή γῆ.

— Κρίμα νά χαθεῖ ἡ μαυρομάτα! συλλογίστηκε. Πέρασαν ἀπό τό νοῦ τά ἔξοδα καί τά βάσανα πού περνοῦν, ὥσπου ν’ ἀποθηκέψουν τή σταφίδα καί νά τήν πουλήσουν. Κλάδεμα, σκάψιμο, ξανασκάψιμο, βλαστολόγημα, κορφολόγημα, χαράκωμα, θειάφισμα καί ράντισμα μέ γαλαζόπετρα. Ἐπειτα τό καρδιοχτύπι νά τρυγηθεῖ ἡ σταφίδα, ν’ ἀπλωθεῖ στό ἄλωνι, νά ξεραθεῖ, νά μαζευτεῖ, νά τή βάλουν στά σακιά καί . . . νά ῥθεῖ κι ὁ ἔμπορος.

— Ἀμαρτία νά χαθεῖ ἡ μαυρομάτα! εἶπε πάλι ὁ Χριστοδουλιᾶς. Στάθηκε μιά στιγμή συλλογισμένος κι ἔπειτα φώναξε :

— Ἐμπρός, παιδιά, ἐλάτε νά μαζέψουμε καί τοῦ γείτονα τή σταφίδα.

Κάτι θέλησαν νά μουρμουρίσουν μερικοί, μά μέ μιά ματιά ό Χριστοδουλιάς τούς έδωσε νά καταλάβουν πώς έπρεπε νά τρέξουν, σάν νά ήταν δική τους καί καλύτερα άκόμη. Δέ δίστασαν περισσότερο καί ρίχτηκαν πρόθυμα στή δουλειά.

Τήν ώρα πού πλάκωσε ή δυνατή βροχή κι αϋλάκωναν τόν ουρανό οί άστραπέδες καί ξεκούφαιναν οί βροντές, δέν ήταν ούτε σπυρί σταφίδα στ' άλώνι. Τήν ίδια ώρα φάνηκε άπάνω στό άλογό του τρεχάτος κι ό Κατσιβούλης. Έσταξαν κι οί δυό άπό τό νερό καί τόν ιδρώτα. Καθώς είδε άπό μακριά τό άλώνι άδειο, έβαλε τίς φωνές. "Όταν όμως πλησίασε κι είδε τό Χριστοδουλιά, τού κόπηκε ή άναπνοή.

— Έσύ νά μου κάμεις αυτό τό καλό!

— Γιατί όχι; Γείτονες είμαστε, είπε μέ γέλια ό Χριστοδουλιάς. « Πρώτα θά δεϊ κανείς τό γείτονά του κι ύστερα τόν ήλιο ».

*Νόντας *Ελατος*

64. ΘΕΛΩ ΝΑ ΧΤΙΣΩ ΕΝΑ ΣΠΙΤΑΚΙ

Θέλω νά χτίσω ἕνα σπιτάκι
 στή μοναξιά καί στή σιωπή·
 ξέρω μιά πράσινη ραχούλα
 — δέ θά τό χτίσω κεῖ.

Ξέρω στή χώρα τή μεγάλη,
 τόν πλούσιο δρόμο τόν πλατύ
 μέ τά παλάτια καί τούς κήπους
 — δέ θά τό χτίσω κεῖ.

Ξέρω τό πρόσχαρο ἀκρογιαλί,
 ὄλο τό κύμα τό φιλεῖ,
 κρινόσπαρτη εἶναι ἡ ἀμμουδιά του
 — δέ θά τό χτίσω κεῖ.

Ἄτέλειωτη τραβάει μιά στράτα,
 σκίζει μιά χέρσα ἀπλοχωριά,
 σκληρά τή δέρνει τό ἀγριοκαίρι
 κι ὁ ἥλιος τή χτυπᾷ.

Μιά στράτα χιλιοπατημένη,
 τόν καβαλάρη νηστικό,
 τόν πεζοπόρο διψασμένο
 θάφτει στόν κουρνιαχτό.

Ἐκεῖ τό σπίτι μου θά χτίσω
 μέ μιά βρυσούλα στήν αὐλή,
 πάντα ἡ γωνιά του νά καπνίζει
 κι ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

Κωστής Παλαμᾶς

65. ΕΙΔΕΣ ΑΣΠΡΟ ΚΟΡΑΚΑ;

‘Ο Κάβουρας κληρονόμησε από τόν πατέρα του ἀμπέλια καί χωράφια, ἐλιές καί περιβόλια. ‘Ο Προκόπης δέν κληρονόμησε τίποτα· ἀκόμα καί τό καλύβι πού τοῦ ἄφησε ὁ πατέρας του ἦταν χρεωμένο. Μά τό ξεχρέωσε, τό γκρέμισε καί τό ἔχτισε σπίτι. ‘Αμπέλια δέν εἶχε κι ἀμπέλια φύτεψε· χωράφια ἀγόρασε· ἀγόρασε κι ἐλιές, τίς ξανάνιωσε, φύτεψε κι ἄλλες καί τούς ξερότοπους, πού εἶχε ἀπό τόν πατέρα του, τούς ἔκαμε περιβόλια πολύκαρπα. ‘Ο Προκόπης πρόκοβε κι ὁ Κάβουρας, λές καί τό εἶχε τ’ ὄνομά του, πήγαινε στραβά σάν τόν κάβουρα.

— « Στραβά πηγαίνεις, κάβουρα, νά ἰδῶ τήν καταντιά σου », ἔλεγαν κουνώντας τό κεφάλι οἱ νοικοκυραῖοι τοῦ τόπου.

Γέρασαν τ’ ἀμπέλια του, ἔπιασαν ἀγριάδα τά χωράφια του, γέμισαν ξεράδια οἱ ἐλιές του κι ἀρρώστησαν τά δέντρα στά περιβόλια του.

— Νά πεῖς πώς δέ σκάβω καί δέν κλαδεύω καί δέ βλαστολογῶ τ’ ἀμπέλια μου, πώς δέν ὀργώνω τά χωράφια μου καί δέν καλλιεργῶ τά περιβόλια μου; Γιατί, παιδιά, δέ θέλει ἡ γῆ νά μοῦ δώσει καρπούς; Ἔτσι παραπονιόταν στούς πατριῶτες του ὁ Κάβουρας.

Ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν τήν ἀλήθεια :

— Δέν κάνεις ὅ,τι πρέπει, δέν τό κάνεις!

Μά ποῦ νά τούς ἀκούσει!

— Τό 'χει ἡ μοίρα μου, ἔλεγε σταυρώνοντας τά χέρια.

Ἔτσι, ἀπό μεγάλο νοικοκύρη πού τόν ἄφησε ὁ πατέρας του, σέ λίγα χρόνια ἄρχισαν νά τόν παίρνουν καί τά χρέη μπροστά. Ἐτριβαν ἀπό χαρά τά χέρια τους οἱ δανειστές του.

— Μέ τόν καιρό θά πάρουμε ἐμεῖς τά κτήματα καί νά δεῖς πῶς θ' ἀναγκάσουμε τή γῆ νά μᾶς δώσει ὅ,τι θέλουμε.

Μιά Κυριακή, ὕστερ' ἀπό τή λειτουργία, ὁ Κάβουρας ἔπινε τόν καφέ του μαζί μέ τόν Προκόπη. Ἦταν ἀνοιξη, ἐποχή πού ρίχνουν τήν ὄψιμη σπορά, καλαμπόκια καί φασόλια.

— Ἐσύ δέν εἶχες κι ἀπόχτησες, εἶπε ὁ Κάβουρας μελαγχολικός στόν Προκόπη. Ἐγώ βρῆκα καί θά τά χάσω. Δέ μοῦ λές καί σύ καμιὰ συμβουλή, Προκόπη;

— Νά σοῦ πῶ, φίλε μου. Μά καθώς ξέρεις, τά ἔχω λίγα τά λόγια μου. Ἄν πῶ κάτι, πρέπει καί νά τό κάμεις.

— Πές μου καί θά σ' ἀκούσω.

— Δέ μοῦ λές, εἶδες στή ζωή σου ἄσπρο κόρακα;

— Ἄστειεύεσαι;

— Πές μου, εἶδες ἄσπρο κόρακα;

— Ὅχι· ἔμαθα στό σχολεῖο πῶς τά κοράκια, ἅμα βγοῦν ἀπό τ' αὐγό, βγάζουν ἄσπρα πούπουλα, μά στίς πενήντα μέρες μαυρίζουν. Ἄμα θέλουμε νά ποῦμε γιά κάτι πού δέ γίνεται, λέμε : ὅταν ἀσπρίσει ὁ κόρακας.

— Ναί, εἶπε ὁ Προκόπης, γιατί ποτέ δέν ἀσπρίζει. Μά εἶναι κι ἄσπρος κόρακας, κι αὐτός εἶναι πού σοῦ χάλασε τά κτήματα. Τρυπᾶ τά δέντρα σου καί ξεραίνονται· βόσκει στ' ἀμπέλια σου καί στά χωράφια σου καί δέν κάνουν προκοπή.

— Λές; ρωτᾶ συλλογισμένος ὁ Κάβουρας. Μά πῶς δέν τόν ξέρει ὁ κόσμος!

— Ὅχι ὁ κόσμος, ἐσύ θέλεις νά πεῖς. Γιατί κάθε τόσο ἔρ-

χεται ένας ή δυό. Τούς κυνηγοῦν ὅλα τὰ ζῶα, γι' αὐτό κρύβονται. Γιὰ νά δεῖς τόν ἄσπρο κόρακα πρέπει νά σηκωθεῖς πρῶι, τὰ χαράματα καί νά γυρίσεις τόν κάμπο καί τὰ βουνά καί τ' ἀκρογιαλῖα καί κάπου θά τόν πετύχεις. Νά κοιτάξεις ποῦ θά πάει νά καθίσει, γιὰ νά βρεῖς τή φωλιά του. Τήν ἔχει στρωμένη μέ κάποιο βοτάνι θαυματουργό. Ἄν πάρεις ἀπ' αὐτό καί βάλεις λίγο στό κάθε σου κτήμα, ἔγινε ἡ δουλειά σου. Νά δῆς τότε πῶς θά ξαναγεμίσουν τὰ βαρέλια σου κρασί καί λάδι. Καί γιατί; θά πεῖς. Γιατί τότε δέ θά ξεκολλοῦν ἀπό τὰ κτήματά σου τὰ Γοργόνια.

— Τί εἶναι πάλι αὐτά;

— Ἄκουσε, εἶπε ὁ Προκόπης. Τὰ Γοργόνια εἶναι ὁμορφα ἀγόρια, πού μένουν πάντα στά χωράφια, στ' ἀμπέλια καί στά καλλιεργημένα κτήματα. Ἄγαποῦν πολύ τή δουλειά καί πολλοί τὰ εἶδαν νά σκάβουν, νά ὀργώνουν, νά σκαλίζουν, νά ποτίζουν καί νά κάνουν μέ προθυμία ὅλες τίς δουλειές στά κτήματα. Γι' αὐτό λένε γιὰ κεῖνον πού εἶναι γρήγορος καί δουλευτής πῶς δουλεύει σά Γοργόνι.

— Δύσκολο νά σηκωθῶ πρῶι, μά θά προσπαθῆσω.

— Ὅπως θέλεις, λέει ὁ Προκόπης.

Τή Δευτέρα, κατά τὰ χαράματα, ξύπνησε ὁ Κάβουρας. Ἡ ὑπρέτριά του κοιμόταν καί τήν ξύπνησε, γιὰ νά τοῦ φτιάσει καφέ. Ἐπειτα βγῆκε. Πέρασε πρῶτα ἀπό τό περιβόλι του, πού εἶχε στήν ἀκρογιαλιά. Εἶδε τόν περιβολάρη του νά φορτώνει σ' ἕνα καῖτι πολλά κοφίνια γεμάτα πορτοκάλια καί λεμόνια.

— Μπά! λέει. Τόσο πρῶι; Ἐμεῖς συμφωνήσαμε τό μεσημέρι!

Κοιτάζει καλύτερα. Δέν ἦταν τό καῖτι πού εἶχε συμφωνήσει. Θά πῆ λοιπόν πῶς ὁ περιβολάρης του τόν ἔκλεβε.

Προχώρησε στίς ἐλιές του. Κοιτάζει γιὰ κοπριά, πουθε-

νά κοπριά! Κι ὅμως, χτές τό ἀπόγεμα φόρτωσε δυό ἀμάξια, τά πλήρωσε, κι ὁ ἀμαξιάς τόν βεβαίωσε πώς τά ξεφόρτωσε στίς ἐλιές. Λοιπόν, τοῦ εἶπε ψέματα. Ἡ τήν πούλησε ἢ τήν ἔριξε στό δικό του.

Δυό παράξενα ὡς τώρα, κι ἄς μὴν εἶδα τόν ἄσπρο κόρακα! συλλογίστηκε ὁ Κάβουρας.

Ἦστερα προχώρησε στά χωράφια του. Ὁ ἥλιος εἶχε σηκωθεί δυό ὀργιές κι ἀκόμη νά ῥθοῦν οἱ ζευγολάτες! Κι ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν πώς ἐπιαναν δουλειά πρὶν νά φέξει. Κοιτάζει τὰ ὀργώματα, δέν ἦταν βαθιά. Μπῆκε σέ ὑποψία.

— Ἄς περάσω κι ἀπό τ' ἀμπέλια μου, λέει, νά ἰδῶ μὴν κάνουν τὰ ἴδια κι οἱ σκαφτιάδες. Καί πλήρωσα τόσα μεροδούλια!... Πάει, βλέπει τ' ἀμπέλι του, κι ἐκεῖ ἄλλες ἀναποδιές. Σάν νά τά εἶχαν σγαρλίσει μέ τὰ πόδια τους κότες κι ὄχι δουλευτάδες μέ τίς ἀξίνες τους.

Εἶχε προχωρήσει ἢ μέρα ἀρκετά κι ἀπελπίστηκε πώς θά δεῖ τόν ἄσπρο κόρακα. Ἀφοῦ ὅμως βγῆκε στήν ἐξοχή, ἀποφάσισε νά καθίσει μέ τούς ἐργάτες του. Πῆγε καί στάθηκε ἀπό πάνω τους. Φυσικά, οἱ ἐργάτες δούλεψαν περισσότερο καί καλύτερα ἐκείνη τήν ἡμέρα.

Βγῆκε κι ἄλλες φορές νά δεῖ τόν ἄσπρο κόρακα. Βέβαια, τό πουλί δέν τό ἔβλεπε, ἐπιστατοῦσε ὅμως σέ ὅλες του τίς δουλειές. Κι οἱ δουλειές του ἄρχισαν νά καλυτερεύουν.

Τό φθινόπωρο ἀπάντησε μιὰ μέρα τόν Προκόπη.

— Ἐ, πῶς πᾶμε; Τόν εἶδες τόν ἄσπρο κόρακα; τόν ρώτησε ἐκεῖνος μέ χαμόγελο.

— Τόν εἶδα καί τά Γοργόνια δουλεύουν, εἶπε ὁ Κάβουρας. Ὁ Θεός νά σοῦ τό πληρώσει τό καλό πού μοῦ ἔκαμες. Τώρα νιώθω καί τὰ λόγια τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου, πώς « τό μάτι τοῦ νοικοκύρη κάνει τό χωράφι καί προκόβει ».

Νώντας Ἔλατος

66. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

Τραγούδι και ταξίδι
 ἔγνοια μας και χαρά μας.
 Πλούτη μας και στολίδι
 τά σπαθωτά φτερά μας.

Κάθε κλαδί και στέκι,
 κάθε δεντρί λημέρι.
 Ὀλοχρονίς γυρνᾶμε
 σ' ὄλα τῆς γῆς τά μέρη.

Εἴμαστε γλεντοκόποι,
 εἴμαστε ταχυδρόμοι.
 Γιά μᾶς ὄλες τίς ὄρες
 ὀλάνοιχτ' εἶναι οἱ δρόμοι.

N. Κανάκης

67. Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ΦΟΡΕΣΙΑ

1. Ὁ Κώστας ἦταν δώδεκα χρονῶν παιδί κι ἀγαποῦσε πολύ τούς γονεῖς του, τά γράμματα και κάτι ἄλλο ἀκόμα, τό κολύμπι.

᾽Ω, πῶς τ' ἀγαποῦσε τό κολύμπι! . . .

Ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία του ἦταν νά σχίζει τή θάλασσα σά βαρκούλα, ἀφήνοντας πίσω του ἕνα ὑγρό αὐλάκι ἢ νά ταλαντεύεται γλυκά γλυκά στό γαλαζοπράσινο νερό.

Τοῦ ἄρεσε νά παίξει σάν ψάρι μέσα στό ἤσυχο κύμα, νά γλιστρᾷ σάν δελφίνι, νά κάνει μακροβούτια, νά βλέπει θαμπά τά φύκια στό βυθό τῆς θάλασσας.

Δέ φοβόταν τά κύματα. Ἡ θάλασσα τόν εἶχε κάμει γεν-

ναῖο. Προχωροῦσε χωρίς φόβο ἐπάνω τους καί μαζεύοντας δύναμη τὰ πηδοῦσε, χωρίς νά σπάζουν στό πρόσωπό του καί νά σκεπάζει ὁ ἀφρός τό κεφάλι του. Καί πότε τόν ἀνέβαζαν ψηλά, πότε τόν κατέβαζαν χαμηλά.

Τήν ἀγαποῦσε τή θάλασσα πολύ ὁ Κώστας. Τόν νανούριζε μέ τόν ἥσυχο φλοῖσβο της, τοῦ ἔδινε θάρρος μέ τό θυμό της καί τόν ἔκανε ν' ἀγαπᾶ τόν κίνδυνο. Καί τί δροσερό πού ἦταν τό ἀεράκι της καί τί ὠραῖα μοσκοβολοῦσαν τὰ φύκια της, πού ἔμοιαζαν μέ πράσινα κεντήματα!

2. Μιά Κυριακή ὁ Κώστας εἶχε κατεβεῖ πάλι στήν ἀκρογιαλιά. Φυσοῦσε ἕνας πενταδρόσερος μπάτης. Τί ὠραία μέρα γιά κολύμπι!

Μά δέν μποροῦσε νά κολυμπήσει σήμερα. Τόν ἐμπόδιζε ἡ κάτασπρη, κομψή, λινή φορεσιά του. Ὁ Κώστας τή φοροῦσε μέ μεγάλο καμάρι. Πῶς μποροῦσε λοιπόν τήν ὀλοκάθαρη φορεσιά του νά τήν ἀφήσει στήν ἀκρογιαλιά, ἐπάνω στά χαλίκια, κι αὐτός νά γυρίζει στή θάλασσα;

—Ὅχι, σκέφτηκε. Δέ θά κολυμπήσω σήμερα.

Διάλεξε τὰ πιό καθαρά πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιᾶς καί κάθισε ἐκεῖ μέ προσοχή. Καί παρατηροῦσε ἕνα παιδί, πού κολυμποῦσε πύ πέρα, καί τ' ἀραγμένα καίκια στ' ὄμορφο λιμανάκι τῆς πατρίδας του.

Ξαφνικά ἀκούει πολλές φωνές ἐκεῖ κοντά :

—Ὁ Ἄντωνης τῆς Μήτραινας πνίγεται! . . .

Ἐκεῖ μπροστά του, ἀρκετά βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δύο χέρια νά χτυποῦν δυνατά τή θάλασσα κι ἕνα κεφάλι νά βουλιάζει, νά χάνεται κάτω ἀπό τό νερό. Ἦταν τό παιδί πού κολυμποῦσε. Τό δυστυχισμένο εἶχε προχωρήσει πολύ βαθιά, δέν ἔξερε καλό κολύμπι, ἀπόκαμε στό δρόμο καί πάλευε μέ τὰ κύματα. Μερικά παιδιά τό εἶχαν δεῖ κι ἔβαλαν τίς φωνές.

Ὁ Κώστας τινάζεται ἐπάνω. Κοιτάζει τριγύρω. Καθένα ἄλλο παιδί δέν ἦταν κοντά του, καμιά βάρκα δέν περνᾶ.

Σέ λίγο φαίνεται πάλι τό κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καί τά χέρια του νά χτυποῦν ἀπελπισμένα τή θάλασσα, σάν νά θέλουν νά κρατηθοῦν ἀπό τό νερό, μά αὐτό δέν πιάνεται, δέν κρατιέται, καί τό παιδί βουλιάζει . . .

Πιο πέρα δυό ναῦτες σπρώχνουν στή θάλασσα μιά βάρκα, τραβηγμένη στή στεριά, κι ἓνας ἄλλος τρέχει νά πάρει τά κουπιά ἀπό ἓνα μαγαζί. Ἀλλά θά προφτάσουν; Ἀπό τήν ἀκρογιαλιά ἀκούονται σπαραχτικές φωνές :

— Πνίγεται, πνίγεται! Πάει, χάθηκε!

3. Ἡ καρδιά τοῦ Κώστα χτυπᾶ δυνατά. Βλέπει πώς ἡ βάρκα δέ θά προφτάσει. Καί πῆρε τήν ἀπόφασή του. Τραβᾷ βιαστικά τό σακάκι του, τό πετᾷ πέρα καί ρίχνεται στή θάλασσα.

Σά θαλασσοπούλι σκίζει τή θάλασσα. Οὔτε νιώθει νά τόν βαραίνουν τά ροῦχα πού φορεῖ.

“Ὀλος ὁ κόσμος, πού μαζεύτηκε στήν ἀκρογιαλιά, βάζει τίς φωνές. “Ὀλοι φοβοῦνται, μήπως ἀντί γιά ἓνα παιδί, πνιγοῦν δυό. Καί περιμένουν μέ ἀγωνία τό ἀποτέλεσμα.

Ὁ Κώστας ἔχει πλησιάσει. Τώρα πρόσεχε νά δεῖ ποῦ θά ξαναφαινόταν τό κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καί μόλις τό εἶδε, τό ἀρπάζει μέ δύναμη καί τό κρατεῖ ἔξω ἀπό τό νερό. Εἶχε διαβάσει πῶς πρέπει νά καταπιανόμαστε, γιά νά σώσουμε ἓναν πού πνίγεται. Πρόσεχε λοιπόν νά μὴν ἀφήσει τό παιδί, πού παράδερνε, νά τόν ἀγκαλιάσει, γιατί ἔτσι ἦταν κίνδυνος νά πνιγοῦν κι οἱ δυό. Μέ τό ἓνα χέρι τόν σπρώχνει στήν ἀκρογιαλιά καί μέ τό ἄλλο κολυμπᾷ. Σάν ἔφτασε στά ρηχά νερά ὁ Κώστας, στηρίζεται στά πόδια του καί μέ τα δυό του χέρια σέρνει τό παιδί στήν ἀκροθαλασσιά.

4. “Ὀλοι πλησιάζουν τό παιδί καί σκύβουν μέ καρδιο-

χτύπι επάνω του. Τό έβαλαν μέ τό κεφάλι κάτω, γιά νά βγάλει τή θάλασσα, πού είχε καταπιει. Ήταν κατάχλωμο, σά νεκρό. Ευτυχώς σέ λίγο ένιωσαν μιάν αδύνατη άναπνοή νά βγαίνει από τό στόμα του. Τά κλειστά μάτια του άνοιξαν κι άντίκρισαν τά μάτια τής μητέρας του, πού τό κρατούσε στην άγκαλιά της.

5. Τότε θυμήθηκαν τόν σωτήρα τοῦ παιδιοῦ. Άλλά τοῦ κάκου τόν ζήτησαν τριγύρω τους. ‘Ο Κώστας δέν ήταν εκεί.

Άφοῦ άφησε στά χέρια τῶν ανθρώπων τό άναίσθητο σῶμα, τραβήχτηκε παράμερα. Ήταν τόσο κουρασμένος! Τοῦ φαίνόταν πώς θά λιποθυμοῦσε. Τ’ αὐτιά του βούιζαν κι όλα στριφογύριζαν όλόγυρά του. Δέν μπορούσε νά σταθεῖ στά πόδια του. Κάθισε σέ μιá πέτρα, άνάσανε δυνατά κι άφοῦ συνήρθε λίγο, πῆρε τό σακάκι του καί τράβηξε γιά τό σπίτι του.

Δέν πῆγε από τόν πλατύ δρόμο τής άκρογιαλιάς, όπου ήταν τά έμπορικά καί τά καφενεῖα. Χώθηκε σέ κάτι στενά άπόμερα δρομάκια. Ή φορεσιά του, ἡ όλοκαίνουρηγῆ λινή φορεσιά του, ήταν σέ κακή κατάσταση. Τό σακάκι του τσαλακωμένο καί λερωμένο, τό γιλέκο του καί τό παντελόνι, κολημένα επάνω του, έσταζαν θάλασσα.

Έκει πού περνοῦσε, οἱ γειτόνισσες τοῦ έριχναν περιφρονητικές ματιές, σάν νά τοῦ έλεγαν :

— Τό κακόπαιδο! Ήπαιζε κι έπεσε στή θάλασσα. Κρίμα στά ὄμορφα καινούρια ροῦχα !

‘Ο Κώστας μπορούσε νά τούς πει :

— Δέν έπαιζα. Έσωσα μιá ζωή. Άλλά δέν είπε τίποτε. Τί τόν ένοιαζε; ‘Ας έλεγαν ὅ,τι ἤθελαν.

6. Άνέβηκε μέ καρδιοχτύπι ὁ Κώστας τή σκάλα τοῦ σπιτιοῦ του. ‘Ολο συλλογιζόταν τί θά έλεγε ἡ μητέρα του, άμα τόν έβλεπε σ’ αὐτή τήν κατάσταση.

Κι ἀλήθεια. Ταραχή, λύπη και θυμός ζωγραφίστηκαν μονομιᾶς στό πρόσωπό της. Λίγο ἔλειψε λόγος πικρός νά βγει ἀπό τά χεῖλη της. Ἀλλά ὁ Κώστας, ὠχρός ἀκόμα ἀπό τη συγκίνηση και τήν ἐξάντληση, ἔτρεξε κοντά της και τῆς διηγήθηκε τί εἶχε γίνει.

Ἐκείνη ἀνοιξε τήν ἀγκαλιά της και τόν ἔσφιξε δυνατά.

— Κι ἄν πνιγόσουν κι ἐσύ, παιδί μου; τοῦ εἶπε μέ τρεμάμενη φωνή.

Και τά δάκρυα ἔτρεχαν ἀπό τά μάτια της κι ἀνατρίχιαζε στή σκέψη, πώς κινδύνεψε τό παιδί της. Και τόν μάλωνε χαϊδευτικά. Μά ὁ Κώστας ἔνωθε πώς ἦταν εὐχαριστημένη ἀπ' αὐτόν.

7. Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦταν στό καφενεῖο κι ἐκεῖ ἔμαθε τί ἔγινε. Ἦρθε βιαστικά στό σπίτι. Σάν εἶδε τόν Κώστα, τόν σήκωσε ψηλά, τόν φίλησε και σκούπισε κρυφά ἕνα δάκρυ . . .

“Ὀλ’ αὐτά τά ξαναθυμᾶται ὁ Κώστας κάθε φορά πού βλέπει τή λινή φορεσιά, πού μέ στοργή τή φύλαξε ἀπό τότε. Ξαναβλέπει μπροστά του μιάν ἀπό τίς ὠραιότερες στιγμές τῆς ζωῆς του. Νιώθει στά χεῖλη του τά φιλήματα τῆς μάνας του και στό μάγουλό του τό δάκρυ τοῦ πατέρα του.

Ἀλήθεια! Αὐτή ἦταν ἡ ὠραιότερη φορεσιά ἀπ’ ὅσες φόρεσε ὡς τώρα.

Ἀπό τό βραβευμένο ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Ἄριστ. Κουσιδής

68. Ο ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ

Ὁ μύρμηγκας ὁ κύρ Ἀργύρης,
 πού 'ναι μεγάλος νοικοκύρης,
 βαρέθηκε ὅλο νά μαζεύει·
 σήμερα θέλει νά γλεντήσει
 καί τά λαλούμενα γυρεύει,
 μά ὄχι τό γλέντι νά στοιχίσει·
 τοῦ ἀρέσει λίγο ἡ εὐθυμία
 σά γίνεται μέ οικονομία.

Λοιπόν, τόν τζιτζικα προσμένει
 νά 'ρθεῖ, ὅπως πάντα, στήν ἐλιά του.
 Λένε πώς ἔχει αὐτός κρυμμένη
 μιὰ πίπιζα στό λάρυγγά του
 καί παίζει πάντα στό λιοπύρι
 σά βιολιτζής σέ πανηγύρι.

Καί νά! στό δέντρο ἀνεβασμένος
 ὁ τζιτζικας λαλεῖ καί παίζει
 κι ὁ μύρμηγκας εὐτυχισμένος
 στρώνει ἀπό κάτου τό τραπέζι.

Τό γλέντι στάθηκε μεγάλο·
 χορεύει καί συρτό καί μπάλο.
 Τά ἔντομα παραταγμένα
 βλέπουν καί τά 'χουνε χαμένα!
 —«Ἐχάλασε, σοῦ λένε, ἡ πλάση,
 ἀφοῦ κι ὁ μύρμηγκας κι αὐτός
 μέσ στους σφιχτούς ὁ πιό σφιχτός
 ἐβάλθηκε νά διασκεδάσει».

—«Ὡραῖα μοῦ παίζεις, τζιτζικά μου,
 ἐγλέντησα μέ τήν καρδιά μου,

δέν ἔκαμες μιά νότα λάθος,
καί δύναμη ἔβαλες καί πάθος,
κι ἄς εἶσαι πάντα νηστικός.
Καλό εἶναι τώρα νά περάσεις
νά φᾶς, νά πιεῖς καί νά χορτάσεις
σάν πείνασμένος μουσικός.
Δυστυχισμένε! ἄς ἔχεις χάρη
πάρε δυό τρία σπυριά σιτάρι».

— Κυρ-μύρμηγκα, σ' εὐχαριστῶ·
στό δέντρο εἶναι καλά νά μείνω
καί τή δροσούλα του νά πίνω,
βασιλικά μέ τρέφει αὐτό.
Δέν τρώω σιτάρι μήτε στάχυ·
τά φαγητά στό πανηγύρι
κι ἡ χωριατιά τοῦ νοικοκύρη
βάρος μοῦ στέκουν στό στομάχι.
Σέ πανηγύρια δέ συχνάζω,
μέ τό σκοπό μου διασκεδάζω.
Γιατί ξοδεύεις τά λεφτά σου;
Δέν ἔπαιζα τῆς ἀφεντιᾶς σου.

Εἶμαι ἀπ' τόν ἥλιο μαγεμένος
στό πράσινο κλαράκι ἐδῶ
κι ἀπό ψηλά διορισμένος,
τόν ἥλιο γιά νά τραγουδῶ.
Λοιπόν, τό κάλεσμά σου ἄς λείψει,
τρῶγε, θησαύριζε αὐτοῦ κάτω.
Καθένας ἔχει τή δουλειά του·
ἐσύ στήν τρύπα, ἐγώ στά ὕψη.

69. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σέ γνωρίζω από τήν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τήν τρομερή,
σέ γνωρίζω ἀπό τήν ὄψη
πού μέ βία μετράει τή γῆ.

Ἄπ' τά κόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τά ἱερά
καί σάν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ, χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή,
κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
ἔλα πάλι νά σοῦ πεῖ.

Ἄργειε νά ᾽λθει ἐκείνη ἡ μέρα,
καί ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατί τά ᾽σκιαζε ἡ φοβέρα
καί τά πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

« Ἄπαντα »

Διονύσιος Σολωμός

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1ος ΚΥΚΛΟΣ - ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Σελις

1. Τό ὄργωμα, Σπ. Μελά.....	9
2. 'Ο τρύγος, Γ. 'Αποστολικά	12
3. Στούς ἐλαιῶνες καί στά νυχτέρια τοῦ χωριοῦ.....	15
4. 'Η ἐλιά (ποίημα), Κ. Παλαμά	18
5. Πρωτοβρόχι (ποίημα), Γ. Δροσίνη	20
6. 'Η δύναμη τῆς προσευχῆς, Γ. Μέγα (διασκευή).....	22
7. 'Η σημαία (ποίημα), 'Ι. Πολέμη	25
8. Τό παράπονο τοῦ εὐζώνου, Χρ. Κολιάτσου.....	27
9. 'Ο ἠρωϊκὸς ἡμιονηγός, Χρ. Κολιάτσου.....	30
10. Μολὼν λαβέ (ποίημα), Χ. Σακελλαρίου	32
11. "Ενα ἑλληνόπουλο, Τ. *Άγρα.....	33
12. "Ενα εὐεργετικὸ ζῶο, Θ. Μακροπούλου	36
13. Λύκος κι ἀλεπού, Χ. Σακελλαρίου.....	40
14. Τό μύδι κι ὁ ποντικὸς, Θ. Ποταμιάνου.....	43
15. 'Ο τσέλιγκας (ποίημα), Κ. Κρυστάλλη	46
16. 'Η βελανιδιά διηγείται τὴν ἱστορία της, 'Αρ. Κουρτίδη.....	47
17. 'Ο πεῦκος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	51

2ος ΚΥΚΛΟΣ - ΧΕΙΜΩΝΑΣ

18. Χειμωνιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου.....	55
19. Τό χιόνι.....	56
20. Στά κρία καί στά χιόνια, Γ. Μέγα.....	58
21. Χριστουγεννιάτικη ἱστορία, Σ. Λάγκερλεφ.....	61
22. Εἶδα χτές βράδυ (ποίημα), Τ. *Άγρα.....	64
23. Φουρτουνιασμένη θάλασσα, Γ. *Άννινου	65
24. Παραδόσεις γιά τό Δωδεκαήμερο, Κ. Ρωμαίου.....	68
25. 'Ο ἅγιος Βασίλης (ποίημα), Στ. Σπεράντσα	70
26. 'Η δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, 'Α. Καρκαβίτσα	71
27. Τό ρίξιμο τοῦ καραβιοῦ, 'Α. Καρκαβίτσα	76

28. Τό εὐλογημένο καράβι (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου.....	79
29. Δαίδαλος καί Ίκαρος, Ἄλεξ. Δέλλα.....	80
30. Ἡρωες τοῦ καθήκοντος, Ν. Σκόπα.....	82
31. Μιά ἐπικίνδυνη ἀποστολή, Χ. Σακελλαρίου.....	86
32. Ἡ ἀρχαία Ὀλυμπία, Ἄρ. Κουρτίδη.....	90
33. Ὁ τελευταῖος θρίαμβος, Χ. Σακελλαρίου.....	93
34. Ὁ ὄρκος τῶν Ἀθηναίων ἐφήβων, (μετάφρ.) Χ. Σακελλαρίου.....	97

3ος ΚΥΚΛΟΣ - ΑΝΟΙΞΗ

35. Ἡ Ἀνοιξη (ποίημα), Ἰ. Βηλαρά.....	103
36. Ὁ κήπος τήν ἀνοιξη, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	104
37. Τά κάρβουνα κι ὁ ἀσβέστης, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	107
38. Τί θά πεῖ σκλαβιά, Π. Νιρβάνα.....	110
39. Τό κλεφτόπουλο (ποίημα), Δημοτικό.....	112
40. Τό θεριό πού ἔγινε εὐεργέτης, Νικ. Σκόπα.....	112
41. Ἐργασία (ποίημα), Γ. Μαρκοῤ.....	115
42. Ἡ Λαμπρή.....	116
43. Ὁ Χριστός καί τά πουλάκια, Σ. Λάγκερλεφ.....	119
44. Τό ρημοκλήσι (ποίημα), Ν. Κανάκη.....	122
45. Ὁ μπαρμπα - Θανάσης κι οἱ παροιμίες του.....	122
46. Τά ροδάκινα τοῦ Πετράκη.....	124
47. Ὁ Φαέθοντας.....	128
48. Τό τραγούδι τοῦ ἡλίου (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου.....	134
49. Τό θεσσαλικό θαῦμα, Χ. Σακελλαρίου.....	135
50. Ὁ Μίδας, Ν. Ἐλατου.....	137
51. Ὁ ἀργοναύτης Ἀγκαῖος, Ν. Ἐλατου.....	141
52. Ὁ παππούς, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	143
53. Αὐτοθυσία μάνας, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	147
54. Ὁ πρῶτος ἀγγειοπλάστης.....	151
55. Πῶς ὁ ἄνθρωπος ἄρχισε νά καλλιεργεῖ τοὺς δημητριακοὺς καρπούς... ..	155
56. Ἡ ἱστορία τῆς πατάτας.....	159
57. Ἡ φωτιά πού κοιμόταν, Χ. Σακελλαρίου.....	165

4ος ΚΥΚΛΟΣ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

58. Καλοκαίρι (ποίημα), Κ. Παλαμά.....	171
59. Ἀλυκέ.....	172
60. Ἡ σουπιά, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	178
61. Τό πυροφάνι (ποίημα), Γ. Δροσίνη.....	183

62. Γοργόνα, Στρ. Μυριβήλη.....	184
63. Κρίμα νά χαθεῖ ἡ μαυρομάτα, Ν. *Ελατου.....	188
64. Θέλω νά χτίσω ἕνα σπιτάκι (ποίημα), Κ. Παλαμά.....	191
65. Εἶδες ἄσπρο κόρακα; Ν. *Ελατου.....	192
66. Τό τραγούδι τῶν πουλιῶν (ποίημα), Ν. Κανάκη.....	196
67. Ἡ ὠραιότερη φορεσιά, Ἄρ. Κουρτίδη.....	196
68. Ὁ τραγουδιστής (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου.....	201
69. Ὕμνος εἰς τήν Ἐλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ.....	203

102	103
104	105
106	107
108	109
110	111
112	113
114	115
116	117
118	119
120	121
122	123
124	125
126	127
128	129
130	131
132	133
134	135
136	137
138	139
140	141
142	143
144	145
146	147
148	149
150	151
152	153
154	155
156	157
158	159
160	161
162	163
164	165
166	167
168	169
170	171
172	173
174	175
176	177
178	179
180	181
182	183
184	185
186	187
188	189
190	191
192	193
194	195
196	197
198	199
200	201
202	203
204	205
206	207
208	209
210	211
212	213
214	215
216	217
218	219
220	221
222	223
224	225
226	227
228	229
230	231
232	233
234	235
236	237
238	239
240	241
242	243
244	245
246	247
248	249
250	251
252	253
254	255
256	257
258	259
260	261
262	263
264	265
266	267
268	269
270	271
272	273
274	275
276	277
278	279
280	281
282	283
284	285
286	287
288	289
290	291
292	293
294	295
296	297
298	299
300	301
302	303
304	305
306	307
308	309
310	311
312	313
314	315
316	317
318	319
320	321
322	323
324	325
326	327
328	329
330	331
332	333
334	335
336	337
338	339
340	341
342	343
344	345
346	347
348	349
350	351
352	353
354	355
356	357
358	359
360	361
362	363
364	365
366	367
368	369
370	371
372	373
374	375
376	377
378	379
380	381
382	383
384	385
386	387
388	389
390	391
392	393
394	395
396	397
398	399
400	401
402	403
404	405
406	407
408	409
410	411
412	413
414	415
416	417
418	419
420	421
422	423
424	425
426	427
428	429
430	431
432	433
434	435
436	437
438	439
440	441
442	443
444	445
446	447
448	449
450	451
452	453
454	455
456	457
458	459
460	461
462	463
464	465
466	467
468	469
470	471
472	473
474	475
476	477
478	479
480	481
482	483
484	485
486	487
488	489
490	491
492	493
494	495
496	497
498	499
500	501

Έκδοση ΙΗ 1978 (1). Άντίτυπα: 220.000 Σύμβαση 2941 / 14-12-77

Έκτύπωση-Βιβλιοδεσία: Κοινοπραξία Νικόλαος Έπ. Ζαφειρόπουλος
Εύαγγ. Έπ. Ζαφειρόπουλος καί ΣΙΑ. Ε.Ε.Ε.

